

**T. C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**HALİL SOYUER'İN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE
TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Sezgin YILDIRIM

**Prof. Dr. İhsan SAFİ
(Danışman)**

RİZE

2019

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında, Sezgin YILDIRIM tarafından hazırlanan *Halil Soyuer'in Şiirlerinin Şekil ve Tematik Açıdan İncelenmesi* başlıklı bu çalışma, 06.11.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. İhsan SAFİ

Kabul/~~Red~~

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ekrem GÜZEL

Kabul/~~Red~~

Üye: Dr. Öğr. Osman ORUÇ

Kabul/~~Red~~

15 / 12 / 2019

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 06 / 11 / 2019.

Sezgin YILDIRIM

ÖN SÖZ

Halil Soyuer, 1950 yılından itibaren yayımlamış olduğu 18 şiir kitabı ve binin üzerinde şiiri ile Türk edebiyatının velut şairlerinden biridir. Koşma tarzında, 11’li hece ölçüsünde yazmış olduğu şiirleriyle halk şiirini Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında devam ettirmiştir. Soyuer, ünlü edebiyatçılarla olan anıları, sanat ve siyaset dünyasına ait geniş sosyal çevresiyle dikkat çekmiştir. Gazeteciliği ve çıkarmış olduğu *Çaba* adlı dergi ile Türk edebiyatında adından söz ettirmiştir. Soyuer, aynı zamanda Türk müziğine çok sayıda güfte kazandıran bir isim olmuştur.

Araştırmalarımızda 1950 yılından itibaren Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında eser veren Halil Soyuer ile ilgili akademik bir çalışma yapılmadığını gördük. Bu durum tez seçimi konusunda bizi yönlendirdi. Bu çalışmada onun sayıca çok olan şiirlerini şekil ve tema bakımından incelemeye çalıştık.

Bizden önce Halil Soyuer hakkında yapılan ilk çalışma 1981 yılında Ayhan İnal tarafından yazılan *Halil Soyuer Hayatı ve Şiirleri* adlı çalışmadır. İkinci çalışma ise 2000 yılında Mustafa Ceylan tarafından yapılan *Hayatı Sanatı Şiirleri Halil Soyuer* adlı 302 sayfalık bir incelemedir. Ayrıca Soyuer’in kızı Nursel Soyuer Gündüz, şairin ölümünün ardından *Kaz Dağı Eteklerinden Ankara Doruklarına* isimli biyografi niteliğinde bir kitap yazmıştır. Soyuer’in yakın çevresindeki kişiler tarafından yazılan bu eserler, şairi tanıtmaya yöneliktir. Eserler bu yüzden fazlaca bireysel değerlendirme içerir ve akademik bakış açısından yoksundur. Fakat şair hakkında ayrıntılı bilgileri barındırmaları bakımından önemlidir. Bu çalışmamızda daha önce yapılan çalışmalardaki eksikliği gidermek adına Soyuer’in şiirlerini tarafsız bir gözle incelemeye çalıştık.

Halil Soyuer hakkında bizden önce yapılan en önemli çalışma 2016 yılında Şeyma Büyükkavas Kuran’ın hazırladığı *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer* isimli çalışmadır. Eser, Samsun’da özel bir matbaada basıldığından kütüphanelerde bulunmamaktadır. Bu yüzden sonradan elimize ulaşmıştır. Eser, şairin sanatını ve eserlerini akademik olarak incelemesi bakımından kendinden önce yazılanlardan ayrılmaktadır. Çalışmada Halil Soyuer’in birçok farklı yönüne yer verilse de temalara yeterince değinilmemiştir. Biz ondan farklı olarak çalışmamızda Halil Soyuer’in şiirlerinde yer verdiği temalara ve şekil özelliklerine daha fazla

yoğunlaştık. *Halil Soyuer'in Şiirlerinin Şekil ve Tematik Açısından İncelenmesi* adını verdiğimiz bu çalışmada şairin 1950 yılından sonra yayımladığı 18 şiir kitabındaki 1124 şiiri inceledik. Çalışmamıza Soyuer'in 1937 yılından itibaren dergilerde kalmış olan şiirlerini dâhil etmedik. Çalışmamızı Soyuer'in basılı eserlerindeki şiirlerle sınırlı tuttuk.

Çalışmamızın giriş bölümünde Halil Soyuer'i; hayatı, edebi hayatı, sanatı ve eserleriyle tanıtmaya çalıştık. Bu kısımda şairin poetikası, dil hakkındaki görüşleri, etkilendiği isimler hakkında bilgi vererek şiir kitapları ve diğer eserlerini tanıtmaya çalıştık.

İnceleme kısmını üç bölüme ayırdık. Birinci bölümde Soyuer'in şiirde işlediği belli başlı temaları yoğunluk sırasına göre on beş farklı tema başlığı altında örneklerle göstermeye çalıştık. Çalışmamızı yaparken şairin baştan sona aynı tema etrafında yazdığı şiirlerine öncelik vermeye çalıştık. Soyuer'in şiirlerinin önemli bir bölümünün tema bütünlüğünden uzak olmasından dolayı bir tema etrafında birleşmeyen şiirlerinden alınan bazı bölümlere de ilgili başlık altında yer verdik. İkinci bölümde şairin şiirlerini şekil özellikleri açısından inceledik. Bu bölümde şiirleri, nazım biçimi, nazım birimi ve ahenk başlıkları altında inceledik. Üçüncü bölümde ise Soyuer'in şiirlerinde dil ve üslup özellikleri üzerinde durduk. Sonuç kısmında ise elde ettiğimiz sonuçları vermeye çalıştık.

Şiirlerin incelenmesinde Nurullah Çetin'in *Şiir Çözümleme Yöntemi* ve Cem Dilçin'in *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* adlı eserinden faydalandık. Soyuer'in hayatı ve kişiliğiyle ilgili şairin kızı Nursel Soyuer Gündüz ve Halil Soyuer'in şair dostu Osman Kaya ile görüşme yaptık. Şairin dergilerde ve gazetelerde kalmış yazıları için Milli Kütüphane'de araştırma yaptık.

Bu süreçte desteklerini her daim hissettiğim sevgili aileme, çalışmamı bitirmem konusunda beni yüreklendiren kıymetli arkadaşlarım Enes SÜKÜT ve Serkan AKIN'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın hazırlanması ve yazımı sürecinde yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İhsan SAFİ'ye ayrıca teşekkür ederim.

Sezgin YILDIRIM

RİZE 2019

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	6
ÖZET	10
ABSTARCT	11
KISALTMALAR.....	12
TABLolar LİSTESİ.....	13
GİRİŞ	14

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

1.1. AŞK.....	45
1.2. SEVGİLİ	51
1.2.1. Sevgili Tasviri	52
1.2.2. Sevgiliden Şikâyet	62
1.2.3. Sevgiliye Duyulan Özlem.....	66
1.3. SEVGİ	69
1.3.1. İnsan Sevgisi.....	69
1.3.2. Yunus Emre Sevgisi	75
1.3.3. Anadolu ve Memleket Sevgisi.....	79
1.3.4. Çocuk ve Evlat Sevgisi.....	82
1.4. ÖLÜM DÜŞÜNCESİ.....	85
1.5. KADER.....	92
1.6. ZAMAN	98
1.7. DİN.....	104
1.8. YALNIZLIK	109
1.9. YAŞAMA SEVİNCİ.....	113
1.10. GURBET.....	118
1.11. TABİAT	121
1.12. MİLLİ DUYGULAR	128
1.13. ŞEHİRLER.....	133
1.13.1. Balıkesir.....	133
1.13.2. Bursa.....	136
1.13.3. İstanbul	138
1.13.4. Ankara	139
1.13.5. Bayburt	140

1.13.6. Diğer Şehirler	142
1.14. SİYASİ VE SOSYAL MESELELER.....	142
1.15. KİŞİLER	146

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİN ŞEKİL OLARAK İNCELENMESİ

2.1. NAZIM ŞEKLİ	160
2.1.1. Geleneksel Yerli Nazım Şekilleri.....	160
2.1.1.1. Halk Şiirinden Alınan Nazım Şekilleri.....	160
2.1.1.1.1. Koşma	160
2.1.1.1.2. Semai.....	162
2.1.1.1.3. Türkü.....	163
2.1.1.2. Divan Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri.....	164
2.1.1.2.1. Gazel	164
2.1.1.2.2. Rubai	165
2.1.2. Yabancı Edebiyatlardan Alınan Nazım Şekli.....	165
2.1.2.1. İkilikler.....	165
2.1.2.1.1. Düz Kafiye Nazım Şekli	165
2.1.2.2. Dörtlükler.....	167
2.1.3. Serbest Nazım Şekilleri	168
2.1.3.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller	168
2.1.3.1.1. Eşit Düzenli Beşliklerden Oluşan Nazım Şekli	168
2.1.3.1.2. Eşit Düzenli Altılı Bentlerden Oluşan Nazım Şekli.....	169
2.1.3.1.3. Eşit Düzenli Sekizli Bentlerden Oluşan Nazım Şekli	170
2.1.3.1.4. Eşit Düzenli Onlu Bentlerden Oluşan Nazım Şekli	171
2.1.3.2. Karışık Düzenli Serbest Şekiller.....	172
2.1.3.2.1. Bentlerdeki Dize Sayısı Aynı, Hece Sayısı Farklı Olanlar ...	172
2.1.3.2.2. Bentlerdeki Dize Sayısı Farklı Olanlar	173
2.2. NAZIM BİRİMİ.....	173
2.2.1. Beyit Nazım Birimi	175
2.2.2. Dörtlük Nazım Birimi.....	175
2.2.3. Beşlik Nazım Birimi.....	176
2.2.4. Altılık Nazım Birimi.....	176
2.2.5. Yedilik Nazım Birimi	176
2.2.6. Sekizlik Nazım Birimi	177
2.2.7. Onluk Nazım Birimi	177
2.2.8. Karma Nazım Birimi	177
2.3. AHENK.....	177
2.3.1. Ses Tekrarı.....	177
2.3.1.1. Ünsüz Ahengi (Aliterasyon)	177
2.3.1.2. Ünlü Ahengi (Asonans)	178
2.3.1.3. Kafiye.....	179
2.3.1.3.1. Kafiye Şeması	179
2.3.1.3.2. Kafiye Yapısı	183
2.3.2. Kelime Tekrarları	186
2.3.2.1. Mısra İçi Kelime Tekrarları	186
2.3.2.1.1. Mısra Başı ve Mısra Sonu Tekrarı	186

2.3.2.1.2. Bir Mısraın Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşması.....	186
2.3.2.2. Mısralar Arası Kelime Tekrarları	187
2.3.2.2.1. Redif.....	187
2.3.2.2.2. Çapraz Tekrarlama	189
2.3.2.2.3. Mısra Başı Tekrarı.....	190
2.3.2.2.3.1. Bir Kelimelik Mısra Başı Tekrarı	190
2.3.2.2.3.2. İki Kelimelik Mısra Başı Tekrarı.....	191
2.3.2.3. İkilemeler	191
2.3.3. İfade Tekrarı	192
2.3.4. Mısra Tekrarı	194
2.3.4.1. Nakarat.....	194
2.3.4.2. Ters Çevrilmiş Mısra	195
2.3.5. Vezin.....	196
2.3.5.1. Hece Vezni.....	197
2.3.5.2. Aruz Vezni.....	199
2.3.5.3. Serbest Vezin	200

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİL VE ÜSLUP

3.1. DİL	202
3.1.1. Kelime Kadrosu.....	202
3.1.2. Dil Sapmaları.....	206
3.1.2.1. Yazım Sapmaları.....	206
3.1.2.2. Ses Sapmaları.....	208
3.1.2.3. Kelime Sapmaları	210
3.1.2.4. Alışılmamış Bağdaştırma.....	213
3.1.3. Konuşma Dili.....	215
3.1.3.1. Ünlemler	215
3.1.3.2. Samimi Hitaplar	216
3.1.4. Deyimler ve Atasözleri.....	217
3.1.5. Cümle	219
3.1.5.1. İsim Cümlesi	220
3.1.5.2. Fiil Cümlesi.....	220
3.1.5.3. Kurallı Cümle	221
3.1.5.4. Devrik Cümle.....	221
3.1.5.5. Soru Cümlesi.....	222
3.2. ÜSLUP	223
3.2.1. Lirik Üslup.....	223
3.2.2. Tahkiye Üslubu	224
3.2.3. Destansı Üslup.....	225
3.2.4. Hiciv Üslubu.....	227
3.2.5. Övgü Üslubu.....	228
3.2.6. Konuşma Üslubu	230
3.2.7. Mizahi Üslup	231
3.2.8. Yakarış Üslubu	233
3.3. EDEBİ SANATLAR.....	234
3.3.1. Teşbih / Benzetme	234

3.3.2. İstiare	239
3.2.3. Teşhis / Kişileştirme	241
3.2.4. Telmih.....	243
3.2.5. Mübalağa	244
3.2.6. Tezat	246
3.2.7. Tenasüp.....	248
3.2.8. Nida	249
SONUÇ.....	251
KAYNAKLAR	256
ÖZ GEÇMİŞ.....	259

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. İhsan SAFİ

Hazırlayan: Sezgin YILDIRIM

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 259

ÖZET

HALİL SOYUER'İN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

1950 yılından vefat ettiği 2004 yılına kadar 18 şiir kitabı yayımlayan Halil Soyuer, Türk edebiyatının en üretken şairlerinden biridir. Hece vezniyle yazdığı ve halk şiiri etkilerini taşıyan şiirleri ile dikkat çekmiştir. Uzun yıllar Ankara'da gazetecilik yapan Soyuer, *Çaba* adlı bir de edebiyat dergisi çıkarmıştır. 35 sayı boyunca bu dergiyi çıkaran şairin şiirleri uzun yıllar muhtelif dergilerde yer almıştır. Şiirlerinde en çok aşk, sevgi, sevgili, kader, ölüm gibi bireysel temalara yer vermiştir. Bu şiirlerde ağırlıklı olarak hece veznini kullanmış ve şiirlerinin büyük çoğunluğunu koşma nazım şekliyle yazmıştır. Şiirlerinin bir kısmında aruz ölçüsünü tercih etmiştir. İlk dönem eserlerinde az sayıda serbest şiir denemeleri vardır. Soyuer, eserlerinde halkın konuşma diline yakın, zaman zaman yöresel ağız özelliklerini de içeren sade bir Türkçe kullanmıştır. Halil Soyuer, şiirleri dışında sosyal hayatıyla da Ankara'daki sanat çevrelerinde aranan biri olmuştur. Uzun sanat yaşamı boyunca Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının birçok ünlü ismiyle dostluk kurmuştur. Bu isimlerle olan anılarını *Şair Dostlarım* adıyla gazete ve dergilerde anlatmıştır. Bu açıdan da Türk edebiyatına katkılar sağlamıştır. Müzik çevreleriyle iç içe olan şairin çok sayıda şiiri bestelenmiştir. Bu çalışmada onun şiirleri şekil ve tema yönünden incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halil Soyuer, şiir, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı, halk şiiri, bestelenmiş şiirler

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Turkish Language and Literature

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. İhsan SAFİ

Author: Sezgin YILDIRIM

Year: 2019

Pages: 259

ABSTARCT

THE EXAMİNATION OF HALİL SOYUER’S POEMS İN TERMS OF SHAPE AND THEME

Halil Soyuer, who published 18 poetry books from 1950 to 2004 when he passed away, is one of the most prolific poets of Turkish literature. He drew attention with the poems bearing folk influences in syllabic meter. Soyuer, who was a journalist in Ankara for many years, published a literature magazine called *Çaba*. Publishing 35 periodicals, the poet’s poems took place in various magazines. He issued mostly individual themes such as love, romance, sweetheart and destiny in his poems. In these poems, he mainly used syllabic meter and wrote the majority of his poems in the style of *koşma* and *verse*. In some of his poems, he preferred *aruz wezni*. In his earlier works, there are a couple of free poetry trials. In his works, Soyuer used plain Turkish that is close to the spoken language of the community and from time to time, includes local dialects. Apart from his poems, Halil Soyuer became one of the most wanted figures in the artistic circles of Ankara due to the social life he led. During his long art life, he made many friends of the figures of the Republican era of Turkish literature. He told his memoirs with these people in magazines and newspapers under the name of *Şair Dostlarım*. He too contributed to Turkish literature from this aspect. Intimate with musical circles, many of the poet’s poems have been composed. In this work, it has been intended to examine his poems in terms of shape and thematic.

Keywords: Halil Soyuer, poem, Turkish literature of the Republican era, folk poetry, composed poems

KISALTMALAR

<i>age.</i>	: Adı geçen eser
bk.	: Bakınız
c.	: Cilt
Dr.	: Doktor
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: Ve benzeri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Nazım Birimleri Tablosu	174
Tablo 2. Birim Sayısı Tablosu	175
Tablo 3. Vezinler	196

GİRİŞ

Halil Soyuer, 5 Ocak 1921 tarihinde Balıkesir'in Havran ilçesinde Camiikebir Mahallesi nüfusuna kayıtlı olarak dünyaya gelmiştir. Babası Bayburt Akkoyunlu sülalesinden Osman Efendi'dir. Osman Efendi, Gümüşhane'nin Ruslar tarafından işgali sırasında askere alınmış ve Galiçya cephesine sevk edilmiştir.¹ Daha sonra birliğiyle birlikte Çanakkale savaşlarına katılmış ve Çanakkale'de savaşırken ağır yaralanmıştır. Bölgede hastane olmadığı için yakınlarıdaki Ayvalık'a gönderilen Osman Efendi burada tedavi olduktan sonra Kuvayı Milliye'ye katılmıştır. Yarbay Ali Bey'in kuvvetleri arasında Yunanlılara karşı yürütülen savaşlarda yer almıştır.² Savaşın ardından memleketine dönmemiş, Balıkesir'de zeytinyağı fabrikalarında çalışmaya başlamıştır.

Halil Soyuer'in anne tarafından dedesi olan Osman Efendi aslen İvrindili olup I. Dünya Savaşı sırasında Havran'a yerleşmiştir. Ninesi ise Burhaniye'nin Şarköy'ünden Parlak Hatice lakaplı Hatice Hanım'dır. İvrindili Osman Efendi Efendi ve Şarköylü Hatice Hanım'ın kızları Emine Hanım Halil Soyuer'in annesidir. Bayburtlu Osman Efendi Emine Hanım ile evlendikten sonra temelli Havran'a yerleşmiştir. Osman Efendi'nin bu evlilikten iki çocuğu olmuştur. 1921 yılında Halil, 1923 yılında Mergube dünyaya gelmiştir.³

Halil Soyuer, bir mektubunda kendi hayatıyla ilgili şu bilgileri vermektedir:

“Babam Bayburtlu, Akkoyunlulardan. Dedem Pulur beylerinden Hacı Halil. İsmimin oradan konduğunu babam söylerdi. Ayrıca Çanakkale Savaşı'nda 218 kiloluk mermiyi kucakladığı gibi topa yerleştiren kahraman Seyit Onbaşı da Havranlı. Hemşehrim ve ben kendimi 1930'lu yıllarda tanıdım. Babam, Çanakkale'de ağır bir yara alıyor. Bunu hemen Edremit Askerî Hastanesine naklediyorlar. Bir yıl tedavi görüyor ve 6 ay hava değişimi ile taburcu ediyorlar. O yıllarda Edremit (Balıkesir)'ten Bayburt'a gitmek zaten 6 aylık yol. Evleniyor.

¹ Fethi Tevetoğlu, “Ön Söz” *Kin* içinde, (Ankara: Kültür Yayınları, 1966), 4.

² Nursel Soyuer Gündüz, *Kazdağı Eteklerinden Ankara Doruklarına*, (Ankara: Saküder Kültür Yayınları, 2007), 22.

³ Soyuer Gündüz, *Kazdağı Eteklerinden Ankara Doruklarına*, 22-23.

Sonra da Ayvalık cephesinde Yunanlılara karşı savaşıyor. Ben de Yunan işgali sırasında 1920 yılında Havran'da dünyaya geliyorum.”⁴

Halil Soyuer, bu mektuba göre 1920 yılında dünyaya gelmiştir. Ayrıca babası ona dedesinin ismini vermiştir. Soyuer doğduğunda Havran Yunan işgali altındadır.

Soyuer, ilköğretimine Havran'da Ali Çetinkaya İlkokulunda başlar. 1933 yılında buradan mezun olur ve Edremit Ortaokuluna devam eder. Bir yıl sonra parasız yatılı sınavına girip kazanınca Edremit Lisesinin orta kısmından eğitimine yeniden başlar. Ortaokul ve liseyi burada okur.

Halil Soyuer, eğitim hayatıyla ilgili şu bilgileri vermektedir:

“Cumhuriyetin ilk yıllarında, Balıkesir Körfez bölgesinde sadece Edremit'te ve Ayvalık'ta ortaokul var. Havran'da 1933 yılında ilkokulu bitirince, benimle ilkokulu bitiren birçok arkadaşım gibi beni de Edremit Ortaokuluna veriyorlar. O yılki Cumhuriyet bayramında *Onuncu Yıl Marşı*'nı göğsümüz kabara kabara söylüyoruz. O yıllarda Havran ile Akçay arasında yolcu taşıyan küçük bir trenimiz var. (Dekovil) Havran'dan Edremit'teki ortaokula bununla gelip gidiyoruz. Bir yıllık geliş-gidiş paso bedelimiz sadece on kuruş. ...

1934 yılında Balıkesir'de yaz aylarında açılan leylî meccanilik (parasız yatılı) imtihanlarına giriyorum ve kazanıyorum. O zamanki adı Maarif Vekâleti olan Millî Eğitim Bakanlığı beni Balıkesir Lisesi'nin orta kısmına veriyor. Edremit Ortaokulu'nda ikinci sınıfa geçtiğim hâlde beni Balıkesir'de yeniden ortaokul birinci sınıfa başlatıyorlar. Babam devam et diye haber yolluyor annemle. Gel zaman git zaman ortaokul bitiyor lise kısmına geçiyoruz. Edebiyat öğretmenimiz çok babacan bir insan. Adı da Cezmi Tahir Berktin. Sonradan şâir olduğunu öğreniyoruz. Bize derste bazen kendi şiirlerini de okuyor, seviniyoruz.”⁵

Halil Soyuer'in milli duyguları bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere okul yıllarında belirginleşmeye başlar. Gururla marşları söyleyen Soyuer, Havran'la Edremit arasında gidip gelirken tren kullanmaktadır. Lisedeki edebiyat öğretmeni Cezmi Tahir Berktin'in onun üzerinde etkisi olmuştur. Kendisi de şiir yazan Cezmi Bey, Soyuer'e şiiri sevdirebilir.

1940 yılında liseyi bitiren Soyuer, Havran'a dönerek bir müddet ticaretle uğraşır. 1941 yılında yedek subay göreviyle askere alınan şair, terhis olduğu 1944 yılına dek Anadolu'nun Gelibolu, Bolayır, Denizli, Aydın, Muğla, Nazilli, İzmir Manisa gibi birçok yerini gezme fırsatı bulur.⁶ 1945 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nda memuriyete başlayan Soyuer, Ankara'ya yerleşir ve kendi isteğiyle

⁴ İsa Kocakaplan, “Türk Şiirinin Neşesi Söndü”, *Türk Edebiyatı*, 365 (2004): 36-40.

⁵ Halil Soyuer, “Bir Şâirimiz Hakkında Bilip Gördüklerim”, *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*, 537 (1996): 299-306.

⁶ Halil Soyuer, *Liman*, (Ankara: Gerçek Basımevi, 1950), 8.

olarak ilk “Basın Kartı”nı almıştır. 27.11.1995’te ise “Şeref Basın Kartı” sahibi olmuştur.¹¹ Gazete yazılarında konu çeşitliliğini geniş tutan Soyuer, *Devrim* gazetesinde *Şair Dostlarım*; Telgraf gazetesinde *Ankara Kabadayıları* yazı dizisini yayımlamıştır.

Soyuer, 1946 yılında Anadolu Ajansı memurlarından Rumeli kökenli bir ailenin kızı olan Münevver Şener ile hayatını birleştirmiştir. Şairin bu evlilikten Nursel, Birsnel ve Emrah adında üç çocuğu dünyaya gelmiştir. Zaman içinde Gökrem Gündüz, Sıla Yeşilsoy ve Efekan Soyuer adında torunları doğmuştur. Emekli olduktan sonra da şiir yazmaya devam eden Soyuer, 17 Ocak 2004 günü Ankara’da vefat etmiştir.

Halil Soyuer dış görünüş olarak “orta boylu ve dolguncadır; saçları ve kaşları beyazlaşmış, yuvarlak ve güleç yüzlü biridir. Gözlüklü hâliyle Aziz Nesin’e benzeyen Soyuer, bu benzerlikten iltifat gördüğü kadar hakaret de görür. Fizik ve görünüm olarak Aziz Nesin’e ne kadar benziyorsa, düşünce olarak da o kadar benzemediğini belirtir.¹² Gazeteci Bekir Coşkun onun Aziz Nesin’le benzerliği konusunda şu bilgileri vermektedir:

Sonra derken bir gün canı çok sıkılmış olarak yanıma geldi. Aziz Nesin’e benzerdi ya... Onu bir yerde Aziz Nesin’e benzetip dövmeye kalkmışlar. Tabi o da ufak tefek adam ama kabadayı aynı zamanda. Yedirememiş kendine. Canı çok sıkılmış bu ülkede sanatçıların, Aziz Nesin’in, yahut ta başka birisinin böyle davranışlarla karşılaşmasına.”¹³

Ferit Ragıp Tuncor, Soyuer’i “kısa boylu, zeki bakışlı gözlerini gizleyen gözlükleri ile şiirleri gibi sempatik ve sevimli” biri olarak tanımlamıştır.¹⁴ Behçet Kemal ise onu “Pazar günleri âdet edindiğimiz şâirler toplantısında, kendi üstüne toplanmış yay gibi kısa boyu, gözlüklerinin camları ardında şeytanî bir pırıltıyla yanan gözleri, şiirlerini okumaya başlayınca arıklaşıp, derinleşen sesiyle, hemen çocuk irisi bir Anadolu genci gelir.” satırlarıyla anlatmıştır.¹⁵

¹¹ Şeyma Büyükkavas Kuran, *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer*, (Samsun: Erol Ofset, 2016) 35.

¹² Hüseyin Tuncer, “Halil Soyuer’in Şiirimizdeki Konumu”, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, (İzmir: Akademi Kitabevi, 1999), 290.

¹³ Soyuer Gündüz, *Kazdağı Eteklerinden Ankara Doruklarına*, 193.

¹⁴ Ferit Ragıp Tuncor, “Halil Soyuer” *Gönül Dağları*, içinde (Ankara: Yayınevi Belirtilmemiş, 1990) 45.

¹⁵ Behçet Kemal Çağlar “Şâir Halil Soyuer Hakkında Birkaç Söz”, *Aylak İnsanlar Kenti* içinde, (Ankara: Eroğlu Basımevi, 1965.) 5.

Dostları Halil Soyuer'i hoş sohbet ve dost canlısı bir insan olarak tanımlar. Sanatçı kişiliğinin dışında kalan özel yaşantısında da daima aranan biridir. Ayhan İnal şair hakkında şunları söyler:

“Aranan, sevilen, hoş sohbet, dost canlısı bir insandır. İçki ve sohbet kurallarını iyi bilir. Kalp kırmaktan çekinir, dedikodudan hoşlanmaz, açık sözlüdür, kolay kolay sinirlenmez, elinden geldiğince çevresindekilere yardımcı olmaktan haz duyar. ...Sohbet ve eğlenceden hoşlanan, kin gütmeyen, gani gönüllü biri olduğundan her yerde herkes tarafından sevilir, sayılır... Sanat muhitlerinde ve her kademedeki insanlar arasında saygınlığı olan bir kişidir... Yerinde ve güzel fıkralar anlatır. 1975 doğumlu torunu Görkem'in tatlı marifetlerini anlatmaya bayılır. Kalem, kalbi ve kesesiyle dostlarına karşı vefalı bir insandır.”¹⁶

Mustafa Ceylan'a göre de Soyuer, “kişilik olarak hoşgörülü, sevecen, babacan, dost ve güler yüzlü bir yapıya sahiptir. Kalp kırmaktan korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmaz.” Onun hayata sevgi dolu bir pencereden baktığını dile getiren Ceylan'a göre kibir, büyüklenme, kaba davranış gibi duygular Soyuer'in yüreğinde yoktur.¹⁷ Çevresindeki isimlerin onun hakkındaki fikirleri Soyuer'in sevilen bir insan olduğunu bizlere gösterir. Dost canlısı ve hoş sohbet olan Halil Soyuer, insanları kırmak istemez. Kimseye karşı kin tutmaz. Sanat çevrelerinde ise daima saygınlığı olan bir kişiliktir. Hayata daima sevgi dolu pencereden bakmasını bilir. Şairin birçok şiirini dostlarına ithaf ederek yazması ve şiirlerinde dostlarını anlatması, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerine verdiği önemin de bir göstergesidir.

Halil Soyuer'in şiirle ilk buluşması yukarıda da belirttiğimiz gibi Edremit Ortaokulu'nda olur. Bu okuldaki müdürü kendi ifadesiyle onda şiir aşkı uyanmasında etkili olan Mahir İz'dir:

“Okul Müdürümüz, Mahir İz adında dünya tatlısı bir Türkçe öğretmeni. Bize her dersinde, ama her dersinde, Mehmet Akif'ten, Tevfik Fikret'ten şiirler okuyor ve bu şiirleri ezberletme ödevi veriyor. Ben Mehmet Akif Bey'in “Çanakkale Şehitlerine” ve Tevfik Fikret Bey'in “Ferda ve Hani Yağma” şiirleriyle ilk defa o sınıfta tanıştım. Gerçeği söylemek gerekirse bana şiir aşkını aşılayan da işte bu Mahir İz bey olmuştur.”¹⁸

Onun tavsiyeleriyle Mehmet Akif, Tevfik Fikret gibi şairlerin şiirlerini okuyan Soyuer, şiire merak salar. Ardından devam ettiği Edremit Lisesindeki öğretmeni Cezmi Tahir Berk'tin'in de Soyuer'in şiire yönelmesinde etkisi olur. O

¹⁶ Ayhan İnal, *Halil Soyuer Hayatı ve Şiirleri*, (Ankara: Ulucan Matbaası, 1985), 32.

¹⁷ Mustafa Ceylan, *Halil Soyuer Hayatı Sanatı Şiirleri*, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 2000,) 30.

¹⁸ Halil Soyuer, “Bir Şairimiz Hakkında Bilip Gördüklerim”, *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*, (1996), 299-306.

yıllarda Edremit kaymakamı olan Ömer Bedrettin Uşaklı ve bir kırtasiye dükkânı işleten Mustafa Seyit Sutüven ile tanışma fırsatı bulur. Soyuer, Mustafa Seyit Sutüven ile tanışmasını şu şekilde anlatır:

Edebiyat öğretmenimiz Cezmi Tahir Bey, bir dersinde bize “Sutüven” şiirini yazdırıyor ve bu şiir üzerine düşüncelerini söylüyor. Şairinin de Edremit’te kırtasiye dükkânı işleten Mustafa Seyit Sutüven olduğunu söylüyor. Gözümde ve gönümde öylesine büyüyor ki Mustafa Seyit Bey, Havran’a tatile gittiğimde ilk işim Edremit’e koşmak ve Mustafa Seyit ile tanışmak oluyor. O sıralarda ben de yeni yeni şiir yazmaya başlamışım. Bazı yazdıklarımı utana sıkıla Mustafa Seyit Bey’e okuyorum, fikrini alıyorum. Beğeniyor ama belki de çocuksu buluyor. Fakat teşvik ediyor beni. Umutlandırıyor.”¹⁹

Böylelikle lise yıllarında şiirlerini yazmaya başlayan Soyuer, ilk şiirini *Alkım* adlı dergide yayımlar. 1941-1944 yılları arasında askerlik görevini yapan Soyuer’in şiirleri bu devrede *Çınaraltı* ve *7 Gün* dergilerinde yayımlanır. Askerlik dönüşü memuriyet görevinden dolayı 1945 yılında Ankara’ya yerleşen Soyuer, Behçet Kemal Çağlar ile tanışır. Ankara Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi başkanlığını üstlendikten sonra düzenlediği şiir günleri uzun yıllar devam eder. Bu devrede Yahya Kemal, Yusuf Ziya Ortaç, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi daha birçok ünlü şairle tanışma imkânı elde eder. Bu dostluklarını daha sonra *Şair Dostlarım* adlı yazı dizisi şeklinde gazete ve dergilerde anlatır, *Anılarla Şairler Albümü* adıyla da kitaplaştırır.

Halil Soyuer’in düzenlediği şiir toplantıları Ankara’da bulunan pek çok şairin birbiriyle tanışması için önemli bir fırsat olur.²⁰ Mehmet Çınarlı, *Hisar* dergisinin çıkması fikrinin Halkevi’nde düzenlenen Şiir Günleri etkinliklerinde olgunlaştığını dile getirir.²¹ Soyuer, 1950 yılında yayın hayatına başlayan *Hisar* dergisinin hazırlıklarına katılır fakat derginin birinci sayısı çıkmadan dergi ile bağlarını koparır.²² Buna karşın derginin basılması aşamasında grubun yanında

¹⁹ Soyuer, “Bir Şairimiz Hakkında Bilip Gördüklerim”, 1996.

²⁰ Öztürk Emiroğlu, *Hisar Topluluğu* ile ilgili araştırmasında Halkevi’nde yapılan şiir toplantıları için şunları söyler: “1948-1950 yılları arasında ayda bir Halil Soyuer’in (1921-2004) düzenlediği Ankara Halkevi’nde yapılan şiir günlerinde Ankara’da bulunan pek çok şair birbiriyle tanışır.” Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2007) 32.

²¹ “Hisar Dergisi, 1948-1949 yıllarında Ankara Halkevi’nde düzenlenen şiir günlerinden ve İstanbul Pasthanesinde yapılan sanat sohbetlerinden doğmuştur.” Mehmet Çınarlı, “Çeyrek Asır Geçti”, *Hisar*, 210, (1975), 3.

²² Emiroğlu, *Hisar Topluluğu*, 43.

yer alır. Maddi imkânsızlıklardan dolayı zorluk yaşayan Mehmet Çınarlı'ya dergiyi daha cüzi bir ücretle basacak matbaa ayarlar.²³

Halil Soyuer'in, 1950'de ilk şiir kitabı yayımlanana kadar şiirleri *7 Gün, Her Hafta, İnanç, Türke Doğru, İleri Yurt, Dünya, Halkın Sesi, Doğu, Büyük Doğu, Çığır, Bayrak, Köy Postası, Çınaraltı, Yücel, Kızıl Elma Ülkü, Ağaç, Ürün, Filiz, Kaynak(Balıkesir), Kaynak (Ankara), Yurd Üniversiteliler Dergisi, Şadırvan, Yeşil Ada, Kocatepe, Edebiyat Alemi, Çadır, Erciyes, Alkım, Zonguldak, Öğrenci* gibi gazete ve dergilerde yer alır.

Halil Soyuer, Kasım 1966'da ilk sayısını çıkardığı *Çaba* adlı dergiyi 1969 yılının Eylül ayına kadar 35 sayı boyunca devam ettirir. İlk şiir kitabı olan *Liman* 1950'de, *Kin* 1952'de yayımlanır. Bu kitapları 13 yıl sonra yazdığı 1965 tarihli *Aylak İnsanlar Kenti* ve 1970'te yazdığı *Akşamüstü* adlı eserler izler. 1940-1970 arasında 4 şiir kitabı yazan şair 1970'ten ölüm tarihi olan 2004'e kadar 14 şiir kitabı yayımlar. Gazetecilikten emekli olduğu 1984 tarihinden sonra çok daha üretken olduğu göze çarpar. Uzun sanat hayatı müddetince 18 şiir kitabı yayımlayan Soyuer'in *Anılarla Şairler Albümü* adlı eseri 1982'de; *Ankara Kabadayıları* adlı eseri ise 1995 yılında okuyucuyla buluşur. *Şair Dostlarım* adlı eseri ise ölümünden sonra Türk Edebiyatı Vakfı tarafından 2004 yılında kitaplaştırılır.

Halil Soyuer'in edebi hayatında dikkat çeken taraflardan biri de dergiciliğidir. İlk sayısını 1966 yılının Kasım ayında çıkarmaya başladığı *Çaba* adlı dergi 3 yıl zarfında 35 sayı olarak yayımlanmıştır. Derginin ilk sayısında Muzaffer Uyguner, Behçet Kemal Çağlar, Selahattin Batu, Arif Nihat Asya, Bahri Ulaş, Şinasi Özdenoğlu, Coşkun Ertepinar, Hüsnü Yurdusev, Celâl Hafifbilek, Nüzhet Erman, Sami Ayhan, Şahikaya Dil, Bekir Sıtkı Erdoğan, Sıtkı Yırcalı, Halil Soyuer, Nihat Aşar, Mehmet Gökkaya, Ahmet Dürrüoğlu, Süreyya Şehitoğlu, A. Fuat Azgur, Ömer Bedrettin Uşaklı, Yaşar Faruk İnal, Nevzat Nami Aygüven, Recep Helvacı, Cemal Turan şiir ve yazılarıyla yazı kadrosunda yer almıştır. İlerleyen zamanlarda Ali Naili Erdem, Halide Nusret Zorlutuna, Ayhan

²³ Mehmet Çınarlı hatıralarında Hisar dergisi çıkarken maddi olarak zorlandıklarını ve Halil Soyuer'in katkıda bulunma adına yaptıklarını şöyle anlatır: "... Böyle müşkül bir durumdayken Halil Soyuer telefon etti: 'Ben size başka bir matbaa buldum, hem 1 Marta yetiştirecek, hem de 110 liraya basacak.' diye"... Mehmet Çınarlı, "Hisar'dan Hatıralar", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 425, (1987), 304-317.

İnal, Mustafa Özbacı, Feyzi Halıcı, Ümit Yaşar Oğuzcan, İlber Ortaylı, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Aşık Veysel, Fethi Gözler, Niyazi Gençosmanoğlu gibi isimler dergiye katkı sağlamışlardır.

Halil Soyuer tarafından ilk altı sayıda *Çabamız* başlığıyla dergiye yazılan ön sözler ve sonraki sayılarda yer alan sunuş yazıları onun edebiyat anlayışını özetler niteliktedir. İlk sayıdaki ön sözde derginin edebiyat anlayışı şu şekilde tarif edilmiştir:

“Dergimizi Türk sanat alanına sunmakla kıvanç doluyuz. Bugün çeşitli yönleriyle bocalama içerisinde olan Türk sanat ve fikir hayatının bu döneminde *Çaba*, sanatçının ve sanatın layık olduğu yere ulaşmasını sağlayacak güçte olacaktır.

Çaba’da güzel olan gerçek sanat değeri bulunan her şiir ve yazı yer alacaktır. Bu sayının incelenmesinden de anlaşılacağı üzere *Çaba*’da şiir, hikâye, eleştirme, tiyatro, resim ve inceleme yazıları geniş ölçüde yer almıştır.

Bunun dışında Hakkın rahmetine kavuşmuş olup da hâlâ aramızda yaşayan sanatçılarımızı saygı ile anmak amacıyla, her sayımızda sevilen birer şiirlerini yayımlamayı ödev saydık. Anadolu’da sesini duyuramamış fakat Halk edebiyatımızın en güzel şiirlerini dile getirmiş bulunan halk ozanlarının, özel surette derlenen ve hiçbir yerde yayımlanmamış bulunan eserlerine de *Çaba*’da yer ayrılmıştır. Bu bizim için halk edebiyatına ve Türk folkloruna bir hizmet olacaktır.

Çaba, yarının gerçek sanatçıları bağrına basıp yetiştirmeyi ödev sayacaktır. Bunun için genç değerlere *İlk Çabalar* adı altında bir sayfa ayrılmıştır. Genç değerlerden dergimize gelecek eserleri, tarafsız bir anlayış süzgecinden geçirip değerlendireceğiz ve yayımlayacağız.

Çaba, sanatın ve sanatçının bitmek tükenmek bilmeyen çabasının sembolü olacaktır. Herhangi bir siyasî, dinî ve ideolojik yönü olmayan *Çaba*, gerçek sanat anlayışı içinde, Türk sanatına ve Türk toplumuna hizmeti baş tacı edecektir.

...

Türk toplumuna ve Türk sanatına hizmetten başka bir amacı olmayan *Çaba*, hangi şart ve sebeple olursa olsun yolundan ayrılmayacak, yön değiştirmeyecek ve çabasından vazgeçmeyecektir. *Çaba* bizden, ilgi sizden olsun. Saygılarımızla.”²⁴

Görüldüğü gibi Soyuer, bocalama içinde olduğunu düşündüğü Türk edebiyatını bu dergiyle hak ettiği yere ulaştırmayı hedeflemiştir. Hikâye, eleştiri, resim, tiyatro, inceleme gibi sanatın pek çok alanında yazılara yer vermeyi hedefleyen dergi, unutulmuş halk şairlerinin eserlerine yer vererek Türk folkloruna hizmet etmeyi amaç edinmiştir. Ayrıca genç edebiyatçılara da *İlk Çabalar* adı altında dergi sayfalarında yer vermiştir. Tüm bunları yaparken hedeflerinden biri de ideolojik olarak herhangi bir alandan uzak durma isteğidir. Bu hedefler doğrultusunda yayın hayatına başlayan dergi yazar kadrosundan da anlaşılacağı üzere *Hisar* dergisinin milliyetçi-memleketçi edebiyat anlayışı paralelinde 35 sayı yayın hayatını sürdürmüştür.

²⁴ Halil Soyuer, “Çabamız”, *Çaba*, 1,(1966), 3.

Halil Soyuer, *Çaba* dergisi dışında da birçok dergiye yazı ve şiirleriyle katkıda bulunmuştur. 1950'den sonra *Defne*, *Gülpınar*, *Size*, *Tarla*, *Hisler Bulvarı*, *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı* gibi daha birçok dergide şiir ve yazıları yayımlanmıştır.

Halil Soyuer'in ilk şiir kitabı *Liman* 1950 yılında çıkmıştır. O yıllardaki edebiyat ortamı; eski-yeni, aruz-hece; şiirin bireyselliği ve toplumsallığı üzerine tartışmaların devam ettiği, sosyalist gerçekçilikle sürrealist açılımların sürdüğü renkli bir açılıma girmiş görünümündedir.²⁵ 1937'den sonra çeşitli dergi ve gazetelerde şiirleri çıkan Soyuer'in ilk kitabı o yılların hareketli edebi ortamında yayımlanır. *Hisar* dergisinin kuruluşunda rol oynayan şairin ilk şiirlerinden itibaren bu grubunun edebiyat anlayışıyla örtüştüğü ve şiirlerinin halk edebiyatından beslenip mili-manevi çizgide geliştiği görülür. Onun sanatındaki en belirgin ve öne çıkan yönü halk şiiriyle olan bağıdır. Halil Soyuer, halk şiiriyle olan ilişkisini bir söyleşide şu şekilde anlatır:

“Halk edebiyatımız koşmasıyla, mânisiyle, destanıyla, taşlaması, güzellemleriyle bizim en değerli hazinemizdir. Halk şiirimiz öylesine bir coşkun kaynak ki, yüzyıllardan beri akıp geliyor, kurumak nedir bilmiyor. Halk şiirinin böylesine gündemde kalmasının tek nedeni, bence dildir. ... Halk edebiyatımızın kütüğüne kayıtlı pek çok halk ozanını usanmadan okudum. Bunların arasında etkisi altında kaldığım elbet olmuştur. Mesela Karacaoğlu'nı, Emrah'ı sevdim. Daha sonraki yıllarda, Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın şiirlerini de okudum. Yazdığım koşma tarzındaki şiirlerle, o yüce tükenmez kaynaktan bir damlacık olabildiysem ne mutlu bana...”²⁶

Şiirlerinde Karacaoğlu'na, Yunus Emre'ye sıklıkla yer veren Soyuer, kendi ifadelerinden de anlaşılacağı üzere halk şiirini edebiyatı besleyen bitmez tükenmez bir kaynak olarak görür. Yazdığı çok sayıdaki şiirin halk şiiri formunda olması bu etkilenmenin en açık göstergesidir. Şair, özellikle koşma nazım biçimini ve 11'li hece ölçüsünü tercih etmiş, zaman zaman mahlas kullanarak halk şiirini yaşatmaya gayret etmiştir. 1124 şiirin 1079 tanesi heceyle, onların da 782'si 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Halk ozanlarını bıkmadan okuyan Soyuer'in şiirlerinde bu ozanlarımızın etkisi açıkça bellidir. Halk şiiri ve bu şiirde kullanılan dile yaklaşımını ve öz değerlerimizin halk şiirinde yaşadığı düşüncesini başka bir yazısında şu şekilde belirtir:

²⁵ Emiroğlu, *Hisar Topluluğu*, 28.

²⁶ Abdülkadir Güler, “Davutlarda Şair Halil Soyuer İle Şiirimizi Konuştuk”, *Beşparmak Dergisi*, 1/2 (1989), 7.

Halk şiirimiz, öylesine gür ve duru bir kaynak ki, yılların ve zamanların dil cürufları bu kaynağı bulandıramadı. Divan şiirimizde öyle mi? Hayır. Divan şiirimiz bu dil cürufundan öylesine etkilenmiş ki anlaşılır olmaktan çıkmış. Unutmayalım, bunda en büyük etken dil olmuştur, dil. Halk şiirimiz 700 yıl içinde, yaşayan ve konuşulan Türkçe'nin ellerini bırakmamış ona sıkı sıkı sarılmış ve hiçbir gün terk etmemiştir. ...Halk şiirimizin ananevi tezgâhlarında dokunan bütün kumaşların ipliği iyi cinstendir, sağlamdır, boyası da atmaz. Bu tezgâhlarda dokunan bu kumaşlar bizim öz değerlerimizdir.”²⁷

Çıkarılmış olduğu *Çaba* adlı derginin ilk sayısından itibaren şairin halk edebiyatına olan bağlılığını görmek mümkündür. Anadolu’da yaşayıp sesini duyuramayan halk şairlerine karşı kendini sorumlu hisseden şair onların en güzel şiirlerine *Çaba*’da yer verilmek suretiyle Türk folkloruna hizmet edileceğini şu satırlarla dile getirmiştir:

“Anadolu’da sesini duyuramamış fakat Halk edebiyatımızın en güzel şiirlerini dile getirmiş bulunan halk ozanlarının, özel surette derlenen ve hiçbir yerde yayımlanmamış bulunan eserlerine de *Çaba*’da yer ayrılmıştır. Bu bizim için halk edebiyatına ve Türk folkloruna bir hizmet olacaktır.”²⁸

Halil Soyuer’in özellikle ilk eserlerine yönelik yapılan değerlendirmelerde halk şiiri ve Anadolu’yla olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bunlardan bazılarında burada yer vermek istiyoruz. Behçet Kemal Çağlar onun için şöyle der:

“Soyuer, sazını kasabasında bırakıp gelmiş gibi, neredeyse elini kulağına atıp, makamla söyleyecek sandığımız ilk koşmalarından sonra, büyük şehirden aldığı ilhamları ve tesirleri yine yerli havasında eritmesini çok iyi başarmıştır.”²⁹

Halil Soyuer’in şiirinin doğrudan doğruya Anadolu’nun bağrından çıktığını söyleyen Nihat Sami Banarlı, Soyuer için şu ifadeleri kullanır:

Şair Halil Soyuer’in söyleyişteki dikkate değer meziyeti yerli, milli ve tarihi söyleyişe, yeni hayatın olayları, heyecanları ve esprileriyle yüklü yeni bir çeşni verebilmesindedir. Bizim ötedenberi (AŞIK TARZI söyleyişi, günün tefekkürü ve günün ihtiyaçlarıyla birleştirerek terennüm edebilecek genç şairlerimizin maziden alınmış bir hızla kat’edilecek, parlak bir gelecekle karşılaşacakları) şeklinde ileri sürdüğümüz bir görüşü, kendi zevkinin ve kendi ruhunun bu yoldaki sezisleriyle birleştirerek gerçekleştirmeğe çalışan sanatkarlarımızın başında Halil Soyuer’in takdire değer bir yeri vardır.

Halil Soyuer’in şiirleri, doğrudan doğruya Anadolu’nun bağrından fışkıran bir milli şiir realitesinin yeni müjdelerinden biridir.³⁰

Halil Soyuer’in edebiyat dünyasındaki yerinin vurgulanmasına yönelik değerlendirmelerde bulunan araştırmacılar da onun halk şiiriyle olan ilişkisi

²⁷ Halil Soyuer, *Sevgi Çiçekleri*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1996), 45.

²⁸ Soyuer, “Çabamız”, 3.

²⁹ Çağlar, “Şair Halil Soyuer Hakkında Birkaç Söz”, 5.

³⁰ Nihat Sami Banarlı, “Neler Dediler”, *Akşamüstü* içinde, , (Ankara: Olgun Matbaacılık, 1975), 4.

üzerinde durmuşlardır. Hüseyin Tuncer'in, Halil Soyuer'in Türk edebiyatındaki yeri üzerine yaptığı bir araştırmadaki değerlendirmeleri şu şekildedir:

"H. Soyuer, Halk Şiiri geleneğini sürdüren, heceyle modern şiirler yazan bir şairdir. Hece veznini kusursuz, ustaca kullanır. Rahat bir söyleyişe sahiptir. Şiirlerinde süsle önem vermez, yalınlığı tercih eder. ... Halkın diliyle halka seslenir. Halk Şiirini, çağdaş bir yorumla günümüze taşır. Şiirlerinde âhenkle ma'nâyı bütünleştirir."³¹

Abdullah Satoğlu Halil Soyuer'i "Günümüzde, esasen son elli yılda, halk tarzı şiirimizin en başta gelen ustalarından biri ve en verimli şairlerinden biri olarak öne çıkan" bir şair olarak tanımlar.³² Hakan Sazyek *Gönül Dağları*'ndaki şiirler için, "Bu manzumelerin belirgin özellikleri, halk şiirine yaslanan, onun öz ve biçim özelliklerinden yola çıkan bir yapıya sahip olmalarıdır." der.³³ Yusuf Mardin de benzer değerlendirmelerde bulunur ve "Halil Soyuer, halk ağzı şiirleriyle YUNUS'a giden geleneklerimizi (Akşamüstü)nde bir demet halinde toparlamıştır."³⁴ der. Şair Ayhan İnal, Halil Soyuer için hazırladığı kitabında onun halk şiiriyle olan bağına yönelik şunları söyler: "Soyuer, halk edebiyatının bütün gelenek, özellik ve inceliklerini benliğinde yuğura yuğura bugünlere ulaşmış; şiirleri ezberlenen, şarkılara defterlere geçen, sevilen, aranan güçlü bir şair olmuştur."³⁵

Soyuer, şiir sanatı ile ilgili düşüncelerini *Çaba* dergisine yazmış olduğu sunuş yazılarında dile getirmiştir. Bu yazılarda şairliğin doğuştan kazanılan bir yetenek olduğunu, sonradan elde edilemeyeceğini söyler. Ona göre şair yaratılışıyla doğmayanlar ne kadar çabalasalar da gerçek manada şair olamazlar ve silinip giderler:

"Şairlik, bir kimseye, herhangi bir çevre tarafından verilmiş bir sıfat değil, yaratılıştan bahsedilen bir özelliktir. Bu özelliği tanımayan kimseler ne kadar yazarlarsa yazsınlar, ne kadar uğraşırlarsa uğraşınsınlar, şairlik mertebesine erişemezler ve günün birinde silinip giderler."³⁶

Halil Soyuer, *Çaba* dergisinde yer alan *Şairin Kaderi* isimli yazıda da benzer ifadeleri kullanır ve şairlikle ilgili şunları söyler:

³¹ Tuncer, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, 290.

³² Abdullah Satoğlu, "Şiir Dünyamızda Halil Soyuer," *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 62, (2004), 259-262.

³³ Hakan Sazyek, "Halil Soyuer Gönül Dağları Kitabının Tanıtımı ve Değerlendirilmesi", Erişim: 01.04.2019. http://hakansazyek.com/files/Halil_Soyuer_Gonul_Daglari.pdf.

³⁴ Yusuf Mardin, "Halil Soyuer ve Akşamüstü", *Gönül Dağları*, içinde (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1990), 30.

³⁵ İnal, *Halil Soyuer Hayatı ve Şiirleri*, 3.

³⁶ Halil Soyuer, "Şuursuz Şiir", *Çaba*, 15 (1968), 3.

“Poezipür dediğimiz şaheser sanat eserleri, aslında hiçbir çaba gösterilmeden kendi kendilerine meydana gelirler. Fakat her önüne gelene nasip olmaz bu geliş. Kaderleri, zamanın teknesinde, zamanın eliyle yoğrulmamış olanların, dünyaya kalıcı eserler bıraktıkları şimdiye kadar görülmemiştir. Şiir yazmak kaderiyle doğanlar, o kadar azdır ki aramızda. Onların da bir türlü kıymetlerini bilemeyiz. Takdir hislerimizin kollarını onların boyunlarına dolayamayız. Böyle bir kaderden yoksun olup da, şiir yazacağım diye yıllardan beri çırpınıp duran nicelerini biliriz biz. Eline her saz alan halk ozanı olsaydı halimiz nicolurdu bizim. ... Şiirin (Ş)sinden haberi bulunmayan keza Allah'ın büyük lütfu şairlikten en küçük bir hissesi olmayanlar, kaplamış meydana. ... Kurşun kalemle yazılmış yazı niteliğinden ileri gidemeyen bu kimseleri zamanın silgisi mutlaka silip atacaktır. Zamanla ergenlik sivilceleri gibi kaybolup gideceklerdir.”³⁷

Soyuer, gerçek manada şair denilebilecek kişilerin az olduğunu bu yazılarında dile getirmiştir. Ona göre şairlik Tanrı vergisi bir yetenektir. Bu yeteneğe sahip olamayan kişilerin kendi yazdıklarını yüceltmesi, bu şiirlerin zaman içinde silinip gitmesine mani olmayacaktır. Soyuer ayrıca şairlik kudretine sahip kişilere karşı yeterince vefalı olmadığımızı da dile getirir.

Halil Soyuer, şiirlerinin büyük çoğunluğunda heceye bağlı kalmıştır. Ona göre iyi bir şiirde mutlaka ölçü, uyak gibi ahenk ve musiki unsurları yer almalıdır. Şiir, okunduğu zaman okuyucuyu duygulandırmalı ve hafızada yer etmelidir. Ölçüsüz şiiri duygusallıktan uzak gelişigüzel dizeler diye nitelendiren Soyuer, *Şiir Üzerine* adlı yazısında şu ifadeleri kullanır:

“Ölçüsü ne olursa olsun, içinde bir ahenk, bir musikî bulunmayan ve bilhassa insanı titreten lirizmden yoksun, düz yazı dışındaki geliş güzel satır dizilerine şiir değil manzume bile demeye insanın dili varmıyor. Şiir herşeyden önce okunduğu zaman, okuyucu'yu duygulandırmalı, onun hafızasında bir iz bırakmalı, mısraları ezbere dilden dile dolaşabilmelidir. Bugünün moda haline gelen ve san'at yönünden çok ideolojik amaçlara alet edilen, gerek okunurken, gerek okunduktan sonra insanda en ufak bir etki yaratmayan satır dizilerini büyük şiir diye alkışlayanlara hayretle bakmaktayız”³⁸

Soyuer'e göre ölçüsüne bakılmaksızın her şiirde ahenk unsurları bulunmalıdır. Bu unsurlar şiirin hem okunmasına hem de akılda kalmasına yardımcı olurlar. Özellikle lirizm şiirin vazgeçilmezlerindendir. Bu unsurlardan yoksun yazılanlar ise şiir değil alt alta dizilmiş satırlardır.

Şuursuz Şiir başlıklı yazısında yer alan satırlarda bu görüşlerine paralel ifadeler bulunur. Bu yazıda da Halil Soyuer, gerçek şiirin gücünün heceden beslendiğine değinir. Nitekim şiirlerinin yüzde 95'ten fazlası hece ile kaleme alınmıştır. Ona göre Türk şiirinin öncüleri de şiirlerini heceyle yazmışlardır. Şair,

³⁷ Halil Soyuer, “Şairin Kaderi”, *Çaba*, 20, (1968), 3.

³⁸ Halil Soyuer, “Şiir Üzerine”, *Çaba*, 6, (1967), 3.

bir ahenk unsuru olan kafiyenin Fransız şiirlerinde de önemli yeri olduğunu şöyle dile getirir:

“Yeni Türk şiirimizin öncülüğünü yapmış olan şairlerimizin şimdiye kadar yazdıkları şiirleri gözden geçirecek olursak, hepsinin de uzun yıllar hece’nin vefalı sinesinde nefes aldıklarını görürüz. Modern Fransız şiirinde bile kafyesiz şiire ender rastlanır.”³⁹

Halil Soyuer, şiirin ideolojinin hizmetinde olması taraftarı değildir. “Şiiri menfur ideolojilerin emellerine alet edenlere ise, biz, gülüp geçiyoruz. Çünkü bu gibilerin şairlikten bir parçacık nasipleri olsa, böyle bir harekete girmezler.”⁴⁰ diyerek konuya bakış açısını yansıtır. Buna karşın 1950’li yıllardaki Türkçülük fikri Soyuer’in *Kin* adlı eserinde kendini gösterir. Şair, Türklüğü tehdit eden bir tehlike olarak gördüğü *komünizme* karşı nefret duygularını bu eserde dile getirmiştir. Fethi Gözler onun şiirini değerlendirirken ideolojiden uzak kalmak koşuluyla sanata bağlılığını şu sözle anlatmıştır: “Soyuer şiire daima sanat endişesiyle bağlanmış ve kendini hiçbir zaman (izm)lerin emrine vermemiştir.”⁴¹

Soyuer’e göre kalıcı bir şair olabilmenin bir yolu da geleneğe sahip çıkmak ve şiirin mazisini tüm zenginliğiyle bir miras olarak kabul etmekten geçer. Bu yüzden geleneği reddeden genç şairleri eleştirir ve kalıcı olamayacakları fikrini ileri sürer. “Türk şiirinin mazisini inkâr edenlerden, Türk şiirine yeni bir katkıda bulunabileceklerini beklemek gülünç bir davranış olur.”⁴² sözleriyle bu fikirlerini destekler. Şiirin milli bir niteliği olduğuna inanan Soyuer, bunu “Sanatın vatani yoktur, milliyeti yoktur diyen görüşe, önümüzü ilikleyerek saygı duyarız. Fakat şâirin vatani ve milliyeti vardır. Ben bir Türk şâiri olarak Yunan’ın, Rus’un, Romen’in, Bulgar’ın, Arab’ın millî hislerini dile getiremem ki.”⁴³ diyerek ifade eder. İçinde yaşadığı topluma karşı da sorumluluk hisseden şair bunu şiirlerinde işler. Anadolu’ya ve Anadolu insanına, yetişmiş olduğu kültüre eserlerinde yer verir. Sanatçının toplumdan uzaklaşmaması gerektiği düşüncesini bir yazısında şu şekilde dile getirir:

“İçinde yaşadığımız toplumun dertlerini, acılarını, özlem ve aşklarını, mutluluğunu içte duyup dile getiren bir sanatçı, gerçeklerden uzaklaşmadığı, duygularını satışa

³⁹ Soyuer, “Şuursuz Şiir”, 1968.

⁴⁰ Soyuer, “Şuursuz Şiir”, 1968.

⁴¹ Fethi Gözler, “Neler Dediler”, 5.

⁴² Halil Soyuer, “Şiirimizin Hali”, *Çaba*, 23, (1968), 3.

⁴³ Halil Soyuer, “Şiirdeki Çile”, *Sevgi Çiçekleri*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1996), 34.

çıkarmadığı, insan ve memleket sevgisini her zaman başının üstünde taşıdığı müddetçe, kurulduğu tahttan indirilemez.”⁴⁴

Halil Soyuer şiirlerinde Türkçeye karşı son derece hassastır. Bu yüzden şiirlerindeki sözcük seçimine bakıldığında halk ağzında sıkça kullanılan Türkçe kelimelerin tercih edildiği görülür. Dilde sadeleşme hareketini takdir etse de Arapça ve Farsça sözcüklerin temizlenirken yerlerine uydurma sözcüklerin getirilmesine karşı çıkar. *Dilimize Kıyanlar* başlığıyla *Çaba*’da yazdığı yazıda da bu konuya değinir ve şöyle der:

“Türkçemizi Arapça ve Farsça kelimelerden ayıklama çabasını elbette takdirle karşılarız. Fakat ayıklanan kelimelerin yerine uydurma kelimeler yerleştirilmesinin de elbet karşısında oluruz. Biz Nedim’in şiirlerindeki ağdalı dil’i de Yunus Emre’nin şiirlerindeki sade Türkçeyi de biliriz. Nedim’in gazellerinde geçen ve bugünkü nesiller tarafından anlaşılması mümkün olmayan kelimelerin Türkçeleştirilmesi yerinde bir harekettir. Fakat bunu yaparken, köksüz, Türkçe ile hiçbir bağlantısı olmayan kelimeleri uydurup, bundan sonra bu kelime kullanılacaktır diye direnen zihniyetin her zaman karşısına çıkarız. Bu çaba’yı kendilerine iş edinenler Nedim’in şiirlerindeki, yabancı kelimeleri ayıklayacakları yerde Yunus Emre’mizin şiirlerindeki kelimelere el uzatıyorlar. Bir yandan da son yıllarda Fransa’dan gelen bir yığın kelimenin Türkçe’ye yerleşmesine göz yumuyorlar.”⁴⁵

Soyuer bu yazısında, dilimizde eskiden beri kullanılan Türkçe’nin değiştirilmesine tepkisini ortaya koymuştur. Dilimizi temizleme adına gösterilen çabalar olumlu görünse de bu işin zorlamayla olmayacağı fikrini savunur. *Dilimiz Arap Saçına Dönüyor* başlıklı yazısında dilin değişmesinden ötürü nesiller arasındaki anlaşmazlığa yönelik şu satırlarla eleştiride bulunur: “Dilimizi ayıklayacağız diye bu hale soktular. Ben çocuğumun dilinden anlamıyorum. Çocuğum benim dilimden anlamıyor. Nesilleri birbirinden ayırmağa hakkımız olmamalıdır.”⁴⁶

Halil Soyuer’in şiirlerinin dikkat çeken taraflarından biri de eserlerinde yer verdiği 1124 şiirin 95 tanesini akrabaları, dostları ve çevresindeki kişilere ithaf etmiş olmasıdır. Sosyal çevresi geniş olan şair, dost ve akrabalarına olan muhabbetini bu şekilde göstermiştir. Şiirlerinde 76 farklı isme ithafta bulunan Soyuer, en çok bestekar Avni Anıl, Coşkun Bağır, yakın dostu şair ve bestekar Orhan Ete, Doktor Abidin Kumbasar, şair Ahmet Tufan Şentürk, bestekar A.

⁴⁴ Halil Soyuer, “Sanatçı ve Gerçekler”, *Çaba*, 10, (1967), 3.

⁴⁵ Halil Soyuer, “Dilimize Kıyanlar”, *Çaba*, 18,(1968), 3.

⁴⁶ Halil Soyuer, “Dilimiz Arap Saçına Dönüyor”, *Medeniyet Gazetesi*, 3 Mart 1968.

Uğur Arıbaş, Prof. Necdet Basa, oğlu Emrah ve torunu Gökem'e ithaflarda bulunmuştur.

Halil Soyuer'in sanatının öne çıkan bir yönü de çok sayıda şiirinin bestelenmiş olmasıdır. Halil Soyuer'in şiirlerinin konu ve ahenk bakımından bestelenmeye müsait olmasının ve şairin özellikle sanatçı çevresinde bulunan bestekârlarla yakın dostluk ilişkileri kurmasının bunda önemli payı vardır. Şeyma Büyükkavas Kuran, Soyuer'in bestelenen şiirlerine şu sözlerle açıklık getirir:

“Bir halk şâiri tavrıyla şiirde ahengin peşinden giden Soyuer'in, her zaman hece bazen de aruz vezniyle yazdığı şiirleri, bestekârların ilgisini çekmiş hatta bazı şiirleri farklı bestekârlar tarafından ayrı ayrı bestelenmiştir.

Soyuer'in şiirlerinde hece ve aruz vezni dolayısıyla kurduğu ahenkli yapı; şiir ve müzikle dolu hayat tarzı kadar geniş dost halkasında, dönemin ünlü ses sanatçıların ve bestekârlarının bulunması da onun şiirlerinin bestelenmesinde etkili olmuştur.”⁴⁷

Hüseyin Tuncer, bu eserlerin söyleyişteki rahatlıktan ve halk şiirine yakınlığından dolayı bestelenmeye uygun olduğunu ifade eder ve şöyle der:

“Halil Soyuer'in söyleyişindeki rahatlığı; şâir ruhuna Halk Şiir geleneğine bağlılığına ve ustalığına bağlamak gerekir. Söyledikleri gönüllere doluyor. Bu yüzden şiirleri geniş ölçüde bestelenir. ... Öyle zannediyorum ki –Ümit Yaşar Oğuzcan da dahil olmak üzere- Halil Soyuer'in şiirleri kadar çok sayıda bestelenmiş talihli bir şâir göstermek zordur.”⁴⁸

Ünlü bestekârlarla yakın dostluklar kuran Soyuer, birçok şiirini Avni Anıl, Ziya Taşkent, Sadun Aksüt, Selahattin İçli, Osman Babuşçu gibi isimlere ithaf etmiştir. Bu isimlerle olan ilişkilerini bazı yayın organlarında *Tanıdığım Bestekârlar* adı altında anlatmıştır. Ayhan Hüseyin Ülgenay, Soyuer'in 226 şiirinin bestelendiğini söyler.⁴⁹ Mustafa Ceylan da Halil Soyuer için yazdığı inceleme kitabında onun bestelenmiş 152 eserine makamları ve bestekârlarıyla yer verir.⁵⁰

Halil Soyuer, kaliteli şarkıların birbiriyle uyumlu güfte ve bestelerden doğduğunu, dolayısıyla güftekâra ve bestekâra da şarkıyı seslendirenler kadar değer verilmesi gerektiği görüşündedir. *Çaba* dergisinde kaleme aldığı *Hakkı Yenen Şair* başlıklı yazısında konuyla ilgili şunları söyler:

“Dinlediğimiz bütün şarkıların ana malzemesi şiirdir. İlk sanatçı şair, şiirini yazar. İkinci sanatçı bestekar notaya döker ve üçüncü sanatçı da mikrofona okur, plağa

⁴⁷ Kuran, *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer*, 45.

⁴⁸ Tuncer, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, 300.

⁴⁹ Ülgenay, “Halil Soyuer Hakkında Bilgi”.

⁵⁰ Ceylan, *Halil Soyuer Hayatı Sanatı Şiirleri*, 233.

okur. Bu dizide, ne kadar acıdır ki, bütün alkış ve para en son sanatçıya verilir. Afişlerde onun resmi, gazetelerde onun resmi çıkar. Üçüncü sanatçıyı besleyen, birinci ve ikinci sanatçılardan söz edilmez. ... şairin hakkının yenmesine göz yumanlar, bestekarın hakkını teslimde cimrileşenler, büyük kazançların ortasında birbirlerinin ellerini sıkılmaktadırlar.”⁵¹

Soyuer, *Kalite ve Müzik* başlıklı yazısında da konuya şu şekilde yaklaşır: “Besteci- Şair ikilisinin ayrılmaz bir parça olduğunda şüphe yoktur. ... Güfteyi kaliteli bir şair yazarsa, birçok besteciye ayrı ayrı etki alanına alabiliyor ve o şiiri birçok bestekar ayrı ayrı şarkı haline getirebiliyor.”⁵² Soyuer’in Ekrem Güyer tarafından bestelenen “Hañer-i aşkınla ey yar” diye başlayan dörtlüğü, *Feleğe Sitem*, ve *Cümle Şarkılar Yarım* şiirleri en bilinen besteleridir.

Halil Soyuer oldukça üretken bir şairdir. 1950-2003 yılları arasında 18 şiir kitabı yayımlamıştır. Tekrar ettiği şiirleri ve ölümünden sonra çıkan *Bütün Şiirleri* adlı eserdeki el yazısı şiirlerle birlikte şiirlerinin sayısı 1124’tür. Sanat hayatının ilk yıllarında daha seçici olan şair, özellikle 90’lı yıllarda eser ve şiir sayısını artırmıştır. Şair, önceki eserlerde yer alan şiirlerini bazen başlık bazen de küçük çaplı içerik değişiklikleriyle yeni eserlerine dâhil etmiştir. Uzun yıllar içinde birçok şiirine aynı başlıkları koymuştur. Örnek verecek olursak, “Sen” başlıklı birbirinden farklı 8 şiir, “Kader” başlıklı birbirinden farklı 8 şiir, “İnsan” başlıklı 6 farklı şiir yazmıştır. Bu durum onun tekrara düşmesine sebep olmuştur. Halil Soyuer, özellikle son yıllarda art arda yayımlamış olduğu şiir kitapları ve üretkenliğiyle ilgili övgüler aldığı gibi eleştirilere de konu olabilmıştır.

Halil Soyuer’in yakın çevresinde yer alan dostları ve edebiyatçılar onun şiir yazma konusundaki azmini takdir etmişlerdir. Ahmet Tufan Şentürk, “Yetmiş küsur yaşından sonra şiir pınarı olur, halk şiirimize şarıl şarıl, gürül gürül akar durur” diyerek Soyuer’i kurumayan bir şiir pınarına benzetir.⁵³ *Kader Faslı* için yazmış olduğu bir yazısında M. Halistin Kukul şunları söyler:

“Daha önce yayımlanmış 13 eserinden sonra; verimli bir çalışmayla (Kader Faslı) adlı şiir kitabıyla da gönülleri şenlendiren koca çınar Halil SOYUER, gençlere taş söktürürcesine azim ve gayretin de hakiki bir numunesini vermektedir.”⁵⁴

⁵¹ Halil Soyuer, “Hakkı Yenen Şair”, *Çaba*, 34, (1969), 3.

⁵² Halil Soyuer, *Sorma Hiç*, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 1994), 53.

⁵³ Ahmet Tufan Şentürk, “Kurumayan Şiir Pınarı Halil Soyuer”, *Kader Faslı* içinde, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1997), 24-28.

⁵⁴ M.Halistin Kukul, “Kader Faslı ve Halil Soyuer”, *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998), 17.

Tahir Kutsi Makal, bir köşe yazısında Soyuer için şöyle der:

“Geçkin yaşına rağmen duyarlılığı sürmekte, hemen her yıl kitap vermektedir. Toplumun şairlere borcu olduğu gibi, şairlerin ve diğer sanatçıların da topluma borcu vardır. Allah’ın verdiği yetenekle eser üretmek zorundadırlar. Halil Soyuer durmadan üretiyor, topluma sunuyor.”⁵⁵

Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Soyuer’in eserlerinin yeterli sayıya ulaştığını bir mektubunda şu şekilde dile getirir: “Ben geçen elli yılda tanıdığım şairlerin başında geliyorsunuz. Lütfen kitap adedinizi artırarak şansınızı zorlamayın. Şiirleriniz çoktan yeterli sayıya fazlasıyla ulaşmış durumdalar.”⁵⁶ Soyuer’in şiirlerinin çokluğundan dolayı tekrara düştüğünü ifade eden bir isim de Hüseyin Tuncer olmuştur. Tuncer, şair için şu ifadeleri kullanır:

“Soyuer’in olumlu çizgisi yanında, çok yazması ve tekrara düşmesi, bir kusur olarak görülmektedir. Nitekim Bekir Sıtkı Erdoğan’ın ‘Lütfen kitap adedinizi artırarak şansınızı zorlamayın. Şiirleriniz çoktan yeterli sayıya fazlasıyla ulaşmış durumdalar’ yargısına tamamen katılıyoruz. Soyuer’in ulaştığı çizgiyi koruması, seviyeyi düşürmemesi en iyi dileğimizdir. Edebiyat ve sanat dünyasında sürekli olarak kalabilmesi için, ayıklamasını bilmesi, kantiteden çok kaliteye önem vermesi gerektiği düşüncesindeyiz.”⁵⁷

Şiirlerinde halk şiirinin biçim ve söyleyiş özelliklerini ön plana çıkaran Soyuer, yalnızca Yunus Emre, Karacaoğlu gibi halk şairlerinden etkilenmekle kalmamış, gerek çağdaşı gerekse kendinden önce yaşamış olan modern şiirimizin temsilcilerinden de esinlenmiştir. Şeyma Büyükkavas Kuran, Halil Soyuer şiirinin kendinden önceki metinlerle benzerliğine ilişkin şu değerlendirmelerde bulunur:

“Gelenekten beslenen Soyuer, şiirini kendinden önceki metinlere yaptığı tematik göndermelerle zenginleştirir. Türk şiir geleneğinin şekil ve mânâ unsurlarıyla örülü, koşma nazım biçimiyle yazılan, rediflerin de anlamı yönettiği Soyuer şiirinde Yunus Emre, Karacaoğlu gibi halk şairlerinin üslubu, kelimeleri, duyguları ve düşünceleriyle çok yakın benzerlikler, ortaklıklar bulmak mümkündür.”⁵⁸

Halil Soyuer’in ilk eserlerinden itibaren kendinden önce yazılan şiirlerden esinlendiğini gösterebileceğimiz bazı örneklerle yer vermek istiyoruz. Soyuer, Yunus Emre’yi ve halk şairlerinin yolunu takip ederek şiire başladığı için onda bu etki açık bir şekilde görülür. İlk kitabı *Liman*’da yer alan *Yar Deyi Deyi* (s.37) adlı şiirde Yunus tarzı bir söyleyiş ve üslubu görmek mümkündür.

Doğan ay, batan gün, dert olur bana

Okşarım dalları yar deydi deydi

⁵⁵ Dr. Tahir Kutsi Makal, *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998), 26.

⁵⁶ Bekir Sıtkı Erdoğan, *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998), 9.

⁵⁷ Tuncer, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, 308.

⁵⁸ Kuran, *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer*, 232.

Vardığım bahçeler yurt olur bana

Koklarım gülleri yar deyi deyi

Soyuer'e ait bu şiirdeki ifadeler Âşık Yunus'a ait aşağıdaki dizeleri okuyucuya hatırlatır:⁵⁹

Şol cennetin Irmakları

Akar Allah deyu deyu

Soyuer'in *Kör Kuyu* (s.20) adlı eserinde yer alan *Biz* adlı şiirindeki söyleyiş de yine Yunus Emre'yle benzeşir. Soyuer'e ait,

Çile pazarında satarak ömrü

Ödedik bu evin kirasını biz

dizeleri Yunus Emre'ye ait aşağıdaki dizelerle benzerlik gösterir:

Aşkın pazarında canlar satılır

Satarım canımı alan bulunmaz.⁶⁰

Şairin etkilendiği önemli bir halk şairi de Âşık Veysel'dir. *Kiracılar* (*Liman* s.30) şiirinde geçen,

Haberi yok yapısından

Hisseszdir tapısından

Çift kanatlı kapısından

Boşa bakar kiracılar.

dizeleri ile Âşık Veysel'e ait *Uzun İnce Bir Yoldayım*⁶¹ isimli şiirde geçen

Dünyaya geldiğim anda

Yürüdüm aynı zamanda

İki kapılı bir handa

Gidiyorum gündüz gece

dizeleri arasında hem dünyanın belli bir müddet kalınacak mekan olarak düşünülmesi bakımından hem de “çift kanatlı kapı, iki kapılı han” tabirlerinin benzerliğinden ötürü ortaklık vardır. Soyuer'in Veysel'den esinlendiği diğer bir şiiri *Toprak (Akşamüstü, s.30)*'tır. Bu şiirdeki

⁵⁹ Âşık Yunus'un birçok şiiri Yunus Emre ile karıştırılmakta ve tüm eserleri Yunus Emre'ye aitmiş sanılmaktadır. Bu yüzden burada bir isim altında değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili bk. Mustafa Tatcı, *Bursalı Âşık Yunus*, (İstanbul:H Yayınları) 2009.

⁶⁰ Esra Karabacak, “Yunus Emre'nin Şiirlerinde Dil Değerlendirmeleri”, *1. Uluslararası Hafız-İ Şirazi ve Yunus Emre'de İrfan Görüşü Kongresi Bildiri Toplusu Kitabı* (2016): 155.

⁶¹ Âşık Veysel Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*, (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2001), 223.

Hakkını hiç yitirmedi
Sürdün darlık getirmedi.
Ne ektin de bitirmedi,
Altındaki boş toprağa?

dörtlüğü Aşık Veysel'in *Kara Toprak*⁶² şiirinde yer alan aşağıdaki ifadelerle büyük oranda benzerlik gösterir:

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır

Halil Soyuer'in *Gönül Dağları* adlı eserinde yer verdiği *Gözleri* (s.102) başlıklı şiiri Rıza Tevfik Bölükbaşı tarafından yazılan *Gözlerin*⁶³ şiiri ile birçok açıdan benzerlik gösterir. Rıza Tevfik'in,

Ruhumda gizli bir emel mi arar
Gözlerime bakıp dalan gözlerin.
Aklıma gelmedik bilmece sorar
Beni hülyalara salan gözlerin.

şeklinde yazılmış olan dizeleri, Soyuer'in şiirinde şu şekilde karşımıza çıkar:

Sihirden ı ışık var, ışıktan büyü
Baktıkça aklımı bozar gözleri
Kaşının üstüne düşen örtüyü
Kirpik uçlarıyla üzer gözleri

Halil Soyuer'in zaman zaman ünlü Divan şairlerine göndermede bulunan dizeleri de vardır. Soyuer'in *Bana Göre (Sonbahar Çiçekleri, s.21)* şiirinde yer alan,

Çık güzel görsünler çık şöyle gezin
Sen böyle güzelken çekilir nazın

dizeleri ile Nedîm'e ait,

Sevdiğim cânım yolunda hâk ile yeksân olduğum
Iyddir çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum⁶⁴

⁶² Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*, 128.

⁶³ Rıza Tevfik Bölükbaşı, *Serab-ı Ömrüm*, (İstanbul: Çağrı Yayınları, 2014), 41.

dizeleri arasında duygu ve hayal bakımından ortaklık bulunur. Aynı şekilde Halil Soyuer tarafından,

İnsan aksiseda, şu tek kubbede,
Çınlar durur istek istek kubbede,
Kısacası hayat şu gök kubbede,
Baki kalmayanla kalan savaşı

şeklinde yazılan dördlük, Bâki'ye ait aşağıda bir beyti verilmiş olan gazelden esinlenilerek yazılmıştır:

Âvâzeyi bu âleme Dâvud gibi sal
Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş.⁶⁵

Geleneksel şiirimizin haricinde modern Türk şiirinin heceyle eser veren sanatçıları Necip Fazıl, Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, Faruk Nafiz gibi isimlerin Soyuer üzerinde etkisi olmuştur. Şairin özellikle ilk eserlerinde bu etkiler açıkça bellidir. *Aylak İnsanlar Kenti*'nde yer alan *Bendedir* (s.14) adlı şiir, hem başlığı hem de söyleyiş ve ses özelliğiyle Necip Fazıl'ın *Bendedir*⁶⁶ şiiriyle ortaklık gösterir:

Tohumlar en gerçek yalana gebe,
Toprakların, çıplakları bendedir
Varsın bulutlarla öğünsün kuppe
Vâdilerin sulakları bendedir.

Soyuer tarafından yazılan bu dördlükte Necip Fazıl tarafından yazılan aşağıdaki dördlüğün etkisi görülür:

Ne azap, ne sitem bu yalnızlıktan
Kime ne, aşılmaz duvar bendedir,
Süslenmiş gemiler geçse açıktan,
Sanırım gittiği diyar bendedir.

Soyuer'in Necip Fazıl'dan etkilendiği başka bir şiiri de *Körkuyu* (s.46) adlı eserinde yer alan *Yemin* şiiridir. Bu şiirde geçen,

Ne beklemenin hazzını bıraktın bende;

⁶⁴ Abdülbaki Gölpınarlı, *Nedim Divanı*, (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2004), 352.

⁶⁵ Süleyman Küçük, *Bâki ve Divanından Seçmeler*, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002) 292.

⁶⁶ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005) 71.

Ne bekleyenin tadını
Senin başına yemin ediyorum işte;
Bir daha anmayacağım adını
şeklindeki söyleyiş, Necip Fazıl'ın *Beklenen*⁶⁷ adlı şiirinde kullandığı aşağıdaki söyleyişle benzerlik gösterir:

Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar. ...
Geçti istemem gelmeni
Yokluğunda buldum seni

Halil Soyuer, *Gönül Dağları* adlı eserinde yer alan *Dağ Köyleri* (s.57) şiirinde, Faruk Nafiz'e ait *Sanat*⁶⁸ şiirine benzer bir üslup kullanmıştır:

Bizim memleketin dağ köylerinde
Bataklık bilmezler, sazlık bilmezler.
Her taraf ormandır, çamlık, meşelik,
Harman yeri hariç, düzlük bilmezler

Soyuer'in yazdığı bu dörtlük, Faruk Nafiz'e ait aşağıdaki dizelerle ortak duygu, düşünce ve söyleyişi yansıtır:

Yalnız senin geçtiğin bahçede açmaz çiçek
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar
Sen istersen kolumuzdan bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar

Soyuer'in şiirlerinden etkilendiği bir diğer şair Cahit Sıtkı'dır. Özellikle *Otuz Beş Yaş*⁶⁹ şiirinin etkisini Soyuer'in bazı şiirlerinde görmek mümkündür. *Aylak İnsanlar Kenti*'nde yer alan *Karamsar* (s.26) adlı şiirdeki "Nasıl yağdı yaz günü bu kar, başıma" dizesi, *Otuz Beş Yaş*'taki "Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?" dizesinden; *Sevgi Seli*'nde yer alan *Düşündükçe* (42) adlı şiirdeki

Nasıl değişiyor insan nasıl,
Arayıp sormuyorlar yar bildiklerim
dizeleri ise yine *Otuz Beş Yaş* 'ta yer alan,
Zamanla nasıl değişiyor insan,

⁶⁷ Kısakürek, *Çile*, 203.

⁶⁸ Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001) 9.

⁶⁹ Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş*, (İstanbul: Can Yayınları, 2009) 202.

Hangi resmime baksam ben değilim
dizelerinden etkilenilerek yazılmış olsa gerektir.

Halil Soyuer'in Cahit Sıtkı izleri taşıyan bir başka şiiri de *Zaman Akıp Gidiyor* adlı eserinin arka yüzünde yer alan *Otuz Yaşım* adlı şiirdir. Başlığından itibaren büyük oranda benzerlikler taşıyan şiirde, Soyuer tarafından yazılan aşağıdaki dördlük, okuyucuya Cahit Sıtkı'yı anımsatır:

Anladım gençlikmiş, seninle giden
Artık zor taşıyor bu canı beden
Ne olur bir sabah çık gel yeniden
Ansızın karşıma çık otuz yaşım

Halil Soyuer'in *Akşamüstü* adlı eserinde yer alan *Akşam Üstü* (s.7) şiirinde "Daima mahzundur akşam üstleri" dizesi Ahmet Muhip Dıranas'ın *Olvido*⁷⁰ adlı şiirinde geçen "Hoyrattır bu akşam üstleri" dizesinden esinlenilerek yazılmıştır. Soyuer'in Ahmet Muhip Dıranas etkisi taşıyan bir başka şiiri şu şekildedir:

Bir güzel kız vardı yıllar öncesi
Komşumuza geliyordu yazları
Hepimiz tanırdık Bakkal Kemal'in
Erdekteki baldızının kızları
...
Ta karşıdan güller gibi kokardı
Bir baktı mı acımazdı yakardı
Ona herkes maşallah der bakardı
Konuşurdu yürüyorken dizleri

Bir Kız Vardı (Kader Faslı s.90) adlı bu şiir, Dıranas'ın *Fahriye Abla*⁷¹ adlı şiirinde yer alan aşağıdaki söyleyişi okuyucuya hatırlatır:

Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı;
İçini gıdıklıyordu bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin...

⁷⁰ Ahmet Muhip Dıranas, *Şiirler*, (İstanbul: Everest Yayınları, 2015), 40.

⁷¹ Dıranas, *Şiirler*, 67.

Halil Soyuer, uzun sanat yaşamı müddetince bazı dönemler farklı isimlerle benzerlik taşıyan dizeler yazmış olsa da zaman içinde kendi üslubunu bulmuş bir şairdir. Onun sanatının en belirgin yönü halk şiirini kendine özgü tarzıyla birleştirmiş olmasıdır. Şiirde ideolojiye karşı olmuş ve Türkçe konusunda daima hassasiyetini dile getirmiştir. Gelenekten beslenmeye inanmış, halk şiirini ve halk şairlerini yaşatmanın gerekliliğini savunmuştur. Çok şiir yazmış olmasından dolayı kimi zaman eleştirilmiş kimi zaman övgü almıştır. Bestelenen şiirlerinin çokluğu dolayısıyla sanat çevrelerinde de geniş ölçüde tanınmıştır.

Halil Soyuer, yaşamı boyunca 18 şiir kitabı kaleme almıştır. Bu eserlerden ilki 1950 yılında Ankara’da Gerçek Yayınevi’nden çıkan *Liman* adlı eserdir. Kitapçık boyutunda 48 sayfa olarak basılan eserde 35 şiir bulunur. Kitap, Hüseyin Çolak ve Seniye Atasoy tarafından yayına hazırlanmıştır. Kitabın kapağında ve içindeki bazı şiirlerin altında kara kalem resimler yer alır.

Kitabın başında *Hal Tercümesi* adı ile şairin biyografisi ve Hüseyin Çolak tarafından yazılmış bir ön söz ve *Halil Soyuer’i Nasıl Tanıdım* adlı yazı yer alır. Kitabın sonunda yine Hüseyin Çolak tarafından Halil Soyuer’e ithaf edilen *Sen Giderken* başlıklı bir şiir bulunur. Kitaptaki *Yeşil Özlemi* adlı şiir Cemal Yeşil’e ithaf edilmiştir. Ayrıca bu kitaptaki birçok şiir, Soyuer’in sonraki eserlerinde aynı biçimde ya da küçük değişikliklerle yer almıştır.

Şairin ikinci kitabı *Kin*’dir. İlk baskısı 1952 yılında yapılan eserin ikinci baskısı 1966 yılında Ankara’da Kültür Matbaası’nda yapılmıştır. Kitapçık boyutunda 25 sayfa olarak yayımlanan eserde 8 şiir bulunur. Kitabın kapağında Nezihe Ateş tarafından yapılmış, Türk askerlerinin düşmanla mücadelesini gösteren bir savaş resmi yer alır.

Kitap, Fethi Tevetoğlu’nun ön sözü ile başlar. Ardından Halil Soyuer’in *İçimden Gelenler*, Süleyman Nazif’in *Rus Kimdir Moskof Kimdir* adlı yazılarına yer verilir. Bu yazılarda Türklüğü tehdit eden komünizmle mücadele konusu işlenir. Kitapta yer alan 8 şiirin tamamı komünizme karşı düşmanlık duygularıyla kaleme alınmıştır. Şair eseri, “ Bu kitapta okuyacağın şiirler, pencereden alınan ilhamlarla yazılmıştır. Bu şiirleri okudukça şahlan. Kin’in de ömrün gibi baki kalsın.” sözleriyle okuyucuya sunmuştur.

Soyuer'in *Aylak İnsanlar Kenti*, adlı üçüncü şiir kitabı 1965 yılında Ankara'da Eroğlu Basımevi'nde basılmıştır. 56 sayfa olarak basılan eserde 45 şiir yer almaktadır. 13 şiir daha önceki *Liman* adlı şiir kitabında da yer alan eserlerden seçilmiştir. *Baharın Ardından* başlıklı şiir, Ahmet Muhip Dıranas'a ithaf edilmiştir.

Kitapta Behçet Kemal Çağlar, Munis Faik Ozansoy ve Nihat Sami Banarlı'nın Halil Soyuer'in şiirleriyle ilgili yazılarına yer verilmiştir. Soyuer kitabını "Bu eserimi şiirin âşığı ve şâirin gerçek dostu sayın Fûruzan Selçuk'a ithaf ediyorum. Sevgili oğlum Emrah Soyuer de bu arzuma katılır." diyerek Fûruzan Selçuk'a ithaf etmiştir.

Kör Kuyu adlı eser, 1970 yılında Ankara'da Nam Matbaası'nda basılmıştır. Soyuer'in dördüncü şiir kitabı olarak yayımlanan eser 65 sayfadır. Kitapta 41 adet şiir yer almaktadır. Kapak düzeni Hüsnü Züher tarafından tasarlanan eserin arka kapağında Halil Soyuer'in bir fotoğrafı bulunur. Şair bu eserinde yer alan 3 şiirini dostlarına ithaf etmiştir. Diğer eserlerinin aksine bu kitapta herhangi bir ön söze ya da özgeçmişe yer verilmemiştir.

Şairin *Akşamüstü* adını verdiği eser, 1975 yılında Ankara'da Olgun Kardeşler Matbaası'nda basılmıştır. 46 sayfa olarak düzenlenen eserde 40 adet şiir yer alır. Kitabın arka kapağında Soyuer'in bir fotoğrafı yer alır. Tamamı dörtlüklerle yazılan şiirlerden ikisi tek dörtlük halinde yazılmıştır. Bu kitaptaki 28 şiir, şairin daha önceki eserlerinde yer alan şiirlerden seçilerek tekrar edilmiştir. Soyuer, bu eserdeki 4 şiirini dostlarına ve çevresindeki isimlere ithaf etmiştir. Ayrıca bir şiir de Kıbrıs'a ilk çıkanlara ithâfen yazılmıştır.

Kitabın giriş kısmında "*Neler Dediler*" başlığı altında Halil Soyuer hakkında yazılmış yazılara yer verilmiştir. Behçet Kemal Çağlar, Munis Faik Ozansoy, Yusuf Mardin, Nihat Sami Banarlı, Ayhan İnal, Ekrem Yılmaz, Fethi Gözler gibi isimler eserde Soyuer hakkında değerlendirmelerde bulunan kişilerdir.

Soyuer'in altıncı şiir kitabı *Gönül Dağları* adını taşır. Eser, 1990 yılında 240 sayfa olarak basılmıştır. Eserde yayınevi ve basıldığı yer ile ilgili bilgi yer almamaktadır. Halil Soyuer'in en hacimli eseri olan kitap 8 bölümden ve 176 şiirden oluşur. Soyuer'in 1940-1990 yılları arasındaki 50 yıllık sanat yaşamı için yazılan ve 114 yeni şiirin yer aldığı eserdeki 62 şiir şairin daha önceki eserlerinde

yer alan şiirlerden seçilerek tekrar edilmiştir. 18 şiir Soyuer'in çevresindeki isimlere ithaf edilmiştir.

Gönül Dağları, Halil Soyuer'in konularına göre bölümlere ayırdığı tek kitabıdır. *Gönül Dağları* adlı bölümde 4 şiir yer alır ve bunların hepsi dağ ile ilgilidir. Tabiatıyla, insanıyla, Anadolu'ya ait oluşuyla dağlar anlatılmıştır. *Yunus Emre Çeşmesi* adlı bölümde 11 şiir yer alır ve Yunus Emre sevgisi işlenir. *Çocuklar Bahçesi* adlı bölümde 7 şiir vardır. Soyuer bu bölümde çocuklara olan sevgisini ve onlardan beklentisini dile getirir. *Dörtlükler Durağı* adlı bölümde 22 şiir bulunur. Bunların bir tanesi beyitle yazılmıştır. Bu bölümdeki dörtlükler zaman içinde farklı sanatçılar tarafından bestelenmiştir. *Gözler Pınarı* adlı bölümde yer alan 5 şiir daha önceki kitaplarda yayımlanmıştır ve konu olarak gözleri, bakışları işlemiştir. *Tanrı Vadisi* adlı bölümde yer alan 21 şiirden 9 tanesi tekrar edilmiştir. Bu bölümde kader, ölüm, Tanrı gibi manevi konular işlenmiştir. *Bursa Yaylası* adlı bölümde bulunan 6 şiirde Halil Soyuer'in dostu Orhan Ete ve Bursa'nın güzelliklerine değinilmiştir. *Şiirler Tepesi* adlı bölümde 99 şiire yer verilmiştir. 41 yeni şiire yer verilen bu bölümdeki şiirlerin 48 tanesi ise yine önceki eserlerinde de yer alan şiirlerden seçilmiştir.

İlk sayfalarda şairin aile fotoğraflarına yer verilen kitapta ayrıca Halil Soyuer'in şiirlerini besteleyen bestekârların isimleri sıralanmış ve Ferit Ragıp Tuncor tarafından hazırlanan şairin biyografisi yer almıştır. Eserde yer alan diğer yazı ve şiirler zaman içerisinde yazılmış; şairin edebiyat dünyasındaki yerini belirlemeye yönelik değerlendirmeler şeklindedir. Kitapta Behçet Kemal Çağlar, Munis Faik Ozansoy, Hayati Vasfi Taşyürek, Oktay Akbal, Aziz Nesin, Orhan Şaik Gökyay gibi isimlerin şair hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir.

1992 yılında yayımlanan *Sonbahar Çiçekleri* adlı eserde basım yeri ve yayınevi belirtilmemiştir. 96 sayfadan oluşan eserde 46 tane şiir bulunur. Bu şiirlerden 45 tanesi daha önce yayımlanmamış yeni şiirlerdir. Eserdeki 4 şiir, şair tarafından dostlarına ve torunu Görkem'e ithaf edilmiştir. Kitabın başında Halil Soyuer tarafından yazılmış *Sonbahar Çiçekleri* adlı ön söz niteliğinde bir yazı bulunur. Soyuer, kitabın hazırlanmasında emeği geçen gazeteci dostları Abbas Satır ve Nurettin Mingan'a teşekkürlerini sunmuştur.

Halil Soyuer'in bir sonraki kitabının adı *Sorma Hiç*'tir. 1993 yılında Ankara'da yayımlanan eser Minpa Matbaacılık tarafından basılmıştır. 101 sayfadan oluşan eser iki bölüme ayrılmıştır. *Gelin de Eselim Nesirden Yana* adlı bölümde Halil Soyuer'in daha önce dergilerde yayımlanmış olan 9 adet anı ve inceleme niteliğinde yazısına yer verilmiştir. *Şiir Bahçesi* adlı ikinci bölümde ise 35 adet şiir yer almaktadır. Şair bu bölümü, "Şiiri her zaman ve her çağda seviniz. O sizi huzura kavuşturacaktır." satırlarıyla okuyucuya sunmuştur. Eserin sonundaki *Dile Düşelim* şiiri haricinde tekrar yayımlanan şiir bulunmamaktadır. 35 şiirin biri 5'er dizeli bentle, geri kalanı ise dörtlüklerle oluşturulmuştur. Ayrıca 5 şiir şairin sanatçı dostlarına ithaf edilmiştir. Kitabın kapağında şairin bir fotoğrafı yer alır. Kitabın hemen başında Soyuer'in 140 şiirini besteleyen bestekârların isimleri de alfabetik sırayla verilmiştir.

Şair, bir yıl sonra 1994 yılında *Zaman Akıp Gidiyor* adlı kitabı çıkarmıştır. 133 sayfadan oluşan eserde basım yeri ve yayınevi belirtilmemiştir. Kitapta, arka kapakta yer alan *Otuz Yaşım* adlı şiirle birlikte 15 şiir yer almaktadır. İki bölüme ayrılan eserin ilk kısmında 1994 *Şiirleri* adı altında 14 tanesi dörtlük, 1 tanesi 5'er dizeli bentlerden oluşan 15 yeni şiir yer alır. Bu şiirlerden 1 tanesi Emel Sönmez'e ithaf edilmiştir. Bölümün sonunda Selçuk Alparslan tarafından Ankara'da yayımlanan *Türkay* dergisi için kaleme alınmış *Sanatımızın Gülü Soyuer* başlıklı bir yazı bulunur.

Kitabın ikinci bölümü *Zamanda Çivilenen Anılar* adını taşır. Halil Soyuer bu bölümde Orhan Ete, Mustafa Nafiz Irmak ve Selim Aru ile ilgili anılarının ardından *Tanıdığım Şairler* adı altında daha önce *Şair Dostlarım* adıyla yayımladığı yazılarından seçtiklerini okuyucuya sunar. İçlerinde Arif Nihat Asya, Yahya Kemal Beyatlı, Behçet Kemal Çağlar, Kemalettin Kamu, Orhan Veli'nin de bulunduğu 15 şairle ilgili anılarını yazdığı eser, şiir kitabından ziyade bir anı kitabı görünümündedir. Kitabın sonunda daha önceki eserlerinde de yer alan kısa bir özgeçmişe yer verilmiştir. Kitabın ön yüzünde Halil Soyuer'in küçük bir portre fotoğrafı bulunur.

Soyuer'in bir sonraki kitabı *Sevgi Çiçekleri* adını taşır. 1996 yılında Ankara'da yayımlanan eserde yayınevi belirtilmemiştir. 140 sayfa olarak düzenlenen eserde 65 adet şiir yer alır. Eser, *Nesirler Durağı* ve *Yeni şiirler*

Ekranı adıyla iki bölüme ayrılmıştır. Kitap Halil Soyuer'in özgeçmişi ve şiirlerinin bestekârlarının alfabetik sırası ile başlar. Fazıl Bayraktar ve Halil Atılğan'ın Halil Soyuer'in şiiri üzerine yazdığı yazılar; Yusuf Mardin, Hayati Vasfi Taşyürek, Çinuçen Tanrıkorur gibi isimlerin Soyuer'le ilgili şiirleri giriş kısmında bulunur. *Nesirler Durağı* bölümünde şairin 4 yazısına yer verilmiştir. Bu yazıların biri Zeki Ömer Defne'nin 1992 yılında ölümünden sonra kaleme alınan bir anıdır. Diğer yazılarda ise kadın hakları, halk şairlerinin sorunları, genç şairlere öğütler yer almaktadır.

Yeni şiirler Ekranı adı altında yer alan 65 şiir içinde tekrar eden eser yoktur. Kitaptaki şiirlerin 10 tanesini şair, dostlarına ithaf etmiştir. Eserin sonunda ayrıca *Avni Anıllı Bir Gece* adıyla anı türünde bir yazı yer alır.

Soyuer'in on üçüncü şiir kitabı *Sevgi Burcu*'dur. Eser, 1997 yılında basılmıştır. Basım yeri ve yayınevi ile ilgili herhangi bir şey belirtilmemiştir. 60 sayfa olarak düzenlenen eserde 48 tane şiir yer alır. Tamamı dördlüklerden oluşan şiirlerden 3 tanesi tek dördlük olarak yazılmıştır. 4 şiir ise şairin dostlarına ithaf edilmiştir. Kitaptaki şiirlerin tamamı büyük harflerle yazılmış olduğundan bu eser, diğer şiir kitaplarından farklı bir görünüme sahiptir. Kitabın ön yüzünde bir el motifi, arka yüzünde ise şairin küçük bir fotoğrafı ve bir dördlüğü yer alır.

Kitap, eserin basılmasında katkıları bulunan Aydın Kurban'ın ön sözüyle başlar. *Halil Soyuer'in Edebi Kişiliğine Dair Görüşler* başlığı altında Fazıl Bayraktar, Şinasi Özdenoğlu, Reşit Çağın, Ahmet Tufan Şentürk gibi isimlerin şair ile ilgili düşüncelerine yer verilir.

1997 yılında basılan diğer bir eser *Kader Faslı* adını taşır. 128 sayfadan oluşan eserde arka kapaktaki *Yalanım Varsa* adlı şiirle birlikte 100 şiir yer almaktadır. Şairin bir önceki eseri olan *Sevgi Burcu*'nda yer alan 20 şiiri bu eserde tekrar yayımlanmıştır. Bu kitapla beraber dördüncü defa yayımlanan *Dersin*⁷² isimli şiirle birlikte bu sayı 21'e çıkar. Kitaptaki şiirlerin tamamı dördlüklerle yazılmıştır. 13 şiir şairin yakın çevresi ve dostlarına ithaf edilmiştir.

Halil Soyuer'in öz geçmişiyle başlayan kitabın girişinde önceki eserlerinde olduğu gibi şair ve dostlarının Halil Soyuer'in şairliğini değerlendirdikleri

⁷² Şiir, *Liman* (s.25), *Aylak İnsanlar Kenti* (s.34) ve *Gönül Dağları* (s.222)'nda *Ardından* adı ile daha önceki yıllarda yayımlanmıştır.

yazılara yer verilmiştir. Bunlar arasında Güzide Taranoğlu, Ahmet Tufan Şentürk, Mehmet Turan Yazar, Reşit Çağın, Ali Naili Erdem gibi isimler bulunmaktadır.

Yürektir Sevginin Vatanı, Soyuer'in on beşinci şiir kitabı olarak 1998 yılında, Ankara'da Minpa Matbaacılık tarafından basılmıştır. 157 sayfa olarak düzenlenen kitapta 102 tane şiir yer alır. Kitabın sonunda 8 tane başlıksız dördlük yer alır. Bu şiirler bestelenmiştir. Şair, şiirlerini *İnsan Yüreğinde Tanı Yatanı Yürektir Sevginin Vatanı* başlığıyla okuyucuya sunmuş ve bu kısımda 64 şiire yer vermiştir. Geri kalan şiirler muhtelif zamanlarda yazılmış ve bestelenmiş eserlerden oluşmaktadır. Bu şiirler de *Şiir Bahçemde Açan Beste Çiçeklerinden Bir Demet* başlığıyla kitapta yer almıştır. Eserdeki 102 şiirin 38'i önceki eserlerden alınarak kitaba dâhil edilmiştir. Şiirlerin tamamı dördlüklerden oluşmuştur. Yalnızca bir şiir tek dördlük halinde kitapta yer almıştır. Ayrıca kitapta bulunan 8 şiiri Soyuer, çevresindeki sanatçılara ve kişilere ithaf etmiştir.

Kitabın ilk kısmında Bekir Sıtkı Erdoğan, Muzaffer Uyguner, Halistin Kukul, Yusuf Mardin, Tahir Kutsi Makal, Bestekar Selahattin İnal gibi şair ve sanatçıların Halil Soyuer'in şiiri hakkındaki fikirlerine yer verilmiştir. Kitabın sonunda Halil Soyuer'in yıllar içinde bestelenmiş 150 adet şiiri makam ve bestekârlarıyla sıralanmıştır.

Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı adlı eser 1999 yılında Ankara'da Minpa Matbaacılık tarafından basılmıştır. 92 sayfadan oluşan eserde *Şiirler Ekranı* başlığı altında 63 adet şiir yer alır. Şair daha önceki eserlerine koymuş olduğu 2 şiiri bu eserine de ekleyerek tekrar okuyucuya sunmuştur. Ayrıca 7 şiir şairin yakın çevresine ve sanatçı dostlarına ithaf edilmiştir. Kitabın arka yüzünde şairin bir fotoğrafı ve *Sana Kavuşmak* adlı şiiri yer alır.

Kitabın, *Soyuer İçin Neler Yazdılar* başlıklı ilk kısmında Hüseyin Tuncer, Ali Sarar gibi araştırmacıların şairle ilgili değerlendirmeleri bulunur. Ayrıca Engin Çır, Metin Pütmek, Fazıl Bayraktar gibi sanatçı ve dostları da şair hakkındaki yazılarıyla kitaba katkıda bulunmuşlardır.

Soyuer'in sonraki şiir kitabı, 2000 yılında Ankara'da basılan *Sevgi Seli* adlı eserdir. Yayınevi belirtilmeyen ve 94 sayfadan oluşan eserde arka kapaktaki dördlükle birlikte 55 şiir bulunur. Kitap, şairin *Sevgili Dostlara Önerimdir Uyarlarsa Sevinirim* başlıklı, şarkılardan alıntı yaparak yazdığı ön sözyle

başlamaktadır. Kitaptaki şiirlerin tamamı yenidir. 6 şiiri şairin çevresine ve sanatçı dostlarına ithaf edilmiştir.

Mustafa Özbalcı, Hüseyin Tuncer, Talat Sait Halman, Abidin Kumbasar, Yılmaz Karakoyunlu gibi isimlerin yazı, tebrik ve mektuplarına kitabın ön sözden sonraki kısmında yer verilmiştir. Halil Soyuer'in önceki yıllarda yayımladığı *Son'lar* adlı yazı *Geçmişten Bir Sayfa* bölüm başlığıyla; Ümit Yaşar Oğuzcan ile ilgili anıları da *Kaybettiğimiz Usta Bir Şair* bölüm başlığıyla kitapta yer verilen diğer yazılardır.

Sevgi Bağları, 2001 yılında Ankara'da yayımlanmıştır. Eserde yayınevi belirtilmemiştir. 80 sayfadan oluşan eserde 49 tane şiir bulunmaktadır. *Parça Parça* isimli şiir hariç, eserin tamamı yeni şiirlerden oluşur. Eserdeki iki şiir Osman Babuşçu ve Hasan Süzer'e ithaf edilmiştir. Kitapta Soyuer'in özgeçmişi ve şiirlerini besteleyen sanatçıların listesinin ardından onun için yazılan yazılara yer verilmiştir. Fazıl Bayraktar'ın *Size* dergisi için yazdığı *Türk Şiirinde Bir Duayen Halil Soyuer*, Muzaffer Uyguner'in *Çağrı* dergisi için yazdığı *Soyuer'de Sevgi Seli* adlı yazılar bunlardan bazılarıdır.

Bakış Mektubu şairin on yedinci şiir kitabıdır. 2002 yılında Ankara'da basılan eserde yayınevi belirtilmemiştir. 137 sayfa olarak hazırlanan eserde, *Şiir Bahçemde Açan Yeni Çiçekler* başlığıyla 91 tane şiire verilmiştir. Kitapta yer alan *Gelme* adlı şiir 1948'de, *Güzel Sevmek* adlı şiir ise 1954 yılında yazılmasına rağmen şairin eline yıllar sonra dostları aracılığıyla geçmiş olmasından dolayı ilk kez bu kitapta okuyucuyla buluşmuştur. 91 şiirin 30 tanesi daha önceki eserlerde yer almıştır. Beyitle yazılan *Perdeler* şiiri hariç, tamamı dörtlükle yazılan şiirlerden oluşmuştur. Eserde yer alan 13 şiir, şairin çevresindeki farklı kişilere ithaf edilmiştir.

Kitapta özgeçmiş kısmının ardından özellikle 2001 yılında şairin *Sevgi Bağları* adlı eseri üzerine dostları ve sanatçılar tarafından yapılan değerlendirmelere yer verilmiştir. Prof. Necdet Basa, Nihat Sami Banarlı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Sadun Aksüt bu isimlerden bazılarıdır. Kitabın sonunda ise şaire ait bestelenmiş birkaç eserin notaları verilmiştir.

Soyuer'in son şiir kitabı *Seninle*, 2003 yılında Ankara'da çıkmıştır. Eserde yayınevi belirtilmemiştir. 124 sayfadan oluşan kitapta 87 tane şiire yer verilmiştir.

14 şiiri daha önce başka eserlerinde yer almıştır ve tekrar yayımlanmıştır. Kitapta yer alan 18 Mart adlı şiir 18 Şubat 1950 tarihinde yazılmış ve kaybolmuş olduğundan ilk kez bu kitapta yer almıştır. Destan tarzında uzun bentlerle yazılan bu şiirin dışında kalan 82 şiirde dörtlük nazım birimi tercih edilmiştir. Bu eserdeki 9 şiir, şairin yakın çevresi ve dostlarına ithaf edilmiştir.

Kitabın ilk kısmında 2002 yılında Halil Soyuer için yazılanlar ve tebrikler yer almıştır. İsa Kayacan, Saim Sakaoğlu, Fazıl Bayraktar, Talat Sait Halman eserde yazısı bulunan isimlerden bazılarıdır. Soyuer ayrıca daha evvel yayımlanmış olduğu *Şairlerimizde Ölüm Korkusu* adlı yazısını *Bir Araştırmamız* başlığıyla kitaba almıştır.

Halil Soyuer'in ölümünün ardından çıkan *Bütün Şiirleri* adlı eser 2014 yılında İstanbul'da Pencere Yayınları tarafından basılmıştır. Ölümünden 10 yıl sonra şairin önceki kitaplarında yer alan şiirleri bir araya getiren eserde daha önce yayımlanmamış ve el yazılarında kalmış 24 yeni şiire yer verilmiştir. Bu yeni şiirlerin tamamı dörtlük biçimindedir.

Halil Soyuer, şiir kitaplarını haricinde iki eser daha yazmıştır. Bunlardan birincisi, 1982 yılında Ankara'da basılan *Anılarla Şairler Albümü* adlı kitaptır. Yayınevi belirtilmeyen eser 151 sayfadan oluşur. Şairin daha önce dergi ve gazetelerde *Şair Dostlarım* adıyla yazılan anılarını topladığı kitap, yazıldığı dönemde vefat etmiş 20 şaire yer verir. İki cilt olarak düşünülen kitabın ön sözünde Soyuer, kitabın yazılma amacıyla ilgili şu bilgileri verir:

“İstedik ki bugün hayatta olmayan 20 şairimizle kucak kucağa yaşayan anılarımızı sizlere aktaralım. ... Ömrümüz vefa eder, bizi yardımcılarıyla kucaklayan dostların elleri yine avuçlarımızda olursa sizlere ikinci cildi de sunacağız.”⁷³

Soyuer, soyadı sırasına göre alfabetik olarak şairlerle ilgili anılarını bu kitapta anlatmıştır. Eserde yer alan isimler şunlardır: Rıza Polat Akkoyunlu, Mustafa Arif Arık, Arif Nihat Asya, Osman Attila, Sami Ayhan, Yahya Kemal Beyatlı, Behçet Kemal Çağlar, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Muhip Dıranas, Mehmet Gökçaya, Azmi Güleç, Kemalettin Kamu, Orhan Veli Kanık, Munis Faik Ozansoy, Hamit Macit Selekler, Mustafa Seyit Sutüven, Aşık Veysel Şatıroğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Ömer Bedrettin Uşaklı, Rıza Ümit.

⁷³ Halil Soyuer, *Anılarla Şairler Albümü*, (Ankara: Tutku Yayınevi, 1995), 4.

Ankara Kabadayıları adlı eser, Soyuer'in şiir türü dışında kaleme aldığı diğer eseridir. 1995 yılında Ankara'da ilk baskısı Tutku Yayınevinden çıkmıştır. Eser 212 sayfadan oluşur. Kitabın ikinci baskısı 2015 yılında Pencere Yayınları tarafından yapılmıştır. Soyuer, gazetecilik yıllarından tanıdığı ve kitabın yazıldığı dönemde pek çoğu ölmüş olan 31 kabadayıyı okuyucuya tanıtmayı amaçlamıştır. Kitapta yer verilen isimler şunlardır: Çitağın Mehmet Ağa, Kör Behçet, Hacettepeli Kürt İsmail, İsmet Paşalı Laz Osman, Başçavuş Mustafa, Boşnak Muharrem, Boşnak Selim, Altıntaş Mustafa, Arnavut Abidin, Kayserili Şaban, Jandarma Kemal, Niğdeli Mustafa, Oğul Hüsnü, Deli Bekir, Sarı Veli, Hacettepeli Kabadayı Mehmet, Kürt Cemali, Sarı Vahit, Sivaslı Cumali, Hacettepeli İhsan, Kızılcamahamlı Rıza, Tatar Bekir, İtfaiyeli Alişan, Atıfbeyli Kürt Yusuf, Yenidoğanlı Ali Çavuş, Atıfbeyli Boz Ziya, Kürt İrfan, Atıfbeyli Binali, Atıfbeyli Yaşar, Uzun Ahmet, Yusuf Kepekli.

Soyuer'in hayattayken çıkarmış olduğu on sekiz şiir kitabı onun şiire olan bağlılığının da bir göstergesidir. Sayısı çok olan bu eserlerde çoğu zaman tekrara düşmesi, aynı başlığı taşıyan çok sayıda şiir yazmış olması, onun şiir seçiminde çok da titiz olmadığının bir göstergesidir. Özellikle ilk dönem eserlerinin mana ve söyleyiş olarak daha özgün olduğu görülmektedir. Pek çoğu, şairin kendi imkânlarıyla bastırdığı eserlerinin genelinde yayınevi belirtilmemiştir. Ayrıca eserlerinin hemen hepsinin giriş bölümlerinde dostlarının kendisi ve şiiri için basın yayın organlarında yaptığı yorumlara yer vermiştir. Musiki ile olan bağını her fırsatta ifade eden Soyuer, şiirlerini besteleyen sanatçıların isimlerini de yine şiir kitaplarının başında veya sonunda liste olarak belirtmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Çalışmamızı yaparken şairin baştan sona aynı tema etrafında yazdığı şiirlerine öncelik vermeye çalıştık. Bir tema etrafında birleşmeyen şiirlerinden alınan bazı bölümlere de ilgili tema başlığı altında yer verdik. Bunu yapmamızın sebebi Soyuer'in şiirlerinin önemli bir bölümünün tema bütünlüğünden uzak olmasıdır.

İlk şiir kitabını yayımladığı 1950 yılından hayata gözlerini yumduğu 2004 yılına kadar on sekiz şiir kitabında binin üzerinde eser vermiş olan Halil Soyuer'in şiirleri muhteva bakımından çeşitlilik gösterir. Son derece üretken olan şairin en çok aşk, sevgi, ölüm, kader gibi bireysel temalar üzerinde durması en dikkat çeken yönüdür. Bununla beraber milliyetçi duygulara yer verdiği, Anadolu ve memleket konusunu işlediği şiirlerinin yanı sıra kişileri anlattığı ve tahkiyeli anlatımlarla okuyucuya sunduğu insan portrelerinin sayısı da az değildir.

Şair, ilk eserlerinde aşk ve sevgili temasının yanı sıra kader, ölüm, gurbet, yalnızlık gibi manevi temalara, sonraki eserlerine kıyasla daha fazla yer vermiştir. Ellili yılların şiir ortamında Ankara'da canlı bir edebiyat ortamı olması ve şairin sanatçı çevresinden bu yıllarda etkilenmiş olması onun manevi konulara eğilmesine sebep olmuştur. Sonraki eserlerinde konuyu çeşitli tutan Soyuer, sevgi ve sevgili temasını daha ağırlıklı olarak işlemiştir. Soyuer'in şiirlerinde Yunus'tan Karacaoğlan'a, şehirlerden ilçelere ve mekânlara, Anadolu'daki insan manzaralarından sosyal meselelere geniş bir konu dağılımı görülür.

Çalışmamızın tematik inceleme bölümünde Halil Soyuer'in eserlerinde yer alan şiirleri muhteva bakımından çoktan aza doğru incelemeye çalıştık.

1.1. AŞK

Halil Soyuer'in şiirleri muhteva bakımından incelendiğinde onun eserlerinde aşk ve aşkın yansıması olarak sevgili temasının öne çıktığı görülür. Şair, "Açtığımдан beri gözü dünyaya doğuştan yanımsım aşk ateşiyle" (*Ne Desem*

ki, *Bakış Mektubu*, s.66) satırlarıyla aşka bakışını özetler. Şiirlerinin yarısına yakınının teması aşk ve sevgilidir. Kalan yarısında ise birçok şiirin belli kısımlarında yine sevgiliye dair dizeler bulunur.

Aşk başlığı altında şairin bu kavramı ifade ediş biçimini incelemeye çalıştık. Aşk şiirlerinde farklı biçimlerde işleyen Soyuer, şiirlerinde genellikle aşk kavramının kendisi için ne anlama geldiğini ifade eden dizelere yer verir. Şiirlerinin bazen tamamında, bazen de bir dördlüğünde aşkı anlatan Soyuer, bazen de bir dizede bu kavrama değinir.

Aşk (*Seninle*, s.114) adlı şiir, Halil Soyuer'in tamamıyla bu kavramı anlattığı bir şiirdir. Dörtlülle yazılan ve beş birimden oluşan şiirin tamamında aşkın insanoğlunun hayatındaki yerinden bahsedilmiştir. Şiirin ilk dördlüğü şu şekildedir:

Aşk deriz adına her gün yaşarız
Yürekte saklıdır ayak izleri
Onun için icat olmuş notalar
Onun için bütün şarkı sözleri

Bu dördlükte şair, adına aşk denilen ve yürekten saklı olan bu duyguyu her gün yaşadığından, dolayısıyla aşkın kendisi için vazgeçilmezliğinden bahseder. İnsan hayatında önemli bir yeri olan müziğin temel unsurları olan besteler ve güfteler de aşkı ifade etmek için ortaya çıkmışlardır. Şiirin ikinci dördlüğünde aşkı tadana Tanrı'nın da ödül vereceğini ve hangi yana gidersek gidelim aşkın yanımızda olacağını belirtir. Aşkın damarlardaki kana sıcaklık kattığını, yüzlerimizi güldürerek süslediğini şu dizelerle dile getirir:

Yanıdadır gidersen git ne yana
Tanrı ödül verir onu tadana
Ateştir damarda kaynayan kana
Gülüş gülüş süsleyendir yüzleri

Tanrı'nın ödülüne sahip olmanın aşkı tatmaktan geçtiğini ifade eden şair, aşkın insanın umutlarını da canlı tuttuğunu ve düz, yokuş demeden yürüten insanoğlunun yolunu çiçeklerle süsleyerek yorgunluğunu unutturduğunu üçüncü dördlükteki şu dizelerle anlatır:

Onun sıcaklığı umudu besler

Onundur gönölde çınlayan sesler
Sevenler için o çiçekle süsler
Yürüdüğü yokuşları düzleri

Soyuer'e göre insandaki yaşama sevincinin kaynağı da aşktır. Yüreğinde azları çok ederek insanın aza kanaat getirmesi, aşkın küçücük bir tohumuyla arzularının çiçekler misali canlanması, bileğindeki kuvvetle zorluklara direnmesi hep aşkın sayesinde. Soyuer, bu düşüncelerini aynı şiirinin devamında şu şekilde ifade etmiştir:

Onun tohumunu gönlüne ek de
Arzular çiçek açsın dilekte
Bükülmeyen kuvvet odur bilekte
Yürekte çok eden odur azları

Soyuer, şiirin genelinde aşkın insanoğlunun mutluluğu için gerekliliğini dile getirmiştir. İnsan aşkı her gün yaşar ve aşkla umutlarını canlı tutarak hayata bağlanır. Dolayısıyla bize bizden daha yakın olup damarlarımızda dolanan aşktan uzak durmamalı ve ona doğru koşmalıyız. Şiirin son dördlüğü, Soyuer'in aşkın peşinden koşmamız konusundaki ısrarcı tavrını yansıtmaktadır:

Durma ondan yana koş akın akın
Unutma o sana senden de yakın
Onu ömür boyu unutma sakın
Gözlerinde olsun onun gözleri

Halil Soyuer, *Sevgi Bağları* (s.77) adını verdiği eserinde tek dörtlükten oluşan ve yine *Aşk* adını taşıyan başka bir şiiriyle bu kavramı algılayış biçimini benzer şekilde bizlere sunmuştur:

Bir köprüdür aşk, her iki kalbin arasında
Sevgiyle taşan lezzeti vardır yarasında
Toz pembe şafaklarla gelen aşkla kucaklaş
En tatlı hayaller bile hep aşk sırasında

Soyuer için aşk, iki kalbin arasında bağlantı kurmanın bir yoludur. Dolayısıyla iki insan arasındaki bir köprüye benzer. Köprü, ulaşılamaz sınırları birbirine bağlayan bir yoldur. Bu bağlamda aşk, kavuşamayan kalpleri birbirine bağlar. Buna rağmen aşk bazen insanda yaralar açar, insanı üzer. Fakat şaire göre

aşkın insanda açtığı yarada bile bir güzellik vardır. Soyuer, okuyucularına aşkın tozpembe şafaklarla, dolayısıyla da mutlulukla geldiği için onu kucaklamaları gerektiğini öğütlerken, en tatlı hayallerin ancak aşk yaşanırken kurulacağından bahseder.

Halil Soyuer'in aşkı konu edindiği şiirlerinden bir diğeri *Aşk Bu (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.34)* başlıklı şiirdir. Şairin, aşk kavramını işlediği diğer şiirlerindeki düşüncelere paralel olarak bu eserde de aşk dolayısıyla insanın duygu dünyasındaki değişimden bahsedilmektedir:

Nedir diye sorup durma boşuna
Aşk bu, heyecan bu, görmeğe çalış
Bambaşka kaynıyor damarda kanım
Bambaşka bir can bu, görmeğe çalış

Soyuer, daha önce değindiğimiz dizelerinde görüldüğü gibi bu şiirinde de aşk dolayısıyla insandaki değişimi dile getirmektedir. Özellikle “damarda kaynayan kan” imgesi ile aşkın insana kattığı heyecandan bahsetmiştir. Yukarıda verdiğimiz *Aşk* adlı şiirde aynı imgeyi kullanan şair, bu şiirin altıncı dördlüğünde de benzer ifadelere başvurarak bir şiirde ikinci kez “kaynayan kan” ifadesini kullanır:

Bu kan damardaki eski kan değil
Kaynayan var artık, kanayan değil
İçimde can bile eski can değil
Yâra bir kurban bu, görmeğe çalış

Soyuer, aşkın, özellikle insanın dünyaya bakış açısını değiştirdiğini de şu dizelerle anlatmıştır:

Şu karşı dağların karı değişti
Siyah güzelleşti, sarı değişti
Yüreğimin atışları değişti
Aşkla imtihan bu, görmeğe çalış

Soğuk ayların sembolü olan karlar, karanlığın sembolü olan siyahlar bile aşkın güzelliğiyle ve heyecanı ile değişirler, güzelleşirler. Aşkın insanın yüreğindeki atışları bile değiştirdiğinden bahseden Soyuer, bu değişimin aynı zamanda aşkla güzel bir imtihan olduğundan söz eder.

Halil Soyuer'in aşk kavramından bahsettiği şiirlerinden bir başkası *Olursa Olsun* (*Sevgi Seli*, s.66) adını verdiği şiirdir. Şiirin son dördlüğünde şairin aşkı, sevgiliye doğru durmaksızın akan bir çağlayana benzettiği görülür:

İçimde aşk denen bir çağlayan var
Durmaz senden yana akar da akar
Düşünmem seninle giderim ey yar
Dünyanın neresi olursa olsun

Sevgiliye doğru akan çağlayan, şairin mantıklı düşünmesinin de önüne geçer ve dünyanın neresi olursa olsun aşığı sevgilinin peşinden sürükler.

Halil Soyuer, *Dükkan* (*Liman*, s.34) adını verdiği başka bir şiirinde aşkı dükkâna benzeterek somutlama yoluyla okuyucuya farklı bir görüntü çizer. Bu şiirde Soyuer'in aşka ilişkin tavrı diğer şiirlerinden farklıdır. Aşkın her daim insanın hayatını güzelleştirdiğinden bahseden şair, bu şiirde aşkın zor taraflarını dile getirir ve şu dörtlülle şiire başlar:

Girdim aşkın dükkanına ansızın
Ah çekerek karşıladı çıraklar.
Bir dolaba konmuş gönlü her kızın
Kapısında nöbet tutar yürekler

Şair, dükkânına ansızın girdim diyerek aşkın planlı bir eylem olmadığını vurgular. Kendisini ah çekerek karşılayanlar ise aşk yolunda ustalaşmayı bekleyen ve bu uğurda çok acı çekmiş olan çıraklardır. Bu çıraklar aşk dükkânına yeni girmiş olan aşığın haline üzülmedirler. Bu dükkânda aşka sahip olunmasına rağmen sevgiliye ulaşmak da kolay değildir. Zira kapısında nöbet tutan birden fazla kalp vardır. Soyuer, âşıkların katlanmak zorunda kaldıkları çileleri şiirinin devamında şu dizelerle anlatmıştır:

Gözyaşları kutu kutu dizilmiş
Üzerine inci diye yazılmış
Alın teri tabak tabak süzölmüş
Okka okka satılıyor meraklar

Soyuer, aşka talip olan kişinin akıtacağı gözyaşının çokluğundan ve bu gözyaşlarının inci kadar değerli olduğundan bahsetmiştir. Aşka ulaşmak için çok miktarda alın teri akıtmak gerekse de bu uğurda sarf edilen çabalar ve akıtılan

gözyaşları değerlidir. Şiirin son dörtlüğünde ise girilen bu dükkândan çıkmanın ne denli zor olduğu ifade edilmiştir:

Ne kadar yıl geçti bilmem aradan
Dedim atın gayrı beni sıradan
Dediler ki çıkmak olmaz buradan
Çalışmadan kazma ile kürekler.

Şair, son dörtlükte aşk dükkânındaki çilelere dayanamadığını ve aşkı almadan çıkmak istediğini ifade etse de bunun bedel ödemededen imkânsız olduğu görülmektedir. Aradan yıllar geçmiş olsa da âşık bir sonuç alamamıştır ve aşkı yaşamadan sıradan çıkmak istemektedir. Kazma ve kürek ile çalıştırılmak istenmesi, âşıkların aşka ulaşamasa da bu yolda ödedikleri bedelleri, yani çektikleri duygusal sıkıntıları ifade eden güzel bir benzetmedir. Görüldüğü üzere Soyuer, bu şiirinde aşk kavramına farklı bir açıdan yaklaşmış ve aşkın plansız, acı ve zorluklarla dolu bir serüven olduğunu dile getirmiştir. Bu yönüyle de diğer şiirlerinde aşka yüklediği olumlu yaklaşımdan uzaklaştığı görülmektedir.

Halil Soyuer, oğlu Emrah’a yazdığı *Boşa Geçirme (Bakış Mektubu, s.69)* adlı şiirinin ilk dörtlüğünde aşk konusuna değinmiştir:

Aşkın gerçeğini yaşa ve yaşat
Yalancı sevgiyi başa geçirme
Yeniden dünyaya gelme şansın yok
Yalanla vaktini boşa geçirme

Oğluna aşk konusunda öğüt veren şair, yalanla sevginin ve aşkın bir arada yürümeyeceğini ifade eder. Oğluna öğütlerini sıraladığı şiirine “Aşkın gerçeğini yaşa ve yaşat” dizesiyle başlaması, Soyuer’in insan hayatında aşkın önemine verdiği değerin bir göstergesidir.

Aşkı farklı bakış açıları üzerinden işleyen Soyuer’in âşık tanımı da yer yer abartılı ve kendine has söylemler içerir. “Sevmek denilince Mecnundan sonra / Akıla ilk gelmiş bir insan düşün” dizeleriyle âşıklığını överken “Ben gibi seveni tarih yazmıyor” mısraıyla da geçmişte kendisine denk bir âşık olmadığını anlatır. Bu derece âşıklıkta kendine güvenen Soyuer, *Ben (Sevgi Çiçekleri, s.93)* adlı şiirinde sevdiğini Leyla’nın yerine koyar. Başındaki duman, aslında içinde yanan

onulmaz aşk ateşinin dumanıdır. Mecnun sevdiğine sadece gönlünü kaptırmıştır. Soyuer ise onun uğruna canını verebilecek kadar güçlü bir âşıktır:

Baştaki bu duman sormayın ne ki
İçten yanışımdır o her zaman ki
Mecnun gönül vermiş bir şey mi sanki
Gelsin baş vereyim O Leylaya ben

Soyuer, bu dizelerde âşıklığına bu denli güvenirken bir aşk için ölmeyi düşünenlerin ders almak isterlerse kendine gelmeleri gerektiğini *Gelsinler (Sorma Hiç, s.71)* adlı şiirinde şu şekilde anlatır:

Gençlik defterinden beni silsinler
Fakat sevgi ölmez, bunu bilsinler
Ders alacaklarsa bana gelsinler
Bir sevda uğruna can verecekler

Halil Soyuer'in âşıklığını övdüğü şiirlerinden biri de *Yazın (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.79)* başlıklı şiiridir. Soyuer bu şiirinde, aşkı uğruna çok çileler çektiğinden, hasret çivilerini göğsüne batırdığından bahseder. Sevgilisinin her an geleceğini sanan âşık hayatında bir tek sevgisi önünde boyun bük müştür:

Yazın dergilere gazetelere
Aşk yıkan aşık, bu diye yazın
Hayatında bir tek, gönlü önünde
Boyun büken aşık, bu diye yazın

Gün olmuş bir tek söz, gitmiş ağrına
Ne çileler çekmiş aşkı uğruna
Hasret çivisini yanık bağrına
Elle çakan aşık, bu diye yazın

1.2. SEVGİLİ

Halil Soyuer, uzun sanat yaşamı müddetince kaleme aldığı ve sayısı binin üzerinde şiirlerinin çoğunu farklı benzetmeler ve mecazlarla bazen nazlı, bazen vefasız, bazen acımasız ama her durumda benzersiz olarak tanımladığı sevgilisine yazmıştır.

Halil Soyuer'in sevgili için yazdığı şiirlerde en çok sevgili tasvirinin öne çıktığı görülür. Bunun yanında sevgiliden şikâyet, sevgiliye duyulan özlem, öfke, kıskançlık, sevgilinin vefasızlığı gibi konulara fazlasıyla değinir. Şairin sevgili temasında yazdığı ve sayıca çok olan şiirlerini sevgili tasviri, sevgiliden şikâyet, sevgiliye duyulan özlem gibi alt başlıklara ayırarak incelemeye çalıştık.

1.2.1. Sevgili Tasviri

Soyuer'in şiirlerinde sevgili tasvirinin özel bir yeri vardır. Sevgilisinin güzelliğini anlattığı şiirlerinde görülecektir ki o, herkesten farklı, kıyas kabul etmeyecek bir maddi güzelliğe sahiptir. Şairin bu konuda yapmış olduğu yer yer abartılı tasvirler onun şiirinin en karakteristik taraflarından biridir. Şeyma Büyükkavas Kuran, Halil Soyuer'in aşk konulu şiirlerindeki sevgili tipi için şunları söyler:

“Şiirlerinin büyük çoğunluğu “güzelleme” olarak adlandırmak mümkündür. Çünkü sevgilinin özellikle gözleri, kaşları, dudakları, yanakları, inceliği, teninin beyazlığı, bakışı, gülüşü, vefası ya da vefasızlığı, nazı ve sitemleri bin bir çeşit şaşırtıcı, renkli benzetmelerle hem şairin aşk duygularını anlatma vasıtası olurlar hem de ince detaylar ve ilginç mübalağalarla Halil Soyuer şiirine konu olurlar. Soyuer'in aşk temasında yazdığı şiirlere genel olarak bakıldığında Türk halk şiirinde ve divan şiirinde yer alan sevgili tipiyle karşılaşılır.”⁷⁴

Şair, birçok eserinde sevgilisinin güzelliğini, eşsizliğini farklı şekillerde okuyucuya sunmuştur. Kimi şiirlerinde sevgilinin güzelliğini bütün olarak ifade eden Soyuer, kimi şiirlerinde detaylara girerek özellikle sevgilinin gözleri ve bakışlarını, saçlarını, teninin beyazlığını dile getirmiştir. *Bir Tanem'e Mektuplar (Aylak İnsanlar Kenti, s.43)* başlıklı şiir, Soyuer'in sevgilisinin eşsiz güzelliğini anlattığı şiirlerden biridir:

Seni dün gezerken gördüm sokakta
O ne gözdü, o ne kaştı, bir tanem
Senin bir örneğin yok genç kuşakta
İçim yandı aklım şaştı bir tanem.

Soyuer'e göre insanın içini yakan, aklını şaşırtan sevgili; gözüyle, kaşıyla benzersiz güzelliكتedir. Sevgilisinin genç kuşakta bir eşi daha yoktur. Soyuer, sevdiğinin benzersiz olduğu düşüncesini birçok kere dile getirmiştir. Bu şiirlerden biri *Nedir ki (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.60)* adlı şiirdir. Şair, sevgilisinin

⁷⁴ Kuran, *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer*, 97.

sahip olduğu incelikle dünyada eşsiz oluşunu vurgulamak için şu dörütlüğü yazmıştır:

Öyle incesin ki başka eşin yok
Kız senin yanında ince nedir ki?
Sanki örnek diye yaratılmışsın
Hayat sen olmasan bence nedir ki?

Sevgilisinin Tanrı tarafından insan güzelliğine örnek olarak yaratıldığını söyleyen şaire göre sevgilisiz geçen bir hayat da anlamsızdır. Aynı şiirin bir başka dörütlüğünde Soyuer, benzer ifadelerle sevgilisini eşsiz bir fidana şu şekilde benzetir:

Tertemizsin hiç günaha girmemiş
Bir fidan ki henüz meyva vermemiş
Böylesini daha kimse görmemiş
Yanında tomurcuk gonca nedir ki?

Soyuer, bu dörütlükte de sevgilisinin benzersizliğini dile getirerek onu övmüştür. Onu hiç günaha girmemiş tertemiz bir kişilikte ve hiç meyve vermemiş taptaze bir fidana benzetmiştir. Tomurcuk goncalardan bile daha güzel olan sevgilinin bir benzerini dünyada gören kimse yoktur. Halil Soyuer, *Sen (Sonbahar Çiçekleri, s.26)* başlıklı başka bir şiirinde gönöl verdiği sevgilisinin güzelliğinin Tanrı'dan bir yansıma olduğunu söyler:

Sen güzeller güzeli, incenin en incesi
Tanrı güzelliğinin kuldaki güvencesi.

Soyuer'e göre ince ve çok güzel olan sevgiliye bakanlar, onda Tanrı'nın güzelliğini görürler. Şair, Tanrı'nın bu kişiyi özenle yaratmış olmasını da aynı şiirin şu dizeleriyle anlatır:

Nasıl özenmiş sana yaratan hem de nasıl
Dünyanın merakısın, görenin düşüncesi

Tanrı tarafından özenle yaratılan sevgili, aynı zamanda birçok kişiyi güzelliğiyle meraklandırır, kendisini bir defa gören kişiyi de dertlendirir ve düşüncelere daldırır.

Sevgili tasvirinin yapıldığı ve sevgilinin dünyadaki tüm güzellerden ayrılan vasıflarının sıralandığı başka bir şiir de *Görmedim (Yürektir Sevginin*

Vatanı, s.134) adlı eserdir. Bu şiirde sevgili; dudağı, dişi, yanakları, göz ve kaşlarıyla benzersiz bir güzellikte tasvir edilmiştir:

Niye düşmüş sağ yanına baş öyle
Benzerin yok, dudak öyle diş öyle
Al yanaklar öyle gözle kaş öyle
Yüz'de senin gibisini görmedim

Soyuer, hayalindeki sevgiliyi birçok kez alışılmadık benzetmelerle ve mübalağalarla anlatmayı tercih etmiştir. Onun sevgili temalı şiirlerinin en dikkat çeken yönleri bu abartılı tasvirler ve alışılmadık benzetmelerdir. Sevgilinin yürüyüşü ve adım seslerinin göklerden gelmesi, her adımında gerçekleşen yer sarsıntısı, hava sıcaklığının artması bunlardan bazılarıdır. Soyuer'in şiirlerinde sevgilinin dışarı çıktığı her an “şafak sökmesi, gökyüzünün bulutsuz yağmur dökmesidir” (*Liman Aman*, s.14). Sevgili caddelerde gezince “karlar altında şubat ayı ısınır, çıplak ayakla kumlarda yürüyünce soğuk denizlerin suyu ısınır” (*Sevgi Seli, Isınma*, s.51). Soyuer'in şiirlerindeki kendine has benzetmelere bir örnek de *Üstüne* (*Sevgi Seli*, s.50) adlı şiirde karşımıza çıkar. Şair bu şiirde sevgilisinin dudaklarını bal deposuna benzetmiştir:

Süzme bal deposu ince dudaklar
Ne güzel yakışmış dişin üstüne

Gelmiş (*Sevgi Bağları*, s.36) başlıklı şiirde de sevgili, beyazlığı yönünden mübalağalı bir şekilde tasvir edilmiştir. Soyuer, sevgilisinin kardan, süttten ve pirinçten bile beyaz olduğunu şu dizelerle ifade eder:

Ağzından çıkan söz can katar cana
Hayatta durmadan sev kana kana
Beyazlıkta bile ilk sıra sana
Sonra karla, süte, pirince gelmiş

Soyuer'in sevgilinin gönüllerdeki yaktığı ateşin büyüklüğünü abartılı bir şekilde anlattığı şiirlerden biri de *Ateş* (*Sevgi Bağları*, s.53) adlı eserdir. Bu şiirde Soyuer, içindeki ateşi söndürmeye itfaiyenin dahi gücünün yetmediğini şu dizelerle dile getirir:

Bilemedim sen ne biçim ateşsin
Yaktığın yerlerden duman tütmüyor

İtfaiye söndürmeğe gelse de
Suyun gücü yangınına yetmiyor

Senin (Kader Fash, s.78) başlıklı şiir, abartılı ifadeler içeren şiirlerden biridir. Sevgilinin yürüyüşündeki alışılmadık etki Soyuer'e özgü biçimde şu dizelerle ifade edilmiştir:

Böyle bu yürüyüş kız neyin nesi
Her adımın gökten geliyor sesi
Bana ne ellerin ili ilçesi
Benim can ülkemde köyün var senin

Yürüyüşüyle şimşekler çıkartırcasına dikkat çeken sevgilisine gönlünde bir köy kurduğunu ifade eden şair, *Başkent Güzeli (Sevgi Bağları, s.48)* adlı şiirinde sevgilisinin dışarı çıkışının etkisini şöyle anlatmıştır:

Ne gün sabah çıksa evinden
On derece birden artıyor ısı
Çankaya'dan Kızılay'a yürüse
Yollarda başlıyor yer sarsıntısı

Soyuer'e göre yürüyüşüyle caddeleri sarsacak derecede dikkat çekici güzelliğe sahip olan sevgili, evden çıkmasıyla hava sıcaklığını da artırmaktadır. "Çankaya'dan Kızılay'a yürüse" ifadesi ise onun şiirlerinde şehir ve semt isimlerini çokça kullanmasından kaynaklanmaktadır. Soyuer, *Vay Be... (Yürektir Sevginin Vatanı, s.67)* adlı şiirinde de sevgili tasvirinde aşırıya kaçmıştır. Aşağıda yer verdiğimiz dörtlükte sevgilisinin güzelliğinden dolayı şehri birbirine katmasını abartılı biçimde dile getirmiştir:

Gülse mevsim sanki kıştan çıkacak
Bir dokunsa sular taştan çıkacak
Bir yürüse şehir baştan çıkacak
Görülmemiş bir olay be... şuna bak

Soyuer, sevgili olarak şiirde anlatmayı tercih ettiği kişiye olağanüstü özellikler yüklemiştir. Sevgiliyi bir dokunuşuyla taşlardan sular çıkaran, bir gülüşüyle kış mevsimlerini bitiren biri olarak tanımlarken bunun görülmemiş bir olay olduğunu da vurgular. Sevgilisinin abartılı güzelliğini ve özelliklerini ona tanrısal bir takım özellikler yükleyerek anlatan Soyuer, *Böylesi (Sevgi Bende Hiç*

İzne Çıkmadı, s.68) adlı şiirinin son dördlüğünde de “dünya cennetinin perisi” benzetmesiyle sevgilisini şu şekilde över:

Daha başka ne desin ki görenler
Dünya cennetinin bir tek perisi
Görenlerin aklı baştan kaçıyor
Daha ne denir ki yalan gerisi

Soyuer, şiirlerinde idealize ettiği kadın güzelliğini en ince detaylarına kadar dile getirir, hayalindeki sevgilisini farklı yönlerden överken öne çıkardığı maddi güzellik unsurları özellikle gözler, bakışlar ve omuza dökülen saçlardır. On iki şiirinin başlığında göz sözcüğüne yer vermiştir. Yakın çevresinde gözler şairi olarak anılmasında bunun payı vardır. *Bakışlar (Akşamüstü, s.37)* adlı şiirde sevgilinin bakışlarından çıkarılan farklı anlamlar ve derinlikler dile getirilmiştir:

O güzel gözlerin buğulandıkça
Bir duman konuşur bakışlarında
Üst üste yığılan körpe arzular
Ne yaman konuşur bakışlarında

Soyuer, sevgilinin özellikle gözlerine âşıktır. Onun buğulanan, bulanıklaşan bakışlarında arzularla dolu bir dünya görür, şiirin devamında “Gözlerine dolan üç damla yaşla / Bir umman konuşur bakışlarında” dizeleriyle kendisini derinlere, düşüncelere daldıran gözlere olan hayranlığını ifade eder. Gözlere dolan üç damla yaş, bakışların güzelliğiyle şair için bir umman görünümündedir. Sevgilinin gözlerine ve bakışlarına dair benzer ifadelerin yer aldığı bir başka şiir de *Bu Akşam (Aylak İnsanlar Kenti, s.42)* adlı eserdir. Bu şiirde Soyuer, sevgilisinin gözlerinin bir mektup kadar içten ve samimi, aynı zamanda duygulu ve yoğun göndermelerde bulunduğu bahsetmiştir:

Hiç kalmadı umudum
Eridim yudum yudum
Bir mektubu okudum
Gözlerinde bu akşam

Halil Soyuer, *Gözlerinin İçi (Sevgi Bağları, s.78)* adını verdiği şiirinde de sevgilinin gözlerinden bahseder. Şiirde, aşkına karşı sevgilisinin gözlerinde cevap bekleyen bir aşığın duyguları yer almaktadır:

Gönlümü düşürdüm sende gezerken
Arıyorum gözlerinin içinde
Bir bir çalıp duyguların zilini
Soruyorum gözlerinin içinde

Gönlünü sevgiliye kaptıran Soyuer, aşkına karşılığı yine sevgilinin gözlerinde aramaktadır. Bir zil çalarcasına sürekli duygularını ifade eder ve cevabı gözlerde arar. Şair, ikinci dördlükte bu sefer sevgilinin sözlerinin derinliğinden bahseder. Sözlerin derinliğinde kaybolurken yazılmamış aşk şiirlerini ise yine sevgilinin gözlerinde görmektedir:

Sözlerinde denizlerin derini
Arasam bulamam bir sığ yerini
Aşkın yazılmamış şiirlerini
Görüyorum gözlerinin içinde

Soyuer'in gözleri konu edindiği şiirlerinden bir başkası *Bir Çift Zeytin Tanesi (Kör Kuyu, s.34)* adını verdiği şiiridir. Soyuer'in anlatımıyla gözler, renkleriyle aşığı umutlandırır, şaşırtır ve bir ömür doyulmaksızın bakılmayı hak eder:

Siyahın en koyusu yaşıyor gözlerinde
Her bakışta bir umut ışıyor gözlerinde
...
Bir ömür baksam doymak olmaz onlara
Buna gözlerim bile şaşıyor gözlerinde

Halil Soyuer'in gözlerle ilgili kitaplarında en çok yer verdiği şiirlerinden biri *Gözleri (Liman, s.21)* başlıklı şiirdir. İlk defa *Liman*'da yer alan şiir daha sonra *Aylak İnsanlar Kenti*, *Gönül Dağları* ve *Yürektir Sevginin Vatanı* adlı kitaplarda da yer almıştır. Şiirde gözler, baktığı kişinin aklını oynatabilecek kadar etkili biçimde tasvir edilmiştir:

Sihirden ılık var ışıktan büyü
Baktıkça aklımı bozar gözleri
Kaşının üstüne düşen örtüyü
Kırpık uçlarıyla üzer gözleri

Şair, şiirin ikinci dörtlüğünde gözlere başka vasıflar da yükler. Gözlerden ayrılık aklı kaçıır, gözlerin gülüşü ise insanı içmeden sarhoş eder. Bazen insanı ipe götürürcesine eziyet eden gözler bazen de merhamete gelip bu ipleri çözer:

Gidişi aklımı baştan kaçıır,
Gülüşü kadehsiz şarap içirir.
Elleri boynuma ipi geçirir;
Merhamete gelip çözer gözleri.

Halil Soyuer'in *Gönül Dağları* adlı eserinin bir bölümü *Gözler Pınarı* başlığıyla tekrar yayımladığı ve gözlerden bahseden şiirlerini içerir. Bu bölümde yer alan şiirlerden biri *Gözler (Gönül Dağları s.97)* adlı eserdir. Soyuer bu şiirde gözleri, sevgiliye ait maddi bir güzellik unsuru olarak doğrudan ele almamıştır. Gözler, her insanda farklı bakan, kiminde hayat veren kiminde bakmadan gören, kiminde ise yıllarca baktığı halde göremeyen bir biçimde tasvir edilmiştir:

Gözler var insana hayat veren
Çilli keklik gibi seken gözler var
Gözler var, yıllarca bakmadan gören,
Yıllarca görmeden bakan gözler var.

Soyuer'in şiirde insana hayat veren ve keklik gibi seken diye nitelediği gözler sevgiliye aittir. Bunun yanında sevgiliye ait olmayan gözlerden de bahsetmiştir. Yıllarca görmeden boş bakan, buna tezat oluşturacak biçimde bakmadan, yani gönül gözüyle gören gözlerin olduğunu da dile getirmiştir. Soyuer, aynı şiirin son dörtlüğünde çektiği acıları dile getirmek için yine gözleri kullanmıştır. Gözler bu defa, bir hiç uğruna yıllarca boş yollara bakan ve yağmur misali yaşlar akıtarak ağlayan şairin üzüntüsünün timsali olmuşlardır:

Gözler var, yaşını sormadan niçin?
Ardından kaç kere kapanmış hiç'in
Yıllarca daldığı boş yollar için,
Yağmur gibi yaşlar döken gözler var.

Halil Soyuer için sevgilinin gözleri kadar bakışları da etkili ve dayanılmazdır. Birçok şiirinde farklı benzetme ve mecazlarla bakışları anlatan şair, *Düşün (Sonbahar Çiçekleri, s.17)* başlıklı şiirde sevgilinin bakışları için şu dizeleri yazmıştır:

Her bakışın gönlüme baharları getirir
Gönlümü baharlara götürür her gülüşün

...

Her bakışın dilimde bir nağmeye başlatır
O anda her derdimi bitirir her gülüşün

...

Her bakışın kaldırır hasta olsam ayağa
Gönlümü ardın sıra gezdirir her gülüşün

Şiirde Soyuer, bakış ve gülüşü bir arada düşünmüştür. Sevgilinin bakışı ve gülüşü birbirini tamamlayan, her durumda aşığı mutlu eden, sevgiliye has özelliklerdir. Sevgilinin her bakışı şairi baharlara götürür, yaşama sevinci ile şarkılara başlatır, hatta hasta olsa bile ayağa kaldırır. Bakışlara bu derece anlam yükleyen Soyuer'e göre sevgilinin bakışlarının bir diğer özelliği de gizli bir mektup yazarcasına derin anlamlar ifade etmesidir. Soyuer, *Bakış Mektubu (Bakış Mektubu, s.50)* adlı şiirin ilk dördlüğünde bir bakışın gizlice neler anlatabileceğini ifade ederken sevgilisine şöyle seslenir:

Nasıl unuturum yıllar geçse de
Gönlüme ilk defa geldiğin yeri
Bakış mektubuyla bildir gizlice
O uzak şehirde kaldığın yeri

Sevgilinin bakışları, Halil Soyuer'in bazı şiirlerinde klasik şiirimizdeki "ok" mazmununa benzer şekilde mermi imgesiyle kullanılmıştır. Divan şiirinde kirpikler, dolayısıyla bakışlar âşığın kalbine saplanan birer oktur. Soyuer de benzer şekilde birçok şiirinde bakışları bazen bir mavzere bazen de bir mermiye, her kirpik tanesini ise birer kurşuna benzetmiştir. *Senin Yüzünden (Sorma Hiç, s.68)* adlı şiirde, sevgilinin bakışlarının bir mavzere benzetildiği görülür:

Gönülde yaşarsın gözden girerek
Sevgideki sıcak sırra ererek
Bakış mavzerinle her gün kaç yürek
Kurşuna dizilir senin yüzünden

Soyuer'e göre sevgi gözden başlar. Sevgili, insanın gözünden gönlüne girer ve sevgideki gizli, sıcak sırrı tadar. Fakat zaman zaman öldürücü bakışları

mavzer misali mermiler fırlatır, bu mermiler âşıkların kalbine saplanır ve yürekler kurşuna dizilir. Bakışların mermiye benzetildiği başka bir şiir de *Geçiyor (Sevgi Çiçekleri, s.118)* adlı eserdir. Soyuer, bu şiirde gözleri ve bakışları, namlunun ucunda duran ve aşığı yaralayan bir mermiye benzetmiştir:

Yollar bana biraz teselli verin
Suçu yok içimde kanayan yerin
Namluda çift kurşun gibi gözlerin
Bakış bakış yaraladı geçiyor

Soyuer, *Dayanmıyor (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.88)* adlı bir başka şiirinde şu dizelerle bakışları birer mermiye ve gözleri ateş eden bir mevziye benzetir:

Gönlüm gözlerinin ateş hattında
Bakış mermisine güç dayanmıyor

Soyuer için sevdiğinin bakışları onu vurmakla ya da yaralamakla kalmaz, kimi zaman öldürür. Üstelik bu ölüm uğruna ölünecek şehitlik mertebesi kadar da kutsiyet taşır. *Bir Çift Zeytin Tanesi (Kör Kuyu, s.34)* adlı şiirde bu düşünceler şu şekilde dizelere dökülmüştür:

Gerçeği söylemekte fayda vardır demişler
Baktıkça gönlüm şehit düşüyor gözlerinde

Gerek halk şiiri gerekse Divan şiirinde en çok kullanılan güzellik unsurlarından biri *saç*tır. Geleneksel şiirimizden aldığı temelle şiir yazan Halil Soyuer de ayrıntılı sevgili tasvirlerinde *saç* unsurunu atlamaz. “Saçların elinden gittiği gün çırılçıplaksın” (*Çırıl Çıplak, Aylak İnsanlar Kenti, s.20*) diyen şair için en önemli maddi güzellik öğelerinden biri olan saç, manevi bir anlam da kazanır. Fakat o Divan şiirinde olduğu gibi sevgilisinin saçını mütemadiyen dağınık, perişan, siyah renkli olarak düşünmez. Onun şiirlerinde saç çoğu kez omuz üstüne gelecek şekilde açıktır. *Yakınca (Kader Faslı s.43)* adlı şiirde saç, ayı örten bir buluta benzetilmiştir:

Sanırım ki bulut ayı örtüyor
Çıplak omza saçlarını dökünce

Soyuer, sevgilinin omuzlarını bir ay, saçları ise o ayı kapatan bir bulut şeklinde hayal etmiştir. Neredeyse saç unsurunun geçtiği her yerde saçları omuz

üzerinde açık olarak hayal eden şairin *Dün Gece (Yürektir Sevginin Vatanı, s.75)* adlı şiirinde de benzer imajlar söz konusudur. Sayıca az olan kirpikler bile omuzlar üzerinde dağınık duran saçın her bir telini kıskanmaktadırlar:

Omuza döktüğün siyah saçları

Nasıl kıskanıyor kirpik uçları

Soyuer'in omuzlar üzerinde dağılan saçını anlattığı ve en karakteristik ifadelerinin yer aldığı şiiri *Çırıl Çıplak (Aylak İnsanlar Kenti, s.20)* adlı şiirdir. Şiirin neredeyse tamamında omuzlar üzerinde dağılmış olan saçlardan bahsedilir. Soyuer, zamanla ve hayatla ilgili düşüncelerini de sevgilinin saçını üzerinden anlatmayı tercih eder. Şiirin ilk dördlüğü, zamanın akışına karşı duramayıp aynaları nankörlükle suçlayan birinin teselliye sevgilinin saçlarında aramasını anlatır:

Bırak başaksı saçların

Aksın omuzlarından varsın

Bir gün aynaların nankörlüğünü

Sen de anlarsın.

Soyuer, şiirin ikinci dördlüğünde de zamanın ve ömrün geçiciliğini saçlarla birlikte anlatır. Islak saçların ucundan akan su gibi zaman ve ömür de garip gecelerden akıp gitmektedir:

Saçlarından omuzlarına zaman akar

Garip gecelerin avucundan

Bir ömür sarkar yorgunluğunca

Islak saçlarının ucundan

Soyuer'in *Böylesini (Kader Faslı s.86)* adlı şiirinin ilk dördlüğünde omuz ve saçlar sevgiliye ait maddi bir güzellik unsuru olarak ifade edilmiştir. Şair, bu dörtlükte sevgilinin nazını ve saçlarını anlatarak saçların kıskanılacak kadar güzel olduğunu vurgulamıştır. Omuzların saçlarla bir arada bulunması ise artık alışık olduğumuz bir ifadedir. Şiirin ilk kısmı şu şekildedir:

Bütün kızlardaki naza sormuşlar

Görmedik demişler biz böylesini

Omuzları saçlarında yaşıyor

Nasıl kıskanmasın diz böylesini

Birçok şiirde sarı renk sonbaharı sembolize edecek biçimde kullanılmıştır. Soyuer de *Aylar ve Sen (Kader Faslı, s.85)* isimli şiirinde Eylül ayını ve sonbaharı sevgilinin sarı saçları ile simgeleştirmiştir:

Bütün mevsimlerin sıcak günleri
Ilık ılık gelen nefesindedir
Omzuna düşünce sarı saçların
Görülür ki artık Eylül sendedir

Soyuer, sevgilinin omuz üzerine dağılmış saçlarıyla eylülü anlatmakla yetinmemiş, sevgilisinin ılık nefesini insanın içini ısıtan sıcak rüzgârlara benzetmiştir. *Saç (Gönül Dağları, s.160)* adlı şiir, Halil Soyuer'in saçlar için yazdığı bir başka eserdir. Şiirden alınan bazı dizeler şu şekildedir:

Her bir teli bir sırrını gizlermiş
Git başka omuzlar ara saçına
...
Tek teline bile kıymet biçilmez
Yetmez ki dünyada para saçına

Soyuer için saçlar, her telinde sevgilinin sırrını saklamaktadır. Bu sırlardan uzak olduğu için öfkelenir ve sevgilisine başka omuzlar aramasını söyler. Aynı zamanda saçlar, tek bir tanesini satın almaya para yetmeyecek kadar kıymetlidir.

1.2.2. Sevgiliden Şikâyet

Halil Soyuer'in şiirlerinde işlediği sevgili temasının bir yansıması da sevgiliye söylenen sitem sözleridir. Sevgilinin vefasızlığından, nazından, eziyetinden, sözünü tutmamasından şikâyet ettiği şiirlerinin sayısı oldukça fazladır. Onun sevgilisine yazdığı şiirlerinin çoğunluğunda sevgilisine sitemini görmek mümkündür. Aşağıda yer verdiğimiz *Beni (Liman, s.33)* adlı şiirde görüleceği üzere sevgilisinin kendine eziyetinden şu dizelerle şikâyetinde bulunmaktadır:

Saçı bölük bölük inmiş beline
En kızgın ateşler sinmiş teline
Düşmüşüm boş kağıt gibi eline
Aklına esdikçe karalar beni

Mevsimleri başucunda yatırmış
Toprakta vakitsiz çimen bitirmiş
Kan dökmeyi huy haline getirmiş
Her gördüğü yerde yaralar beni

Bu dizelerde aşığa karşı son derece zalim olan, ona acı çektirmekten mutluluk duyan bir sevgili tipiyle karşılaşılır. Kan dökmeyi huy haline getirmesi halk şiirinde de görmeye alışık olduğumuz merhametsiz sevgili tipinin Soyuer şiirine bir yansımasıdır. Mevsimleri başucunda yatırıp, toprakta zamansız çimen bitirecek kadar kudretli olan sevgili aklına estikçe âşığı karalar, kötüler.

Sevgilinin zulmünden şikâyet eden şairin bu konuda yazdığı şiirlerden biri *Parça Parça (Sorma Hiç, s.81)* adını taşır. Sevgiliyi zalim olarak tanımlayan şair, yüreğinin parça parça oluşundan şu dizelerle bahseder:

Ne desem ki senin gibi zalime
Hangi can dayanır böyle zulüme
Geçerken uğra da bir bak halime
Sen yürek gördün mü hiç parça parça

Soyuer, *Çabuk Gel (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.75)* adını verdiği şiirinde de benzer ifadelerle zalim olan sevgiliden şikâyetle bulunmaktadır:

Zalimlikte ustalığın çok senin
Geç anladım insafın da yok senin
Yüreğime çöreklenmiş şüphenin
Beni yiyen kurdundayım çabuk gel

Şairin sevgili tarafından hayal kırıklığına uğratılmasını anlattığı şiirlerinden biri *Yar Beni (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.39)* adlı eserdir. Soyuer, şiirde sevgilinin karşısına çıkar çıkmaz kendisini yıkıp, düşmanına gittiğini ve dayanılması güç bu durum karşısında ne yapacağını bilemediğini şu dizelerle dile getirir:

Nasıl yıktı çıkar çıkmaz karşıma
Kimse yıkamazdı bu kadar beni
Kim dayanır bu hallere söyleyin
Gitti düşmanımdan sordu yar beni

Soyuer, *Karşı (Sonbahar Çiçekleri, s.34)* başlıklı şiirinin ilk dördlüğünde sevgilisine hesap sorarcasına “hiç yüzün gülmez mi” diye sorar. Hiç yüzü gülmeyen, neşesi olmayan yârine karşı kimi zaman kendini sorgular ve zaman zaman beslediği sevgiden pişmanlığını şu dizelerle dile getirir:

Hiç yüzün gülmez mi, neşen yok mudur?
Bir suç mu işledim ben sana karşı
Pişman değil misin ettiklerinden
Seni sevdiğine pişmana karşı.

Soyuer, aynı şiirin ikinci dördlüğünde sevgilisinin vefasızlığını dile getirir. Şaire göre, herkes gönül derdine derman olurken sevgilisi onunla ilgilenmez. Tam aksine işi zorlaştırır ve dert yaratır. Vefasız sevgili çaresiz âşığa umut bile vermez:

Umudu atarsın dağlar ardına
Bir gün uğramazsın vefa yurduna
El derman olurken gönül derdine
Sen dert yaratırsın dermana karşı

Şairin sitem konulu şiirlerinde özellikle sevgilinin vefasızlığından şikâyet ettiğini belirtmiştik. Bu çizgide yazdığı bir başka şiiri de *Geçiyor (Sorma Hiç, s.84)* adlı eserdir. Şiirin ikinci dördlüğü şu şekildedir:

Bir gün göstermedin hayatta bana
Nasıl oldu, nerden düştüm sevdana
Hem vefadan yana, hem aşktan yana
Ne diyeyim eller seni geçiyor.

Şiirde Soyuer, kendisine gün yüzü göstermeyen ve vefasız davranan sevgilisine sitem dolu sözlerle seslenir. Bu sevdaya kapıldığı için kendini suçlar ve hem aşk hem de vefa konusunda çevresindekilerinin kendine sevgiliden daha yakın durduğunu dile getirir.

Soyuer, kimi zaman da sevgilisinin başkasıyla gitmesinden duyduğu hüznü bize aktarır. *Aramak (Gönül Dağları, s.142)* adlı şiirinde bahsettiği gibi “Sevdiğinin gülüşünü yaralarına yakı yapar, gölgelere bile onu sorar, her yüzüne gülenden bir cevap bekleyerek” bıkmadan usanmadan yârini arar. Aşağıya aldığımız dördlükte şairin üzüntüsü açıkça görülmektedir:

Dün akşam başkasıyla gittiğin o bahçeye
Bugün yaşlı gözlerle girip seni aradım
Sensiz söz dinlemeyen isyanımın eline
Bir eski hatıranı verip seni aradım

Gölüşünü yarama vurdum yakı diyerek
Yüzüme her gülene, baktım ne ki diyerek
Yürüdüğüm yollardan geçtimi ki diyerek
Gölgeni gölgelere sorup seni aradım

Soyuer, *Yemin (Kör Kuyu s.46)* adlı şiirinde ise tüm beklemelerine karşın bir türlü gelmeyen sevgiliden şikâyetini dile getirir. Bir daha adını anmamaya yemin edercesine artık sevgiliden soğumuştur. Çünkü sevgili, onda aşkın tatlı bir tarafı olan bekleme hazzını da kaybetmesine sebep olmuştur:

Ne beklemenin hazzını bıraktın bende
Ne bekleyenin tadını
Senin başına yemin ediyorum işte;
Bir daha anmayacağım adını.

Soyuer'in *Sen Yıktın (Yürektir Sevginin Vatanı, s.72)* adlı şiirinde de sevgilisinden şikâyetini görmek mümkündür. Şair, topa tutsalar yıkılmayacak yiğidi bir dert bir de sevdiğinin yıktığını dile getirir. Aşğın bir derde bile tahammülü yokken sevgili ona dört farklı dert açmıştır:

Topa tutsalar da yıkamazlardı
Bir dert yıktı beni bir de sen yıktın
Başkası gerekmez zaten sen varken
Bire halim yokken dörde sen yıktın.

Şiirin ikinci dörtlüğünde de benzer biçimde sitemler sıralanır. Güllerle sevinen, şarkılarla yollara düşüp eğlenen, yaşama sevincini her daim taşıyan şair, yürüdüğü yollarda sevgiliyi her görüşünde yıkılmıştır:

Sevincim damlardı güller üstüne
Şarkıyla düşerdim diller üstüne
Şimdi yürüdüğüm yollar üstüne
Beni her gördüğün yerde sen yıktın

Soyuer'in sevgiliye karşı düşünceleri her zaman sitemle ya da pişmanlıkla sınırlı kalmaz; kimi zaman öfkeye hatta bedduaaya dönüşür. *Bundan Sonra (Yürektir Sevginin Vatanı, s.83)* adlı şiirde şair, tamamen sevgilisine olan öfkesini dile getirmiştir. Bu şiirden alınan aşağıdaki dördlükte bunu görmek mümkündür:

Artık tek ateşle yanan yürek ol
Allah'ı seversen benden irak ol
Irak ol da cehenneme direk ol
Kimi yıkacaksan yık bundan sonra

Sevdiğini hep güzellikleriyle; kaşı gözü, dudakları, boyu, saçıyla tasvir edip yere göğe sığdıramayan Soyuer, *Beddua (Kader Faslı, s.69)* adlı şiirinde öfke dolu sözlerine engel olamaz. İntikam dolu yüreğiyle zalimlikte kimsenin boy ölçüşemediği sevgilinin artık kendisi için var olmadığını dile getirir. İçtiği her yudum sudan dermansız dertler edinmesini istediği sevgilisine bedduasını şu şekilde sürdürür:

İntikam kaynıyor bozuk kanında
Zalim nokta kalır senin yanında
Bir gün kurulacak hak divanında
Attığı adımlar zor olasıca

1.2.3. Sevgiliye Duyulan Özlem

Halil Soyuer'in sevgili için yazdığı şiirlerinde ayrılık, özlem ve bunlardan duyulan acılar gibi duygular genişçe yer tutar. Sevdiğini farklı mecazlarla ve benzetmelerle öven, yeri geldiğinde sitem edip kızan şair onun yokluğuna da zaman zaman tahammül edemez hale gelir. Ayrılık ve özlem konusunda yazdığı şiirleriyle kendisini sevgiliye anlatmaya çalışır.

Soyuer'in sevgilisine duyduğu özlemi dile getirdiği şiirlerden biri *Tedirgin (Kör Kuyu, s.58)* adını taşır. Artık sevgiliden ayrı geçen günlerin çekilir bir yanının kalmadığını söyleyen şair, takvimlerle geçen zamanın acı vermeye başladığından yakınır. Şiirin son dördlüğünde “çivile zamanı” ifadesiyle hasrete dayanamadığını ifade eder:

Ne günlerimin tadı kaldı sensiz
Ne derdin çekilir yanı

Ya gel bir akşamüstü habersiz

Ya çivile takvimlerde zamanı

Soyuer, *Yar (Sevgi Bağları s.47)* isimli şiirinde kederli bir vaziyette sevdiğine olan hasretini anlatmıştır. Ayrılığın hüznüyle baharın dahi gelmesini istemeyen şair, bu sözlerinin bir sebebi olduğunu ve bunun da nazlı yâri görememekten kaynaklandığını ifade eder:

Vazgeç bahar gelmen gerekmez

Böyle söylüyorsam bir sebebi var

Kader sen de çek elini yakamdan

Göremeden kaçıp gitti nazlı yar

Soyuer, şiirin devamında da sevgiliden ayrı olmanın hüznünü dile getirir. Sevgilisinin anne karnından beri kendisine sözlü olduğunu, dolayısıyla onun kayıyla yerlerdeki yırtık kilim misali perişan olduğunu şu dizelerle anlatır:

Yıl geçti düşmedi adı dilimden

Farkım yok yerdeki yırtık kilimden

Bilemedim nasıl kaçtı elimden

Anası karnında bana sözlü yar

Şiirlerde zaman zaman kederlenip hayattan umudunu kesen şair, bazı şiirlerinde ise içki masasında yaşlı gözlerle sevgilisini hayal eder. *Sen Karşımdasın (Gönül Dağları, s.179)* adlı şiirde aylardır yemekten içmekten kesilen ve melankolik halini içkiyle dağıtmaya çalışırken karşısında sevdiğinin hayalini kuran bir âşık tipi vardır:

Artık görünmüyor gözlerim yaştan

Kaç aydır kesildim ekmekten aştan

Bütün derdi gamı, bu akşam, baştan

Salıp içiyorum sen karşımdasın

Soyuer, “Sana doyamadım hiçbir günümde / Nerdesin çabuk gel gönlüm acıktı” (*Sevgi Çiçekleri, Yıkıntı, s.101*) dizeleriyle sevgiliden yoksunluğunu, insanı maddi olarak hayattan koparan açlıkla bir tutar. *Nerdesin (Sevgi Seli, s.47)* adlı şiirinde de buna yakın ifadelerle sevdiğinin nerede olduğunu sorar. Hasret şairin umutlarını artık tüketmiştir, geçmek bilmeyen saatlerin ise her biri bir gün kadar

uzamaktadır. Şairin, “hayat ırmağının başı” diye tabir ettiği sevgilisine açlığı maddi açlıktan da öte, ruhsal bir açlıktır:

Umut duvarımı hasretin yıktı
Saatler karşıma gün olup çıktı
Sana benden önce ruhum acıktı
Hayat ırmağının başı nerdesin

Soyuer, şiirin devamında birbirinden renkli benzetmelerle özlem duygularını dile getirir. Hasreti bir kurda sabrı da bir kuzuya benzetir. Sevgiliyi ise güneşe benzetir. Güneşin bir dağın arkasından batıp kaybolması gibi sevgilisinden ayrı kalmanın hüznünü şu dizelerle anlatır:

Sabır kuzu oldu hasret kurduna
Dert askeri girdi gönül yurduna
Batıp gittin şu dağların ardına
Güneşin bendeki eşi nerdesin

Sevgiliden ayrılmasıyla mevsimlerin tadını yitirip baharı yazı kalmayan Soyuer, *Var (Yürektir Sevginin Vatanı, s.92)* adlı şiirde de sevgiliyi mevsimlerle özdeşleştirir. Onun geldiği her gün bahar, her gün güllerin açmasıdır. Olmadığı her vakit tarumar olmuş bahçelerle birdir. Yer yer gülleri de konuşturarak ona olan hasretini şu şekilde dizelere döker:

Gidişin bir bahar günüydü hem de
Ağaçlar da yapraktaydı o demde
Şimdi artık harap olmuş bahçemde
O gelmeden açmam diyen güller var

Soyuer, bu örneklerden de anlaşılacağı üzere şiirlerinde aşk ve sevgili temasını farklı açılardan işlemiştir. Sevgiliyi anlattığı şiirlerde onun kıyas kabul etmeyecek güzelliğine, gözlerine ve bakışlarının derinliğine yoğunlaşmıştır. Sevgiliyi, saçıyla, boyuyla, inceliğiyle tasvir etmiştir. Sevgili tasvirinde alışılmadık benzetmelerle, ilginç buluşlarla okuyucuya renkli bir şiir dünyası sunmuştur. Sevgiliyi anlatırken maddi güzellik unsurları olarak özellikle gözler, bakışlar, saçlar üzerinde durmuştur.

Eskiden bu yana şiirimizde görmeye alışık olduğumuz sevgiliye yapılan şikâyet Halil Soyuer’in şiirlerinde de yer almıştır. Sevgiliden şikâyet ettiği

şiiirlerinde daha çok onun vefasızlığından, aşığıa acı çektiiren tavırlarından bahsetmiştir. Bazı şiiirlerinde ise sitemi daha da ileri götürüp kızgınlığını beddua edecek seviyeye taşımıştır. Soyuer, sevgili için yazdığı şiiirlerinin önemli bir bölümünde de sevgiliden ayrı kalmanın özlemini dile getirmiştir. Özlem duygularını anlatırken özellikle ayrı kalmanın acısını yansıtmak istediğıi kısımlarda renkli benzetmelere başvurmuştur. Bu şiiirlerde genel olarak sevgiliden ayrı yaşamanın imkânsızlığını dile getirmiştir.

1.3. SEVGİ

Halil Soyuer'in şiiirlerinde aşk ve sevgili kadar öne çıkan bir kavram da sevgidir. Sevgi, aşkın da ortaya çıkmasına vesile olan, insanın yaradılışının, var olmasının yegâne kaynağıdır. Sevgiye bu denli önem veren şair 18 şiiir kitabının 6'sını isimlendirirken çok önem verdiği bu sözcüğü kullanır: *Sevgi Çiçekleri*, *Sevgi Burcu*, *Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı*, *Yürektir Sevginin Vatanı*, *Sevgi Seli*, *Sevgi Bağları*. Soyuer, "Sevgi" başlıklı birbirinden farklı 7 şiiir yazmıştır. 19 şiiirinin başlığında ise yine bu sözcüğü kullanmıştır: *Yunus Sevgisi*, *Sevgi Gücü*, *Sevgi Evi*, *Sevgi Seli vb...* İsmail Ali Sarar'ın ifadesiyle "Şiiirin yaşam boyu bir amacı olduğuna inanan şair, bilhassa aşkın ve sevginin insanlardaki tecellisini düşünür" ve bunu sayıca çok olan şiiirleriyle anlatmaya çalışır.⁷⁵ İnsan sevgisi başta olmak üzere yurt sevgisi, millet sevgisi, çocuk sevgisi, evrensel barış gibi birçok konuda sevginin gerekliliğini dile getirir.

1.3.1. İnsan Sevgisi

Halil Soyuer'e göre sevgi, dünya düzeninin devam etmesi için gerekli bir kavramdır. İnsanların gerek sevgili, gerek dost, gerek kardeş, gerekse sırf insan olduğu için karşısındakine beslediğıi sevgi hayattaki tüm kötülükleri yok etmeye yetecektir. Bu yüzden şiiirlerinin önemli bir kısmında bu kavramın altını çizer ve insanlara sürekli sevgiyi yaşatmalarını öğütler. Soyuer'e göre yaratılışında sevgi olduğu için her insan bir yerde mutlaka sevgiye ihtiyaç duyar. Nefret ve kin tohumlarının atıldığı yerlerde barışı ve kardeşliğıi yaşatmanın sevgiden geçtiğini

⁷⁵ İsmail Ali Sarar, "Halil Soyuer'in Kader Faslı", *Türk Dili*, 565, (1999), 54-57.

ifade eder. İnsanca yaşamının yolunun sevip sevmekten geçtiğini şiirleriyle anlatır.

Soyuer, *Önce İnsanız (Seninle, s.70)* başlıklı şiirinde her insanın yaratılışında sevginin olduğunu ve bundan dolayı insanca yaşamının herkesin hakkı olduğunu söyler. Karşısındakini dostluğa davet ederken insanların içinde sevmeyenlerin olmasını da kabul edemediğini bir soruyla dile getirir:

Hiç unutmayalım önce insanız
İnsanca yaşamak hak aramızda
Niye bekliyorsun öyle karşıda
Gel de dost ateşi yak aramızda
...

Doğuştan sevgiyse insanın özü
Neden sevmeyenler çok aramızda

Halil Soyuer, şiirlerinde sevginin insanlar için bir ihtiyaç olduğunu dile getirmiştir. *Sevgi (Yürektir Sevginin Vatanı, s.549)* adını verdiği şiirinde her insanın sevgiye duyduğu ihtiyacı şu dizelerle ifade eder:

Her insanın ihtiyacı var ona
Su hava gibidir sevgi boşlanmaz
Her insandan güler yüz bekler durur
Acı sözden gözyaşından hoşlanmaz

Şaire göre, insanın yaşamını devam ettirmesi için su ve hava kadar gerekli olan bir diğer unsur da sevgidir. Dolayısıyla sevgi asla hafife alınmamalıdır. Sevginin yaşaması ise güler yüze bağlıdır. Sevgi, her insandan güler yüz bekler, kötü sözlerin olduğu yerde yaşamaz.

Soyuer *Sevgi Evi (Sevgi Çiçekleri, s.79)* adlı şiirinde sevgiyi bir ev olarak düşünmüş ve kendinin orada yaşadığını ifade etmiştir. Kendisini tüm benliğiyle sevgiyle birleştiren şair, tüm sevdiklerinin yaşadığı yeri bildiğinden, bu yüzden evinin yerini sormadıklarını şu dizelerle anlatmıştır:

Evin nerde diye kimse sormadı
Sevdiklerim bilir nerde benim evim
Onlara bahçemden güller atarım
Sevgi nerdeyse orda benim evim

Soyuer'in yaşadığı sevgi evinde kinin ve garezin yeri yoktur. Düşmanlık duygularını bir kenara bıraktıkları takdirde her gelene kapısının açık olduğunu da aynı şiirin başka bir dördlüğünde şöyle ifade eder:

Gelenler kini garezi silsinler
Bu evde kendini kardeş bilsinler
Kardeş olsunlar da öyle gelsinler
Açıktır kuzuyla kurda benim ev

Halil Soyuer, sevgiyi yalnızca kendisi için istemez. Tüm dünyanın seven kalplerle dolmasını ister. Sevgisizlikten dolayı kimsenin üzülmelerini istemez, tüm insanların kinden uzak durması ve aşk duygusunu tatması isteğini *Sevgi (Sevgi Bağları, s.39)* başlıklı şiirinde şu dizelerle dile getirir:

Seven insanlarla dolsun şu dünya
Sevmekten kimsenin ağzı yanmasın
Hiç kimse demesin sevgi de bu mu
Sevgi bir kuşkuyla yaralanmasın
...
Kinden ömür boyu uzak kalınsın
Yüreklerde aşk şarkısı çalınsın

Soyuer, “Sevgili kardeşim ömür boyunca / Sevgiyi kendine baş etmeyi bil.” (*Sevgili Kardeşim, Bakış Mektubu, s.109*) diyerek tüm insanlığa sevgi konusunda telkinlerde bulunur. Soyuer, şiirin tamamında sevginin önemine değinir. Şiirin ikinci dördlüğünde umudunu kaybedenlerin sevgiyle hayata dönebileceklerini, sevgiyi bilmeyen cahillerin ise yaşadıklarını sandıklarından bahseder:

Kardeşim sanma ki ağlayan gülmez
Sevenler ölür de sevgiler ölmez
Yaşıyorum sanır kendini bilmez
Dünyada sevgiyi bilmeyen cahil

Soyuer'e göre sevgiyi kalplerinde yaşatan insanlar gelip geçicidir fakat sevgi ölümsüzdür. Sevgiyi bilmeyenler, yaşamayan insanlar ise bu dünyada yaşadığını sanan cahillerdir. Soyuer sevgi ve hoşgörü konusundaki düşüncelerini *Göre Göre (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.47)* adlı şiirinde şu şekilde paylaşır:

Her sevgiyi başımıza taç ettik
Böylece büyüdük biz göre göre

...

Yıllar yılı hoşgörüyü buluştuk
Aşk uğruna dert çekmeğe alıştık

Şair her sevgiyi başına taç edip büyür, acı çekmesine karşılık teselliyi bağrına basar; sevgiyle beraber kışları yaz görür, yıllar yılı hoşgörüyü buluşur.” Sevgi konusunda daima insanlara yol gösterir ve sevgiye sahip çıkılması gerekliliğini ifade eder. *Sev-Sevil (Sevgi Bağları, s.70)* adlı şiiriyle tüm insanlığa sevmenin ve sevilmenin öneminden bahseder. Ona göre zamanın su misali aktığı bu dünyada sevmek için bir dakika bile kaybedilmemelidir:

Mademki bu güzel dünyaya geldin
Güzel yaşamının değerini bil
Ellerinden zaman akıp giderken
Bir dakika bile durma, sev sevil

Sevgiyi bu denli içselleştiren Soyuer, *Diyorlar (Kader Faslı, s.71)* adlı şiirinde “Doğduğumdan beri ben hep sevgi işçisiyim” diye söze başlarken “kardeşim öyle çok ki milyarlarla yarışta” mısraıyla tüm insanlığı kardeş olarak gördüğünün mesajını verir. Ardından, vurulan en küçük canlının kendisini de yaralayacak kadar hassas bir kalbe sahip olduğunu ve namludan çıkan her mermide aslında kendinin de vurulurcasına acı çektiğini şu şekilde anlatır:

Vurulan her canlıda kanayan yara benim
Bütün yaralar bende durmadan kanar durur
Namludan çıkan kurşun gelir beni de vurur
Gönül kalelerinde sevgi bayrak diyorlar
Şu dünyada sevginin üstüne yok diyorlar

Sevgi için yaşayan Soyuer’in düşmanlıkla, kavgayla işi olmaz. Bu sözleri duymaya da tahammülü yoktur. *Kadar (Sevgi Seli, s.84)* isimli şiirinde “Vakit geçirmeden hiç düşünmeden / Açın kapınızı ardına kadar” diye insanlara seslenirken şiirin devamında, aşağıdaki ifadeleriyle yürekteki tertemiz duyguların kaynağını sevgiyle özdeşleştirir:

Sanmayın sevgiden kaygınız olur

Yürekte tertemiz duygunuz olur
Yaşayan canlıya saygınız olur
Böcekten dağların kurduna kadar

Halil Soyuer, sevginin ilk insanlıktan bu yana en değerli kavram olduğunu *Sevgi Gücü (Yürektir Sevginin Vatanı, s.103)* adlı şiirinde dile getirir. Ona göre sevgi her şeyin üstünde bir kavramdır. Bir damlasında bin çiçek açan sevginin olduğu yerde kanlı elleri görmek mümkün değildir:

İlk insan dünyaya geleli beri
Başın üstündedir sevginin yeri
Onda göremezsın kanlı elleri
Bir damla sevgide bin çiçek açar

Soyuer'e göre dünyadaki savaşların, insan kıyımlarının sebebi de insanlığın sevgiyi yüreğinden çıkarmış olmasıdır. Bu yüzden kini, garezi yasaklamak, dört bir yana sevgi duvarları örmek ister. Anaların yasını durdurmanın, feryatları dindirmenin yolu Yunus'ça sevginin tüm insanlıkça öğrenilmesine bağlıdır. 1993 yılında yazdığı *Sevgi Seli (Sorma Hiç, s.86)* adlı şiirinde binlerce insanın can verdiği Bosna savaşının sebebini sevgi yoksunluğuna bağlar:

YUNUS dünyamızın sevgi kaynağı
Sevmeyi öğrensek bunu görsek de
Sel gibi akmazdı bu insan kanı
İnsanlar ölmezdi Bosna-Hersek'te
...
Her yana gitseydi YUNUS yolları
Ellerde olmazdı bu kan dirsekte

Soyuer, insanoğlunun merhametsizliğinin altında da sevgi yoksunluğunun yattığını iddia eder. *Oluyor (Sevgi Çiçekleri, s.121)* adlı şiirde yüreğinde sevgiye yer vermeyen insanın kanında bozukluk olduğu, kalbinde sevgisizliğin istenmeyen çizgilerinin yer aldığı şu şekilde ifade edilir:

Bir insan sevgiden mahrumsa eğer
Ne yazık, kanı da bozuk oluyor
Olmuyor merhamet, şefkat duygusu

Yüreği yüz yerden çizik oluyor

Halil Soyuer'deki sevgi anlayışının bir yansıması da *dostluktur*. Uzun yıllar Ankara'da gazetecilik yapması, edebiyat ve sanat çevrelerindeki sohbet meclislerinde sıkça bulunmuş olmasından dolayı ömrünün sonuna kadar sürecek yakın dostluklar edinen şair, bu kişilerle ve dostluk kavramıyla sevgi düşüncesini bütünleştirir. Zaten sevgi anlayışı gereği her insana muhabbet besleyen Soyuer, dostlarına karşı çok daha özverili ve hassastır. *Biz (Akşamüstü, s.14)* adlı şiirinde “En kutsal ender yer olarak bildik / Seven iki kalbin arasını biz” diyen sanatçı, aynı şiirinde dostunu her haliyle ve karşılıksız sevgiyle kabul edeceğini şu dizelerle anlatır:

Dostluktan ayrılısak boşa kalırız
Dost taş olsa altın sayar alırız
Dost nerede olsa arar buluruz
Sarar sarmalarız yarasını biz

Dostlukla ilgili atasözünde *Dostun attığı taş baş yarmaz* dense de Soyuer, “Biz dostu hep başımızda taşıdık / Ona atılacak taşımız yoktur” (*Bakış Mektubu, Dost, s.11*) dizeleriyle onlara kıyamadığını dile getirir. Çocukluktan beri dostluk bahçesinde gülleri açan şair hiçbir vakit dostlarını incitmez. Soyuer, “Can Kardeşim A. Uğur Arıbaş'a” şeklinde ithaf ettiği *Bize (Sonbahar Çiçekleri, s.28)* adlı şiirinde dostluktan kuvvet aldığını, dünya malına değil dostun bir selamına verdiği kıymeti şu şekilde dizelere döker:

Haktan gayrısına secde kılmadık
Nice yara aldık fakat yıkılmadık
Dostun yakınından hiç ayrılmadık
Dostu aradıkça hız gelir bize

Gün gelir ayrılır kovan balından
Gün gelir savrulur yaprak dalından
Hiç yüz beklemedik dünya malından
Dostun bir selamı yüz gelir bize

Soyuer, bazı şiirlerinde sevgi ile aşk kavramını birlikte işler. Bu şiirlerde hem sevgi hem de sevgili birlikte yer alır. Şair, sevgilisiyle arasındaki bağın karşı cinse duyulan sevgiden ileri geldiğini özellikle belirtir. Sevgi kavramı etrafında

iki kişinin duygusal açıdan birleştiği görölür. *Herkes Biliyor (Sevgi Seli, s.73)* adlı şiirde bu şekilde bir sevgi ifadesi mevcuttur:

Güç veren sevgidir bize yollarda
Yol açılır ikimize yollarda
Cıvıl cıvıl ötüp duran dallarda
İki kuş var biziz, herkes biliyor

Bu şiirde Soyuer, kendini ve sevgilisini bir çift kuşa benzetmiştir. Dallarda ötüşen kuşlara birliktelik gücünü veren sevgidir. Sevgi sayesinde âşıklara yollar açılır, işler kolaylaşır. *Sevgi Bağları*’nda yer alan *Olsun (Sevgi Bağları, s.60)* adlı şiirde de şairin benzer ifadeleri vardır. Sevgi ile öyle doluyuz ki biz diyen Soyuer, bu yüzden hiç tükenmeyeceklerini söyler. Sevginin vermiş olduğu mutluluktan dolayı bu dünyadan göçüp gitmeyi de istememektedir:

Sevgi ile öyle doluyuz ki biz
Asla söz konusu olmaz bitmemiz
Bir gün şu dünyadan göçüp gitmemiz
Gelmeyen yılların birinde olsun

Soyuer, sevgi kavramına daha çok insan sevgisi ve tüm canlılara karşı duyulan sonsuz hoşgörü şeklinde şiirlerinde yer verir. Bu doğrultudaki anlayışının Yunus Emre’nin sevgi anlayışıyla örtüştüğü görölür. Kendisi de zaten Yunus’taki sevginin öneminden bahseder. Kardeşçe yaşamak konusunda sevgiyi çıkış yolu olarak gören Soyuer, dostluk ve aşkın temelinde de sevginin var olduğunu şiirleriyle anlatmaya çalışır. Sevgi konulu şiirlerinin çokluğundan dolayı bazı araştırmacılar kendisini “sevgi şairi” olarak adlandırmıştır.⁷⁶

1.3.2. Yunus Emre Sevgisi

Yedi asrı aşkın zamandır kurumayan şiir pınarıyla Türk şiirini besleyen Yunus Emre’yi şiirine ve yaşamına pir olarak kabul edenlerin başında hiç kuşkusuz Halil Soyuer gelir. Dolayısıyla onu Yunus Emre’deki evrensel sevgi anlayışının bir takipçisi olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Sevgi konusuna şiirlerinde bu denli yer verip sevgi şairi olarak anılmasında Yunus Emre’nin yolunu takip etmesinin büyük rolü olduğunu şiirlerinden anlamaktayız. Soyuer,

⁷⁶ Tuncer, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, 239.

Gönül Dağları adlı eserinin bir bölümünü *Yunus Emre Çeşmesi* adı altında Yunus için yazdığı şiirlerine ayırmıştır. Bu bölümde 11 şiire yer veren şairin *Sorma Hiç, Yürektir Sevginin Vatanı* ve *Sevgi Bağları* adlı eserlerinde de Yunus konulu birer şiiri vardır. “Belki de bunca şiiri / Yazanda Yunus gizlidir” (*Gizlidir, Gönül Dağları, s.68*) diyecek kadar kendini Yunus Emre ile özdeşleştiren şair, sayıca fazla olan sevgi temalı şiirlerinin ilham kaynağı olarak Yunus’u işaret etmiştir. “Halil diye doğmuş biri / Yunus olmuş onun piri” dizeleri ile takipçisi olduğu ustasının asırlar geçmiş olsa da her yerde yaşayacağını “Şöyle bir çevrene bakın / Her yanda Yunus gizlidir” sözleriyle dile getirmiştir.

Soyuer, şiirlerinde dile getirdiği sevgiyi üstat kabul edip ömür boyu çıraklığını üstlendiği Yunus Emre’den aldığını *Gizlidir (Gönül Dağları, s.68)* adlı şiirindeki şu dizelerle ifade eder:

Biz çırağız odur usta
Gönül verdik ona üste
İnsan yücelir YUNUS’ta
İnsanda YUNUS gizlidir

Şiirlerinde sevgi kavramını özellikle yaşatmaya çalışan Soyuer, bu kavramı Yunus ile bütünleştirmiştir. Onun için insanın yüreğinde taşıması gereken insan sevgisi Yunus’taki sevgi gibi olmalıdır. Yunus Emre için yazdığı şiirlerin hemen hepsinde bu sevgi tanımının üzerinde durmuştur. Kardeşçe yaşamının, hoşgörünün, insancıl felsefenin, Tanrı’ya yönelmenin temelinde hep Yunus yer almaktadır. *Yunus’ça Sevmek (Gönül Dağları, s.63)* adlı şiirinde de bu görüşlerini yansıtan dizelere yer vermiştir:

Hep coşmuş yüreği hakkın sesiyle
Uğraşmamış elin bilmem nesiyle
Çağ aşmış insancıl felsefesiyle
Eğer seveceksen Yunus gibi sev.

Sevgi yazan kitaplarda, ezanlarda ve namazlarda, Hakk’a visal anında Yunus’u görecektik kadar onu seven şairin rüyasında yine Yunus vardır. *Gördüm (Gönül Dağları, s.71)* adlı şiirinde rüyasındaki Yunus’u sevgi kavramıyla bütünleştirerek bizlere şu dizelerle anlatır:

Dün gece Yunusu’um girdi rüyama

Sanki kanatlıydı, uçarken gördüm.

...

Sevgi vardı orada da dilinde,
Haktan yeşil kuşak vardı belinde
Nur şakıyan bir anahtar elinde
Cennet kapısını açarken gördüm.

Soyuer'e göre Yunus, insanlığa sevgisiyle hitap ederken aynı zamanda cennetin kapısını da açmaktadır. Şaire göre cennetin kapısından geçmek de, dünyada ettiklerini biçmek de Yunus'un ardından gitmekle mümkündür. Soyuer, Yunus'um diyerek Yunus Emre'ye olan sevgisini ve onu sahiplenişini dile getirmiştir. Yunus, tüm insanlığa karşı beslediği sevgiden dolayı hak tarafından kendine verilmiş yeşil bir kuşakla nurlar içinde cennet kapısını açarken tasvir edilmiştir.

Soyuer'in, Yunus sevgisini anlattığı şiirlerinde onun sevgi anlayışı kadar değindiği konulardan biri de ölümsüzlüğüdür. Yunus'un zamana meydan okurcasına bugün bile şiirlerinin ve sevgi mesajlarının dillerde oluşuna birçok yerde değinmiştir. *Yunus (Gönül Dağları, s.64)* başlıklı şiirde onun eserlerinin duru bir ırmak gibi insan yüreğinde aktığını ve yedi yüz senedir bizlerle oluşunu dile getirmiştir:

İnsan yüreğinde bir duru kaynak
Durmadan akıyor şiirleriyle
Yedi yüz senedir gözünü dikmiş
Bizlere bakıyor şiirleriyle

Soyuer, *Yunus Sevgisi (Gönül Dağları, s.66)* başlıklı şiirinin son dördlüğünde de Yunus'u Yunus yapanın sevgi olduğunu ve bu yüzden hiç ölmeyip yaşadığını ifade eder. Ayrıca insanlara Yunus gibi kendine çizilen yolda, yokuşlara yönelmeden yürümelerini öğütler:

Yönelme yokuşlara, yolların düzünde ol
Kaderle dokuduğun çilenin bezinde ol
YUNUS'u YUNUS yapan sevginin izinde ol
YUNUS hiç ölmüyorsa, yaşıyorsa sevgiden

Şairin Yunus hakkında benzer düşüncelere yer verdiği şiirlerinden biri de *Yunus'a Sesleniş (Gönül Dağları, s.74)* adlı eserdir. Soyuer, bu şiir de bilhassa Yunus'un zamana meydan okurcasına yedi asra sığmayan büyük bir şair olduğunun üzerinde durur. Gönüllerde ışık olan, insanları yürekten yandıran odur. Soyuer, bu şiirde de “Yunus’um” ifadesiyle ona olan sevgisini dile getirir:

Sığmayan bir devsin yedi asıra
Yerin cennettir, kabrin mesire.
Yandım ateşine bakma kusura,
Yunus’um Yunus’um Aşık Yunus’um
Gönüllerde yanan ışık Yunus’um.

Soyuer, şiirin ikinci dördlüğünde Yunus’un tasavvufi yönüne de dikkat çeker. Yunus’a kendi ifadesiyle “miskin” şeklinde seslenir. Tasavvuf ilmiyle gönüllere yerleşen Yunus, eğriyle doğruyla uğraşmaz, her çağda sevgiyi başta taşır:

İnsanı çağlarca başta götürdün
Gönüllere bağdaş kurdun oturdun
Tasavvuf yurdundan meyva getirdin
Yunus’um Yunus’um miskin Yunus’um
Eğriye büğrüyü küskün Yunus’um

Yedi asırdır yaşayan insan ölümsüzdür. Bu ölümsüzlüğün sırrı ise sevgidir, kinden ve düşmanlık duygularından arınmaktır. İnsanın yaratılışında sevgi vardır. Bunu ortaya çıkaran, insanlara anlatan da Yunus’tur. Ondaki sevgi anlayışını anlayabilenler neden ölümsüz olduğunu da anlayabilirler. *Yunus (Sevgi Bağları, s.43)* adlı şiir bu düşüncelerin dile getirildiği bir eserdir:

Sevgiler taşıdın bize bizlikten
Sen çıkardın Yunus kini sözlükten
Ders alan sendeki ölümsüzlükten
Büyürmüş de kini boğarmış Yunus

Şaire göre yeryüzündeki savaşların sebebi de sevgiyi unutan insanların kin tohumlarını etrafa saçmasıdır. Soyuer’de insan sevgisini anlattığımız kısımda da değindiğimiz gibi *Sevgi Seli (Sorma Hiç, s.86)* adlı şiirde Bosna Hersek’teki kanlı savaşa sebep olanların Yunusça sevgiden mahrum kalan insanoğlu olduğu

anlatılır. Dünyada akan kanın durması Yunus’un iyi anlaşılmasıyla, onun evrensel sevgi mesajlarının özümsemiyle mümkün olacaktır:

Her yanda açsaydı Yunus gülleri
Herkese yeterdi, yetmez dersek de
Kana boyanmazdı SIRP’ın elleri
Çocuklar ölmezdi BOSNA-HERSEK’te

Şair, “Yunus gülleri” dediği sevgi mesajlarının akan kanı durduracak niteliklere sahip olduğunu belirtir. Yunus’un her bir şiiri dünyadaki düşmanlıklara son verebilecek ölçüde etkilidir. Soyuer, şiirin devamında, “Yunus’tan meseller öne sürsek de / Analar çekmezdi evlat yasını” diyerek onun sevgi anlayışının evrensel barışı işaret ettiğinin altını çizer.

1.3.3. Anadolu ve Memleket Sevgisi

Halil Soyuer illeri, ilçeleri, beldeleriyle anlatmaktan bıkmadığı, “Kara Gözlü Memleketim” benzetmesiyle sevgilisi misali yüreğinde yaşattığı yurduna âşıktır. Beş Hececi ve Hisarcı şairlerin çizgisinde bir anlayışla memleketine olan sevdasını şiirlerinde dile getirmiştir. Bu şiirlerde Anadolu; türkülerle, dağlarla, çiçeklerle, şehirlerle, mert insanlarla ve daha türlü güzelliklerle karşımıza çıkar.

Türkülerim (Akşamüstü, s.18) adlı şiirde “Gah Emrah olurum dert ile dolan / Gah bir Köroğlu’yum mert ile dolan” dizeleriyle Anadolu şairlerini içinde büyüten Soyuer, değirmenleriyle, yaylalarıyla vatan dediği Anadolu’nun türkülerle içimizde yaşadığını şöyle anlatır:

Değirmen değirmen dönen taş benim,
Yaylalar içinde öten kuş, benim,
Vatan yüreğime oturmuş benim
Ben beni söylerim türkülerimde.

Soyuer’in baharıyla, kırlardaki renk renk çiçekleriyle güzelliklerini anlattığı memleket şiirlerinin biri de söyleyişiyle Karacaoğlan’ı hatırlatan *Bizim Köyün Baharı (Sonbahar Çiçekleri, s.60)* adlı eserdir. Şair bu şiirde kendini de köy insanlarının arasına koymuş, köy insanlarının tabiata ve hayata bakışı özelinde yurdunun güzelliğini dile getirmiştir:

Bizim köye bahar geldiği vakit

Bütün ağaçların dal zamanıdır

...

Bahar dillendirir dalı ağaçta

Bütün meyvaların yolu ağaçta

...

İşte biz böyleyiz böyle yaşarız

Hasat harman demez durmaz koşarız

Toprak çağırır da yola düşeriz

Kuşluk vakti bizim yol zamanıdır

Onun memleket temalı şiirlerinde yurt güzelliği kadar yer verdiği bir unsur da Anadolu'da yaşayan insanlardır. Yukarıdaki şiirde görüldüğü üzere Soyuer sadece tabiat tasvirleriyle memleketin baharını anlatmakla yetinmez. Anadolu insanının çalışkanlığını; kuşluk vakti uyanmasıyla, hasat harman demeden köy işleriyle meşgul olup yollara düşmesi şeklinde okuyucuya sunar.

1946 yılında tanıştığı ve ölümüne değin dost kaldığı Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Sanat" şiirini bizlere hatırlatan *Dağ Köyleri (Gönül Dağları, s.57)* adlı şiirde yurt sevgisini memleket özelinde dile getiren bir şairin duygularına tanık oluruz.⁷⁷ Şiirde dağ köylerinde yaşayıp düzlük nedir bilmeyen; yazlıktan, tatilden haberi olmayan insanların hoşgörüsünden ve hilekârlık, düzenbazlık bilmeyecek kadar mert oluşlarından övgüyle söz edilir:

Ağaç diplerinde doğmuştur çoğu

Çok iyi bilirler tepeyi dağı

Elleri tutmamış viski bardağı,

Sahillerde yazlık mazlık bilmezler

Soyuer, şiirde yakından tanıdığı Anadolu insanını tüm doğallığıyla tasvir eder. Hastane ya da sağlık ocağında değil de ağaç diplerinde doğan köylüler haliyle tepeyi dağı çok iyi bilirler. Kanaatkâr bir vaziyette doğanın kendine verdikleriyle geçinen bu insanlar, zenginliğin bir nevi göstergesi olan yazlık ya da pahalı içkilerden biri olan viskinin ne olduğunu bilmezler. Şair, ardından şöyle devam eder:

Baharda çiçekler süsler kırları

⁷⁷ Halil Soyuer, Faruk Nafiz Çamlıbel ile dostluğunu *Şair Dostlarım* adlı eserinde anlatmıştır.

Bir başka güzeldir kışın karları
Doksan'a diz vuran ihtiyarları
Ağızda takma diş, gözlük bilmezler.

İnsanının yanı sıra baharı ve kışıyla da köylerin güzelliğini anlatan Soyuer, doksan yaşına yaklaşan ihtiyarların takma diş ve gözlüğe ihtiyaç duymayacak kadar sağlıklı oluşlarının altını çizer. Bir sonraki dörtlükte kapısında köpeğiyle, tahta kaşık ve bulguruyla tam bir köy manzarası çizen şair, köy insanlarının dürüstlüğünden bahsederek onlara olan hayranlığını şu dizelerle ifade eder:

Köpekleri havlar köye girişte
Elde tahta kaşık, bulgur, erişte.
Haktan ayrılmazlar alışverişte
Hilekârlık, düzenbazlık bilmezler

Gerek katıldığı şiir geceleri, gerekse dostlarını ziyaret ve turistik amaçlı yurdun birçok tarafını gezip görme fırsatı yakalayan Soyuer, bu yerlerde de Anadolu'nun güzelliğine tanık olmuş ve dizelerinde yer vermeden geçmemiştir. Adana valiliğinin açmış olduğu Karacaoğlan şiir yarışmasında ikincilik armağanı alan *Karacaoğlan'ı Anarken (Sonbahar Çiçekleri, s.48)* adlı şiirde güney illerimizin Soyuer tarafından anlatılan türlü güzellikleriyle karşılaşıyoruz:

Sarı çiğdemlerin bahar ayları
Berit vadisinin peşinde olur
...
Yörük duruluğu Ceyhan suyunda
Dilberin halisi Türkmen soyunda
Afşar güzelinin nazı huyunda
Edası, gözünde kaşında olur.
...
Kozan Dağı'nın da namı var ama
Tipi Binboğa'nın kışında olur

Anadolu'nun gezip gördüğü her bucağını aşkla anlatan Soyuer için en özel mekân doğup büyüdüğü memleketi olan Balıkesir'dir. Bu bakımdan Kazdağ, Gönen, Havran, Edremit gibi mekânlar onun şiirlerinde yer yer sıla özlemiyle bir tutularak duygulu tasvirlerle yer almıştır. “Özledim yine bu yeşil eteklerini”

sözleriyle özlemini dile getirdiği memleketine giden bir hemşerisine *Gelme (Bakış Mektubu, s.62)* adlı şiirinde şu dizelerle seslenir:

Burcu burcu kekik kokar her yanı
Uzak yakın deme dostları tanı
Şimdi zeytinlerin silkim zamanı
Sığırcık kuşlarını vurmada gelme

Soyuer baba memleketi Bayburt'a olan sevdasını *Bayburt Güzellemesi* ve *Bayburtlu Çoruh* şiirlerinde dile getirir. “Bayburt sevgisi yaşar senelerdir içimde / Çünkü damarımda bir Bayburtlu kanı var” diyen şairin buna benzer diğer şiirlerinde de yurt sevgisini görmek mümkündür.

1.3.4. Çocuk ve Evlat Sevgisi

Sevgiye en çok ihtiyaç duyan varlıklar olan çocuklar, şiirleriyle sevgiyi anlatmayı seçen şairin bir malzemesi olmuştur. Soyuer, *Gönül Dağları* adlı eserinde bir bölümü *Çocuk Bahçesi* adıyla çocuk şiirlerine ayırmıştır. Bu bölümde çocuk sevgisini işleyen altı şiir yer alır. Şair bu şiirlerde çocukları, insanlara sesiyle sıcaklık veren, gülüşüyle aydınlık katan ve mutluluk hissettiren varlıklar olarak tarif eder. Bazen çocukların mutluluğu ve istikbali için öğüt veren bir konumda yer alır, bazen de çocukların dilinden büyüklere seslenen bir tavır takınır.

Çocuk (Gönül Dağları, s.77) adlı şiirde insanlığın onlarla mutlu ve şen olduğunu, doğduklarında şenlik kaynağı olduğunu dile getiren Soyuer, çocukların mutluluğu için şu dizelerle temennide bulunmuştur:

Yaş görmesin gözleri
Alınları ak kalsın
Ömürleri boyunca
Suları berrak kalsın
...
Haykırsınlar gülsünler
Çocuk gönlün sesidir
Hepsi evin varlığı
Bahçenin meyvasıdır.

Çocukları gönlümüzün sesi ve bahçelerimizin meyvesi olarak tanımlayan Soyuer, onların haykırarak gülmelerini arzulamıştır. *Ben Çocuğum, Ben Değil miyim?* şiirlerinde bu kez kendini çocukların yerine koyan şair onların adına tüm insanlığa seslenir. Soyuer’e göre çocuklara güzel günler, kardeşlikle dolu düşünceler vermek insanların en önemli görevidir. “Gün gelince bu vatana / Diyecek sözüm olmalı” diyen çocukların dilinden büyüklerine şu şekilde seslenir:

Ben çocuğum bana yaklaş
Ayrı durma gel kucaklaş
Kırpiğinden bir damla yaş
Akmayan gözüm olmalı

(*Gönül Dağları, Ben Çocuğum, s.78*)

Ben zaten gülerim sizler gülünce
Bu yaşta bağlayın beni sevince
Bu vatan uğrunda, günü gelince,
Gülerek ölecek ben değil miyim?

(*Gönül Dağları, Ben Değil miyim? s.79*)

Çocukların aydınlık yarınlar için bir teminat olduğunu düşünen Soyuer’e göre yarın vatana sahip çıkacak olan, yeri geldiğinde gözünü kırpmadan vatan için ölüme gidecek olan çocuklardır. *Türk Çocuğu Diyor ki (Gönül Dağları s.82)* adlı şiirde de çocukların dilinden “Seneler kutlu bana / Aylar umutlu bana / Her an haykırıyorum / Türküm ne mutlu bana” ifadeleri ile benzer duyguları dile getiren Soyuer, bazen de çocukların aydınlık geleceği için şu şekilde öğütlerde bulunur:

Her birinin gözünde umutları parlıyor,
Mutluluk çiçekleri derelim onlar için.

Günleri kararmasın, açık olsun yolları
Bulup güzel günleri verelim onlar için.

Yokları var sayalım bağrımıza basarak,
Onlar için duyalım, görelim onlar için

Soyuer, çocuklar için yazdığı bazı şiirlerinde torunlarına olan özlemini dile getirir. Ondaki çocuk sevgisi çocukları ve torunları için yazdığı, onlara ithaf ettiği şiirlerde görülebilir. “Hep kuvvetli olun ömür boyunca / Besbelli bu yollar çetin çocuklar” şeklinde güzel dileklerle başladığı *Çocuklar (Sonbahar Çiçekleri, s.75)* adlı şiirini, torunu Efehan’a olan özlemini dile getirdiği şu dördüyle bitirir:

Çocuk sevgileri kaynar özümde
Çocuklar uyusun gelsin dizimde
Öyle özledim ki şimdi dizimde
EFEKAN’laşıyor bütün çocuklar

Halil Soyuer, *Oğlum Emrah’a (Sevgi Çiçekleri, s.77)* başlıklı şiirinde oğluna olan sevgisini anlatmıştır. Oğlu kırk yaşında olmasına rağmen ona olan sevgisini ve öğütlerini bu şiirinde sıralamıştır. Soyuer’in kendi çocuğuna olan sevgisini yansıtan şiirin ilk dördüğü şu şekildedir:

Oğlum demek hazzını sen tattırdın babaya
Şu ömür yollarında iraden olsun kaya
Gel o çocuk başını yine bağrıma daya
Hala benim gözümde demek çocuksun oğlum
Seni her felaketten Allah korusun oğlum

Soyuer’in evlat ve torun sevgisi ile yazılmış diğer bir şiiri de *Gurbette Üç Bülbül (Gönül Dağları, s.171)* adlı eserdir. Şiirin yazıldığı yıllarda Amerika’da yaşayan kızı Birsal Yeşilsoy, damadı Cemil Yeşilsoy ve torunu Sıla için yazdığı şiirde onlara olan özlem ve sevgisini dile getirir. Sevdiklerini gurbetteki bir bülbül gibi tasavvur eden şair, şu dizelerle özlemini yansıtmıştır:

Çok uzak bir yerde üç bülbül öter,
Konmuşlar bir dala, dala, dala, oyyy.
Gözlerinde vatan burcu burcudur,
Bakışları yola, yola, yola oyyy.

Soyuer, *Üç Kuş (Sevgi Çiçekleri, s.71)* adını verdiği şiirinde de benzer biçimde çocuklarını kuşa benzetmiştir. Bir zamanlar beraber yaşadığı üç çocuğunun zamanla yeni yuvalar kurup evden ayrılmalarından duyduğu hüznü şu dizelerle ifade eder:

Üç kuş vardı bu evde cıvıl cıvıl ötüşen

Her yanımız dolardı onların sesleriyle
Yıllar önce üzü de uçup gitti yuvadan
Bize avunmak kaldı ancak adresleriyle

1.4. ÖLÜM DÜŞÜNCESİ

Şiirlerinde genellikle aşkı ve sevgiyi anlatmayı tercih eden Soyuer'in genişçe ele aldığı temalardan biri de ölüm düşüncesi ve dünya hayatının geçiciliğidir. Ölüm endişesini içinde en çok hissedenlerin genellikle ihtiyaçlar olduğunu dile getiren Soyuer, ilk kitaplarında işlediği bu tema için yıllar önce içine bir ölüm endişesi düştüğünden ve kendini birdenbire karamsar şiirlerin ortasında bulduğundan şu şekilde bahseder:

“Yirmi yıl öncesinde benim de içime bir ölüm endişesi düşmüştü. Kendimi birden bire karamsar şiirlerin ortasında buluvermişim. Bu endişe ve korku içinde yazdığım şiirler, sevenlerimizi ciddi bir yeise düşürmüştü. ... Sonradan anlıyorum ki, bu karamsarlık ve endişe, benim ömür yumağıma sarılmış elem iplikleriyim”⁷⁸

Halil Soyuer'in daha çok 1975 yılına kadar yazdığı ilk şiir kitaplarında ölüm düşüncesine yer verdiği görülür. Dünya hayatının ve insan ömrünün geçiciliği konusuna yer verdiği şiirleri ise hemen her eserinde yer alır. Soyuer, birçok dergi ve kitabında tanıdığı şairlerle ilgili anılarını, düşüncelerini yazmıştır. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında ölüm teması ile özdeşleşmiş Cahit Sıtkı, Yahya Kemal gibi şairler ile yakın tanışıklığı olduğunu bu yazılarından anladığımız şairin, ölüm düşüncesi fikrini işlerken zaman zaman bu sanatçılardan etkilendiği de görülmektedir. Soyuer'in bu sanatçıların en yakınında bulunan isimlerden biri olduğunu, dolayısıyla onlardaki ölüm düşüncelerinden etkilenmiş olabileceğini şu satırlardan anlamaktayız:

“Yıllarca aynı gecelerde masa paylaştığım, birçok şiirini yazıldığı günün nakşamında kendi ağzından dinleme mutluluğu taşıdığım şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerindeki melâli, ölüm korkusunun dışı vuruş hallerini yakından bilirim.”⁷⁹

Hayat ve ölüm Soyuer'in şiirlerinde türlü benzetmelerle karşımıza çıkar. Şiirlerinde son derece renkli benzetmeler kullanan Soyuer, ölüm temalı şiirlerinde dünyayı bazen kiracılar dediği insanların kaldığı bir eve, bazen de insanları öğüten bir değirmen taşına benzetmiştir. Ölümü kimi şiirlerinde son istasyon olarak

⁷⁸ Halil Soyuer, *Sorma Hiç*, (Ankara: Minpa Matbaacılık, 1993), 25-38.

⁷⁹ Soyuer, *Sorma Hiç*, 1993.

niteleyen şair, ayarsız bir saat dediği dünya hayatını kimi zaman bir çile ipliğe benzetir. Kimi şiirlerinde ise dünyayı bir kasaba pazarı şeklinde tasvir eder. Ölmüş bir insanın dört adamın sırtında musallaya götürülmesi ise onun şiirlerinde en çok karşımıza çıkan görüntülerdendir.

Soyuer'in ölüm temalı şiirlerini ölümden korku ve endişe duyduğu şiirler ve ölümün kaçınılmaz bir son olduğu fikrini işlediği şiirler biçiminde ikiye ayırmak mümkündür. Bilhassa ilk dönem şiirlerinde bu endişe ve korku açıkça belirgindir. Kimi şiirlerinde ise ölüm kavramını ve insanlar üzerindeki etkilerini kendince benzetmelerle anlatmaya çalışmıştır. Soyuer'in ölümü anlattığı ve kendine has benzetmeler kullandığı şiirlerinden biri Aşık Veysel'in *Uzun İnce Bir Yoldayım*⁸⁰ adlı eserini bizlere anımsatan *Kiracılar* (Liman, s.30) isimli şiirdir. Soyuer şiirde, dünyayı çift kanatlı kapısı olan bir eve benzetirken insanoğlunu da bu evin tapusunda hissesi olmayan kişiler olarak tanımlar:

Bu eve her gün taşınır,
Teker teker kiracılar.
...
Haber yok yapısından
Hissersizdir tapısından
Çift kanatlı kapısından
Boşa bakar kiracılar

Şiirin devamında “Ocaklarda çatır çatır ömür yakan kiracılar”ın günü geldiğinde sırlar içinde “dört kişinin omuzunda” evden çıkacakları dile getirilir. Soyuer'in ölüm konulu şiirlerinde çokça kullandığı “kiracılar” imajı *Hoş Göreceğiz* (Sevgi Çiçekleri, s.87) adlı şiirde şu şekilde geçer:

Dünya bir kiralık evdir insana
Kiralılar böyledir hoş göreceğiz

Bu dizeleriyle kiralık ev imajını yıllar sonra yineleyen Soyuer, ölen kişinin dört adamın omzunda musallaya götürülme resmini de pek çok şiirinde tekrar eder. *Tren* (Aylak İnsanlar Kenti, s.19) şiirinde “Bu tren bizi dört kişiyle bir musalla taşına mı götürüyor?” diye sorarken *Bu Günlerde* (Akşamüstü, s.8) adlı şiirde okuyucuya şöyle seslenir:

⁸⁰ Şatiroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*, 66.

Yarından umut yok unuttum dünü
Şu ölüm belki bir Cuma günü
Verip dört adamın omzuna beni
Evimi babasız kor bu günlerde

Soyuer, *Yorgun Şüphe (Aylak İnsanlar Kenti, s.33)* adlı şiirinde de benzer biçimde dört adam ifadesini kullanır ve mezarlığı bir kasaba pazarına benzetir:

Mezar kasabasının pazarına her kişi,
Mutlaka dört adamın omzu üstünde gider

“İstasyon istasyon gezen vagonun harcadığı emek rayda kalırmış” (*Kalırmış, Akşamüstü, s.42*) diyen sanatçı tren imgesini bazen de insanı sembolize edecek şekilde kullanır. Haliyle “son istasyon” da ölümün ta kendisidir. İstasyon imgesi Soyuer’in ölüm konulu şiirlerinde sıklıkla yer almıştır. *Varış (Akşamüstü, s.16)* adlı şiirinde kendini “boşalacak istasyona yaklaşan bir yük katarı”na benzeten şairin *Gelinçe (Sevgi Çiçekleri, s.80)* adlı şiirinde benzer ifadeye başvurduğu bir başka dörtlüğü de şu şekildedir:

Bulunmak üzere en son törende
Yerimizi aldık kalkan trende
Bir istasyon gelir, inersin sen de
İnmenin zamanı yeri gelince

Soyuer, aşağıya aldığımız dörtlükte ölümün kimi zaman bir kara haber olduğunu ve insanoğlunun nereye saklanırsa saklansın ondan kaçamayacağını dile getirir. Şaire göre ömür boyunca bağırımların, bu dünyadaki en kudretli kişilerin yardımı bile ölüm karşısında nafi değildir. Ölüm, kör ya da sağır da dinlemez, kara haber şeklinde herkesin üzerine çöker:

Bir ömür boyunca bağırırsan da boş
Dünyayı imdada çağırırsan da boş
Körsen de nafi sağırırsan da boş
Geliyor şu kara haber geliyor

(*Kara Haber, Aylak İnsanlar Kenti, s.41*)

Şiirlerinde hayat ve ölüm üzerine farklı benzetmelerde bulunan Soyuer’in *Ölüm Düşüncesi (Kör Kuyu, s.12)* adlı şiirinde hayatı bir saat olarak nitelediği görülür:

Hayat bir ayarsız saat misali
Ummadığın anda geri kalacak
Bir ömür boyunca düşündüklerin
Bir gün dudağında yarı kalacak

Soyuer, *Belki (Aylak İnsanlar Kenti, s.17)* adlı şiirinde ise ömrü, insana bir defa verilen, yenisi alınamayan ve zamanla tükenen bir çile ipliğe şu şekilde benzetmiştir:

Ömür bir çile ipliktir biter
Yok ki çarşıdan alasın yenisini
Bugünle yarın arasındaki denizden
Ne mutlu kurtarana gemisini

Halil Soyuer, bazı şiirlerinde ise hayatı bir değirmene benzeterek ölüm konusuna değinmiştir. *Liman(s.31)* adlı eserinde yer alan *Değirmen* şiirinde okuyucuya şu şekilde seslenir:

Kader kader öğütüyor
Bizi bu değirmen bizi
Mezar mezar dağıtıyor
Bizi bu değirmen bizi

Burada hayat, zaman çarklarıyla ömrü öğüten bir değirmene benzetilmiştir. *Kayıp (Kader Faslı, s.48)* adlı şiirde de hayat aynı şekilde değirmene benzetilir. Bu şiirde de Soyuer, değirmenin gençliğini tükettiğinden şikâyet etmektedir:

Koskoca bir ömrün değirmeninde
Çuval içindeki unu kaybettim
Hesap, görecektik geçen yıllarla
Gençliğimin makbuzunu kaybettim

Halil Soyuer'in ölüm endişesini anlatmış olduğu en önemli şiirlerinden biri *Hastanede Öldüğüm Gün (Liman, s.19)* adlı eserdir. Şiirde Soyuer, kendini hastane odasında yatarken ölen biri olarak hayal eder. Ölümünden sonra yaşanacakları dile getirirken bir zaman sonra hatırlanmayacağını düşünür. Şiirde şairin karamsar ruh hali şu şekilde dizelere yansımıştır:

Bir gün ecel alır elbet beni de
Bu yalan dünyada baki kim kalır.

Fırın kadar sıcak yatak içinde,
Derisi buz tutmuş bir cisim kalır.

Soyuer şiirde, bu dünyada kimsenin baki olmadığını, günü geldiğinde ölümün kendisini alacağını söyler ve ölü bedenini ise buz tutmuş bir cisim olarak tanımlar. Şiirin tamamında ölümünün ardından ortaya çıkacak olan manzarayı resmeder. Şiirin son dördlüğünde ise ölümünün ardından geride kalan ailesinin durumunu şu dizelerle okuyucuya sunar:

Karıma dul derler kızıma yetim,
Henüz çürümeden toprakta etim.
Unutulur gider mevcudiyetim;
Ne adım anılır ne yasım kalır.

Soyuer'in karamsar bir bakış açısıyla ölümü anlattığı şiirlerinden bir diğeri *Allahısmarladık (Kör Kuyu, s.64)* adını taşır. Şiirde, tüm dünyadan ümidini kesmiş bir insanın vedasına tanık oluruz. Şair, çiçek, hayvan, beşik, mezar demeden doğadaki varlıklardan ümidini kesecek kadar kendini ölüm fikrine alıştırmıştır:

Allahısmarladık insanlar
Kurtlar, kuşlar Allahısmarladık
Dalında açamayan çiçekler
Taze mezarlar, tahta beşikler
Uyanmışlar, uyumuşlar Allahısmarladık

Bu şiirinde karamsar bir görüntü çizen Soyuer, *Zamansız (Aylak İnsanlar Kenti, s.15)* adlı şiirinde ise ölümün beklenmedik bir şekilde kapısını çalacağından korkar. Ölümden endişe duyan şair, dağların dumanlanmasından ve yaklaşan kış mevsiminden dolayı bir korkuya kapılır:

Bu zamansız gelen kışta, sebep var
Zamansız dumanlandı dağlar
Anladım, beni de, bir gün dostlar
Toprağa zamansız koyacaklar

Halil Soyuer, *Aynalar (Aylak İnsanlar Kenti, Aynalar, s.27)* şiirinde olduğu gibi Cahit Sıtkı'daki *Gün Eksilmesin Pencereden* şiirindeki tarzda ölüm korkusu düşüncesini hatırlatan “Yalnız yaşantılar içinde gözlerim /

Kaybedeceğimden korkuyorum günümü”⁸¹ şeklinde dizeler yazmış olsa da bazı şiirlerinde ölümü kabullenen bir görüntü çizer. Bu şiirlerde ölümü genellikle endişe yahut korku duyulacak bir olay olmaktan ziyade herkesin başına gelecek kaçınılmaz bir son olduğu fikriyle şiirlerinde işler.

Soyuer, *Şairlerimizde Ölüm Korkusu* adlı yazısında ölüme olan yaklaşımını şu şekilde anlatır:

“Ömür doğumla ölüm arasında bir borç senedir, senedin vadesi bittiğinde borç, hazreti ecele mutlaka eda edilecektir. Bunun öyle protesto süreci, faizini ödeyip de borcu erteleme işlemi falan da yoktur. Bundan kurtuluş da yoktur, kurtulan da yoktur.”⁸²

Halil Soyuer, ölüm karşısındaki çaresizliğini kabul eder ve bu tavrını *Bu Kadar (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.87)* adlı şiirin şu dizelerinde dile getirir:

Üstüme varmayın artık insanlar
Defteri kapattım. Benden bu kadar
Son yolculuk, son istasyon, son nefes
Neden korkuyorlar sondan bu kadar

Ölümü son yolculuk, son nefes olarak niteleyen şairin, insanların ölümden neden bu kadar korktuğunu sormaktaki amacı, aslında kendinin ölüme ne kadar hazırlıklı olduğunu ifade etmektir. “Defteri kapattım” demekteki amacı da dünya hayatını bırakıp, son yolculuğa hazırlanmasıdır.

Hayat (Yürektir Sevginin Vatanı, s.85) adlı şiirden aşağıya aldığımız dörtlükte de benzer bir düşünce ile ölümün kaçınılmaz bir son olduğu fikri ifade edilir:

Değişmiyor insanların kaderi
İyi kötü gelen bir gün gidiyor
Dünya için önemi yok gidenin
Hayat gelenlerle devam ediyor.

Halil Soyuer, *Olurmuş (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.72)* adlı şiirinde ölümü rahatlıkla kabul eden bir düşünce yapısına sahiptir. İnsanın kendisi için biçilen kaderi yaşayacağını altını çizen şair, şiirin üçüncü dörtlüğünde kiralık ev imajını bir kez daha kullanarak zamanı geldiğinde ölümü mutlulukla kabul

⁸¹ “... Ve gönül tanrısına der ki: / -Pervam yok verdiğin elemden;/Her mihnet kabulüm yeter ki/Gün eksilmesin pencereyemden!” Cahit Sıtkı Tarancı, “Gün Eksilmesin Pencereyemden” *Otuz Beş Yaş*, 135.

⁸² Soyuer, *Sorma Hiç*, 1993.

edebilen, ölüm fikrini zihninde korkulu bir olay olmaktan çıkarabilen insanların varlığından bahseder:

Dünya kiralık ev bir düşün hele
İster çıkıp dolaş, ister gecele
Bazı insanlar da gelen ecele
Borcunu öderken mutlu olurmuş

Ölümün insanların ödemesi gereken bir borç olduğunu ifade eden şair, *Kısmet (Sevgi Burcu, s.54)* adlı şiirinde “Varlık bir gün olur nokta / Taksimatı saklı Hak’ta” dizeleriyle ölüm konusundaki fikrini söyler. Soyuer, *Hayat (Körkuyu, s.7)* adlı şiirin son iki beytinde ölümle ilgili şu düşüncelere yer verir:

İnsan... Bu muamma, bu ömür yüklü güvercin.
Bir gün kırılır yılların emrindeki perçin

Ah... İşte o gün, söylenir ardında uzaklar,
Bir başka kucak, ruhunu, toprakla kucaklar.

Soyuer, insanı bir bilmeceye ve ömür yüklü bir güvercine benzetmiştir. Ölüm, bu güvercinin üzerindeki yükten de kurtulmasıdır aslında. Bir gün gelir perçin kırılır ve güvercin serbest kalır. İnsanın bedeni ise toprakla kucaklaşır.

Soyuer’in ölüm konusundaki birtakım fikirlerinin sevgide ve muhabbette peşinden gittiği Yunus Emre ile örtüştüğü görülür:

Yolumun üstüne çıkan mezarlar
Nerde kaldın diye durmaz azarlar
Bir gün adımızı taş a yazarlar
Atarlar bir تنها yolun üstüne

(*Üstüne, Kader Faslı, s.54*)

Bu dörtlük Yunus Emre’nin “Şöyle Garip Bencileyin”⁸³ şiirindeki söyleyişi bizlere hatırlatır. Soyuer, artık gördüğü her mezarda kendi ölümünü düşünmektedir. Mezarlar, nerde kaldın diyerek onu çağırmaktadırlar. “Atarlar bir تنها yolun üstüne” dizesi ise ölen kişinin kaderinin unutulmak olduğu gerçeğini dile getirir.

⁸³ “Bir garîb ölmüş diyeler / Üç günden sonra tuylar / Sovuk suyla yuyalar / Şöyle garîb bencileyin” Mustafa Tatçı, *Yunus Emre Divanı-II, Tenkitli Metin*, (İstanbul: H Yayınları, 2008), 295-296

Halil Soyuer'in uzun sanat yaşamı müddetince verdiği eserler incelendiğinde şiirlerinde ölüm düşüncesine bir hayli yer verdiği görülmektedir. Kimi şiirlerinin tamamında, kimilerinin ise belli kısımlarında ölümle ilgili endişelerini, ölümü kabullenişini ve ölümü algılayış biçimini okurlarla paylaşmıştır. Özellikle ilk şiir kitaplarındaki ölüm temalı şiirlerde karamsar bir bakış açısı göze çarpar. Sonraki şiirlerde ise ölümün, kaçınılmaz bir son olduğu fikriyle daha olgun bir tavırla ele alındığı görülür. Soyuer, şiirlerinde hayatı ve ölümü tarif ederken kendine özgü tren, istasyon, çile iplik, değirmen gibi farklı benzetmelere başvurmuştur.

1.5. KADER

Halil Soyuer'in eserlerinde aşk, sevgi, sevgili ve ölümden sonra öne çıkan diğer bir tema da *kader*dir. Muhtelif zamanlarda yazılmış sekiz şiirinin adı “Kader”dir. Şairin bir şiir kitabı da “*Kader Faslı*” adını taşır. Şiirlerinde kader sözcüğüne sıklıkla yer veren Soyuer, kader temalı şiirlerinin bir kısmında dünyaya gelen insanın kederi gereği her sıkıntıya boyun eğmesi düşüncesini dile getirirken çoğu kez yaşlılık yahut sevgiliden yana kaderinin gülmemesi durumundan ötürü şikâyet ve sızlanma dolu sözlerle okuyucuya seslenir. Bu serzenişler bazen felekten, bazen de kader sözcüğünün yerine kullanmayı tercih ettiği bahtından şikâyet biçiminde karşımıza çıkar.

Soyuer'in renkli benzetmeleri kader temalı şiirlerinde de karşımıza çıkar. Kendine gülmeyen bahtı için “zenci baht” ya da kader yerine kullandığı “hayat yasası” bunlardan bazılarıdır. Zaman zaman “Ey kader!” biçiminde seslenmelerle kaderinden hesap sorar. Kimi şiirlerinde ise kaderi felekle bir tutar ve halk şairlerini hatırlatır bir tarzda felekten şikâyetini dile getirir.

Soyuer'in kaderinden şikâyet ettiği çok sayıdaki şiirlerinden *Kader (Sorma Hiç, s.77)* başlıklı şiirdir. Soyuer, şiirinde kaderle ilgili şunları söyler:

Tanrıya el açtım ömür boyunca
Yalvardım sevgiyle ör etrafımı
Kader mi alındı bundan acaba
Zincirle çevirdi dert etrafımı

Yukarıdaki dizelerinde görüleceği üzere Soyuer, sevgiye dair tüm yakarışlarına karşın kaderin etrafını zincirle ördüğünden şikâyet eder. Tanrıdan her daim sevgi isteyen şair, kader karşısında çaresiz kalmıştır. *Kader (Sevgi Çiçekleri, s.94)* adlı başka bir şiirde kendisinde derin yaralar açan kadere karşı ne diyeceğini bilemeyen şairin umut kapılarının kader tarafından kapatıldığına şahit oluruz. Soyuer, acılarla dolu dert dükkânını insanların gönlüne açan kadere aynı şiirin son dördlüğünde şöyle seslenir:

Kimse sıkamazmış senin canını
Bir gören olmamış akan kanını
Acılarla dolu dert dükkânını
Gönlümün en ince yerine açtın

Ey kader! Ne kadar acıymış özün
Her insana ayrı geçiyor sözün
Önümü ne diye, kör müydü gözün
Gittin de yolların zoruna açtın

Soyuer, şiirinde soyut bir kavram olan kadere bir kişilik yükler, kaderin canının sıkılmadığını, kanının akmadığını dile getirirken başkalarına acılar çektiirdiğini dile getirir. Çünkü kader insanlara kalbinin en ince yerinden dert çektiirmektedir. Kaderin sözü de acıdır, her insana farklı şekillerde sözünü geçirir ve herkesin yolunu zorluklara doğru çevirir. Şiir boyunca kader, hep istenmeyen özelliklere sahip bir şekilde anlatılmıştır.

Soyuer, birçok şiirinde bahtından da şikâyet eder. Hiç gülmeyen şansının onu hayatta zor durumların içine soktuğunu dile getirir. Bu şiirlerde öne çıkan görüntü, kendisinin tüm çabalarına karşın kaderinin yahut bahtının bir türlü gülmediğidir. *Bu Kadar (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.87)* şiirinin son dördlüğünde bu düşünce şöyle ifade edilir:

Var mı benim gibi ucuza satılmış
Yenmiş, yenmiş, bir köşeye atılmış
Karaya bahtımdan boya katılmış
Kapkara oluşu ondan bu kadar

Kaderine bu şekilde şikâyetlerde bulunan Soyuer, dünyada kendisi kadar bahtsız bir insan olmadığı fikrindedir. Bahtının kara oluşu, kötü kaderinin farklı bir yansımasıdır. Bahtı o kadar karadır ki siyah renge bile onun bahtından boya karıştırmışlardır. Bu dünyada kendisi kadar ucuza satılıp bir köşeye atılan biri daha yoktur.

Halil Soyuer'in bahtından, dolayısıyla kaderinden şikâyet ettiği şiirlerine karakteristik bir örnek de onun *Zenci Baht (Sonbahar Çiçekleri, s.37)* adını verdiği şiiridir. Soyuer, şiirde alışılmış bir bağdaştırma olan “kara baht” yerine “zenci baht” ifadesini kullanarak talihsizliğini farklı bir benzetme ile vurgulamak istemiştir. Şiirin ilk dördlüğünde yer alan “Zenci doğmuş bu bahtım ben anamdan doğarken” dizesiyle insanın talihinden kaçamayacağı düşüncesi yinelenir. Ardından şair, bu talihsizlikten dolayı yağmur yağın havanın bile kendisi için kara dönüştüğünden, tuttuğu dalların kurduğundan, sevdiği insanın bile bir zaman sonra düşmanı olduğunu söyler. Soyuer, zenci bahtından şikâyetini şu dizelerle sürdürür:

Hangi zaman baktırsam gözyaşı çıkar falda
Kaf dağı olamadım hayat denen masalda
Bahar nedir hiç bilmem, çiçeğim kurur dalda
Önümü seller keser mutluluğu ararken

Soyuer'in bahtından şikâyet ettiği şiirlerinden bir diğeri *Baht (Zaman Akıp Gidiyor, s.20)* başlıklı eserdir. Yukarıdaki örneklerde değinildiği gibi bu şiirde de bahtından, kaderinden memnuniyetsiz bir insanın sözleri yer alır:

Bahtımın fırtınası hiç dinmedi başımda
Bitmedi yollardaki kilometre taşları
...
Bir türlü bilemedim nedir benim günahım
Şafakların elinden zor kurtulur sabahım
Dağları inletirken her gün feryad-ı âhım
Sel olur akar gider gönlümün gözyaşları

Soyuer, kaderle ilgili şikâyetlerini ifade ederken *felekten* şikâyet etmeden duramaz. Felek, gökyüzü, sema gibi temel anlamlarının yanı sıra halk şiirinde

talih, kader, şans gibi manalara gelecek biçimde kullanılmıştır.⁸⁴ Bu kullanımda kelimeye yüklenen olumsuz anlamlar dikkat çeker. Felek, insanların mutluluğunu engelleyen, acıların kaynağı olan, döneke ve kahpe gibi sıfatlarla da nitelenen, insanlarla hesaplaşıp onları olumsuzlukların içine sürükleyen kader olarak tasavvur edilmiştir. “Feleğin en çok zikredildiği, sitem ve şikâyetlerin edildiği yer ise halk şiiridir. Hemen hemen bütün âşıkların dilinde felekten şikâyet vardır.”⁸⁵ Bu bağlamda Halil Soyuer’in şiirlerinde şikâyet ettiği feleğin halk şairlerinin felek tanımıyla bağdaştığı görülür.

Soyuer’in felekle ilgili sitemini dile getirdiği şiirlerinden en bilineni şüphesiz Dursun Yağlı ve Suat Sayın tarafından betelenen “*Feleğe Sitem*” adını verdiği ve birçok şiir kitabına küçük değişikliklerle dahil ettiği eserdir.⁸⁶ Soyuer şiirde, feleğin kendisini keder öğüten bir değirmen taşına döndürdüğünü şu dizelerle ifade eder:

Yesem de içsem de ölü gibiyim,
Aklım başımda yok deli gibiyim.
Suya düşmüş söğüt dalı gibiyim,
Yerimi yurdumu düş’e döndürdün.

...

Keder öğütmekle geçti günlerim
Beni değirmende taşla döndürdün.

...

Şunu sen de bil ki ey kahpe felek
Halil’i çarkında boşa döndürdün.

(*Feleğe Sitem, Liman, s.35*)

Soyuer, alışılmış bir biçimde feleği kahpe olarak niteler. Felek ona öyle oyunlar oynamıştır ki, yiyip içtiğinden bir tat alamaz, aklını kaybetmiş bir şekilde yerini yurdunu şaşırır. Her günü kederlerle acılar içinde geçer.

Soyuer’in feleği halk ozanları gibi “kahpe” sıfatıyla nitelemesi yine *Feleğe Sitem (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.78)* adını taşıyan bir başka şiirde de

⁸⁴ Doğan Kaya, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2007), 318.

⁸⁵ Esma Şimşek, “Yakınma / Yakarışlar Dünyasında Felek ve Türk Halk Edebiyatına Yansımaları”, *Milli Folklor Dergisi*, 21/84 (2009): 37.

⁸⁶ Ceylan, *Halil Soyuer*, 237.

karşımıza çıkar. Bu şiirinde şair, “Ne olur görürler bir gün tutarsam / Şu kahpe feleği bir yakasından” dizeleriyle feleği, yakalayıp intikam alacağı biri gibi kişileştirerek karşımıza çıkarır. *Dertleniş (Yürektir Sevginin Vatanı, s.100)* adını verdiği şiirinde ise yine felekle kaderi bütünleştirir, kaderini kabullenemez ve talihinin tersine dönmesinden feleği sorumlu tutar:

Ne yaptım feleğe bilemiyorum

Talihim ne diye tersine döndü

...

Bir kaderi var diyorlar her kulun

Olmaz böyle kader, bir çare bulun

Halil Soyuer, kader temalı bütün şiirlerinde kaderden yahut felekten şikâyet etmez. Tanrı ve din düşüncesini işlediği şiirlerindeki gibi dünyaya gelmiş insanın kaderine karşı teslimiyeti ve kabulünü dile getirir. Bu doğrultuda yazdığı şiirlerinden biri *Üzülme (Sonbahar Çiçekleri, s.56)* adını taşır. Çoğu kez yaşlılıktan ve yıllar içinde gün yüzü göremediğinden dolayı kaderinden şikâyetçi olan şairin bu şiirdeki yaklaşımı en zor durumlarda dahi kaderine boyun eğen bir dervişin tutumuyla özdeşir. Soyuer’e göre kaderi yönlendirme elimizde olan bir şey değildir. Kader kimi zaman istemediğimiz durumlarla bizi karşı karşıya getirir. Bu zor durumları isyan ile değil ancak sevgi ile çözmek mümkündür. Bu süreçte yılları saymanın bize bir faydası olmayacaktır:

Ne olur üzülme başa gelene

Üzülme yaşamak güç oldu diye

Bırak akıp gitsin elinden zaman

Sayma yıllarını kaç oldu diye

...

Sevmekle sevilme tanrı aklıdır

Biz ne desek yalan, kader haklıdır

Gözyaşında bile bir tat saklıdır

Yanma gençliğine hiç oldu diye

Soyuer için kaderin bir diğer adı hayat yasıdır. Aynı adı verdiği şiirinde bu yasanın, dolayısıyla da kaderin herkes için geçerli olduğunun altını çizerek.

Kaderi doğrultusunda yaşamaktan başka çaresi olmayan insanın ilahi adaletin sorgusuna cevap verirken de kaçması söz konusu değildir:

Herkese geçerli hayat yasası
Yaşlar gözlerince, aklar saçınca
İlahi adalet denmiş adına
Ne eksik, ne fazla, cezan suçunca

(*Hayat Yasası, Bakış Mektubu, s.65*)

Hayat Savaşı (Sevgi Çiçekleri, s.98) adlı şiirde de benzer ifadeler yer alır. Soyuer, bu şiirinde kaderi doğrultusunda yaşamaktan başka bir yolu olmayan insanın doğduğunda kendini bir savaşın içinde bulduğunu söyler. İnsanın ömrü boyunca hayatta kalmak adına bu savaşı sürdürmek zorunda olduğunu şu dizelerle ifade eder:

Kaderince yaşar, insan ne yapsın
Doğunca başına gelen savaşı
Bu savaş sürüyor ömür boyunca
Hayat, bulmayanla bulan savaşı

Halil Soyuer'in kader temalı şiirlerine genel anlamda baktığımızda en çok kaderinden şikâyet biçiminde bu konuyu işlediğini görmekteyiz. Soyuer, başına gelen talihsizliklerden kaderi sorumlu tutar. Kadere karşı yenilgisinden bahseder ve işlerin yolunda gitmemesini buna bağlar. Soyuer, kimi şiirlerinde ise kadere karşı teslimiyet gösterir, her insanın alnına yazılmış olanı yaşayacağını dile getirir. Kader kavramını birçok şiirinde talih, baht, felek sözcükleriyle anlatma yoluna gider. Şiirde kader konusuna yaklaşımının geleneksel şiirimizle örtüştüğü görülür.

Soyuer, şiirlerinin birçoğunda kader ve ölüm temasını birlikte işlemiştir. Zira ölüm, insanın hayat serüveninin, dolayısıyla da kaderin bir gerekliliği olarak şiirlerde ifade edilmiştir. Soyuer, kader temasındaki görüşlerini yansıtan şiirlerinden aldığımız yukarıdaki karakteristik örneklerin dışında daha birçok eserinde bu temaya benzer dizelerle yer vermiştir. Soyuer, yukarıda gösterdiğimiz örnekler haricinde *Körkuyu (Akşamüstü)*, *Bir Daha (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı)* adlı şiirlerde bahtından, *Unuttum* adlı şiirde felekten; *Sır (Gönül Dağları)* *Anlayamadım*, *Görürsün(Kader Faslı)* *Hayat*, *Bilemedim*, *İnsan (Seninle)*, *Hayat Savaşı (Sevgi Çiçekleri)*, *Üzülme (Sonbahar Çiçekleri)*, *Kadehler*

(*Sorma Hiç*), *Kader (Yürektir Sevginin Vatanı)* adlı şiirler ise kaderden bahsettiği şiirlerinde bazılarıdır.

1.6. ZAMAN

Varoluşla ilgili temel bir unsur olduğu için, bugüne kadar üzerinde çok düşünülmüş, hakkında çok söz söylenmiş olan zaman kavramı, Halil Soyuer şiirinde de kendine yer bulmuştur. Geleneksel şiirimizde genellikle faniliğin dile getirilmesi, zamanın geçiciliği, zamânedен şikâyet şeklinde işlenen zaman kavramı Türk edebiyatının farklı dönemlerinde öncü şairlerce kendine has izlekte dile getirilmiştir.

Halil Soyuer'in şiirlerindeki zaman kavramı geleneksel şiirimizle paralellik gösterir ve en çok zamanın geçici, ömrün fani olduğu gerçeğini okuyucuya hissettirmek maksadıyla kullanılır. Onun şiirlerini incelerken kimi zaman metafizik bir yaklaşıma şahit oluruz, kimi zaman da zamanla değişen değer yargılarının eleştirisine tanık oluruz. Bilhassa sevgili özlemi ve ayrılığın dile getirildiği aşk temalı şiirlerde zaman ifadeleri yer yer abartılı olarak karşımıza çıkar. Soyuer'in renkli benzetmeleri zaman temalı şiirlerde de karşımıza çıkar. Bu şiirlerde seneler kimi zaman körük ateşine, kimi zaman bir kurda, kimi zaman da örse inen bir çekice benzetilir. Şair ömrünü tüketen seneleri bazen de bir ata veya yılları biçen bir orağa benzetir.

Dünyaya gelen insan doğduğu andan itibaren ölüme doğru bir yolculuk yapar. Bu yolculuk insanın dünyada kaldığı zamandır. Yolculuğun bitmesi zamanın da kişi için durmasıdır. Soyuer'e göre de durum bundan farklı değildir. Geçen her yıl dünyada kalış süremizin azalması, *son istasyona* yaklaşma anlamına gelmektedir. Soyuer'e ait *İnsan ve Yıllar (Sevgi Bağları, s.56)* şiiri zamanın geçiciliğini anlatan farklı mecazlarla yazılmıştır. Şaire göre bu şiirde gelmiş geçmiş her şeyiyle paket gibi taşınarak zaman depreminden hasar yaraları alan insanlar için seneler, demirleri kızartan körük ateşiyle bir tutulur:

İnsan ve seneler, hayat ve ölüm

Körük ateşinde kızaran demir

Örse inen çekiç ve alın teri

Hep böyle geliyor yüceden emir

Şaire göre örse inen bir çekiç gibi insanı döven senelere karşı hiçbir şekilde söz hakkımız yoktur. Soyuer, şiirin devamında akıp giden zamana karşı insanoğlunun çaresizliğini şu dizelerle dile getirir:

Hep böyleyiz elimizden ne gelir

Zamanın atında bir süvariye

Hayatın yıl sonu bilançosunda

Zarar hanesine kayıtlıyız biz

Ne çabuk gelmişti ne tez geçiyor

Ekim Kasım derken bu da bitecek

Yeni gelenlerden acaba kaç

Kaçımızı yaşatmaya yetecek

Soyuer, zamanı bir ata, insanı da bu atı süren süvariye benzetir. Hayatımızdan geçen her yıl insanoğlu için zarar hanesine yazılan bir yıldır. Burada kötümser bir bakış açısı olduğu söylenebilir. Kimi zaman yaşanan yılları ve ömrü insanoğluna verilmiş bir hediye olarak kabul eden şair, bu dizelerde hayatı bitip tükenen, dolayısıyla insanoğlunun ölüme biraz daha yaklaştığı bir zaman dilimi olarak algıladığı görülür. Nitekim yeni gelen aylardan acaba kaç bizi yaşatmaya yetecek diye sorar ve zamanın hızla geçtiğini belirtir.

Soyuer'in zamanın insanı yıllar içinde tükettiğini anlattığı karakteristik şiirlerinden biri *Zamanla (Zaman Akıp Gidiyor, s.21)* başlıklı şiirdir. İnsanın ağaran saçları ve yüzündeki çizgilerle birlikte zamanla yaşlandığını ifade eden Soyuer, eski güzel günlere olan özlemini şu dizelerle dile getirir:

Zamanla ağarır insanda saçlar

Çizgilerle dolar yüzler zamanla

...

Yıllar aldığını vermez ki geri

Onlara vefasız desek de yeri

Mazimizde kalan güzel günleri

İnsan ne kadar da özler zamanla

Liman (s.29)'da yer alan *Telaş* adlı şiirde Soyuer, zamanın hep hızlı geçtiğini ve ardında yaşanmamış yıllar bıraktığını ifade eder. Geçen yıllar hep bir

telaş içindedir. Bu koşuşturmacada ömür de zaman içinde erir, kaybolur. *İnsan Kardeşim* (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.33) şiirinde daha derinlemesine düşünen şair, zamanı, körpe kuzulara benzettiği günleri yiyen bir kurt olarak hayal eder. İnsan kardeşim deyişiyle her ferdini bağrına bastığı insanlığa aslında cevabını bildiği “niçin ağlıyorsun” sorusunu sorar. İnsan geçirdiği eski baharlara, orağa benzetilmiş senelerce ekinler misali biçilmesine, bir’in içinde kaybettiği bin’in adına ağlamaktadır:

Birer birer geldik hiçlik yurduna
Günler körpe kuzu, zaman kurduna
Dönüp dönüp böyle bakman ardına
Umut aradığın dünün için mi?
...
Dur diyemiyoruz zaman geçiyor
Yıllar orak biz ekiniz biçiyor
Vakti gelen aramızdan göçüyor
Yoksa ağladığın bunun için mi?

Soyuer, aşk ve sevgi konularını çok işler, hayata karşı genel tavrı iyimserdir. Yaşlılık dönemlerinde yazmış olduğu şiirlerinde bile umudu ve yaşama sevincini görmek mümkündür. Buna karşın şiirlerini bazı zamanlar karamsar duygularla kaleme alır. “Biz şairler genellikle böyleyiz. Yaşlarımız kaç olursa olsun hatta nerede olursak olalım, biraz da içine düştüğümüz ruh haletiyle karamsar şiirlerin şairi olup çıkıyoruz”⁸⁷ dediği gibi kimi zaman gelen yıllardan umutsuzluğunu şiirlerinde dile getirir. *Yeni Yıl (Yürektir Sevginin Vatanı, s.142)* adlı şiirinde, geçen günleri bahçedeki güllere benzetir. Onun için her geçen gün bir gülün solmasıdır. Ne yazık ki gelecek gün, aynı güllerin açması anlamına gelmez. Sıradaki yıllar hızla geçeceği için şaire umutsuzluk hissi vermektedir:

Uçtu ellerimizden en güzel günler aylar
Soldu bahçemizdeki güllerden biri daha
Dalarken gözlerimiz ufuktaki yangına
Geliyor koşa koşa yıllardan biri daha

⁸⁷ Halil Soyuer, *Sorma Hiç*, 25-38.

Soyuer, *Yürektir Sevginin Vatanı* adlı eserinin sonunda yer verdiği tek dörtlük olarak yazılmış şiirinde yukarıdaki örnekteki benzer bir söyleyişle geçen yıllar için “eyvah” diyerek üzüntüsünü dile getirir. Geçen yılların insanın yüzünde ve saçında bıraktığı izler kanayan bir yara gibi acı verir. Şair, aynı zamanda kendini bir ağaca benzetir, geçen yıl ağacın tam ortasından, yani canından kırılan bir daldır. Bu kırılan dallar ağacı ölüme yaklaştırmaktadır:

Bir yıl daha can verdi zamanın kucağında

Saçlarda ve yüzlerde kanarken izi eyvah...

Bir dal daha kırdık ağacın orta yerinden

Bir yıl daha terketti ömürden bizi eyvah...

Soyuer, bir Anadolu insanıdır. Anadolu’da doğmuş, Anadolu’yu gezmiş, İstanbul ve Ankara gibi merkezlerde bulunmuştur. Türk kültürünü, yaşam tarzını yetiştirdiği ve yaşadığı yerlerden edinmiştir. Tüm hayatı boyunca sevgiyi ve saygıyı rehber edinen şair zaman zaman karşılaştığı insanlık durumlarına kendince eleştiri getirmiştir. Özellikle zamanın değişmesiyle insanlığın değer yargılarının istenmeyen yönde evrilmesi gerçeği zamana karşı eleştirel bir tutum takınmasına sebep olur. Bu doğrultuda yazılan en karakteristik şiirlerinden biri *Zamane (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.91)* adlı şiirdir. Kazak Abdal’ın bir taşlamasını bizlere hatırlatan eserinde okuyucuya şöyle seslenir:⁸⁸

Zaman mı değişti biz mi değiştik

Başlardan ateşsiz duman çıkıyor

Cami kapısından girmeyenlerin

Ağzından her saat iman çıkıyor

...

Ahlaksızlar sıvamışlar kolları

Sahtekarlar tutmuş bütün yolları

...

Doğruyu konuşmak etmiyor para

Nice değer böyle düştü pazara

⁸⁸ Kazak Abdal’a ait taşlamadaki dörtlük şu şekildedir: “Âlemi ta’n eder yanına varsan / Seni yanıltır bir mesele sorsan / Bir cim çıkmaz eğer karnını yarsan / Câmîye gelir de erkân beğenmez.” Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, (Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000) 339.

Doğruyu yanlış birbirine karıştıran insanların geldiği seviye Halil Soyuer'i kimi zaman isyan edecek seviyeye getirir. *Bak (Yürektir Sevginin Vatanı, s.91)* adlı şiirinde onun isyan eden tavrına şahit oluruz:

Bunlar nasıl insan Allah aşkına
Gerçekler önünde kızanlara bak
Dehşetin boynuna sarılıp
Vahşetin ipini çözenlere bak

Bunlar nasıl insan diye söze başlayarak insanlardaki vahşet duygusuna karşı şaşkınlığını gizleyemez. Şiir boyunca insanlığın eleştirisini yapar. Şiirin üçüncü dördlüğünde özellikle insanın gururunu hiçe sayanlara, attıkları kin dolu imzalarla dünyayı kan gölüne çevirenlere öfkesini görmek mümkündür:

İnsan gururunu hiçe sattılar
Kin senetlerine imza attılar
Çırpındıkça kan gölüne battılar
Kanlı elleriyle gezenlere bak

Soyuer, *İnsan (Sevgi Seli, s.80)* adlı şiirinde Az çok fark etmeksizin insanlardaki ucuzluğun haysiyeti zora soktuğundan şu dizelerle yakınır:

Hiç düşünme vardı yoktu
Fark etmiyor azdı çoktu
Haysiyeti zora soktu
İnsanlarda bu ucuzluk

Değişen değer yargılarından yalnızca şikâyet etmekle kalmayan şair insanın insana yaptığı zulme şahit olunca yaşadığı zamandan utancını *Utaniyorum (Sevgi Çiçekleri, s.132)* şiiriyle ifade eder. Soyuer'i insanlığından utandıran şey, zaten ölümlü olan insanoğlunun birbirini incitmesidir:

İnsanın insana zulüm sevdası
Sürdükçe kendimden utaniyorum
...
Doğumda bu evi tuttuk kirayla
Ölüp çıkacağız bir bir sırayla
İnsanlığı her gün kanla yarayla
Gördükçe kendimden utaniyorum

Halil Soyuer'in şiirlerinde zaman kavramıyla ilgili olarak öne çıkan bir unsur da günler, haftalar, aylar, yıllar gibi zaman ifadelerinin çok sık kullanılmış olmasıdır. Bilhassa sevgiliden ayrı geçirilen günlerin anlatımında zaman ifadelerine ve takvimlere mübalağalı bir şekilde başvurulur. Şair, birçok şiirinde “Hasretine gücüm artık yetmiyor / Saatler geçiyor günler bitmiyor” (*Zannetme, Sevgi Burcu*, s.34) dizelerindeki gibi sevgiliden ayrı geçen vaktin algısal olarak uzunluğunu zaman ifadeleriyle anlatmıştır. Yılın on iki ayının her birinin farklı özelliğini sevdiğinin farklı ruh hallerini ve güzelliğini anlatmak için kullanmış olması Soyuer'in bir başka özelliğidir. *Yine Bu Yıl (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.41)* adlı şiirden aşağıya aldığımız dörtlükte aylar, art arda sıralanarak sevgiliden ayrı geçen zaman dilimi ifade edilmiştir:

Sensiz geçip gitti Şubat, Mart, Nisan
Şu çektiklerime artık inansan
Böyle mi davranır sevene insan
Böyle mi geçecek yaz yine bu yıl

Soyuer, *Aylar ve Sen (Kader Faslı, s.85)* adlı şiirinde zaman birimi olan ayları sevgilisini tasvir için kullanır. Sevdiğinin soğuk tavırlarını Aralık, Ocak gibi soğuk kış aylarıyla anlatmayı tercih eder. Kış ve ilkbahar arasında bir geçiş ayı olan ve tahmini zor hava koşullarıyla yaşamı kimi zaman zorlaştıran Mart ayı, tedirginliği ifade için sevgiliyle özdeşleştirilmiştir. Güllerin açtığı Mayıs ayı da sevgilinin güzelliğinin bir timsalidir. Yaz sıcaklığının hissedildiği Haziran ise sevgilinin dudaklarının kırmızılığı ile bir tutulmuştur. Takvimdeki aylarla sevgilisini tasvir eden Soyuer için sarı saçlar da Eylül'ü sembolize eder:

Marttır bakışların bazan tedirgin
Sanki yılın en kararsız ayısın
Bütün güzelliği sendedir
Kapıdan güllerle giren Mayısın
...
Haziranca bayrak dudaklarınla
Ağustos Ağustos dalgalanmaksın
...
Omzuna düşünce sarı saçların

Görölür ki artık Eylül sendedir

Soyuer, verdiğimiz örnekler dışında birçok şiirinde zaman temasını işlemiştir. Bazı şiirlerinde bütünüyle zaman temini anlatmış, bazılarında ise yere yer değinmiştir. Yukarıdaki örnekler haricinde şairin zaman temasına yer verdiği şiirlerinden bazıları şunlardır: *Ömür (Seninle)*, *Az Doldur*, *Salıncak*, *Sustu*, *Yukarı (Kader Faslı)*, *Sorgu*, *kayıp (Bakış Mektubu)*.

1.7. DİN

Kader ve ölüm gibi manevi derinliği olan bireysel temalara şiirlerinde yer veren Soyuer, din konusundaki düşüncelerini de eserlerinde yansıtmıştır. Bu şiirlerde özellikle Tanrı'nın yaratıcı olarak büyüklüğü ve yarattığı canlı cansız tüm varlıklar üzerindeki kudreti anlatılır. Allah'ın kuralları gereği ölümün hak olduğu, Tanrı'dan gelen her şeyin sorgusuz kabul edilmesi gerektiği, ahirette zenginle fakirin farkının olmadığı, cennetin türlü güzellikleri gibi manevi konular bu şiirlerde yer almıştır.

Soyuer'in din konusundaki düşüncelerini *Mecbur (Gönül Dağları, s.112)* adlı şiirde açıkça görmek mümkündür. İnsanın dünyaya gelişinin ve zamanı geldiğinde bu dünyadan ayrılışının Allah'ın emriyle olduğunu şu dizelerle anlatır:

Geldik şu güzel âleme emreyledi Allah

Gelmişse vakit, can gidecek, gitmeye mecbur.

Soyuer şiirde Allah'tan gelen her şeye boyun eğdiğini ve dünyadaki her şeyin de yaşam şansı bulabilmek için Tanrı'ya mecburiyetini dile getirir. Tanrı'nın koyduğu düzeni kimse değiştiremez; binler, yüzler, onlar ve tüm rakamlar “Bir” olan Tanrı'ya mecburdur. Herkesin uyması gereken takdir-i ilahi denen yasayı ve bu mecburiyetleri şu dizelerle ifade eder:

Konmuş bu düzen bir kere kim gelse değişmez

Binler yüz'e, yüzler on'a on'lar BİR'e mecbur

Takdir-i ilahi denen bir yasa var ki

Herkes göğe mecbur, yine her şey, yere mecbur

Soyuer'in din konulu şiirlerinde Tanrı'nın kudretine olan iman ilk bakışta göze çarpar. *Kudret (Kader Faslı, s.34)* adlı şiirde her an bâki olan, canı tenden boyu enden ayıran kudretli yaratıcının insanın zor gününde yanında bulunduğu

ifade edilir. Dizlere derman olan, zor yolların en sarp yerinde yaşlı gözlerle çaresiz kalan aciz insanoğluna derman olan O'dur:

Şu dünyada her an bâki

Kalan kudret odur işte

...

Ayıran o boyu enden

Ayıran o canı tenden

...

Derman odur dizlerinde

Zor yolların sarp yerinde

Sen ağlarken gözlerinde

Gülen kudret odur işte

Soyuer, *Tanrı (Gönül Dağları, s.114)* ismini verdiği şiirinde de sonsuz ufukları var eden yaratıcının büyüklüğünü kabullenişini şu dizelerle anlatır:

O göklerde, O yerlerde her yönde

Dünya bize ondan gelen bağıştır

O ummandır biz damlayız ummanda

Soluk, ondan geliş, O'na varıştır.

Yüzeysel de olsa tasavvuftaki devir felsefesine benzer görüşlere rastladığımız bu dizelerde dünyaya gelen her insanın aldığı soluğun bile Tanrı'ya doğru bir dönüş, bir vuslat olduğu dile getirilir. Umman içinde bir damladan farksız olan insanlar için her nimet Tanrı'nın bir bağısidir. Bir damla olan insan yağmur misali Umman'a yani Tanrı'ya dönecektir. Tanrı'dan gelen her şeyi sorgusuz bir şekilde kabul ettiğini anlattığı aynı şiirin son dördlüğünde Yunus Emre tarzında bir söyleyiş ve teslimiyet görülür:

Boynumuz eğiktir O'ndan gelene

Kapımız açıktır candan gelene

Canımız kurbandır O'nu bilene

Çileler kadere hesap veriştir.

Tanrının büyüklüğü karşısında acizliğini kabul eden Soyuer, *Ulu Tanrım (Gönül Dağları, s.118)* adlı şiirinde O'na yakarıшта bulunur. Bu yakarıшта Tanrı'nın yolundan ayrılıp çamur gibi kirlenmiş insanlardan olmamayı diler.

Yetim hakkı, devlet malı çalanlardan, günde elli kere namaz kılanlardan etme bizi diyerek hem dua eder hem de zamanına bir eleştiri getirir. Yunusça bir tavırla Tanrı'ya yakarışını aynı şiirin devamında şu şekilde dizelere döker:

Sevgin içte, sevgi özde
Sensin dilde, sensin gözde
Menfaati yalan sözde
Bulanlardan etme bizi

Halil Soyuer, *Yukarı (Sevgi Burcu, s.20)* adlı şiirinde ise içten gelen yakarışlarla dualarda bulunduğu yukarıdaki Tanrı'ya olan inancını ve O'ndan gelene razı oluşunu şu dörtlülle anlatmıştır:

Yüce'den gelene açarız bağı
Çaresiz gideriz gelince çağrı
Kalkar ellerimiz yukarı doğru
İçten gelen her yalvarış yukarı

Soyuer, aşağıda bazı dizelerine yer verdiğimiz *Sev (Gönül Dağları, s.105)* adlı şiirinde yaşlılık gerçeğini kabul eder, dünyaya gelişin Allah tarafından insanlara verilen bir fırsat olduğunu ve yaratıcının eserlerine duyduğu hayranlığı dile getirir. Bu bilinçle sevmeleri için insanlara öğüt verir:

Gençlik geçecek, geçmesi bir emri ilahi
Bir bak şu güzelliklere hayran olarak sev

Dünyaya geliş, bir yüce fırsat bize haktan
Sevmek ne güzel, dillere destan olarak sev.

Soyuer'in Yunus Emre tarzında bir söyleyişle Tanrı sevgisini işlediği bir şiiri de *Gördüm (Gönül Dağları, s.107)* adlı eserdir. Tanrı'nın her yerde olduğunu, her darda kalana yardımında bulunduğunu dile getirdiği şiirden alınan iki dörtlük şu şekildedir:

Şuna yardı buna yardı
Bir olana bin kadardı
Bol'da baştan beri vardı
Dar önünde O'nu gördüm
Onunladır önüm ardım

Nere gitsem ona vardım
Koşuyordu yardım yardım
Var önünde O’nu gördüm

Tanrı’nın yüceliğini kabul edip teslimiyetini dile getiren şair, önünde saygıyla eğilmemiz gereken, tüm âlemlerin sahibi olan Allah’tan izin alarak kapıları açıp kapatmamız gerektiğini *İzin (Gönül Dağları, s.118)* adlı şiirinde şöyle anlatır:

Allah’ın evinde misafiriz hep
Yememiz içmemiz ondan izinli.
Kuş örneği bahçesinde öteriz,
Konmamız, uçmamız O’ndan izinli.

Soyuer, aynı şiirin devamında ahirete olan inancına ait dizelere de yer verir. Bu şiirde Tanrı’dan izin almaksızın solup açamayan çiçeklere benzeyen insanlar sırayla dünyaya gelip, oturup göçen kiracılar olarak tasvir edilir. “Gün gelince köprüsünden sırayla / Gelmemiz geçmemiz O’ndan izinli” diyerek ahiret inancını ve “Sırat Köprüsü”nü insanlara hatırlatır. Ahiretin geçtiği yerlerden biri de beyitlerle yazılmış olan *Hayat (Gönül Dağları, s.122)* adlı şiirdir. Bu şiirde insanlara her şeyin zamanla kaybolup yok olduğu bu dünyada görünen maddi zenginliklerinden sıyrılıp manevi zenginliklere kıymet verilmesi gerektiği nasihat edilmektedir. Şaire göre hayat düşünmekle çözülemeyecek bir muammadır. Doğan güneş her gün batıyor, zaman da kadere hükmediyorsa bu beyhude iniş çıkıştan sıyrılmak gerekir. İnsanın ömrü raylarda düşünmekle geçer, yine de bu muammayı çözemez. O vakit bedenden, kemikten sıyrılıp ahrette zenginin fakirden farkı olmadığını düşünmek gerekir:

Sıyrıl bu bedenden, bu kemikten, bu fikirden
Zengin olanın farkı ne ahrette fakirden?

Madem ki söner, her tutuşan ev bu sokakta
Madem ki yanar, her atılan şey bu ocakta.

Ahiret gününe ve sorguya inanan Soyuer’in *Cennet (Kader Faslı, s.40)* adlı şiirinde *köprüyü* takılmadan geçenlerin elde edecekleri ödülün ayrıntıları verilerek tasviri yapılır. Ruhların baş başa yaşadığı cennete gitmenin ilk şartının bu dünyada yaşayıp ölmek olduğunu anlatırken İrem bahçelerinden, tûba

ağaçlarından bahseder. Cennette, dünyadaki riyanın, kavganın, haksızlığın aksine sadece Allah'ın adaleti vardır. Gözyaşının, intikamın olmadığı bahçelerde her tarafı nurlar içinde mutlu insanlar tasvir edilir. Lakin bu bahçelerin bir anahtarı vardır; o da dünyadaki amellerimizdir:

İrem bahçelerinde her yer çiçekle dolu
Cennete gelmesi var gelmenin gitmesi yok
Tuğba ağaçlarının yaprakları solmuyor
Ruhların birbirini kırıp incitmesi yok
...
Gece karanlığı yok her şey düzen içinde
Ruh önünde hak eşit, Hak'tan başka bir Hak yok
İrki yok, rengi aynı her ruhta kader aynı
Cennet sakinlerinde uyuyup uyanmak yok
...
Gözyaşı yok feryat yok her ruh kendi kendince
Allah'ın üzerine kayıtlıdır tapusu
Dünyada ettiğince verilmekte anahtar
Ancak o anahtarla açılıyor kapısı

Soyuer, *Ahiler (Gönül Dağları, s.186)* adını verdiği şiirinde Türk milletinin dini ve manevi değerlerini taşıyan ahilik müessesini anlatmıştır. Şair, ahlakta, fazilette, birlik ve beraberlikte hep en önde olduğunu ifade ettiği Ahileri bu şiirle övmüştür. Ahilerin sahip olduğu dini değerleri yüceltmıştır. Ahilerin nefesine ve şeytana uymadığını dile getirmiş böylece dini yönden onların insanlığa rehber olduğu düşüncesini vermeye çalışmıştır. Soyuer, şiirinde Ahilere şu sıfatlarla seslenmiştir:

Nefsine ve şeytana uymayanlar Merhaba
Şirretliğin sesini duymayanlar Merhaba
Hakkın hak sofrasında doymayanlar Merhaba
Haktan halka şavkıyan nurdaydınız Ahiler.

Şair, şiirdeki başka bir dörtlükte Ahiler'in, yıllar içinde kendileri gibi insanlar yetiştirdiğinden ve bu yeni yetişen fidanların da Allah'ın emirlerini yerine

getiren, ömür boyu ahde vefa eden ve yaratıcının sırrını çözmüş olan kişiler olduğundan şu şekilde bahseder:

Sulayıp büyüttünüz nice nice fidanlar
Hakkın sırrına erdi peşinizden gelenler
Merhaba, ömrü boyu ahde vefa edenler,
Tek’liğin içindeki sırdaydınız Ahiler

Halil Soyuer din temalı şiirlerini özellikle *Gönül Dağları* adlı eserinde *Tanrı Vadisi* adı altında bir araya toplamıştır. Ölüm, kader, din gibi manevi konuları anlattığı yirmi bir şiirden dokuzu din ve Tanrı ile ilgilidir. Onun din temalı şiirlerinden çıkarılabilecek en genel yargı bu şiirlerde Yaratıcının varlığının ve büyüklüğünün kabul edilmiş olmasıdır.

1.8. YALNIZLIK

Yalnızlık insanın kendisini dış dünyadan kopuk ve bağımsız hissetmesidir. İnsan sevdiği kişilere ulaşamadığında kendini yalnız hisseder. Evrensel bir tema olan yalnızlık duygusu dünya ve Türk edebiyatında farklı sanat akımlarına mensup farklı şairlerce defaâtle işlenmiştir. Sanatçının kendi yalnızlığını algılayış biçimine göre yalnızlığın tanımı da değişmiştir. Kimi zaman duygusal, kimi zaman varoluşsal, kimi zaman da sosyal ya da duygusal bir yalnızlık bu şiirlerde karşımıza çıkar.⁸⁹

Halil Soyuer, uzun yıllar Ankara’da gazetecilik yapmış, sosyal çevresi geniş birçok şahsiyetle tanışma fırsatı elde etmiştir. Mizacı gereği dost meclislerinde, şiir gecelerinde sosyal olarak yalnızlık hissetmeyecek şekilde boy gösteren biri olmuştur. Nitekim şiirlerinde dostluk, muhabbet, sevgi, müzik gibi sosyal yönü olan konularla daha çok ilgilenmiştir. Bu bakımdan, yalnızlık konusunda yazmış olduğu şiirleri, zaman zaman yalnızlaşan ruh dünyasının duygusal yalnızlık şeklinde yansımaları olarak tanımlamak yerinde olacaktır.

⁸⁹ Yalnızlıkla ilgili *Sosyal Psikoloji Sözlüğü*’ndeki tanım şu şekildedir: Yalnızlık istenmeyen, fakat acı veren bir sübjektif yaşantıdır. Bu çerçevede iki tür yalnızlık ayırt edilebilir. Birincisi, kişinin, diğer insanlarla çevrelenmiş olmakla birlikte, kendisi ile diğerleri arasında aşılmaz bir uçurum görmesine dayanan ‘varoluşsal yalnızlık’tır. Diğeri kişinin sosyal ilişkilerini nicelik ve nitelik bakımından yeterli görmemesi halinde hissettiği ‘kişilerarası yalnızlık’tır. Ayrıca bir kişinin, diğeriyle özel, mahrem ilişkiler kuramaması halinde hissettiği ‘duygusal yalnızlık’ ve diğerleri tarafından reddedilme, istenmeme, itilme ve bir gruba ait olmama duygularının eşlik ettiği ‘sosyal yalnızlık’tan söz edilebilir.” Nuri Bilgin, *Sosyal Psikoloji Sözlüğü*, (İstanbul: Bağlam yayıncılık, 2016), 440.

Aylak İnsanlar Kenti, Soyuer'in ağırlıklı olarak yalnızlık ve karamsarlık duygularını okuyucuya sunduğu bir eserdir. Munis Faik Ozansoy, bu kitap için bir yazıda "Soyuer'in şiiri, karanlık olmamakla beraber, ışıklı, daha doğrusu okuyanları yaşama sevinciyle aydınlatacak bir şiir değildir."⁹⁰ İfadelerini kullanmıştır. Şairin ikinci eseri olan bu kitapta metafizik, kader, yalnızlık gibi konular diğerlerine nazaran öne çıkar. Kitapla aynı adı taşıyan şiirinde derin bir yalnızlık düşüncesi hissedilir. Topraktaki tohumun yalnızlığından yola çıkan şair yalnızlığın bir kişiye mahsus olmadığı gerçeğini bizlere anlatır:

Topraktaki tohumun yalnızlığı

Dumanlanmasın gözlerinde

Sade sen değilsin ki yalnız

Aylak insanlar kentinde

Senden haberi yok bulutların

Bahçeler bile kendi derdinde

Elleri yüzünde sokakların

Aylak insanlar kentinde

(*Aylak İnsanlar Kenti*, s.11)

Aylak insanlar kenti diye tabir edilen yer şüphesiz istenmeyen, insanların mutluluğu kaybettiği bir yerdir. Orada bahçeler bile kendi derdindedir, bulutlar bile bu kentteki kişilerden habersizdir. Fakat bu kentin yine de okuyanları düşündüren gizemli bir tarafı vardır. Burada gizli bir takım şeyler vardır ve yalnızca bakmasını bilenler onu görebilir:

Her bulut yağmur dökmez bilirsin

Her koyduğunu bulamazsın yerinde

Göremez, bakmasını bilmeyen

Aylak insanlar kentinde

Soyuer, yine *Aylak İnsanlar Kenti* (s.18) adlı eserinde yer verdiği *Yalnız Yaşantı* adlı şiirinde ise yalnızlığı bireysel olarak ele alır. Şiirde, derdini anlatacak birini bulamayan bir kişinin etrafında kalabalıklar olsa da yalnız olduğu düşüncesi hâkimdir. Üstelik bu yalnızlıktan kurtulmak adına uğraşmış olsa da başaramamıştır:

⁹⁰ Ozansoy, *Aylak İnsanlar Kenti İçinde*, 8.

Kurtaramadım, çok uğraştım da
Büyük yalnızlığından derdimi
Söyleyin, kulağıma usulca
Vakit kuşluğa erdi mi?

Soyuer, Ahmet Tufan Şentürk’e ithaf ettiği *Yalnızlık* (*Sevgi Çiçekleri*, s.95) adlı şiirde az çok herkesin kaderinde yalnızlığın olduğundan bahseder. İnsanın yaşadığı ömür boyunca yalnızlığı ondan hep bir şeyler almıştır. Dostluk kavramına önem veren şair, mutluluğu sadece kendisi için istemez. Başkalarının yalnızlığı da onu hüznendirir, hatta isyan ettirir. Soyuer, çocuğu bulunmayan ve eşini kaybettiğinden dolayı tek başına kalan dostu Ahmet Tufan Şentürk için yazdığı şiirde yalnızlığa karşı duyduğu kızgınlığı ve üzüntüyü gizlemez:

Her insanın az çok kaderinde var
Az çok her insanın derdi yalnızlık
İnsandan hep alır ömür boyunca
Söyleyin kime ne verdi yalnızlık
...
Hasret çeşmesinde dolunca destim
Yalnızlıktan hemen ilgimi kestim
Bir gün tek başına kaldı mı bir dostum
Ondan kaçamadı, vurdu yalnızlık.

Soyuer, “Yalnızlar Derneği Başkanı” dediği dostu Ahmet Tufan Şentürk için *Yalnızlık* (*Sevgi Burcu*, s.27) adıyla başka bir şiir daha yazmıştır:

Yazıları baştan böyle yazılmış
Bunların hayatta işi yalnızlık
Yaz kış yalnızlığı söyler dilleri
Hepsinde beş derdin beşi yalnızlık
...
Günler akar gider boştur yanları
Ah çekerler sıkıldıkça canları
...
Nasıl öğütüyor yalnız insanı
Değirmenin dönen taşı yalnızlık

Soyuer bu şiirinde yalnızlık yaşayan insanların genelini kendince ortak özellikler belirleyerek anlatmıştır. Onların en önemli ortaklığı kaderlerinin böyle yazılmış olmasıdır. Dolayısıyla yalnızlığın bir kader olduğu, haliyle ondan kaçışın da mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Şiirde anlatıldığı şekliyle yaz kış dillerinden yalnızlık kelimesi düşmeyen bu insanlar canları sıkıldıkça ah çekerler. Yıkıntıların altında kalmış, içlerine acılar çöreklenmiştir. Yalnızlık, dönen bir değirmen taşı gibi insanları öğütmektedir. Şiirin son dördlüğünde kavram olarak yalnızlık, çocuklarını (yalnızları) emziren bir anneye benzetilmiştir:

Gittikleri yerden dönüp gelmezler

Yıl güler, yol güler, onlar gülmezler

Yalnızlığın babası kim bilmezler

Yalnızı emziren dişi yalnızlık

(*Yalnızlık, Sevgi Burcu, s.27*)

Şair, yalnızların buna benzer hallerini farklı bir şiirine *Allah'ın Yalnızları* (*Sevgi Burcu, s.40*) şeklinde koyduğu başlıkla kadere bağlar. Bu şiirde de yalnız yaşamak zorunda kalan insanların ıstıraplarına yer vermiştir. Herkesin güneşli günlere kalktığı sabahlarda onların başına sis çöker. Hep yaşlı gözlerle yollara bakan dertleri hiç bitmeyecek kadar çok olan yalnızların sorduğu sorular da cevapsız kalmaya mahkûmdur:

Öyle bir soru ki cevabı yoktur

Dertleri hiç bitmez, her zaman çoktur

Hep yaşlı gözlerle yollara bak dur

Yas gelir, Allah'ın yalnızlarına

Soyuer'in *Yalnızlık* başlığıyla yazmış olduğu bir başka şiir de *Sorma Hiç* (s.92) adlı eserinde yer alan şiirdir. Şair bu şiirinde yalnızlık kavramını sevgiliden ayrı kalma biçiminde düşünmüş ve anlatmıştır. Soyuer, uzun yıllar sevgiliden ayrı olmanın hüznünün yalnızlıkta saklı olduğunu şu dizelerle ifade eder:

Aklıma geldikçe sen bazı bazı

Hasretim kızıyor yalnızlığıma

Bunca yıl ne çektim senin yüzünden

Gelirsen bunu sor yalnızlığıma

Halil Soyuer, yalnızlık temasıyla altı şiir yazmıştır. Farklı zamanlarda yazılan bu şiirlerin üç tanesinin başlığı “Yalnızlık ”tır. Soyuer, *Aylak İnsanlar Kenti* adlı eserindeki yalnızlık temalı şiirlerde bu kavramı ruhsal bir yalnızlık olarak değerlendirmiş ve kendini anlatmıştır. Sonraki şiirlerinde ise yalnızlığın bir kader olduğunu ve ondan kaçış olmadığını dile getirmiş, yalnızlık yaşayan insanların yüz yüze kaldıkları durumları tasvir etmiştir.

1.9. YAŞAMA SEVİNCİ

Şiirlerinin genelinde gerek bir insana duyulan aşk gerekse tüm insanlığa karşı hissedilen muhabbet şeklinde sevgi kavramını işlemiş olan Halil Soyuer için *sevinç* sözcüğünün önemli bir yeri vardır. İnsanı yaşama bağlayan bu his, bazen sevginin bir yansıması olarak onun şiirlerinde karşımıza çıkar. Şair, kimi zaman bahardan kimi zaman aydınlanan sabahtan büyük bir sevinç duyar. Seslendiği okuyucularına hayata dört elle sarılmalarını öğütler. İnsanlara yaşama sarılmaları için bazen umudu adres gösterirken bazen de gönlünün sözünden çıkmadığı için genç kaldığını ifade eder.

Soyuer, kimi zaman karamsar duygularla ölüm ve yalnızlık konularına değinmiş olsa da onun şiirlerinde sevgiden doğan umut ve hayata bağlı kalma isteği belirgin olduğu görülür. Şair, *Umut (Sevgi Çiçekleri s.128)* isimli şiirinde şairin yerden göğe, yağmurdan kara kadar her şeye umutlu bir gözle baktığını şu dizelerle ifade eder:

Meselerde çözüm umut
Her gününde lazım umut
Asmadaki üzüm umut
Dal dal ayva nar umuttur

Bu dizelerde görüldüğü üzere şair, zor durumlarda bile umudun canlı tutulması gerekliliğinden bahsetmektedir. Zor gün ne kadar uzun olsa da doğan günden umut kesilmemeli hayata bağlı kalma arzusu daim olmalıdır. Soyuer, *Şafakta (Sevgi Çiçekleri, s.96)* adını taşıyan başka bir şiirinde her yeni doğan güne umutla uyandığını şu dizelerle ifade eder:

Ben her sabah yeniden doğarım her şeyimle
Yürekten selamlarım doğan günü şafakta

Karanlık gecelerin gözlerinde kaybolsam

Tan yerinde soranlar beni bulur şafakta

Şafakta adlı şiirinden alınan bu dörtlükten anlaşıyor ki Soyuer için her sabah, yeniden bir doğuştur. Karanlık gecelerde dertlenip içlense bile her yeni gün onun için bir başlangıçtır. Soyuer, *Güzellik (Yürektir Sevginin Vatanı, s.53)* adlı şiirinde hayata bakış açısını şu şekilde yansıtır:

Kaya türlü türlü, taş çeşit çeşit

Her taşın ayrı bir özelliği var

Zararda da olsa kârda da olsa

Her işin ayrı bir güzelliği var

Yukarıdaki dizeleriyle hayata bakışını sunan şair, çeşit çeşit taşta bile ayrı bir güzellik bulunduğunu, zarar bile etse yaptığı işten haz duyduğunu bizlere anlatır. Aşağıda bir dörtlüğüne yer verdiğimiz *İyimserlik (Yürektir Sevginin Vatanı, s.81)* adlı şiirinde ise içindeki yaşama sevinci ile kardeşlik duygularını başkalarıyla da paylaşma arzusunu dile getirir ve güzel dileklerle okuyucuya şu şekilde seslenir:

Hepimize bol bol yeter bu dünya

Gününü neşeyle geçirmeye bak.

Akşamında olsun en güzel gurup

Açsın sabahında en güzel şafak

Bu dünyada en mutlu olan, hayatın keyfini doyasıya çıkarabilen çocuklardır. O, yaşamı boyunca çocuk kalabilmeyi arzulamıştır. Bu yüzden sevgiyi ve yaşamdan duyulan hazları hep içinde taşır. Bir çocuğun gözlerinden dünyaya bakabilmeyi mutluluğun sebeplerinden sayan şair için önceki şiirlerinde de değindiğimiz gibi sabahın ışıkları mutluluğun kaynağı olmaya yetecektir. Soyuer, *Ne Kadar Güzel (Kader Fash, s.37)* başlıklı şiirinde çocukların gözünden dünyaya bakmanın ne denli güzel olacağını düşlemiştir:

Şu güzel dünyayı şen çocukların

Gözleriyle görmek ne kadar güzel

Ardına takılıp güzel günlerin

Mutlu sona ermek ne kadar güzel

...

Sabahın nurtopu ışıklarıyla

Yeni güne girmek ne kadar güzel

Soyuer'in doğan güne yaşama sevinci ile baktığını anlattığı şiirlerinden bir diğeri *Merhaba (Bakış Mektubu, s.56)* adını verdiği şiirdir. Karşıdan doğan güneşe gülerek bakan Soyuer, şiirde, gülmenin bütün neşelerin atası olduğunu aşağıdaki dizelerle dile getirir:

Merhaba tanyeri, merhaba sabah
Sıcak yataklardan kalkış merhaba
Karşıdan bakıp da doğan güneşe
Avuçlar dolusu alkış merhaba

Gülmek bütün neşelerin atası
Kader denizlere düşüp batası
Merhaba ey.. zamanların ötesi
Sana yüreklerden bakış merhaba

Umut ve yaşama sevincini işlediği şiirlerinde hayata kararlılıkla bağlandığı görülen şair, içinde taşıdığı sevinçten dolayı hiç yaşlanmadığını ifade eder. *Açıklama (Gönül Dağları, s.138)* adlı şiirinde “Gönlümün neşelere küstüğünü görmedim / En zor günümde bile güldüm hep şakrak şakrak” diyerek gönlünü kederlere kapatır. Şarkılarda bile hüznü duymaya tahammül edemeyen Soyuer için hüznün ayrılıklardan da beter olduğunu şu dizelerden anlarız:

Ben şarkılarda bile hüznü duymak istemem,
Ayrılıklar olsa da, hüznü olmasın derim.
Günün her akşamında, neşe dolar içime,
Hüzünlü bir sabaha çıkmadı gecelerim

Onun hayata bağlılığını bilenler yaşama sevincinin temelinde gönlünün sözünden çıkmamasının gizli olduğunu farkındadırlar. Şiirin devamında genç kalmanın sırrını şu şekilde paylaşır:

Bu halimi bilenler anlıyorlar gerçeği
Yıllar yılı SOYUER neden hiç yaşlanmıyor?
Ben hayatta gönlümün sözünden hiç çıkmadım,
Şu gönlüm yaşlanmaktan kat'iyen hoşlanmıyor.

Soyuer, mutlu olmanın sırrını da yaşama sevincini yüreğinde taşımakta bulduğunu söyler. *Gönül Dağları* 'nda yer alan başlıksız şiirinde insanın mutlu olması için iyi gün dilekleriyle güne başlamasını öğütler. Şaire göre insan içinde iyi dilekler taşıdığında baharda olmasa bile kışta mutlaka gülecektir. Şiirde yaşama sevinci ile ilgili öneriler şu dizelerle dile getirilmiştir:

Şu güzel dünyada mutlu olmakta,
Yaşama sevinci başta geliyor.
Yeter ki içinden iyi gün dile,
Baharda gelmezse kışta geliyor.
Gülerek uğurla seksen dokuz'u
Doksan umutlarla işte geliyor.

(*Gönül Dağları*, s.89)

Halil Soyuer, Aydın Bolak'a ithaf ettiği *Nasıl Olsa* (Sevgi Seli, s.75) adlı şiirde, yaşlılık duygularından dolayı hüzünlenen kişilere yaşama sevinci ile seslenir. Kaçınılmaz son olan ölümü kabullenen bir tavırla geçen günden haz alınması gerektiğini, sağlıklı günlere kanaat edilmesi gerektiğini dile getirir. Şair, her karanlık günün aydınlığa ereceğine olan inancını şiirin ilk dördlüğünde şöyle ifade eder:

Yanma bir ayağım çukurda diye
Mutlu ol, ömründe yılların bolsa
Örtme yarınlar sakın kapını
Bahara erecek kış nasıl olsa

Soyuer'in yaşama bağlılığını anlattığı başka bir şiir de *Gözler Yaşlı Olmasın* (Bakış Mektubu, s.54) adlı şiirdir. Şiirin tamamında hayata kararlılıkla bağlı kalma isteği görülmektedir. Soyuer, dünyanın insanın emrine verilmiş olduğundan doyasıya tadının çıkarılması gerektiğinden bahseder. Aynı şekilde üzüntüyü icat edenin de canı çıksın diyerek daima mutluluk dileklerinde bulunur. Gülmenin, bedenın gıdası olduğunu söyleyen şair, şiirde şu dizelerle okuyucuya seslenmiştir:

Gül oyna, hoş yaşa, üzme kendini
Verilmiş bu dünya emrine senin
Yaşlı gözler yakışmıyor insana

Canı çıksın derdi icat edenin

Güzel günler ödül olsun gülene

Helal olsun gülmesini bilene

Giden acı devretmesin gelene

Yüzü gülsün gelen gibi gidenin

Yasak koyun gözünüzün yaşına

Atın acınızı beden dışına

Gülen yüzle geçin işin başına

Gülmek gıdasıdır canın bedenin

Halil Soyuer, *Kader (Zaman Akıp Gidiyor, s.18)* adlı şiirinde hayatın vazgeçilmezliğini, ne olursa olsun yaşamının gerekliliğini dile getirir. Karanlıkları değil daima aydınlığı arzularken insanlara “malum diyar” diye adlandırdığı yere gitmeden sonuna kadar yaşamının hakkını vermelerini öğütler:

Günler karanlığı güneşle ezsin

Her yanda sönmeyen ışıklar gezsin

Hayat bizim için, vazgeçilmezsin

Yaşamak çıkmasın aman sıradan

O malum diyara kalkmadan gemi

Yıl bitsin, bitmesin yaşamak demi

Soyuer, tıpkı sevgi temasını işlemiş olduğu şiirlerindeki gibi yaşama sevincini işlediği şiirlerinde de tüm insanlara seslenmiş ve onlardan yaşamının hakkını vermelerini istemiştir. Bu şiirlerde özellikle öne çıkan düşünce hüznün yerine umut ve sevinç kavramlarını hayatın merkezine alma isteğidir. *Sevinç (Kör Kuyu s. 34)* şiirinde söylediği gibi bütün şarkıların, bütün günlerin, çiçeklerin, dalların hatta kadehlerin bile sevinçle birlikte anılması onun en büyük isteğidir. Bu şiirin son dördlüğü, Soyuer’in, ilerlemiş yaşına karşın içindeki yaşama sevincini gösteren en güzel örneklerdendir:

Öyle işlemiş ki içime sevinç

Vurmuş beyaz beyaz saçıma sevinç

Beraat kararı suçuma sevinç

Yaşayacak bende, ölene kadar.

1.10. GURBET

Kişinin yetişmiş olduğu sosyal çevreden bir şekilde uzak kalması şeklinde tanımlayabileceğimiz gurbet, halk şiirinde sıklıkla işlenen bir tema olmuştur. Kimi zaman felsefi, kimi zaman sosyal açıdan insanın yalnızlık ve kimsesizlik duyguları geliştirmesine vesile olan bu kavram Cumhuriyet devrinde Beş Hececiler ve Hisarcılar gibi Halil Soyuer'in edebi anlayışına yakın topluluklar tarafından da ele alınmıştır.⁹¹

Gurbetteki kişi memleketinden, doğduğu şehirden, sevdiğinden, ailesinden uzak kaldığı için onlardan bir haber bekler. Halk şairlerinin dile getirdiği gibi uçan kuştan, dağdan taştan haber sorar. Şairler bazen de bu tabiat unsurlarıyla, ayrılmak durumunda kaldığı kişilere haber gönderirler. Halil Soyuer de gurbet konusunu işlediği şiirlerinde özellikle, çok sevdiği memleketinden ve ailesinden ayrı kalmanın hüznünü yansıtır. Soyuer'in gurbet temasıyla kaleme aldığı beş şiirin dördü 1950 yılında yazmış olduğu ilk şiir kitabı *Liman* adlı eserinde yer alır. Gençlik yıllarına denk gelen dönemde yazılan bu şiirlerde memleketinden ilk defa ayrılıp Ankara'da çalışmak durumunda kalan Halil Soyuer'in memleketine ve ailesine olan özlemi hissedilir.

Soyuer'in yazdığı bu şiirlerden *Gurbet (Liman, s.27)* başlıklı eserde ailesinden ve yetiştiği yurdundan ayrı kalan bir insanın isyanı ve hasret gözyaşlarını görmek mümkündür. Şaire göre yılarca bir canavar misali şairin etine dişini geçiren gurbet kaderle bir olmuş, ona dert çektiirmektedir. Ana babasının yanında cıvıl cıvıl öten gönlündeki kuşlar, yıllar süren ayrılıkla uçup gitmişlerdir. Bitmeyen ayrılıkta çektiği ıstırapın da gözyaşlarının sebebi de gurbettir:

Nice yıllar geçti yüzüm gülmedi,

⁹¹ Nurullah Çetin Türk edebiyatında gurbet duygusu ile ilgili şunları söyler: “Türk edebiyatında gurbet duygusu özellikle halk şiirinde çok işlenmiştir. Divan şiirinde fazla yoktur. Tanzimat'tan sonraki Türk şiirinde ise Hüseyin Siret, Rıza Tevfik, Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Kemalettin Kâmi Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı, Enis Behiç Koryürek, Munis Faik Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Şaik Gökyay, Vehbi Cem Aşkun, Cahit Külebi, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ziya Osman Saba, Nüzhet Erman, Yusuf Mardin, Osman Atilla, İbrahim Zeki Burdurlu, Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Soyuer, Mustafa Necati Karaer, Ümit Yaşar Oğuzcan, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, gibi şairlerde görülür. Bu isimlerden de anlaşılacağı gibi gurbet duygusu daha çok özellikle de Beş Hececiler ve Hisarcılar'da belirgin bir biçimde görülür.” Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 76.

Doğduğum o yerden haber gelmedi.
Benim dert çekecek halim kalmadı,
Çek artık etimden dışını gurbet.

Anam vardı baş ucumda yatardı
Babam vardı, bir bakışı yeterdi,
Er geç demez cıvıl cıvıl öterdi,
Uçurdun gönlümün kuşunu gurbet.

Aynı şiirin devamında gurbetin kendisini ıstıraplar içinde ayaklar altına aldığından ve delik deşik kalmış bir vaziyette akan gözyaşlarından şu dizelerle bahseder:

Beni ıstıraba beşik eyledin
Ayaklar altına eşik eyledin,
Her yanıma delik deşik eyledin,
Akıttın gözümün yaşını gurbet.

Anadolu ve memleket temalı şiirlerinde de sık sık dile getirdiği memleketi Halil Soyuer'de özel bir yere sahiptir. İşi gereği Ankara'da yaşayan şair pek çok şiirinde Kazdağ ve Balıkesir'e olan özlemini dile getirmiştir. Bu yüzden gurbetle ilgili şiirlerinde bilhassa memleket özlemi öne çıkar. *Gurbet Düşünceleri (Liman, s.43)* adlı şiirinde içinde bulunduğu gurbetten şikâyetlerini dile getirir. Gurbetten kurtulmak istemesine karşın kaçamayışını ifade eder:

Bir habercik dahi gelmez yurdumdan,
Dostları bilemez oldum derdimden
Nereye gittiysem koştu ardımdan,
Gurbetin önünden kaçamıyorum.

Aynı şiirin bir başka dördlüğünde gurbetin sahip olduğu her şeyi erittiğini, yollarda ağlar vaziyette kaldığını ve başka âlemlere göçmesini engellediğini şu dizelerle anlatır:

Varımı yoğumu gurbet eritti,
Beni bu yollarda ağlar yürüttü.
Ne öldürdü, ne bu dertten arıttı,
Bir başka aleme göçemiyorum.

Gurbetten her seferinde acı bir şekilde canını yaktığından bahseden Soyuer, *İçleniş* (Liman, s.44) adını verdiği şiirinde ise gurbeti kanıksamış görünür. Gurbeti zaman kavramıyla birleştirir ve bu iki unsurun kendine çektiği acıları dizelerinde dile getirir:

Gurbet gurbet diye yanar dururdum
Gurbet anam olmuş avutur beni.
Zamanın taşında döner dururdum,
Zaman avuç avuç öğütür beni.

Gurbeti istemese de bir ana gibi kabullenmek durumunda kalan şair sılayı düşünde bile görse inanamayacak duruma gelmiştir. Küçük yaşta yetiştiği yerden ayrılmak zorunda kalınca kimsesizliğini kuşlarla avutur hale gelmiştir:

İnanmam sılayı görsem düşümde
Ondan ayrılmışım dokuz yaşında
Kuşlar sürü sürü yanı başımda
Tatlı cıvıltılarıyla büyütür beni.

Halil Soyuer, *Gurbet* (Sonbahar Çiçekleri, s.87) isimli başka bir şiirinde de benzer şekilde sıldan ayrılığın ömrünü mahvettiğini dile getirmiştir. Kendini bir kuru yaprağa çeviren gurbete gözünün yaşını sel gibi akıttığından ötürü şu dizelerle sitem eder:

Mahvettin ömrümü uzun yollarda
Sel ettin gözümün yaşını gurbet
Bir solgun yaprağım kuru dallarda
Başıma doladın kışını gurbet

Soyuer, şiirin devamında gurbete düşmeden önce halinin kötü olmadığını, gönlünün bir kuş misali cıvıl cıvıl öttüğünü, gurbete düştükten sonra ise bu kuşun yuvadan uçtuğunu dile getirir:

Sen fazlasın, derdin bana yeterdi
Senden önce halim sanma beterdi
Yaz kış demez cıvıl cıvıl öterdi,
Uçurdun gönlümün kuşunu gurbet.

Soyuer, *Derler (Liman, s.26)* adlı şiirinde de gurbeti konu edinmiştir. Şiirde, gurbetteki halini aklına getirip sürekli ağlayan, gurbet çilesini bitirip yurduna dönmek isteyen birinin tasviri vardır:

Çilem dolsa şu gurbeti bitirsem,
Yolları yollara atsam bitirsem
Ne zaman halimi akla getirsem
Ağlıyor bayırın delisi derler.

1.11. TABİAT

İnsanın tabiatla olan etkileşimi kadar eski olan bir kavram da sanatın tabiatla olan etkileşimidir. İlkel topluluklardan günümüzün modern insanına kadar her birey için tabiat farklı ve özel anlamlar ifade etmiştir. İnsanlığın ilk zamanlarından bu yana şüphesiz tabiat algıları da değişmiştir. Değişen yaklaşımlar şairlerin ve sanatçıların eserlerinde bireysel duygulanımlarla beraber orijinal haller almıştır.

Şiirlerinde çeşitli temalara yer veren Halil Soyuer, tabiat konusunda kendine özgü yaklaşımlar barındıran şiirler yazmıştır. Tabiatı bazen dağların tasvirini yaparak, bazen bir göl manzarası çizerek anlatmayı tercih eden şair, çoğunlukla halk şairlerinin tabiat tasvirlerini andıran bahar aylarındaki doğa değişimlerini bizlere yansıtır. Tabiatın önemli unsurlarından olan toprak, onun şiirlerinde özel bir yere sahiptir. Nane, mısır, nar gibi bitkiler için birebir yazdığı şiirler de vardır.

Şiirimizin geçmişten günümüze uzanan çizgisinde en çok üzerinde durulan kavramlardan biri olan tabiat kavramı işlenirken mevsimler ve mevsimlerden de bahar öne çıkmıştır. Bahar mevsimindeki tabiat değişimlerinin insan ruhundaki coşkusu birçok şair gibi Halil Soyuer de şiirleriyle anlatmak istemiştir. Halk şiiri özelliklerini şiirinde yaşatan şairin bahar ve tabiat tasvirleri bize halk şiirimizi hatırlatır. Karacaoğlu'nın "Gene bahar oldu açıldı güller / Figana başladı gene bülbüller / Başka bir hal oldu açtı sümbüller / Âşıkların del olduğu zamandır"⁹² dizelerini bizlere anımsatan *Bahar (Gönül Dağları, s.137)*

⁹² Saim Sakaoğlu, *Karacaoğlu*, (Ankara, Akçağ Yayınları, 2004), 599.

adlı şiirden alınan aşağıdaki dörtlüklerde mevsimin gelişiyile beraber değişen tabiatın tasviri yapılmıştır:

Açılan çiçekte, gülen yaprakta
Neler göreceksin, neler bir bak da.
Sancıyla kıvranan kara toprakta,
Bahar aylarının faslı başladı.

Yine bir güzellik sardı yolları
Arılar çiçekte gördü balları
Mayıs istemezmiş, kuru dalları
Nisan, onun için süslü başladı

Halil Soyuer için yağmurların yağmasıyla beraber topraktaki tohumun uç verip çoğalması mucizevi bir olaydır. Her tarafın yemyeşil dallarla bezenip peteklerin ballarla dolması, evdeki saksıya ekilen çiçeğin yapraklarla yarışması, izlenmesi gereken masalsı bir manzaradır. Şair, Nisan ayıyla birlikte gülümseyen yeryüzünü anlattığı *Bak (Seninle, s.71)* adlı şiirinde, tabiatı içindeki yaşama sevinci ile birlikte şu şekilde resmeder:

Her taraf yemyeşil dallar çiçekte
Gülmeye başladı ballar petekte
Evdeki saksıya bir çiçek dik de
Toprağın tohumla barışına bak

İşte yüzü yine gülüyor yerin
Gökyüzü çok geniş ufuklar derin
Kırlarda uçuşan keleklerin
Çiçeklere selam duruşuna bak

Soyuer, *Hoş Geldin Bahar (Bakış Mektubu, s.52)* adlı şiirinde renkli doğa tasvirlerine yer vermiştir. Ekinlerin boy atmasını, kırların yeşillenmesini, ağaç dallarının türlü meyvelerle dolmasını şu dizelerle şiirine almıştır:

Santim santim boy atarken ekinler
Kırlar yine yeşil yeşil gülecek
Dallar yine meyvalarla gülecek
Göreceğiz neler neler gelecek

Halk edebiyatının ve halk ozanlarının vazgeçilmez mekânlarından olan ve tabiatın en önemli unsurları arasında bulunan *dağ*, Soyuer'in eserlerinde de karşımıza çıkar. Halk şiirimizde ozanlarımıza kimi zaman zor günlerinde mesken, kimi zaman yâre ulaşmada engel olan dağlar, Halil Soyuer için tabiatın en güçlü unsurlarından biridir. Onun şiirlerinde dağlar, başında dumanıyla, karıyla, baharıyla karşımızda durur, aynı zamanda bizleri düşüncelere daldırır. Bazen memleketine özlem duymasına sebebiyet verir bazen insanı canından bezdirir.

Soyuer'in dağlara olan sevgisi şiirlerinin isimlerinden anlaşılabilir. Şiirlerine *Kazdağ Özlemi*, *Dağlara Sesleniş*, *Dağ Köyleri*, *Dağlara* gibi isimler veren şair farklı zamanlarda yazılmış 3 şiirinin adını *Dağlar* olarak koymuştur. Ayrıca bir kitabına da *Gönül Dağları* adını vermiştir. Ondaki dağlara karşı bu yönelimin hem halk şiiri çizgisini takip etmesi hem de Havran'da, Kazdağı eteklerinde büyümüş olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

“Özledim yine bu yeşil eteklerini” diye başladığı *Kazdağ Özlemi (Liman, s.39)* adlı şiirinde çiçekleriyle, taşıyla, dumanı ve rüzgârıyla Kazdağ'ın tasvirini yaparken bir yandan da memleket özlemini dile getirmiştir:

Çiçeklerin süslesin evimin dört yanını,
Bahçemin dört duvarı senin taşından olsun.
Her bakışta göreyim bacamda dumanını.
Her nefeste rüzgarın ciğerlerime dolsun,
Üstüne yağan yağmur gözüm yaşından olsun.

Şairin dağları her mevsimde farklı görüntüleriyle anlatmayı seçtiği şiirlerinden biri de *Dağlar (Gönül Dağları, s.58)* isimli eserdir. Bu şiirde de dağlar; yaylasıyla, çayıyla, tipisiyle, yazıyla karşımızda durur. Sabah akşam sislenip duran tepeler baharın gelişiyile süslenirler. Bir insan misali uzaklara dalıp birbirleriyle bakışırlar, bazen de yüceler ile fısıldaşırlar. Aşağıya aldığımız iki dörtlük, şairin dağları ne şekilde tasvir ettiğini yansıtmaktadır:

Dağ var sabah akşam sislenir durur,
Dağ var, baharlarda süslenir durur
Dağ var, bulutlara seslenir durur,
Halimi görmeli göz deyip ağlar.

Dağ var yaylasına kokular sinmiş,
Dağ var çaylarına gökyüzü inmiş.
Dağ var eteğinde tipiler dinmiş,
Yollara düşmeli yaz deyip ağlar.

Mevsimlerin güneşlerle aydınlatıldığı, meyvelerin eteklerinde olgunlaştığı dağlar, bazen de Yörüklerin meskeni olarak Soyuer'in şiirinde karşımıza çıkar. *Dağlara (Yürektir Sevginin Vatanı, s.42)* adlı şiirde ardına bir köyü alarak yazın dağlara çıkan insanlara konaklayacak yerin yine dağlar olduğundan bahsedilir:

Baharda yaylaya göçen yörükler
Ardına bir köyü alır sürükler
Dallarda gülerken kiraz, erikler
Mevsim güneş güneş doğar dağlara

Halil Soyuer, akşam manzaralarını ve denizi anlattığı bazı şiirlerinde tabiata ait görsel unsurları kullanmıştır. *Deniz Özlemi (Liman, s.41)* adını verdiği şiirini beşer dizeli bentlerle yazan Soyuer'in bu şiiri alışık olduğumuz tarzından farklıdır. Şiirde denizlere âşık birinin duyduğu derin özlem dile getirilir. Şiirlerinde denizi bir tabiat unsuru ya da benzetme amaçlı olarak pek kullanmayan şair, denizi maviliğiyle, köpükleriyle, dalgaların sesiyle özlem duyulan bir yer şeklinde tasavvur etmiştir.

Nerde görsem maviyi içim yanar derinden
Duyar gibi olurum dalgaların sesini
Bir kitabım olaydı deniz köpüklerinden
Nakşederim kafama her bir sahifesini
Bir kitabım olaydı deniz köpüklerinden.

Beyşehir Gölünde Akşam (Aylak İnsanlar Kenti, s.23) adlı şiirinde Ahmet Haşim'in göl manzaralarını hatırlatan tabiat tasvirleri yer alır. Akşamın karanlığa dönen saatlerinde gölün sularının kararmasıyla ayın yaptığı akis görsel bir şölen oluşturur. Karanlıkla beraber ufuktaki dağlar da kaybolduğunda Beyşehir'in elektrikleri martıları çağırircasına bir bir yanmaya başlar:

Uzaklar kaybolunca tepelerin ardında
Ay da indi göle bir kuşun kanadında
Yıldızlar Mevlana'nın yüce katında

Döndüler Mevleviçe suda

Halil Soyuer'in şiirlerinde yer verdiği önemli bir tabiat unsuru da *topraktır*. Yazmış olduğu toprak temalı şiirlerinde toprağı tıpkı Aşık Veysel gibi yaşam, bolluk ve bereket kaynağı olarak tasvir etmiştir. Bunda Aşık Veysel ile yakın dost olmasının, haliyle ondan esinlenmesinin payı vardır.⁹³

Soyuer'in şiirlerinde toprak, tüm varlığını yaz kış insanlara sunacak kadar cömerttir. İnsanlara bereket kapılarını ardına kadar açan *toprak anadan* insanoğlu her istediğini almıştır. Toprak, kimsenin hakkını yitirmemiş, her ekilen tohumun karşılığını misliyle vermiştir. Okuyucuya Aşık Veysel'in dizelerini anımsatan *Toprak (Körkuyu s.16)* adlı şiirde bu konular şu şekilde dile getirilir:

Ne ararsan toprakta var
Neyin vardır eş, toprağa.
Varlığını sebil eyler,
Yaz toprağa, kış toprağa.

Hakkını hiç yitirmedi,
Sürdün darlık getirmedi,
Ne ektin de bitirmedi?
Altındaki boş toprağa.

Soyuer'e göre doğup büyüyerek, yaşayıp ölen her insanın gideceğı yer de kara topraktır. Allah'ın yarattığı insanın asıl mekânı onu her daim bağrına basacak olan ve yine Allah tarafından yaratılan topraktır. Üstelik toprağın kulak verilirse duyulabilecek bir kalbi vardır ve insanı her şeyiyle kabul etmeye hazırdır:

Topraktaki kalbi dinle
Yüz borç, alır öder binle
Vakit gelir, her şeyinle
Kabul eder, düş toprağa Soyuer,

⁹³ Halil Soyuer, Âşık Veysel ile olan dostluğunu ve anılarını *Anılarla Şairler Albümü* adlı eserinde anlatmıştır. Bunun dışında farklı gazete ve dergi yazılarında Âşık Veysel ile ilgili düşüncelerine yer vermiştir. Soyuer'in ölümünden sonra onun hakkında bir kitap yazan kızı Nursel Soyuer Gündüz de Halil Soyuer'in Âşık Veysel ile olan yakın dostluğunu eserinde anlatmıştır.

Toprağı; bereket ve yaşam kaynağı, ölünce kavuşulacak bir dost gibi anlatan şair, aynı şiirinin son dördlüğünde bu kavramı, üzerinde yaşanılan toprak, yani Türkiye olarak düşünmüş, şiire farklı bir bakış açısı getirmiştir:

Koyun kuzu meleşince,
Ot bitirir ince ince
Adı TÜRKİYELEŞİNCE
Kurban olur baş toprağa.

Toprak (Sorma Hiç s.74) isimli başka bir şiirde benzer şekilde toprağın cömertliğinden bahseder. Bu şiirinde insanoğlunun toprağın bereketiyle hayatta kalabileceğini anlatmak ister:

Toprak bu yana yana
Nimet getirir sana
Yaşlı genç her insana
Verilmiş sözü vardır

Soyuer'in toprağa özel bir anlam yüklediği şiirlerinden biri de *Yer (Sevgi Çiçekleri, s.85)* adlı şiirdir. İnsanların toprağa yer diyerek ondaki gerçeği görmediğini dile getiren şair, şiirin son dördlüğünde toprağın insanla sıkı bir bağının olduğunu da söyler. Bu bağ, insanın dünyadaki süresinin dolduğu an başlar, toprak da üzerine düşeni o zaman yapar. Şiirin ilk ve son dördlüğünden alınan kısımlar şu şekildedir:

Biz hep yer deriz adı topraktır
Havaya atılan taş yere düşer
...
Çok sıkı bir bağ var yerle insanda
Yer tükenmez Allah vere insanda
Ne zaman ki dolar süre insanda
Ondan sonra bile iş yere düşer

Toprak, insanlar için yetiştirdiği meyveler ve türlü yiyeceklerle de cömertliğini gösterir. Soyuer, toprağın bize sunduğu bu meyvelere karşı sevgisini de şiire döker. Tabiata ait bir unsur olarak bitkilerden de bahseder ve hayranlığını gizleyemez. *Nane (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.85)* adlı şiirinde güzel kokulu

bu bitkiden insanların vazgeçemeyeceğinden, limon ile kaynatılınca şifa kaynağı olduğundan, liköre ve tütüne anlam kattığından şu dizelerle bahseder:

Yaz demez kış demez her mevsim güler

Onu bize kokusudur yar eden

Her mevsim sofrada bir başka tattır

Nasıl vazgeçeriz güzel naneden

...

Limon ile kaynat çay niyetine

Her derde devadır bütün tütüne

Mana katar likör ile tütüne

Nasıl vazgeçeriz güzel naneden

Şairin nane gibi hayranlık duyduğu meyvelerden biri de tıpkı bir mimar tarafından sıralanmışçasına düzgün dizilmiş taneler biçiminde tarif ettiği mısırdır. Ateş üstüne düşüp çevrilerek yanan ve insanoğlunun ağzını tatlandıran bu güzel meyvenin püskülünde, yeşil kabuklarla korunan koçanında bile ayrı bir güzellik vardır:

Diş izleri kalmış yaralarında

Bir mimar eli var sıralarında

Hiç kavga çıkmamış aralarında

Ne de güzel sıralanmışlar

(Mısır, Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.86)

Tabiatla sevgi ve kardeşliğin, bir arada mutlu yaşamının resimlerini bulan şairin şiirlerinde yer alan diğer bir meyve nardır. Bir içinde çok olabilen, çok iken yeri geldiğinde “bir” olabilen nar, onun için özel bir meyvedir. Her meyve kendince mübarektir ve Hak’tan izler taşır, fakat narın yeri bambaşkadır. Her bir meyve çiçeğini nurlar içinde düşünen Soyuer, bu kadar nar tanesinin kardeşlik ve barıl içinde yaşadığını söyler. Narın içinde sırları ve ona kıpkırmızı kan rengini veren yaratıcıyı görür. Meyveler içinde en güzel barış ve kardeşliğin narda olduğunu ifade eder.

Her meyve çiçeği hakça mübarek

Hepsi de bu yüzden nur içindedir

Meyveler içinde en güzel barış

En güzel kardeşlik nar içindedir.

...

Taneler ne güzel dizilmiş içe
Bir sır kan veriyor nardaki güce
Sormak boş bu sırrı ikiye üçe
Ondaki bütün sır BİR içindedir.

(Nar, Bakış Mektubu, s.71)

Tabiatı konu edindiği şiirlerde görüldüğü gibi Soyuer doğaya aşıktır. Özellikle bahar mevsiminde doğadaki türlü değişimler; çiçekler, ırmaklar, ağaçlar onun şiirine konu olurlar. Soyuer, tabiatı dağlarla ve toprakla da bütünleştirir. Dağları sisleri, tipileri, kışları ile; toprağı ise insana cömertçe sunduğu nimetlerle anlatmayı tercih eder. Soyuer, yukarıda değindiğimiz şiirlerinin dışında *Kara Toprak, Dağlar (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı)*, *Dağlara Sesleniş (Sevgi Çiçekleri)* gibi şiirlerde de tabiata ait unsurlara yer vermiştir.

1.12. MİLLİ DUYGULAR

Halil Soyuer'in kahramanlık, Türkçülük, vatan gibi milli duyguları işlediği şiirlerinde kendini milleti ve bayrağıyla bütünleştirdiği, ferdi olmaktan gurur duyduğu Türk milletini yücelttiği görülür. Bu şiirlerinde kimi zaman komünizme karşı mücadele bayrağı açan şair en büyük Türk milliyetçilerinden biri olduğunu *Medeniyet* gazetesindeki yazılarıyla da ifade eder. Soyuer, bu yazıların birinde kendisiyle ilgili şu bilgileri verir:

"Kendini bildi bileli, lise çağlarından beri komünizm ile komünistlerle mücadeleyi kendisine vazife bilen insanım ben. ...Bu mübarek yurdumu öyle seviyorum ki... Bu asil milletimle öyle övünüyorum ki! Türkiye Milliyetçiler Derneğinin çatısı altında seneler ve senelerce en faal üyelerinden biri olmakla kıvanç doluyum. 46 yıldır sol yanımda çarpıp duran kalbimde yaşayan vatanımın aşkıdır. Kırk altı yıldır Türk olmanın ve Türk doğmanın verdiği gururla, omuzlarımın üstünde taşıdığım kafamın içinde şekillenen hep bu aziz vatanımın müreffeh şeklidir..."⁹⁴

Soyuer'in 1952 yılında yazmış olduğu *Kin* adlı eserinin tamamı komünizmle mücadeleye adanmış olan şiirlerden oluşur. Şair bu eseri, "1952 yılında yayımladığım (*Kin*) adlı ikinci kitabımdaki şiirlerimin hepsi,

⁹⁴ Halil Soyuer, "Solculuğumdan Haberim Yoktu", *Medeniyet*, 19 Ekim 1967.

memleketimizde komünistler için yazılmış şiirlerin en ağır ve en tutulandır.”⁹⁵ şeklinde tanımlamıştır. Soyuer’in hayatı, sanatı ve şiirlerini 2000 yılında bir kitapta toplayan Mustafa Ceylan’a göre bu eser, komünizmle mücadele eden Türklüğün bayrağını dalgalandırmıştır. Ceylan, eser hakkında şu bilgileri vermektedir:

“Yıl:1952... Zonguldak’ta “Doğu” isimli bir dergi yayımlanmaktadır. Doğu Dergisi’nin “Karaelmas Basımevi”nde basıp yayımladığı 17 sahifeden oluşan (Moskoflara Şiirler)i kapsayan “Kin” isimli broşürü gözümüze çarpmaktadır. O yıllarda en önemli mesele komünizm ile mücadeledir. “Komünizmle Mücadele dernekleri” milli meselelerde bir bayrak gibi dalgalanmaktadır. Soyuer de bu bayrağın dalgalanmasına katkıda bulunmak için ‘Moskoflara Kin’ dolu şiirler yazmıştır.”⁹⁶

Soyuer’e ait “İçimden Türklük taşar, gözümden mertlik akar” dizeleriyle başlayan *Kin I (Kin, s.9)* adlı şiirin son dördlüğünde yer alan aşağıdaki dizeler, Abdullah Satoğlu’nun ifadesiye 1950 yılında Nihal Atsız’ın çıkardığı “*Orkun*” adlı dergide yayımlanmış ve büyük bir yankı uyandırmıştır. Gençliğin hafızasına nakşedilen bu eser salonlardaki kahramanlık günlerinde okunmuştur.⁹⁷ Şiirde Soyuer, bir moskof öldürmenin sevabının bin yazılacağını söylerken bunun dine girmiş bir kural gibi kutsal olduğunu söyleyecek kadar işi ileri götürür ve okuyucuya şu dizelerle seslenir:

Tahammül sona erdi, sabır son hadde girdi
Ey Türk yine tarihe zaferlerin yazılır.
Çünkü senin dinine yeni bir madde girdi
Bir Moskof öldürenin sevabı bin yazılır.

Soyuer’in yine aynı eserinde *Kin III* adını verdiği şiirde Türklüğü tehdit eden komünizme karşı hiddetini ve Türk yurdunu ilelebet koruyacak olan şehitlik kavramına olan inancı görülür. Milli duygularla coşan Soyuer, bir inciye benzettiği vatanını tehdit eden her türlü tehlikeye karşı tetikte beklediğini dile getirir:

Moskof dense şaha kalkar hıncımız
Alınamaz vatan denen incimiz,
Sınırlarda nöbet tutar öncümüz.

⁹⁵ Halil Soyuer, “Solculuğumdan Haberim Yoktu”.

⁹⁶ Ceylan, *Halil Soyuer Hayatı Sanatı Şiirleri*, 163.

⁹⁷ Abdullah Satoğlu, *Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedalar*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2004), 140.

Gözler nişangahta eller tetikte
Şehit diye kayıtlıyız kütükte.

Kin adlı eserindeki şiirlerinde oldukça cesaretli ve coşkulu dizeleriyle karşımıza çıkan Soyuer, döneminin siyasi olaylarına da milliyetçi duygularla yaklaşmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türk askeri için yazdığı ve “Kıbrıs’a ilk çıkanlara” şeklinde ithaf ettiği *Dalga Dalga (Akşamüstü, s.34)* adlı şiir onun milli duyarlılığını yansıtan eserlerinden biridir. Mehmetçiği övgü dolu sözlerle cesaretlendirmeyi hedefleyen Soyuer’in şiirinden alınan iki dördlük şu şekildedir:

Yirmi Temmuz, Şafak vakti, şahlandık
Yerinden oynadı, yer dalga dalga
Haydi günü geldi işte, Mehmedim
Girne’den Kıbrıs’a gir dalga dalga
...
Lefkoşe tarafı simsiyah duman
Şahlanmış Mehmetçik, vermez ki aman?...
Emir bu emirdir zaman bu zaman
Kıbrıs göklerine var dalga dalga

Soyuer’in kahramanlık temalı şiirlerinde de coşkulu ve hamasi bir söyleyiş hâkimdir. *Yurt Evladınız (Akşamüstü, s.35)* adlı şiirde tüm dünyaya meydan okurcasına Türk milletinin vatanı için sevdasını dile getirilir. Şaire göre her karışına can verilen bu toprağın sahibi olan Türk evlatlarının yurt sevgisine denk kimse yoktur. “Canlar adamışız, her karışına, / Bizlere hak olan yurt evladınız.” diye başladığı şiiri aşağıdaki dizelerle devam ettirir ve tüm dünyaya kendi ifadesiyle tertemiz geçmişî olan Türkün tarihinden, kudret ve kuvvetinden bahsederek gözdağı verir:

Tanı ey eloğlu, sen bizi tanı,
Tertemiz geçmişî, tertemiz kanı,
Kudreti, kuvveti, şerefi, şanı,
Ünü büyük olan yurt evladınız.

Soyuer’in vatan, millet ve Türklük sevgisine eğildiği en önemli şiirlerinden biri *Türk Çocuğu Diyor ki (Gönül Dağları s.82)* adlı eserdir. Türk çocuklarının dilinden dünyaya seslenirken Türklerin vatan ve millet bilincine ait

unsurları yüceltir. Soyuer, Türk gencinin cesaretini, savaşmadaki şöhretini ve atalarının kanından aldığı özellikleri aşağıdaki dörtlükle somutlaştırır:

Cesaretim candadır
Şöhretim dört yandadır
Benim asıl cevherim
Damardaki kandadır

Şiirde işlenen diğer konular Türklerin tarihinin çok eskilere dayanması, her yerde başının dik ve mağrur olması, can yoldaşı olacak kadar silahlar ve toprakla içli dışlı olmasıdır. Şair bu düşünceleri şu dizelerle okuyucuya anlatmıştır:

Tarihten eski yaşıım
Her yerde diktir başım
Toplar can yoldaşımdır
Silahlar arkadaşım

Şiirin tamamında Türklüğü öven Soyuer, Türklerin cihanda örnek millet olduğunu ve Türklüğün meşalesinin asla sönmeyeceğini ifade eder. Şiirin son dörtlüğünü ise Türk olmaktan gurur duyduğu dizelerle şu şekilde bitirir:

Türk şu cihanda tektir
Uluslara örnektir
Türklüğün meşalesi
Asla sönmeyecektir
...
Her an haykırıyorum
Türküm ne mutlu bana.

Halil Soyuer, hayranı olduğu Türk ordusunun tarihte yazdığı en büyük destanlardan biri olan Çanakkale savaşı için de *18 Mart (Seninle, s.51)* adını taşıyan uzun bir şiir yazmıştır. Soyuer, bu şiirini 53 yıl sonra yayımlama fırsatı bulduğuyla ilgili *Seninle* adlı eserinde şu bilgileri verir:

“Not: 10 Şubat 1950 günü zamanın Milli Eğitim Bakanı Prof. Tahsin Banguoğlu’nun emri ile Genel Kurmay harp Dairesi arşivinde bir hafta inceleme yaparak yeni bir Çanakkale şiiri yazdım. Bu şiiri 18 Mart 1950 tarihinde Kara harp Okulunda düzenlenen törende okudum. Zamanın Genel Kurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları da törende idiler. Bu şiir hiçbir kitabımda yer akmadı. Çünkü o gün

heyecandan kaybetmişim. Yıllar sonra bir dostumun arşivinden elde ettim. Gururla yayımlıyorum.”⁹⁸

Destan biçiminde kaleme aldığı ve kendisinin en uzun şiiri olan bu eserde şair, “Vatana hürriyet, tarihe şan verenler” diye tanımladığı Türk ordusuna ve Çanakkale’deki şehitlere şu şekilde seslenir:

Bin şerefle kuruldu, duvarınız çatınız,
Biz her dem ayaktayız, siz rahatça yatınız.
Basamaz üstünüze bir tek yabancı ayak,
Bu hür vatan bu dünya durdukça yaşayacak

Soyuer, vatan ve millet duygusunu işlediği şiirlerinde Atatürk’e olan sevgisini de zaman zaman dile getirmiştir. *Dilek (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı s.69)* adlı şiirinin son dördlüğünde özgürlüğü Atatürk’ün çizdiği yolla bir tutan anlayışı görebiliriz. Çok sevdiği yurdunun ileri toplumlar gibi gelişmesi ve ilerlemesinin Atatürk’ün yolundan gitmesine bağlı olduğunu şu dizelerle anlatmak ister:

Artık eller gibi gülelim biz de
Özgürlük ATA’nın çizdiği izde
Bir baştan bir başa Türkiyemizde
Kimsenin kimseyle zoru kalmasın

Soyuer, *Ne İmiş (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı s.66)* adlı şiirinde Atatürk’ün ve İnönü’nün cumhuriyet için kavgasını dile getirmiştir. Kurtuluş mücadelesi sonrası imzalanan Lozan Anlaşması’nın herkes tarafından bilinmesi gerektiğini şöyle ifade eder:

Bilmeyen öğrensın İSMET PAŞA’nın
LOZAN’da attığı imza ne imiş
...
ATATÜRK’ten İNÖNÜ’den dinlesin
Cumhuriyet için kavga ne imiş.

Halil Soyuer, aynı şiirin devamında vatana olan sevgisini ve bağlılığını anlatır. Vatan denilince Türk milletinin tek vücut haline gelerek kendisi için en değerli sevgiliyi korurcasına cansiperane hareket ettiğinden söz eder:

⁹⁸ Halil Soyuer, *Seninle*, (Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1993), 54.

Biz böyle severiz işte sevince
Bir vücut oluruz VATAN denince
VATAN tek sevgili günü gelince
O zaman görürler sevda ne imiş

Şiirde Türkler için şehitlik makamından da bahsedilir. Türklerin canını vatana feda etmesinin bir yaşının da olmadığı şu şekilde dile getirilir.

Ey Türk! Şehitliktir en son nişanın
Her yaşta vatana kurbandır canın

1.13. ŞEHİRLER

Halil Soyuer'in şiirlerinde şehirlerin ayrı bir yeri vardır. O, birçok şiirinde yaşadığı ve gezip gördüğü yerleri farklı özellikleriyle anlatmıştır. Şairin, şehirleri anlattığı şiirlerinde özellikle öne çıkan yerler memleketi olan Balıkesir ve birçok defa gidip geldiği, yakın dostlarının yaşadığı Bursa'dır. Memleketinden bahsettiği şiirlerinde genellikle sıla özlemi hissedilir. Bunların dışında ilçeleriyle beraber İstanbul ve Bursa da onun şiirlerinde çokça yer almıştır. Soyuer, kimi zaman bir toplantı için gittiği Niksar'a kimi zaman da katılımcısı olduğu bir yarışma için Adana'ya şiirler yazmıştır. Soyuer, bazı şiirlerini doğrudan şehirleri anlatmak için kaleme almıştır. Bunun dışında farklı konularda yazmış olduğu birçok şiirinin içinde şehirlere yer vermiştir. Şairin şehirleri anlattığı şiirlerde en çok bahar mevsiminde bu yerlerin güzelliğini öne çıkardığı görülür. Bu şiirlerde göze çarpan bir başka unsur da şehirlerin özellikle sabah vakitlerinde anlatılmış olmasıdır. Soyuer'in şiirlerinde özellikle bir tema olarak işleyip anlatmayı seçtiği şehirleri başlıklar halinde incelemeye çalıştık. Şiirlerinde isim olarak geçen bütün şehirlere burada değinmedik.

1.13.1. Balıkesir

Halil Soyuer, memleketi olması sebebiyle Balıkesir ve ilçelerine şiirlerinde yer vermiştir. Balıkesir, bazen doğal güzellikleriyle bazen mert insanlarıyla, bazen de sıla özlemiyle şiirlerde yer bulmuştur. Soyuer, *Havran Ovası*, *Kazdağ Özlemi* (Liman, s.24,39), *Gönen*, *Gönen II (Yürektir Sevginin Vatanı, s.47,48)*, *Balıkesir*

(*Seninle*, s.104), *Havran* (*Sorma Hiç*, s.97), *Gelme* (*Bakış Mektubu* (s.62) adlı şiirlerinde Balıkesir ve ilçelerini anlatmıştır.

Soyuer, ilk şiir kitabı *Liman*'dan itibaren memleketine olan özlemini şiirlerinde ifade etmiştir. *Kazdağ Özlemi* adlı şiirde “Özledim yine yeşil eteklerini” diye söze başlar ve içindeki sıla hasretini dizelere döker. Soyuer şiirde, Kazdağ'ın karlı doruklarından, eteklerindeki zeytinliklerden bahseder ve memleketinden uzakta bulunmaktan duyduğu hüznünü dile getirir:

Özledim yine bu yeşil eteklerini
Ey karlı dorukları göklere varan Kazdağ.
Bir şey dolduramıyor içimdeki yerini
Ey karlı dorukları gökleri yaran Kazdağ
Bir denizin önünde düşüp yalvaran Kazdağ
İçim yer yer yanarken gözüm dal dal yeşerdi
Dinledim Sarıkız'ın feryadını derinden.
Mavi sarmaşıkların penceremi saraydı,
Duraydı başucumda bir dal, zeytinlerinden.
Yar misali kucaklar dindirirdim bu derdi
...
Yel olup da tepende hiç durmadan eseydim.
Sel olup da ineydim yeşil eteklerinden.
Gözde yaş mı olurdu, senden ayrılmasaydım
Duyar mıydım acaba bu acıyı derinden
Sel olup da ineydim yeşil eteklerinden.

Soyuer'in doğduğu yer olan Havran'ı anlattığı bir başka şiir *Havran* (*Sorma Hiç*, s.97) adını taşır. Havran, bu şiirde geçmiş güzel günlerin yaşandığı bir mekân olarak tasvir edilmiştir. Soyuer, şiirde gözünü Havran'da açtığından ve yüzünün bu şehirde daima güldüğünden bahseder. Şiirde Çakırkın, Hamambaşı, Çiğitçizade, Kumbahçe, Kazdağ gibi Havran'ın etrafındaki mekânların adına da yer verilir. Her dördülüğün sonunda tekrarlanan “HAVRAN'ım” ifadesi şairin burayı ne denli sahiplendiğini gösterir:

Şu dünyaya sende açtım gözümü

Ömür boyu sen güldürdün yüzümü
Sende yedim ilk zeytini üzümü
Altındır toprağın taşın HAVRAN'ım

ÇAKIRKIN'da geçti çocukluk yıllarım
Sana açık, gönlüm, göğsüm, kollarım
Gelenle geçenle selam yollarım
Aman ağrımасыn başın HAVRAN'ım

...

Kasım gelir zeytin güler dallarda
Kadın erkek, çoluk çocuk yollarda
Sırıklar ellerde, sepet kollarda
Kışın fazla olur işin HAVRAN'ım

Halil Soyuer, *Balıkesir (Seninle, s.104)* başlığı taşıyan şiirinde şehirdeki dostluk ve kardeşlik duygularına değinir. Aşağıya aldığımız ilk dördlükte geçmişte Balıkesir'de hüküm süren Karesi Beyliği'nden ve şehrin tarihinden bahseden Soyuer, ikinci dördlükte, bu şehrin yüze gülen insanların merkezi olduğunu ve şehirde her gelene yardım eli uzatıldığını ifade eder:

Tarih çağ çağ yüze vurur
Seyretmesi bile gurur
Her haliyle yaşar durur
Karesi Balıkesir'de

Dostudur kıymet bilenin
Merkezi yüze gülenin
Hemen sarılır gelenin
Yarası Balıkesir'de

Soyuer'in anlatmayı tercih ettiği diğer bir Balıkesir ilçesi Gönen'dir. Aynı eserde yer alan ve birbiri ardınca yazılan iki şiirde bu ilçenin özellikle doğal güzellikleri ve sağlık dağıtan kaplıcalarını şiirine konu edinmiştir. *Gönen II (Yürektir Sevginin Vatanı, s.48)* başlıklı şiirden aşağıda yer verilen dördlüklerde şairin Gönen'e olan hayranlığı görülür:

Şu cihanda Gönen derler adına

Kışın bahar ile yattığı şehir
Bir derdine şifa diye insanın
Gelip de on şifa kattığı şehir

...

Giden milyonlardır yüzü gülüp de
Sana koşar kıymetini bilip de
Kucağına iki büklüm gelip de
Doğrulup değneksiz gittiği şehir

Şifalarla Haktan yere inensin
Pehlivanın hatalığı yenensin
Türkiyemde eşin yok ki Gönensin
Allah'ın iltimas ettiği şehir

Soyuer, yukarıda değindiğimiz şiirlerin haricinde *Havran*, *Gelme* gibi şiirlerde de gurbette kalan birinin memleketine olan özlemiyle Balıkesir'e yer vermiştir. Şehirleri anlattığı diğer şiirlerinden farklı olarak Balıkesir'in geçtiği şiirlerde sıra özlemi daha belirgindir.

1.13.2. Bursa

Bursa, Halil Soyuer'in şiirlerinde özel bir yere sahip olan mekânlardandır. *Gönül Dağları* adlı eserde *Bursa Yaylası* adı altında 6 şiir yer alır. Bu şiirler, *Bursa*, *İznik'te Sabah*, *Bursa Sabahları*, *Orhan Ete'ye*, *Gönlüferah*, *Bursa Yolları* adını taşır. Bu şiirlerin tamamı Bursa'dan bahseder. Bir şiir Bursa'daki Gönlüferah oteli için yazılmıştır. Bu eserdeki şiirlerin haricinde *Sevgi Çiçekleri* adlı eserde yer alan *Bir Bursa Gecesi* adlı şiir de Bursa konuludur. Soyuer, Bursa'yı anlattığı şiirlerinde bu şehrin tarihi önemi üzerinde durur. Bursa'nın tarihi semtleri, Bursa'da yaşamış olan padişahlar ve evliyalar bu şiirlerde karşımıza çıkar. Bursa'nın yeşil doğası ve Uludağ, şairin bu şiirlerde özellikle üzerinde durduğu diğer unsurlardır.

Soyuer, *Bursa (Gönül Dağları, s.129)* adını verdiği şiirinde rüzgârı ve yeşiliyle, doğa güzellikleriyle Bursa'yı ve semtlerini anlatmıştır. Şaire göre rüzgârların esmesi bile bu şehirde başka güzeldir. Bursa, tarihiyle bütün cihana ve

yurda şan vermiş bir şehirdir. Baharda süslenen yaprakları ve dallarıyla Uludağ, tabiatta bambaşka fasıllar sunan bir mekândır:

YEŞİL’de yeşili seyreyle dur da,
Gör nasıl esermiş rüzgarlar burda
Ün salmış cihana, şan vermiş yurda,
Mazi öylesine hal öylesine

ULUDAĞ doğada bir başka fasıl,
BURSA’yı sevmekmiş hayatta usûl.
Süslenir baharda ağaçlar nasıl,
Yaprak öylesine, dal öylesine.

Soyuer, *Bursa Sabahları (Gönül Dağları, s.131)* adlı şiirinde ise Bursa’nın tarihi semtlerine ve tarihi kişiliklerine dizelerinde yer vermiştir. Şiirde Uludağ, Muradiye, Çekirge, Mudanya gibi semtlerden teker teker bahseden şair, şu dizelerle Bursa’nın manevi yönünü okuyucuya sunar:

Ovaya tekbir tekbir iniyordu ahenkler
Ecdat mezarlarında dilleniordu cenkler
YEŞİL’in dergahında müritleşirken renkler
ULU HÜDAVENDİGÂR MURAT’ı soruyordu.

Halil Soyuer, *Bursa Yolları (Gönül Dağları, s.132)* adını verdiği şiirinde de benzer şekilde Bursa’nın bahar mevsimindeki doğa güzelliklerini konu edinmiştir. Baharla beraber oluşan renkli manzara; çiçekler, ağaçlar ve nisan ayıyla birlikte anlatılmıştır. Şiirden alınan iki dörtlük şu şekildedir:

Bahar sanki hücum etmiş dallara
Ağaçlar yollarda bizi bekliyor
Çiğdemler, nergisler, şen papatyalar
Nisan’dan gelecek sözü bekliyor.

...

İçimize bahar hep dola dola
Çiçeklerle gezdik yolda kol kola
Bazan sürülere dedik hayrola
Gördük ki koyunlar kuzu bekliyor

Orhan Ete'ye (Gönül Dağları, s.133) başlıklı şiirde daha çok dostunu öven Soyuer, şiirin son beytine kendisine böyle bir dost armağan ettiği için Bursa'da Mevla'ya şükranlarını sunar. Tek dörtlükten oluşan ve Soyuer'in Bursa'da dostlarıyla pek çok kez bir araya geldiği Gönlüferah oteli için yazılmış olan şiirde ise Bursa'nın tarihinden ve sabahlarından şu dizelerle bahsedilir:

Tatmakla övün hazzını böyle bir sabahın
Gel BURSA'ya bağrında tutuş GÖNLÜFERAH'ın
Tarih konuşur sabrile sustukça ÇEKİRGE
Gel BURSA'ya bağrında tutuş GÖNLÜFERAH'ın
(*Gönlüferah, Gönül Dağları, s.133*)

Halil Soyuer'in *Gönül Dağları* adlı eserinde Bursa konulu son şiiri *İznik'te Sabah*'tır. Bursa'nın İznik ilçesini konu edindiği şiirde şair, Bursa konulu diğer şiirlerde olduğu gibi doğa ve tarih konularına değinmiştir. Soyuer, *Bir Bursa Gecesi (Sevgi Çiçekleri, s.78)* adını verdiği eserinde de yine Bursa'daki Gönlüferah otelinde bestekâr dostlarıyla geçirmiş olduğu güzel geceyi anlatmıştır.

1.13.3. İstanbul

Soyuer'in şiirlerinde Balıkesir ve Bursa'dan sonra en fazla yer verdiği şehir İstanbul'dur. *Haydarpaşa, Kanlıca (Kör Kuyu, s.38)* *Şile (Akşamüstü, s.46)*, *Çengelköy (Gönül Dağları s. 170)* ve *İstanbul* adlı şiirlerde bu şehri anlatır. Halil Soyuer, İstanbul'u daha çok semtleriyle anlatmayı tercih eder. Şair, *Kanlıca* adını verdiği şiirinde bu semtin güzelliğini anlatırken Yahya Kemal'i anımsatır. Kanlıca'da geçirilen bir gecenin bir ömre bedel olduğunu, İstanbul'un tüm sırrının bu semtte duyulabileceğini, mehtabın suda güzel yansımalarla adeta dans ettiğini ve eski sevdaların bile bu güzel semtte hatırlanacağını şu dizelerle dile getirir:

Bir geceye bir ömür,
Verilir Kanlıcada
İstanbul'un sırrına
Erilir Kanlıcada.

Mehtap oynar su ile
Işıklar gelir dile

Geçmiş sevdalar bile
Dirilir Kanlıcada

Halil Soyuer, *Şile (Akşamüstü, s.46)* adlı şiirinde İstanbul'un Şile ilçesinin güzelliklerini ifade eder. Şile'yi beziyle, deniziyle ve güneşiyle öven şair, bu semtin her mevsimde güzellikleriyle ünlü olduğunu şöyle ifade eder:

Denize açıktır çevre dağları
Göğsünün süsüdür balık ağları
Bir başka alemdir kışı baharı
Bir başka güzeldir yazı Şile'nin

Çengelköy adlı şiirde bu semti tarihi ile ele alırken yine Yahya Kemal'in İstanbul'un semtlerini konu edindiği şiirleri hatırlatır. Akşamı, sabahı, martıları ve tarihi ile Çengelköy şu şekilde anlatılır:

Zamanı uykusundan uyandırmak istemez
Tarih, penceresini açarken ÇENGELKÖY'de
Akşam böyle güzelse sabahını bir düşün
Mevsim kaç renk düşürmüş göçerken ÇENGELKÖY'de

Halil Soyuer, *İstanbul* adlı şiirinde diğer şiirlerden farklı olarak zaman içinde İstanbul'un tarihi ve doğal güzelliklerinin insanlar tarafından yok edilmesine eleştirel bir bakış getirir ve kendi ifadesiyle "kaybolan İstanbul"u şu dizelerle anlatır:

İstanbul çok perişan geldi halin doğrusu
Gördüm ki her tarafın birer yürek ağrısı
Yaşarken gönlümüzde seni sevmek çağrısı
Bize yeniden getir seni bul da İstanbul
Yazık kaybolup gittin İstanbul da İstanbul

1.13.4. Ankara

Soyuer, yaşadığı şehir olan Ankara ve semtlerini *Başkent Sabahları (Gönül Dağları, s.213)* ve *Başkent'in Eski Yılları Nostalji (Seninle, s.116)* adlı şiirlerine konu edinmiştir. *Başkent Sabahları* adlı şiir daha önce *Akşamüstü* adlı eserde *Başkent'e Sabah Geliyor* adıyla yayımlanmıştır. Soyuer, şiiri başlığında ve içeriğinde az da olsa değişiklik yaparak tekrar yayımlamıştır.

Uzun yıllar Ankara’da yaşayan şair, kimi zaman gözlemlerini kimi zaman da şehrin değişen hallerini şiirleriyle okuyucuya aktarmıştır. *Başkent Sabahları* adlı şiirinde Ankara’nın semtlerini sabah manzarası eşliğinde şu dizelerle dile getirmiştir:

Kayaş’tan mavi trenle
Tan ışığından törenle
Dikmen’le Keçiören’le
Başkent’e sabah geliyor

Sabahları ikramdır haktan
Memnun oluruz almaktan
Yeşiller giymiş Mamak’tan
Başkent’e sabah geliyor

Başkent’in Eski Yılları adlı şiirde Soyuer, Ankara’nın altmışlı yıllardan sonra değişen görüntüsünü yansıtmıştır. Kabadayısıyla, mahalle ve kavgalarıyla eski günleri anımsayan şair, oldukça renkli bir görüntüyü okuyucuyla paylaşır. Eskiden yaşanmış ve kamuoyunda merak uyandırmış olayları hatırlatarak Ankara’daki değişimi şiirine şu şekilde yansıtmıştır:

Mamak deresi taşmış
Fazla olmuş hasarı
Hergele meydanına
Kurulmuş bit pazarı
Bırakıp gece kaçmış
Gönül, Necdet yazar’ı
Yeni doğanlı gençler
Basmışlar yeni barı
Hani altmış yetmişler
Ne tarafa gitmişler?

1.13.5. Bayburt

Halil Soyuer’in şiirlerinde yer verdiği şehirlerden biri de baba memleketi olan Bayburt’tur. *Bayburt Güzellemesi* ve *Bayburtlu Çoruh* adlı şiirleri doğrudan

bu şehri anlatmak için yazmıştır. Her iki şiirde de Bayburt'u, içinden akan Çoruh nehri ile birlikte anlatmıştır. Soyuer, Yahya Akengin'e ithaf ettiği *Bayburt Güzellemesi (Kader Fası, s.60)* adlı şiirinde ilk defa 1995 yılında ayak bastığı ata toprağını tarihi ve coğrafi güzellikleriyle dile getirmiştir.⁹⁹ Soyuer, içinde yıllardır hasretini taşıdığı bu şehre karşı beslediği duyguları şu dizelerle ifade etmiştir:

İlk defa ayak bastım kutsal topraklarına
Ey içimden yıllardır Çoruh'ça taşan Bayburt
Sen benim ata yurdum, sen baba diyarımın
Tarihte coğrafyada Türke yaraşan Bayburt

Şiirin devamında Soyuer, yıllardır Bayburt'a beslediği özlemini dile getirmiştir. Aşağıya aldığımız dörtlükte, uzun yıllar baba memleketinden uzak kalan şairin Bayburt'la buluşma sevinci yer alır:

Ölürsem de gözlerim açık gitmez ki artık
Bayburt'ta işittim ya bir Bayburtlu sesini
Bayburtlu sabahları iyi göreyim diye
Geceleri örtmedim odamın perdesini

Soyuer'in Bayburt'u anlattığı diğer şiiri *Bayburtlu Çoruh (Bakış Mektubu, s.44)* adını taşır. 1999 yılında yazılan şiirde şair, tarihiyle, doğasıyla ve şehirdeki şöleniyle baba memleketini anlatmıştır:

Dağların başında duman yok bugün
Seni kıskanmağa zaman yok bugün
Güzel Bayburt'uma şenlik hak bugün
Dostluklar tarihle pekişti desin

...

Alkışla ey Bayburt başa geleni
Sevgiyle gelip de yüzü gülüni
Şu DEDE KORKUT'a BAYBURT şöleni
Aman ne kadar da yakıştı desin

⁹⁹ Yahya Akengin, "Mısra Kervanlarının Biri Hüzünlü Diğeri Neşeli İki Yolcusu", *Türk Edebiyatı*, 365 (2004): 47

1.13.6. Diğer Şehirler

Halil Soyuer, tatil ya da şiir geceleri dolayısıyla gittiği ilçeleri de bazı şiirlerinde anlatmıştır. Soyuer, *Çimtur (Sevgi Çiçekleri, s.75)* adlı şiirinde Alanya'yı, *Beyşehir Gölünde Akşam (Aylak İnsanlar Kenti, s.23)* şiirinde Konya'nın Beyşehir ilçesini, *Simav'da Sabah (Seninle, s.68)* adlı şiirinde Kütahya'nın Simav ilçesini anlatmıştır. Ayrıca *Niksar* ve *Dikili (Bakış Mektubu, s.128,130)* adlı şiirler de onun gezdiği şehirleri anlattığı eserlerdendir. Soyuer, şehirleri konu edindiği diğer şiirlerde olduğu gibi bu yerleri de doğal güzellikleri ve tarihi ile kaleme almıştır. *Niksar* adlı şiirden aşağıya aldığımız dörtlük, şehrin tarihi yüzünü yansıtmaktadır:

Tarihte kaç devrin dillendiği yer
Devirleri kimler açmış kim bilir?
Dik sokaklarından kaleye doğru,
Kimler gelmiş, kimler geçmiş kim bilir?

Adana Valiliği'nin açmış olduğu yarışmada Soyuer'in ikincilik kazandığı *Karacaoğlan'ı Anarken (Sonbahar Çiçekleri, s.48)* adlı şiir, Adana ve çevresinin birçok ilçe ve mekânla anlatıldığı bir eserdir. Şair bu şiirinde, Berit Vadisi, Pozantı, Başyayla, Tekir, Göksun, Paşapınarı ve daha pek çok mekânla Karacaoğlan'ın yaşadığı Güney Anadolu topraklarını anlatmıştır.

Halil Soyuer'in Balıkesir, Bursa ve İstanbul başta olmak üzere şiirinde işlediği pek çok şehri yukarıda belirttik. Bunların dışında kalan çok sayıda şiirinde şehir ve mekân isimleri geçmektedir. Türkiye'de yer alan birçok şehir ismine eserlerinde yer veren şair; Roma, Paris, Lizbon, Madrit, İsrail, Filistin, Bosna Hersek gibi yabancı şehir ve ülkelere de şiirlerinde değinmiştir. Konu olarak ele alınmadığı için onları burada belirtmedik.

1.14. SİYASİ VE SOSYAL MESELELER

Halil Soyuer, şiirlerinde daha çok bireysel duygular üzerinde durmuş olsa da bazen sosyal ve siyasi olaylara değinmeden geçmez. İstanbul'un zaman içinde olumsuz anlamda değişmesi, gelişen teknoloji ile birlikte, yaşama alışkanlıklarındaki farklılaşmalar, kadın hakları, savaşlar gibi sosyal meselelere bu bağlamda şiirlerinde yer vermiştir.

İstanbul için yazmış olduğu şiirlerde çoğunlukla bu şehrin semtlerinin güzelliğini anlatmayı tercih eden Soyuer, zaman içinde şehrin insanlar tarafından yaşanmaz hale getirilişini ise *İstanbul (Sonbahar Çiçekleri, s.72)* adlı şiirinde eleştirel bir bakış açısıyla kaleme almıştır. Soyuer şiirde, İstanbul'un neresine bakarsa bir kalp kırıklığı gördüğünden bahseder. Yaşarken her daim bu şehri sevme arzusunu yüreğinde taşıyan şair, kaybolan İstanbul'un yeniden geri gelmesini şu dizelerle arzu eder:

İstanbul çok perişan geldi halin doğrusu
Gördüm ki her tarafın birer yürek ağrısı
Yaşarken gönlümüzde seni sevmek çağrısı
Bize yeniden getir seni bul da İstanbul
Yazık kaybolup gittin İstanbul da İstanbul

Soyuer, şiirin son dördlüğünde İstanbul'un elli yıl önceki halini hatırlar. Boğazın ve tertemiz gökyüzünün güzelliği ne yazık ki şimdi yoktur. İstanbul'un kuru yaprak misali bu denli değişmesi vicdana sığmayan bir durumdur. Bu duruma anlam veremeyen şair, İstanbul'un kaybolmasına karşı üzüntüsünü şu dizelerle dile getirmiştir:

Hele şöyle bir düşün elli yıl öncesini
Boğaz yerde akvaryum, ay gökte bakır sini
Hangi vicdan büyümüş sana karşı bu kini
Kuru yaprak gibisin artık dalda İstanbul
Yazık kaybolup gittin İstanbul da İstanbul

Halil Soyuer, *Dünya (Sevgi Bağları, s.45)* adlı şiirinde zamanla birlikte dünyanın fiziksel ve sosyal açıdan değişmesini eleştirmiştir. Dünyanın ve denizlerin kirlenmesi, ormanların yanması, internet ve teknolojinin dünyanın ekolojik düzenini değiştirmesi gibi çevre duyarlılığını yansıtan konulara değinir. Dünyayı yaşanmaz hale getiren depremle, aşırı sıcaklar gibi etmenlerin insanlığın tabiata barbarca yaklaşımı sonunda ortaya çıktığından bahseder:

Güneşi kapatan bulutlar kızgın
Artık dayanamaz olduk sığağa
Altı nokta iki, dört nokta sekiz
Depremle yaşıyor kucak kucaka

Denizleri esir almış dalgalar
Şikayeti hiç bitmiyor karadan
Kir akıyor hiç durmadan üstüne
Uygarlığın bağrındaki yaradan

Soyuer şiirde, uygarlık diye tabir edilen insanoğlunun aslında dünya düzenine ne kadar zarar verdiğinin altını çizer. Dalgaların yükselmesi, bulutların kaybolması, depremlerin artması hep bu yüzdendir. İnsanlık yaşam alanını genişletme uğruna fütursuzca tabiatı tahrip etmektedir. Bilinçli bilinçsiz çıkarılan orman yangınları, petrol boru hatları, kesilen ormanları ve dağları dünyayı her geçen gün yaşanmaz hale getirir. Dünya ise kendine yapılan bu zulümlere karşı isyan eder:

Yeraltının sancısından koku var
Topraktan fışkıran mavi akımda
Hiç durmadan kan ağlıyor dağları
Yanan ormanları yoğun bakımda

Şiirin devamında teknolojinin insan hayatına ve dünyanın ekolojik dengesine etkileri anlatılır. Alıcıların, radarların, internet ağlarının insanları ve toplumları birbirine yaklaştırarak coğrafya ve tarih kavramlarını yok ettiğinden bahsedilir:

İnternette sayfa açan açana
Alıcılar vericiler ve radar
Değişen coğrafya kaybolan tarih
Çiçekten tutun da ağaca kadar

İki binli yıllar ve teknoloji
Gökyüzünde sıra sıra uydular
Ne gördüler bu halini dünyanın
Ne de acı feryadını duydular

Halil Soyuer, bazı şiirlerinde az da olsa siyasi konulara değinmiştir. 1997 yılında tarikat şeyhlerinin Başbakanlık köşküne iftara çağırılması üzerine yazmış olduğu şiirle bu duruma tepki göstermiştir. Şiirde, Türkiye'nin değişen sosyo-politik düzenini, Atatürkçülükten ayrılmasını eleştirir. "Nereye Türkiyem nereye

gidiş” diye sorar ve ülkedeki değişimin vebalinin kimde olduğunu anlamaya çalışır. Bu duruma artık söylenecek söz kalmadığını şöyle ifade eder:

Nereye Türkiyem nereye gidiş?

Sende ne heyecan ne de öz kaldı

Atatürkçülükten bağrında

Bir belli belirsiz silik iz kaldı

...

Emniyet müdürün Kaymakam Valin

Pazarlık konusu nedir bu halin

Kimlerin boynunda senin vebalin

Buna söylenecek sanma söz kaldı

(*Az Kaldı, Yürektir Sevginin Vatanı, s.63*)

Halil Soyuer, *Sevgi Çiçekleri*’nde *Kadın* adını verdiği ve “Bütün Annelere” diyerek ithaf ettiği şiiri kadınlar için yazmıştır. Aynı eserin *Nesirler Durağı* bölümünde kadınlardan ve kadın haklarından bahsettiği bir yazıya da yer verir. Bu yazıdaki şu dizeler, onun sosyal açıdan kadınlara bakış açısını örnekleyecek niteliktedir:

“Türk kadını, evladına olan şefkatini, muhabbetini, sadakatinin yumağına çile çile saran kadın ve yeri vakti geldiğinde, fedakârlığını, kahramanlığıyla kolkola verip vatan ufuklarına bir güneş gibi doğan kadın. Onların da elbet hakları olmalı. Elllerinde bir bayrak gibi taşıyacıkları ve koruyacakları hakları olmalı.”¹⁰⁰

Soyuer, *Kadın (Sevgi Çiçekleri, s.72)* adlı şiirde ise kadınların hem yâr, hem sevgili, hem de eş olduğundan ve ömür boyu yuvayı ısıttığından bahseder. Şaire göre insanların halinden anlayan, yüreği sevgiyle dolu olan kadınlardır. Dünyada insanın başını gururlandıran, mutfaktaki yemeği pişiren de emektar kadınlardır. Şaire göre kadınlar, zorluklarla dolu hayat yolunda hem bir yoldaş, hem de dertlerin dermanı olan kişilerdir:

Önce yâr’dır, sevgili, zaman gelir eş olur,

Yüreği sevgilerle dolan o değildir?

Yuvayı ömür boyu ısıtan ateş olur,

Halimizi anlayan, bilen o değildir?

Şu hayatta onunla gururlanır başımız,

¹⁰⁰ Soyuer, *Sevgi Çiçekleri*, 56.

Onunla ocaklarda kaynar ömür aşımız.
Çetin hayat yolunda odur can yoldaşımız,
Derdimize dermanı bulan o değildir?

Halil Soyuer, *Sevgi Seli (Sorma Hiç, s.86)* adlı şiirinde 90'lı yıllarda Avrupa'da gerçekleşen Bosna Savaşı'nı konu edinmiştir. Sevgi temasında da yer verdiğimiz bu şiirde binlerce insanın öldüğü kanlı savaşın sebebini sevgi yoksunluğuna bağlamıştır. Sosyal meselelere karşı görüşlerini yer yer şiirlerinde işleyen şairin Bosna Hersek'te yaşananlara dair bazı dizeleri şu şekildedir:

YUNUS dünyamızın sevgi kaynağı
Sevmeyi öğrensek bunu görsek de
Sel gibi akmazdı bu insan kanı
İnsanlar ölmezdi BOSNA HERSEK'te

1.15. KİŞİLER

Halil Soyuer'in şiirlerinde bir tema olarak anlatmayı seçtiği kişileri iki gruba ayırmak mümkündür. Bunlardan birincisi şairin gerek Anadolu'yu gezdiği zamanlarda gerekse gazetecilik yaptığı yıllarda tanımış olduğu bazı insanlarıdır. Tahkiyeli bir üslupla biyografik tarzda anlattığı bu şiirlerle farklı insanlık manzaralarını okuyucuya yansıtmıştır. Bir inşaat işçisinden çamaşırcı bir kadına, sanayide çalışan yetim bir gençten mahalledeki güzel bir kıza kadar çeşitli karakterler bu şiirlere konu olmuştur. Diğer grupta ise Soyuer'in yakın arkadaşları bulunur. Soyuer, zaman zaman ağırlığı bestekârlardan oluşan ve değer verdiği dostlarının özelliklerini şiirlerinde işlemiştir. Bu şiirlerde ise en çok dostluk kavramını öne çıkardığı görülür. Şairin eserlerinde çok sayıda kişi ismi geçmektedir. Bu şiirlerin tamamını bu bölümde vermeyeceğiz. Burada gösterdiğimiz örnekler, şiirin bütününde bir kişinin tema olarak işlendiği şiirlerden oluşmaktadır. Bu iki gruba ayırdığımız örneklerin haricinde Soyuer, Yunus Emre ve Karacaoğlu'na da kişi olarak şiirlerinde yer vermiştir. Yunus Emre'yi ayrı bir başlık altına incelediğimiz için buraya almadık.

Soyuer'in kişilere yer verdiği şiirlerinin en bilineni *Bingöllü Durmuş* adlı şiirdir. Şairin, ilk defa *Kör Kuyu (s.56)* adlı eserinde yer verdiği şiir, daha sonra *Akşamüstü* ve *Gönül Dağları* adlı eserlerde de yer almıştır. Şiirde Bingöl'de bir

dağ köyünde doğup çalışmak amacıyla Ankara'ya gelen Durmuş'un bir gecekondu da dramatik bir şekilde ölmesi anlatılır. Soyuer, öksüz ve yetim kalan Durmuş'un hikâyesine şu dizelerle başlar:

Bingöl'ün beş evli bir dağ köyünde,
Bir ağaç altında doğmuştu O.
Hem yetim, hem öksüz kaldı da,
Susuz bir çiçek gibi buruştu O.

Ardından Durmuş'un yoklukla mücadelesini, insanlardan önce dağları tanımasını anlatmıştır. Durmuş'un, bazen kimsesizliği aklına gelince içinde fırtınalar koptuğundan bahsetmiştir. Cömert bir şekilde başkaları için çalışan Durmuş'un kendi muradına eremediğini şu dizelerle anlatır:

Dağları tanıdı insanlardan önce
Yok'u öğrendi var'dan önce
Kimsesizliği bazan aklına gelince
İçiyse kıyasla vurmuştu O

Soyuer, şiir boyunca Durmuş'u anlatmaya devam eder. Kazmayla kürekle köyünde özgür olan Durmuş'un bir yuva kuramadığından, kalabalıklar içindeki yalnızlığından bahseder. İçinde vatan sevdası da taşıyan Durmuş, bin bir acıyla boğuşmuştur, kimseye yan gözle bakmayacak kadar namusludur. Başkent'e gelip çalışan Durmuş, bazen yüksek inşaatların tepesinde büyüdüğü dağları düşünmektedir. Şiirin sonunda ise Durmuş'un bir gecekondu da donarak ölmesi anlatılmıştır:

Gücünü ellere sebilce verdi
Ne yüzü güldü, ne murada erdi
Dağ çıksa karşısına ezerdi
O ne bakış, o ne duruştu O

Hep eller için büyüdü yüreği
Olamadı bir evin orta direği
Eline aldı mı kazmayı küreği
O ne sallayış, o ne vuruştu o

Genç genç kıvrandı da binbir acıyla
Kimseye yan bakmadı gözünün ucuyla
Vatanı duyunca şahlandı gücüyle
Yürü dediler, koştu O.

Geçen kış, buzlar kalıplaşırken suda,
Bir gece, sabaha karşı dondu da,
Ölüsünü buldular gecekonduda,
Baktılar, Bingöllü Durmuş'tu o.

Soyuer'in öyküleme yaparak yazdığı şiirlerinden bir diğeri *Nuriye (Kör Kuyu, s.60)* isimli şiirdir. Şair, bu şiirinde çamaşırcılık yaparak ölen kocasından kalan tek hatıra olan kızını büyütmeyi amaçlayan Çamaşırcı Nuriye'nin acı hikâyesini okuyucuyla paylaşır. Serbest tarzda yazılan şiirin ilk bendinde çamaşır yıkamaktan elleri parçalanan ve her akşam eve yorgun argın dönen Nuriye okuyucuya şu dizelerle tanıtılır:

Kızına saçlarını süpürge etmişti Nuriye
Bir o kalmıştı, ölen kocasından geriye.
Çamaşırlarda elleri parçalanıyordu
Evine dönüyordu her akşam, eriye eriye
Çamaşırcı Nuriye.

Şiirin devamında Nuriye'nin kızı için hayallerine yer verilir. Nuriye, kızının lüks salonlarda gelin olanlar gibi evlenip mutlu bir yuva kurmasını hayal etmektedir. Kızına göz kulak olmak için namusuyla çalışmaktadır. Soyuer, yıllar içinde kızının büyümüş olmasına karşın Nuriye'nin yaşlanmasını şiirde şu şekilde anlatmıştır:

Yıllar böyle geçti ötelere, avuçlarından
Alına beyazlık vuruyordu ağarmış saçlarından
Kızı büyüdü gönüllerde, gözlerde
Hep torununu düşünüyordu, yıkadığı bezlerde
Güzeldi, alımlıydı, fidan boyluydu
Bir akşam, mahallede bir haber duydu
Üç günde dönüverdi bir kemik bir deriye

Çamaşırcı Nuriye.

Nuriye’yi bir deri bir kemiğe döndüren haber, esrarkeş bir serseri olan mahalledeki köftecinin kızına göz dikmesidir. Bu genç, kızını kendisine vermesi için Nuriye’yi tehdit etmektedir. Her akşam eve ölürcesine korkuyla giren Nuriye’nin, bir akşam korktuğu başına gelir. Kızının kaçırılmasından sonra Nuriye’nin tıpkı Bingöllü Durmuş gibi acı ölümü şiirin sonunda şu şekilde dile getirilir:

Bir gece evini bastılar Nuriye’nin
Zorla alıp gittiler kızını, kayboldular
Ertesi sabah evine gelen komşular
Onu kapının eşiğinde ölü buldular
Belki de kızım, eş oldu diye bir serseriye
Kahrından öldü Çamaşırcı Nuriye

Soyuer, “Çökmüş bir zavallıya” sözleriyle ithafta bulunduğu *Arıyor* (Yürektir Sevginin vatani, s.49) adlı şiirinde benzer şekilde hayata tutunamamış bir karakteri okuyucuya anlatır. Bu zavallı kişi, eski günlerini arayan, birçok dertten mustarip, hiç gülmeye vakti olmamış dertli biri olarak şiirde şu dizelerle tasvir edilmiştir:

Camiymiş vaktiyle amma yıkılmış
Sanıyor ki hâlâ mihrap duruyor
Bir gemi ki yıkılmış fırtınalardan
Belli sığınacak liman arıyor
...
Hayatta gülmeye vakti olmamış
Bir adım atacak hali kalmamış
Sevgi dolu bir gönüle dolmamış
Şimdi dolmak için imkân arıyor
...
O artık sonsuza yolculuk gibi
Bir kemik bir deri bir soluk gibi
Caddede canlı bir korkuluk gibi
Vazife yapacak bostan arıyor

Halil Soyuer, *Ağladı (Kader Fashı, s.88)* adını verdiği şiirinde ise babası ölen birinin hikâyesini okuyucuyla paylaşır. Müzikli bir ortamda şarkıları dinleyen bu kişi zaman zaman hüzünlenir ve hatıralar karşısında gözleri dolar. Kaderine karşı isyankâr bir tavırla ölen babası için ağlarken kadehleri de arka arkaya yudumlar. Soyuer, bu görüntüyü şiirinde şu dizelerle okuyucuya sunar:

Bu böyle kader mi dedi ilk önce
Sonra birdenbire sustu ağladı
Çok sevdiği babasını kaybetmiş
Belki kaderine sustu ağladı

...

İrkildi bir ara kendine geldi
Saatler geçse de vakit güzeldi
O artık yanarak esen bir yeldi
Şarkılarla esti esti ağladı

Ahları çektikçe bir bir derinden
Fırlayacak sandım kalbi yerinden
Yaşlar dökülürken kirpiklerinden
Ağlamak değildi kastı, ağladı.

Halil Soyuer, biyografik tarzda yazdığı şiirlerin hepsinde şiiri kötü bir sonla bitirmez. Genelde acı çeken insan manzaraları bu şiirlerde karşımıza çıksa da *Muharrem* adlı şiirde tüm olumsuzluklara rağmen hayata tutunan bir karaktere yer verir. Bu şiirde, babası kumar masasında vurulan ve annesi de başkasına kaçınca hayatta tek başına kalan Muharrem'in alın teriyle çalışarak bir yuva kurup sanayi çarşısında demir ustası olması anlatılır. Üslup kısmında şiire yer verdiğimizden buraya yalnızca son dördlüğünü alıyoruz:

...

Ana, baba sevgisi yıllarla kalmış kında
Şimdi o, Ankara'nın sanayi çarşısında
Ve tam on yedi saat ateşin karşısında
Demiri iplik gibi bükenlerden Muharrem

Soyuer, *Bir Kız Vardı (Kader Fash, s.90)* adlı şiirinde yıllar önce mahallesinde oturan güzel komşu kızını tanıtmıştır. Şiirde kızın güzelliği, çekiciliği, nazı, bakışları gibi özellikleri üzerinde durulmuştur. Soyuer, şiirin sonunda, herkesin hayran olduğu bu güzelin bir yüzbaşıyla evlenerek gittiğini hayal kırıklığı içinde ifade etmektedir. Şiir, Ahmet Muhip Dıranas'ın *Fahriye Abla* adlı şiirini hatırlatmaktadır. Örnek olması için şiirden bazı dörtlükleri aşağıya alıyoruz:

Bir güzel kız vardı yıllar öncesi
Komşumuza geliyordu yazları
Hepimiz tanırdık Bakkal Kemalın
Erdekteki baldızının kızları
...
Ta karşıdan güller gibi kokardı
Bir baktı mı acımazdı yakardı
Ona herkes maşallah der bakardı
Konuşurdu yürüyorken dizleri
...
Ankara onunken dağı taşıyla
Evlenmiş dediler bir yüzbaşıyla
Kalakaldık gözümüzün yaşıyla
Bir imzaya kurban etti bizleri

Halil Soyuer, yukarıda örneklerini verdiğimiz gözlemlediği kişiler dışında yakın çevresinde bulunan birçok kişiyi de şiirine konu edinmiştir. Ankara'da müzisyenler başta olmak üzere geniş bir dost çevresi bulunan şair zaman zaman bu kişileri şiirlerinde okuyuculara tanıtmıştır. Şair bu şiirlerde dostlarının değer verdiği yönlerini ya da aralarındaki yakınlık ve dayanışmayı anlatmıştır. Halil Soyuer'in şiirlerinde anlattığı kişiler, Prof. Abidin Kumbasar, Ahmet Tufan Şentürk, Avni Anıl, İsmet Sezgin, Orhan Ete, Ahmet Uğur Arıbaş ve Ziya Taşkent'tir.

Soyuer, *Hocam (Seninle s.94)* adlı şiirini Prof. Abidin Kumbasar için yazmıştır. Dörtlüklerdeki son dizeleri "Kumbasar Hocam" şeklinde bitirerek

dostuna olan sevgi ve saygısını ifade etmiştir. Şiirdeki bazı dörtlükler şu şekildedir:

Biziz koca günün her saatinde
Sevgilerle dolan Kumbasar Hocam
Daha söylenecek çok sözümüz var
Fırsattır kaybolan Kumbasar Hocam

İnsan dertsiz olmaz dağın karı var
Bizi bizde gözetleyen biri var
Giden hoş gitmiyor dersek yeri var
Hoş gelmiyor gelen Kumbasar Hocam

...
Sen de bir yuvanın temel taşı
Vatan kavgasında elebaşısın
Sabahlar yeter ki bizden ışınsın
Biz olalım gülen Kumbasar Hocam

İnsan sevgisiyle taşar özümüz
İşimizden kara çıkmaz yüzümüz
Neler gördü hocam neler gözümüz
Bize yeter kalan Kumbasar Hocam

...
Beni kucaklarsın yiğit gönlünce
Ne yapsak yakışmaz biz gibi gence
Ülkemizde pek az kalmışız bence
Dosttur bizi bulan Kumbasar Hocam

Soyuer'in bu şiiri 2003 yılında yazılan *Seninle* adlı eserinde yer almıştır. Şiirin yazıldığı tarihte Soyuer seksen iki, Abidin Kumbasar yetmiş iki yaşındadır. Soyuer'e göre ilerlemiş yaşlarına rağmen iki dostun bu dünyada söyleyeceği çok söz vardır. Günün her saati sevgi hisleri taşımaları onların bir başka özelliğidir. Şiirin ikinci dörtlüğünde şair konuyu değiştirmiştir. Gidenin de gelenin de durumundan hoşnut olmadığını, insanın dağların başındaki kar misali derdinin de

bulunduğunu, içimizde bizim her yaptığımızı bilen birinin olduğunu ifade ederek metafizik bir yaklaşım sergilemiştir.

Yukarıya aldığımız üçüncü dürtlükte Abidin Kumbasar'ın aile babası ve vatan sevdalısı olmasının üzerinde durulmuştur. Şair, sabahların doğuşunu gördüğü müddetçe dostuyla beraber gülebilmeyi temenni etmiştir. Ardından şiirlerinde çokça işlediği insan sevgisinden bahsetmiş, dostunun da kendi gibi insanları çok sevdiğini ve işini dosdoğru yaptığını dile getirmiştir. Soyuer, yıllar geçmesine karşın kendisini yigıtçe kucaklayan Kumbasar'la halen genç olduklarını ve ne yaparlarsa kendilerine yakışacağını ifade etmiştir.

Şair Ahmet Tufan Şentürk Soyuer'in yakın dostlarından biridir. Üç şiirini dostuna ithaf eden Soyuer, *Eskimeyen Dost (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.56)* şiirinde Şentürk'ten bahsetmiştir. Özellikle vefa ve dostluk kavramlarına eğildiği şiirde Şentürk'ün hayata karşı duruşunu şu dizelerle anlatmıştır:

Dünyada senmişsin dost dedikleri
Yüzüme bakışı eskimeyen dost
Kasketin içinden sarı saçını
Alnına döküşü eskimeyen dost

Hayatla bozmamış hiç arasını
Hep kendisi sarmış iç yarasını
Cebinden çıkarıp sigarasını
Kibritle yakışı eskimeyen dost

Yıllar geçip gitti sen derindesin
Eller sığ sularda sen derindesin
Hala şu yolların ezberindesin
İnişi yokuşu eskimeyen dost

Gülse duyguları coşarcasına
Yürürse kabından taşarcasına
İnsana imdada koşarcasına
Gözünü dikişi eskimeyen dost

Sabrı sensin kahırlara gem eden
Katlandır her derde bir şey demeden
Haksızlık önünde hiç beklemeden
Çileden çıkışı eskimeyen dost

Her umudun oturmada tahtına
Kimse ses vermedi suskun ahtına
Kendisiyle doğmuş kara bahtına
Boynunu büküşü eskimeyen dost

Soyuer, dostunu; hiç eskimeyen bakışı, kasketi altındaki saçları, sigarasını yakışı gibi fiziksel özellikleriyle anlatmış gibi görünse de onun hüznlerle ve yalnızlıklarla geçen hayata karşı tavrını da bu şiirde yansıtmıştır. Şentürk için yazdığı yalnızlık şiirlerinde de hiç çocuğu olmayan ve 1976'da eşini kaybeden arkadaşını anlatmıştır. Soyuer'e göre Ahmet Tufan Şentürk, duygularını coştururcasına güler, bakışlarıyla insana güven verir. Tüm hüznlere, dertlere sabırla katlanmasını bilir, haksızlık önünde ise hiç beklemeden tepki gösterir. Onun kara bahtının ise doğuştan geldiğini söyler ve bu duruma da mağrur bir şekilde boynunu büküğünü dile getirir.

Halil Soyuer'in şiirlerinde anlattığı kişilerden biri de ünlü bestekâr Avni Anıl'dır. Uzun yıllar öncesine dayanan dostlukları şairin fotoğraflarında, kitaplarının sonunda yer verdiği anılarında da yer almıştır. Soyuer, üç şiirini Avni Anıl'a ithaf etmiş, birinde ünlü sanatçıyı anlatmıştır. *Avni Anıl'a (Sevgi Çiçekleri, s.74)* başlıklı şiirde ünlü bestekârın sanata, müziğe ve sanatçı olması dolayısıyla güzellik kavramına olan tutkusuna yer vermiştir. Şiirde, Avni Anıl'ın bir anda duraksayıp şahit olduğu güzelliklere besteler yaptığı ve benliğinden çıkardığı notaları arabeske benzetmeden müziğin en güzel haliyle dinleyicilere sunduğu dile getirilir:

Nerde bir güzelliği görse orda kalıyor
Başını öne eğip duruyor Avni Anıl.
Sonra birden çıkıyor, benliğinin içinden
Güzeli nota nota sarıyor Avni Anıl

Güzel için doğmuş o yönelmiyor çirkine
Besteyi benzetmiyor bir arabesk sirkine
Aradan nice yıllar geçip gitse de yine
Her yerde güzelliği arıyor Avni Anıl

Soyuer, sanatçıyı her daim güzelin peşinde olan bir görüntüde anlatmıştır. Sanatçı kimliği gereği her daim güzeli kovalayan Avni Anıl, şiirde hiç bitmeyen duygu seline sahip, sürekli sorular soran, şarkı sözlerindeki yalan yıllara, bazen de yeşil gözlere dalan ve titreyerek kendine gelen ilhamları tüm güzellikleriyle bizlerle paylaşan biri olarak tasvir edilmiştir:

O ne duygu seli ki elli yıldır bitmiyor
Kendinden geçtiğini kendi de fark etmiyor
Güzelliğin yanından ayrılmıyor gitmiyor
Bir cevap almak için soruyor Avni Anıl.

Yanılmadan düşüyor güzeldeki izlere
Bazan yalan yıllara, bazan yeşil gözlere
Güzelden titreyerek aldığını bizlere,
Güzellikler içinde veriyor Avni Anıl.

Soyuer, şiirin devamında Avni Anıl'ın notalarla bir sihirbaz misali oynadığını, sanatın özünü makamlarla yansıttığını ve bundan edindiği mutluluğu ifade eder. Şaire göre Avni Anıl'ın güzel olandan caydığını hiçbir kitap yazmaz, o normal insanlardan çok daha farklı bir duyuş ve görüşle eserlerini yaratır. Bazen gizlice sanatçıyı izleyen Soyuer, onun her şarkıyı gözyaşlarında yaşattığına, her güzelliğe erircesine baktığına şahit olur:

Elinde sekiz nota, sanki sekiz sihirbaz,
Öz öz'den aldığını veriyor bize az az
Bazan rast, bazan hüzzam, bazan nihavent hicaz,
Onlarla mutluluğa eriyor Avni Anıl.

Daha kitap yazmadı güzelden caydığını
Daha kimse görmedi, çirkine uyduğunu,

Duyunca, bizden ayrı, duyuyor duyduğunu;
Bakınca, bizden ayrı, görüyor Avni Anıl.

Bazan şöyle bakarım, ona gizli, derinden
Her şarkının gözyaşı damlıyor gözlerinden.
Güzelliği gördü mü oynamıyor yerinden
Adeta, baka baka, eriyor Avni Anıl.

Halil Soyuer, sosyal olarak hareketli bir yaşama sahiptir. Eğlence mekânlarında, davetlerde sıkça bulunması, şiirlerinin birçok müzisyen tarafından seslendirilmesi onun özellikle bestekârlarla yakın ilişkiler kurmasına zemin hazırlamıştır. Avni Anıl gibi Soyuer'in yakın dostlarından olan bir başka bestekâr da Ahmet Uğur Arıbaş'tır. Soyuer, dört şiirini Arıbaş'a ithaf etmiştir. Bu şiirlerinin üçünü "Can Kardeşim A. Uğur Arıbaş'a" şeklinde sunarak dostuna olan sevgisini dile getirmiştir. Bu şiirlerden *Var (Kader Faslı, s. 58)* ve *Bize (Sonbahar Çiçekleri s,28)* başlığını taşıyan eserler Arıbaş'ı anlatır. Soyuer, *Var* adlı şiirde dostunu sevecenliği, yiğitliği, her yerde sözünü tutması, benzersizliği, herkesin yardımına koşması gibi meziyetlerle anlatmıştır. Şiirde, Arıbaş'ın dostluğa ve mertliğe önem verdiğini, köklü bir aileden geldiğini, dört kardeşe sahip olduğunu da Soyuer'in dizelerinden öğreniriz. Şair, arkadaşını bize şu şekilde tanıtır:

UĞUR denmiş bir yiğidin adına
Nüfusunda tam kırk yedi yaşı var
Her insanı ayrı seven bir yürek
Gül yüzünde çatılmayan kaşı var

Her zaman her yerde sözünün eri
Emsali başka yok dense de yeri
Çünkü onun hala ne bir benzeri
Ne de ona benzeyen bir kişi var

...

Dostun aşığıdır mertin kölesi
Bir daha dünyaya gelmez böylesi
Tarihe malolmuş bir sülalesi

Bir ana-babadan dört kardeşi var

Soyuer, *Bize* adlı şiirinde ise kendisinin dostluğa verdiği önemi Ahmet Uğur Arıbaş üzerinden anlatmıştır. şiir Arıbaş için yazılmıştır ve ona hitap etmektedir. Sanatçının kendisine dair bir konu içermediği için şiire burada yer vermedik.

Halil Soyuer, ünlü bestekâr Ziya Taşkent'i de ölümünün ardından yazmış olduğu bir şiirle anmıştır. şiirde, Ziya Taşkent'in eşi Ulviye Hanım ile olan evliliğinden, kimseye boyun eğmeyen kişiliğinden bahsedilir. Ayrıca Soyuer, Ziya Taşkent'i sonsuzluğa uğurlarken ondan önce ölmüş olan büyük bestekârların birçoğunun adını anarak onlara selam gönderir. şiir, Soyuer'in eserlerinde geçen isimlerin, dolayısıyla da çevresinde bulunan ve arkadaşlık kurduğu kişilerin arasında müzisyenlerin ne kadar büyük bir payı olduğunu bize gösterir:

Bu da varmış kaderinde Ziya bey,
Huzuru mahşere bizden gam götür
Muzaffer İLKAR'a Sadi HOŞSES'e
Yesari ASIM'a bol selam götür

Ne kadar mutluydun ULVİYE ile
Ondan ayrılmadın ölürken bile
Elele koştunuz en son menzile
Oraya Ziya bey böyle nam götür

Bir bir anlatırsın bizi sorana
Selahattin İNAL, Zeki MÜREN'e
Güneri TECER'e Osman TÜREN'e
Sadettin KAYNAK'a bol selam götür

Kimseye başını eğmemiştin sen
Nedir bu kadere böyle diz çökmen
Nermin DEMİRÇAY'la Hüseyin GÖKMEN
Yücel AŞAN'a bol selam götür

On yedi Ağustos aman aman hey...
Sazlar kan ağlasın tam hıçkırsa ney
Cevdet KOZANOĞLU, Şerif İÇLİ bey
Ekrem GÜYER'e bol selam götür

Soyuer'in yakın dostlarından biri şair ve bestekâr olan Orhan Ete'dir. Bursa'nın tanınmış iş adamlarından olan Orhan Ete, aynı zamanda Gönülferah adlı otelin de sahibidir. Soyuer, Bursa'ya gittiği vakit bu otelde kalır ve zaman zaman davetlere katılır. Yakın dostu olan Orhan Ete, onun şiirlerinde ayrıntılı olarak tanıtılmasa da bazı eserlerde kendisine ait dizeler yer alır. *Bursa Yolları (Gönül Dağları, s.132)* adlı şiirde Orhan Ete, dostluk kavramıyla birlikte şu şekilde geçer:

GÖNLÜFERAH düşmüş yâdına onun
Yalanı dolanı yoktur ki bunun
ORHAN ETE denmiş adına onun
BURSA'da dostların özü bekliyor

Soyuer, *Orhan Ete'ye (Gönül Dağları, s.132)* adlı şiirinde, bir beyitle babası Sait Ete'nin de adını anarak Orhan Ete'ye yer vermiştir. Soyuer'e göre Sait Ete bile Orhan'ın doğması için dünyaya gelmiştir. Şair sevgisini şu dizelerle gösterir:

ORHAN doğacak amma, sebepsiz olamaz ki
Gelmiş o SAİT belki de dünyaya bu yüzden.

Soyuer'in Orhan Ete'den bahsettiği son şiiri, *Bir Bursa Gecesi (Sevgi Çiçekleri, s.78)* adını taşır. Orhan Ete'nin Gönülferah Oteli'nde verdiği bir davet akşamında yazılan şiirde, şu dizelerle kendisinden bahsedilmiştir:

Gönül yapılarında Ete'nin imzası var
Allah onu doğuştan şiire mimar etti
...
O geceyi yaratan oydu GÖNLÜFERAH'ta
Muhabbet meclisinde bizi bahtiyar etti

Halil Soyuer'in şiirlerinde yer verdiği kişilerden bir diğeri ünlü siyasetçi İsmet Sezgin'dir. *Şair İsmet Sezgin'e (Sevgi Burcu, s.28)* adını taşıyan ve "Partisinden istifa etmesi üzerine" notuyla tek dörtlük halinde kaleme alınmış

olunan şiirde İsmet Sezgin'in sahip olduğu alçak gönüllölükten, makama itibar etmemesinden ve sevgiye verdiği önemden bahsedilir. Soyuer'e göre makamlar gelip geçicidir, İsmet Sezgin'in olduğu her yer, tevazünün büyüdüğu yerdir:

İsmet'le büyür olduğu yerde tevazu
Olmaz ki o hiç sevgide hiç cephede bezgin
Yıllarla makamlar gelecektir geçecektir
Lakin o değişmez, yine İsmet, yine Sezgin

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİN ŞEKİL OLARAK İNCELENMESİ

2.1. NAZIM ŞEKLİ

Halil Soyuer nazım şekli olarak farklı biçimleri denemiş olsa da şiirlerinin büyük çoğunluğunda halk şiirine ait geleneksel nazım biçimlerini tercih etmiştir. Karacaoğlan ve Yunus Emre'yi pir belleyen, halk şairlerinin izinden giden Soyuer, şekil bakımından da geleneğin takipçisi olmuştur. Bunun yanı sıra Divan şiirine ve modern şiire ait serbest nazım şekliyle yazdığı şiirleri de vardır.

2.1.1. Geleneksel Yerli Nazım Şekilleri

2.1.1.1. Halk Şiirinden Alınan Nazım Şekilleri

Milli edebiyatın etkisiyle halk edebiyatına ve onun geleneksel formlarına yönelen edebiyatçılar, Batı'dan yeni alınan nazım biçimlerinin yanı sıra koşma, semai, mani gibi türleri yeniden kullanmışlardır. Uyak düzeni ve ölçüleri açısından halk şairlerinin söyledikleriyle bir fark olmasa da konu bütünlüğü, dil, üslup, içerik bakımından farklılık bulunmaktadır.¹⁰¹ Ayrıca bu yeni şiirlerde konuyla ilgili bir başlık bulunmakla birlikte genellikle mahlasa yer verilmez. Özellikle *Beş Hececiler* ve *Hisarcılar*la edebi bakımdan yakınlık gösteren Soyuer, geleneksel nazım biçimlerinden koşma ve semai tarzını sıklıkla kullanmıştır. Şimdi bunları inceleyelim:

2.1.1.1.1. Koşma

Halk şiirinde en çok kullanılan tür olan ve hece ölçüsünün (6+5 ya da 4+4+3 duraklı) 11'li kalıbıyla genellikle lirik konularda yazılan koşmalar Halil Soyuer'in en sık kullandığı nazım şeklidir. Örnek olması bakımından *Liman* adlı eserinden bir şiirini burada göstereceğiz. *Gözleri* (s.21) adlı şiir 6+5 duraklı 11'li

¹⁰¹ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 373.

hece ölçüsüyle yazılmıştır. Kafiye dizilişi (abab/cccb/dddb/eeeb...) şeklinde olan ve 6 bentten oluşan şiir, son dördlüğünde mahlasa da yer veren bir koşma örneğidir:

Sihirden ıfık var ıfıktan büyü,
Baktıkça aklımı bozar gözleri.
Kaşının üstüne düşen örtüyü,
Kırpik uçlarıyla üzer gözleri.

Gidişi aklımı baştan kaçırır,
Gülüşü kadehsiz şarap içirir.
Elleri boynuma ipi geçirir;
Merhamete gelip çözer gözleri.

Beni yaraladı bir ok atışta
Okun tek parçası kalmadı dışta
Dert, umut, sitem, naz, hepsi satışta
Gönlüme kurulmuş pazar gözleri

Aysız gecelerde mehtap yaratır
Hesaplara baksa sayı üretir
Zarf istemem diye ayak diretir
Kağıtsız mektuplar yazar gözleri

Ne eski tad kaldı ne eski huzur
Hatıralar her dema başıma vurur
İki sandal gibi uç uca durur
Aşkın ummanında yüzer gözleri

Aldırmaz Halil'in garipliğine
Her bakışı parmak, her sözü iğne
Döktüğüm yaşları dert ipliğine,
Mavi boncuk gibi dizer gözleri.

Halil Soyuer, koşma tipi şiirlerinde 11'li hece ölçüsü dışında (4+3 duraklı) 7'li, (7+7 veya 8+6 duraklı) 14'lü hece ölçüsü de kullanmıştır.

2.1.1.1.2. Semai

Uyak düzeni koşmayla aynı olan ve hece sayısı bakımından koşmadan ayrılan bir tür olan semai Soyuer'in kullandığı nazım biçimlerinden biridir. 8'li hece ölçüsüyle, kıvrak ve canlı söyleyiş tarzıyla *Gönül Dağları*'ndaki *Karışmayın* adlı şiir Halil Soyuer'in yazdığı semai tarzındaki şiirlere bir örnektir:

Umutların duvarını
Yıktığıma karışmayın
Bin geceden bir sabaha
Çıktığıma karışmayın

Muhtaç oldum tek dileğe
Boyun eğmedim çileye
Yumruğumu şu feleğe
Sıktığıma karışmayın

Saçta piştirm öç uğruna
Dışı yaktım iç uğruna
Bir hayatı hiç uğruna
Yaktığıma karışmayın

Sevgiler taşı kanımdan
Dert akıyor her yanımdan
Bu yaşta şu canımdan
Bıktığıma karışmayın

Gelip gürleye gürleye
Bittim terleye terleye
Emeği taşlı tarlaya
Ektiğime karışmayın

4+4 ve 5+3 şeklinde karışık duraklarla beş bent olarak yazılan eser (xaxa/bbba/ccca...) şeklinde uyak dizilişine sahiptir.

2.1.1.1.3. Türkü

Halil Soyuer iki şiirini Anonim Halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan türkü biçiminde yazmıştır. Bu şiirler, *Liman* (s.24) adlı eserdeki *Havran Ovası* ve *Gönül Dağları* (s.74) adlı eserdeki *Yunus 'a Sesleniş* adlı şiirlerdir. Her iki şiir de 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. *Havran Ovası*, 6 bent, *Yunus 'a Sesleniş* 4 bentten oluşur. İki şiirde de bentler 3, nakaratlar 2 dizeden meydana gelmiştir ve uyak dizilişi (aaabb / ccbb / ddbb...) şeklindedir. Örnek olması bakımından *Havran Ovası* adlı şiiri buraya aldık:

Havran ovasında bağ kütük kütük,
Acı söz mü duydun kaşları çatık.
Yollarda bellerde kalmışım bitik,
Tez gel yârim tez gel fazla eylene
Gönlümde saklısın dilde söylenme.

Havran ovasında Sıçanlı kuyu,
Durulmak bilmez de içilmez suyu.
Kimlerden aldın sen, bu nazlı huyu,
Tez gel yârim tez gel nazlı isen de,
Bakışların yeter hiç gülmesen de.

Havran ovasında diz boyu ekin,
Sabret, kavuşmamız gün kadar yakın.
Analar doğurmaz bir daha tekin.
Tez gel yârim tez gel uyma sözlere,
Mil çekerim sana bakan gözlere.

Havran ovasına kar seyrek yağar.
Güneşte gezme de kar gibi ağar.
Saçın parça parça omzunu döğer,
Tez gel yârim tez gel çöz de saçını,
Geçireyim deme ayın üçünü.

Havran ovasında öten kuş mudur?
Cefalı öterse bana eş midir?
Yediğim zehir mi yoksa aş mıdır?
Tez gel yârim tez gel doyur gönlümü,
Yakıp gittin cayır cayır gönlümü.

Havran ovasında çifte telörgü,
Bakışınan yakmak bir sana vergi.
Yanıp kül olmuşa neylesin sargı,
Tez gel yârim tez gel pek kalma kışa,
Gel de döndür beni, dert görmemişe.

2.1.1.2. Divan Şiiri Kaynaklı Nazım Şekilleri

2.1.1.2.1. Gazel

Halil Soyuer'in beyitlerle yazdığı 23 şiirin 15'i gazel tipi uyakla yazılmıştır. Bu şiirlerin 4 tanesinin ölçüsü aruzdur. Klasik Divan şiiri gazellerinden söyleyiş ve konu bakımından ayrılan bu şiirlerden biri *İnansak* adlı şiirdir. (mef û lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ul un) kalıbıyla 5 beyit olarak oluşturulan şiir şu şekildedir:

Allah'tan izin çıktı da geldik şu cihana
Her yerde onun ismini minnet ile ansak

Şükretsek onun verdiği her minnete içten
Mecnunu yakan sevgiye Leyla'da inansak

Bir bir veriyor rızkını her canlıya Allah
Her an koşuyor herkese imdada, inansak

Uysak da kesin emrine kaçsak kötülükten
Ahret geç olur, hükmüne dünyada inansak

Mutlak görüyor herkesi bir bir, gece gündüz
Allah'ı seven herkese imzada inansak

(*İnansak, Gönül Dağları, s.113*)

2.1.1.2.2. Rubai

Halil Soyuer'in eserlerinde yer alan 75¹⁰² şiir tek dörtlük halinde yazılmıştır. Bu 75 şiirin 25'i aruz ölçüsünde yazılmıştır. Bunların bir kısmı rubai özelliği gösterir. Soyuer, bu türde yazmış olduğu şiirlerinde genellikle (aaxa / xaxa) kalıplarını kullanmıştır. Bestelenen eserlerin bir kısmı bu şekilde yazılan dörtlüklerden oluşmaktadır. Dörtlüklerin bir kısmı aruz bir kısmı da hece ölçüsü ile yazılmıştır. *Körkuyu* (s.29) adlı eserde yer alan ve mef û lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ul kalıbıyla yazılan *Rubai* başlıklı şiir şu şekildedir:

Koşturmağa fer kalmadı dizde güzelim
Gerçek ararız açtığın izde güzelim
Geç kalsa biraz hükmünü infazda ecel
Gün doldururuz hizmetinizde güzelim.

Yürektir Sevginin Vatanı (s.147) adlı eserinde yer alan ve İsmail Demirkıran tarafından hicaz makamında bestelenen dörtlüğü yine aaxa dizilişiyle rubai tarzında kaleme alınmıştır. Şiirin kalıbı klasik rubai kalıplarından değildir. Birkaç yerde aruz hatası bulunan şiir, (fâ i lâ tün / fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün) kalıbıyla yazılmıştır. Her hangi bir başlığı olmayan şiir şu şekildedir:

Hasta gönlüm ağladıkça derdime derman mı var
Derdi benden aşkı senden almağa imkân mı var
Ayda yılda bir selamın gelse kâfi gönlüme
Ah ile geçmekte yıllar güldüğüm bir an mı var

2.1.2. Yabancı Edebiyatlardan Alınan Nazım Şekli

2.1.2.1. İkilikler

2.1.2.1.1. Düz Kafiye Nazım Şekli

Bu tür yeni mesnevi olarak da adlandırılır. Her beytin kendi arasında kafiye olduğu bu tür, mesneviden farklı olarak aruzun kısa kalıplarıyla yazılmaz, dolayısıyla hece sayısı daha uzundur. Birimler arasında konu bütünlüğü olması bakımından da klasik mesnevi tarzından ayrılır. Fransız şiirinden alınan bu tür

¹⁰² Tekrar eden şiirler dâhil edildiğinde bu sayı 96'dır.

hacim bakımından da mesnevi kadar uzun değildir.¹⁰³ Halil Soyuer'in bu biçimde yazdığı şiirlerinin sayısı üçtür. *Yeşil Özlemi* (Liman, s.16), *Sabahla Duyulan* (Aylak İnsanlar Kenti, s.52), *Hayat* (Körkuyu, s.7) şiirleri bu şekilde yazılmıştır. (mef û lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ul un) kalıbıyla 11 birimden oluşan *Hayat adlı* şiiri örnek olması açısından görelim:

Sıyrıl bu vücuttan, bu kemikten, bu fikirden
Zengin olanın farkı ne rüyada fakirden?

Madem ki söner, her tutuşan ev bu sokakta,
Madem ki yanar, her atılan şey bu ocakta.

Madem ki doğan gün batıyor, vakte erince,
Madem ki zaman, hükmediyor hep kaderince.

Sıyrıl, bu gülüşten, bu görüşten, bu sezişten
Madem ki kaçıp kurtulacak yol ezilişten.

Madem ki bu istasyonu terkeyleme vardır,
Dardır bu vagonlar, bu peronlar sana dardır.

Raylarda düşünmekle geçen yılların amma,
Raylarda düşünmekle çözülmez bu muamma

Sıyrıl bu inişten, bu çıkıştan, bu dalıştan,
Bir kal'a hayat, boş yere hiç zorlama dıştan.

Avucunda sıkıp sakladığın günleri an da.
Her sandalı bir dalgaya bindir bu limanda,

Dağlarda açan bunca ümit zambağı boştur.
Boştur bu gülüşler ve bu gençlik çağı boştur.

İnsan... Bu muamma, bu ömür yüklü güvercin.
Bir gün kırılır yılların emrindeki perçin.

Ah... İşte o gün, söylenir ardında uzaklar,

¹⁰³ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 143.

Bir başka kucak, ruhunu, toprakla kucaklar.

2.1.2.2. Dörtlükler

Halil Soyuer'in dörtlüklerle yazılan koşma tipi şiirlerinin dışında kalan eserlerinin büyük çoğunluğu yarı çapraz kafiyeli nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Her bendin 1 ve 3.mısralarının serbest, 2 ve 4. mısralarının kendi arasında kafiyeli olduğu bu nazım şekli (xaxa/ xbx/ xcxc...) şeklinde uyak dizilişine sahiptir. Soyuer'in bu tarz şiirlerine *Sevgi Bağları*'nda yer alan *Gidiş*, *Dargın*, *Dünya*, *İnsan ve Yıllar*, *Başkent Güzeli* gibi şiirleri örnek olarak verebiliriz. *İnsan ve Yıllar* adlı şiiri örnek olması bakımından buraya alıyoruz:

Ne çabuk gelmişti ne tez geçiyor
Nerdeyse bu yıl da bitiyor işte
Dur gitme ne olur diyemiyoruz
Söz sahibi değiliz ki gidişte

Biziz gelmiş geçmiş her şeyimizle
Bu günden yarına taşınan paket
Zaman depreminden hasar yarası
Kimi kime edeceğiz şikâyet

İnsan ve seneler, hayat ve ölüm
Körük ateşinde kızaran demir
Örse inen çekiç ve alın teri
Hep böyle geliyor yüceden emir

Hep böyleyiz elimizden ne gelir
Zamanın atında bir süvari
Hayatın yıl sonu bilançosunda
Zarar hanesinde kayıtlıyız biz

Ne çabuk gelmişti ne tez geçiyor
Ekim Kasım derken bu da bitecek
Yeni gelenlerden acaba kaç?
Kaçımızı yaşatmaya yetecek

2.1.3. Serbest Nazım Şekilleri

Türk edebiyatına Fransız sembolist sanatçıların etkisiyle giren ve vezinli kafiye ya da vezinsiz kafiye olabilen bu türün kesin kuralları da bulunmamaktadır. Bentlerdeki mısra sayıları ise kimi şiirlerde eşitken kimi şiirlerde farklılık gösterir.¹⁰⁴

2.1.3.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller

Bentlerdeki mısra sayısının aynı olduğu şiirlerdir. Şiirin tamamında aynı vezin ve uyak örgüsü kullanılır. Dörtlü, beşli, altılı, yedili gibi gruplara ayrılabilen bu türde Halil Soyuer'in şiirleri dört başlıkta ele alınabilir.

2.1.3.1.1. Eşit Düzenli Beşliklerden Oluşan Nazım Şekli

Halil Soyuer'in bu şekilde yazmış olduğu 22 şiiri vardır. 5'er dizelik bentlerden meydana gelen bu şiirlerin bent sayıları 2 ile 10 arasında değişiklik gösterse de en çok 5 ve 6 bent şeklinde yazılmıştır. *Sen (Liman s.17)*, *Gözlerinde (Kör Kuyu s.48)*, *Çılgınlar Sokağı (Gönül Dağları s.140)*, *Gönül (Sonbahar Çiçekleri, s.25)* bu şiirlerden bazılarıdır. *Liman* adlı eserde yer alan ve 4 bent şeklinde 14'lü hece ölçüsüyle (ababa/ cdcdc/ efefe/ ghghg) biçiminde kafiye dizilişi ile yazılmış olan *Deniz Özlemi* adlı şiiri örnek olarak verebiliriz:

Nerde görsem maviyi içim yanar derinden
Duyar gibi olurum dalgaların sesini.
Bir kitabım olaydı deniz köpüklerinden,
Nakşederdim kafama her bir sahifesini
Bir kitabım olaydı deniz köpüklerinden.

Bir deniz tablosuna bakarken derin derin
Bir anda hissedirim başımın döndüğünü,
Gözlerime gölgesi düşer yelkenlilerin.
Duyar gibi olurum bir vapur düdüğünü,
Gözlerime gölgesi düşer yelkenlilerin.

Ninni deyip uyuyam martıların sesine

¹⁰⁴ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 163.

Hayatım direklere yelken çekmekle bitsin
Düşeyim enginlerin yumuşak sinesine
Kulaklarım hep martı seslerini işitsin
Hayatım direklere yelken çekmekle bitsin.

Nerde görsem maviyi içim yanar derinden
Duyar gibi olurum dalgaların sesini
Bir çiçeğim olaydı deniz köpüklerinden
Dört mevsim süsleseydi evimin bahçesini
Bir çiçeğim olaydı deniz köpüklerinden.

(Deniz Özlemi, Liman, s.41)

2.1.3.1.2. Eşit Düzenli Altılı Bentlerden Oluşan Nazım Şekli

Halil Soyuer'in bu biçimde yazılmış 5 şiiri bulunmaktadır. *Henüz (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.73)*, *Aman Ha Aman (Sevgi Seli, s.67)*, *Bay Sıkıntı (Sevgi Seli s.89)*, *Biz İnsanlar (Aylak İnsanlar Kenti, s.13)* adlı şiirleri ve *Gönül Dağları (s.89)* adlı eserindeki 6 dizeden meydana gelen tek bentlik başlıksız şiiri bu biçimde yazılmıştır. 11'li hece ölçüsüyle 3 bent şeklinde yazılmış olan *Aman Ha Aman* adlı şiiri örnek olarak verebiliriz:

Elden kaçıp giden günden ötürü
Bir şey diyemiyor gözünü yuman
Yaşamayı aldık sanki götürü
Bitmeyen yollarda yürü ha yürü
Aman, aman, aman, aman ha aman
Umut dağlarını kapladı duman

Korku mevsimine girmiş insanlık
Dolduran yok yerde ağlayan boşu
Anadan doğunca başlayan koşu
Bilinmiyor nerde nasıl biter bu
Aman, aman, aman, aman ha aman
İrayıp gidiyor gözünü yuman

Endişede dallardaki çiçekler

Kuşlar zor açıyor kanatlarını
Deprem bölgesine dönmüş yürekler
Korku bulutları sarmış yarını
Aman, aman, aman, aman ha aman
Sabrın boğasını sıkıyor zaman

(*Aman Ha Aman, Sevgi Seli, s.67*)

2.1.3.1.3. Eşit Düzenli Sekizli Bentlerden Oluşan Nazım Şekli

Halil Soyuer'in bu biçimde yazdığı bir şiir vardır. *Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı* adlı eserde yer alan *Kim Sevmiş* (s.76) adlı şiir, 7'li hece ölçüsü ve 3 bent halinde yazılmıştır. Şiir şu şekildedir:

Benim kadar kim sevmiş
Ben seveyim kim kadar
Tek çıkar yolmuş sevgi
İçime dolmuş sevgi
Benim kadar kim sevmiş
Ben seveyim kim kadar
Mecnun mu sevmiş sanki
Benim sevdiğim kadar

Arılar mı balını
Ağaçlar mı dalını
Mevsimler kapatamaz
Sevgilerin yolunu
Benim kadar kim sevmiş
Ben seveyim kim kadar
Kim sevmiş söylesinler
Benim sevdiğim kadar

Sevgi çıkar yarsalar
Kemiğimi etimi
Kimseler ödeyemez
Sevgiden diyetimi

Benim kadar kim sevmiş
Ben seveyim kim kadar
Romeo Jülyet mi
Benim sevdiğim kadar

2.1.3.1.4. Eşit Düzenli Onlu Bentlerden Oluşan Nazım Şekli

Soyuer'in eserlerinde bu şekilde yazılan yalnızca 1 şiir bulunur. *Seninle* adlı eserinde yer alan *Başkentin Eski Yılları* "Nostalji" adlı şiir 7'li hece ölçüsüyle 10'ar dizeli 13 bentten meydana gelmiştir. Son iki dizelerinin nakarat şeklinde tekrar ettiği şiirin ilk iki bendini örnek olması bakımından alıyoruz:

Karagöz Kemal kimdi?
Hani nerde şimdi
Cebeci çayırının
Çocuk bisikletleri?
Kasapların nerede
Çelgeldeki etleri
Nerede dikmendeki
Arap Selim'in yeri
Hani, altmış yetmişler
Ne tarafa gitmişler

Ulus meydanı geniş
Çınçın'ın yolları dar
Yolları, uzatalım
Gençlik parkı kadar
Majestikte bu gece
Manço'nun konseri var
Gece kavga çıkarmış
Barda Altındağlılar
Hani altmış yetmişler
Ne tarafa gitmişler?

2.1.3.2. Karışık Düzenli Serbest Şekiller

Bentleri meydana getiren dize sayılarının ve ölçülerinin farklılık gösterdiği bu biçimlerde bentlerdeki dize sayıları eşit olsa da dizelerdeki hece sayısı farklılık gösterebilmektedir.

2.1.3.2.1. Bentlerdeki Dize Sayısı Aynı, Hece Sayısı Farklı Olanlar

Bu biçimde bentlerdeki dize sayıları eşittir. Her bendin dizelerinin hece sayısı farklılık gösterir. Halil Soyuer'in bu biçimde yazılmış 20 şiiri bulunur. Şairin *Aylak İnsanlar Kenti* adlı eserinde yer alan *İç Gürültüsü* (s.12) *Biz İnsanlar* (s.13) *Baharın Ardından* (s.16); *Kör Kuyu* adlı eserlerinde yer alan *Korkulu* (s.52), *Onlar* (s.54), *Bingöllü Durmuş* (s.56) bu şiirlerden bazılarıdır. Ahmet Muhip Dıranas'a ithaf edilen ve dizelerdeki hece sayıları farklı olan *Baharın Ardından* şiiri 4 bentten meydana gelmiştir. Şiir şu şekildedir:

Hatıralar boyu düşüncelerim var

Düşünceler boyu hatıralarım

Birinin kapısını kapayınca

Ötekini aralarım.

Bütün renklerin dilini unuttum

Kulaklarım seslere sağırlandı

Duran bendemiyim, şu dönen dünyada

Yoksa düşler mi ağırlaştı.

Yürümesini unutan ayaklarım,

Bilmiyor nereye gittiğimi...

Geri vermez oldu sabahlar,

Akşamlarda kaybettiğimi

Başımı kaldırabilsem bir sabah

Bu merhametsiz, katı dizden

İçeceğim en tatlı teselliyi,

Uzanan ellerinizden

(*Baharın ardından, Aylak İnsanlar Kenti, s. 16*)

2.1.3.2.2. Bentlerdeki Dize Sayısı Farklı Olanlar

Halil Soyuer'in 6 şiiri bu biçimde yazılmıştır. Bu şiirlerin bazısında dizelerdeki hece sayısı eşit, bazısında farklıdır. *Karamsar (Aylak İnsanlar Kenti, s.26)*, *Yetiş (Körkuyu, s.10)*, *Nuriye (Körkuyu, s.60)*, *Düşündükçe (Yürektir Sevginin Vatanı, s.84)* *On Sekiz Mart (Seninle, s. 51)* *On Üç Ekim (Seninle, s. 57)* bu şekilde yazılan şiirlerdir. 3 bentten oluşan *Karamsar* adlı şiirde bentlerin biri 4, diğerleri 5'er dize biçimindedir:

Karamsar düşüncelerin panayırında içim

Teselli, azınlıkta kaldı.

Küstü ıslak gözlerime aynalar.

Bahar, korulukta kaldı.

Ağır aksak yürümek zorlaştı yollarda,

Tüm namlular üstüme çevrilmiş gibi.

Kış olanca kuvvetiyle başladı yeniden

İçim o bilmeceyi bilmiş gibi,

Ümit son yolculukta kaldı.

Baharları dalları alıp götürdü

Güneş hangi dağların ardındadır.

Nasıl yağdı yaz günü bu kar, başıma

İçimde bir ihtiyar ağlamaktadır

Gözleri çocuklukta kaldı.

2.2. NAZIM BİRİMİ

Şiirin anlamlı en küçük parçası olarak tanımlayabileceğimiz nazım birimlerinin kullanılışı Türk şiirinin tarihi dönemlerine göre farklılık gösterebilmektedir. İslamiyet öncesi Türk şiirinde kullanılan dörtlük nazım biriminin yanında İslamiyet'in etkisiyle birlikte beyit nazım biriminin de kullanılmaya başlandığı görülür.¹⁰⁵ Cumhuriyet dönemi şiirimizde nazım birimi olarak her ne kadar mısra öne çıksa da geleneği sürdüren şairler dörtlük ve beyit nazım birimini kullanmada ısrarcı olmuşlardır.

¹⁰⁵ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 138.

Halil Soyuer şiirlerinde farklı nazım birimlerini kullanmış olsa da gücünü halk şiirinden alan manzumelerinde özellikle dördlük nazım birimini tercih etmiştir. Eserlerinde yer alan 1124¹⁰⁶ şiirini incelediğimizde 1061 tanesinin dördlük nazım birimiyle kaleme alındığını görürüz. Bu da toplam şiirlerinin yüzde 94'ü gibi bir orana denk gelir ki bu durum Halil Soyuer'in bilhassa halk şiiri geleneğinden çok büyük ölçüde faydalandığını bize gösterir. Dördlülle yazılmış şiirlerinin dışında kalan 23 (yüzde 2) şiirinde beyit nazım birimini kullanmıştır. Geri kalan 26 (yüzde 2,1) şiirinde 5'er dizelik bent, 5 şiirinde (yüzde 0,45) 6'şar dizelik bent, 1 şiirinde 7 dizelik bent, 1 şiirinde 8 dizelik bent, 1 şiirinde 10 dizelik bent, 4 (yüzde 0,35) şiirinde 4 ve 5'li karışık, 2 şiirinde ise serbest nazım birimini tercih etmiştir. Şairin kullanmış olduğu nazım birimlerinin kitaplarına göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Nazım Birimleri Tablosu

Kitaplar	Dize Sayısı								Karma	Toplam
	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>10</u>			
Liman	1	29	5	-	-	-	-	-	35	
Kin	-	6	2	-	-	-	-	-	8	
Aylak İnsanlar Kenti	1	40	2	1	-	-	-	1	45	
Körkuyu	4	33	2	-	-	-	-	2	41	
Akşamüstü	-	40	-	-	-	-	-	-	40	
Gönül Dağları	10	159	5	1	1	-	-	-	176	
Sonbahar Çiçekleri	1	42	3	-	-	-	-	-	46	
Sorma Hiç	-	34	1	-	-	-	-	-	35	
Zaman Akıp Gidiyor	-	13	1	-	-	-	-	-	14	
Sevgi Çiçekleri	1	62	2	-	-	-	-	-	65	
Sevgi Burcu	-	47	1	-	-	-	-	-	48	
Kader Faslı	-	100	-	-	-	-	-	-	100	
Yürektir Sevginin Vatanı	-	101	-	-	-	-	-	1	102	
Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı	-	61	-	1	-	1	-	-	63	
Sevgi Seli	1	52	-	2	-	-	-	-	55	
Sevgi Bağları	2	47	-	-	-	-	-	-	49	
Bakış Mektubu	1	89	1	-	-	-	-	-	91	
Seninle	1	82	1	-	-	-	1	2	87	
Bütün Şiirleri		24							24	
Toplam	23	1061	26	5	1	1	1	6	1124	

106 Halil Soyuer'in eserlerinde ilk kez yayınlanan şiirlerinin sayısı 906'dır. Bu sayı tekrar edilenler dâhil edilince 1124 olur. Tekrar eden şiirlerde şekil özellikleri değişiklik gösterebildiği için tekrar şiirler de genel sayıya dâhil edilmiştir. Soyuer zaman içinde şiirlerini birçok defa tekrar etmiştir. Bu tekrarlar da kimi zaman şiirlerinde küçük değişikliklere gitmiş, kimi zaman da aynen eserlerine almıştır.

Halil Soyuer'in şiirlerinde kullandığı birim sayılarına baktığımızda en çok 3, 4, 5 ve 6'lı bentler şeklinde yazıldığını görmekteyiz. Beyit, dörtlük ve 5'er dizeli bentlerle yazılan şiirlerin çoğunluğunda birim sayısı 3-6 arasındadır. Birim değeri ve birim sayısı arasındaki dağılımı gösteren Tablo 2 şu şekildedir:

Tablo 2. Birim Sayısı Tablosu

Birim Değeri	Birim Sayısı														Toplam
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
2	-	-	2	6	1	5	2	1	1	1	2	-	1	1	23
4	96	51	141	224	384	127	25	10	1	-	1	1	-	-	1061
5	-	1	1	7	6	7	2	-	1	1	-	-	-	-	26
6	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Karma	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Toplam	98	53	148	240	394	139	29	11	3	2	3	1	2	1	1124

2.2.1. Beyit Nazım Birimi

Halil Soyuer, Divan şiirinin temel nazım birimi olan beyitle 23 şiir kaleme almıştır. Bu şiirlerdeki beyit sayısı 3 ile 14 arasında değişiklik gösterir. En çok 4 ve 6 beyitlik şiirler yazmıştır. Şairin beyit nazım birimini en çok kullandığı eser 10 şiirle *Gönül Dağları*'dır. *Körkuyu*'da 4 şiir beyit nazım birimi ile kaleme alınmıştır. Diğer kitaplarında beyitle yazılan şiir sayısı 1-2'dir. 8 eserinde beyit nazım birimini hiç kullanmamıştır.

2.2.2. Dörtlük Nazım Birimi

Halk edebiyatının temel nazım birimi olan dörtlük Halil Soyuer'in şiirlerinde öne çıkan en önemli şekil özelliğidir. Şiirlerinin yüzde 95'e yakını dörtlüklerden meydana gelmiştir. Dörtlüklerle oluşturulan 1061 şiirin 96'sı tek dörtlük şeklinde kaleme alınmıştır. Bu dörtlükler haricindeki 965 şiir 2 ve daha fazla dörtlükle oluşturulmuştur. En çok kullandığı birim sayısı 5'tir. 384 şiir 5 bent, 224 şiir 4 bent, 141 şiir 3 bent, 127 şiir ise 6 bent olarak tertip edilmiştir.

Akşamüstü ve *Kader Faslı* adlı eserlerdeki şiirlerin tamamı dörtlüklerden oluşur. *Gönül Dağları*, bu nazım birimi ile yazılmış en çok şiirin yer aldığı eserdir. Eserdeki 156 şiir dörtlüklerden meydana gelmiştir. Dörtlüklerle yazılan

en uzun şiir ise 12 bentten oluşan *Bayburt Güzellemesi (Kader Fashı s.60)* adlı şiirdir. Bu şiiri 11 bent ile yazılmış olan *Havran (Sorma Hiç, s.97)* adlı şiir izler.

2.2.3. Beşlik Nazım Birimi

Soyuer, eserlerinde yer alan 26 şiiri beşlik nazım birimiyle yazmıştır. Dörtlük nazım biriminden sonra en çok kullanılan birimdir. Şiirlerin yüzde 2,36'sı beşliklerden oluşur. Bu biçimde yazılan şiirler ağırlıklı olarak (aaabb/ cccbb/ dddbb...) biçiminde uyağa sahiptir. 26 şiirin 7 tanesi 4 bentten, 6 tanesi 5 bentten, 7 tanesi 6 bentten, 2 tanesi de 7 bentten meydana gelmiştir. 2, 3, 9 ve 10'ar bentten oluşan şiirlerin sayısı ise birer tanedir.

Bu nazım birimiyle yazılan şiirler en fazla *Liman ve Gönül Dağları* adlı eserlerde yer almıştır. Her iki eserde 5'er tane şiir beşlik nazım birimiyle kaleme alınmıştır. *Sevgi Burcu*'nda yer alan ve 10 bentten oluşan *Aşk Güzellemesi (s.50)* adlı şiir bu birimle yazılan en uzun şiirdir. 11'li hece ölçüsüyle yazılan şiir (aaabb/ cccdd/ eeef...) biçiminde uyak dizilişine sahiptir. Bu eseri 9 bent ile yazılmış *Sen (Liman, s.17)* adlı şiir izler. 2 bent ile yazılan *Çılgınlar Sokağı (Gönül Dağları, s.140)* ise beşlikle yazılan en kısa şiirdir.

2.2.4. Altılık Nazım Birimi

Halil Soyuer'in altılık bentlerden oluşan 5 tane şiiri vardır. Bu şiirlerin yer aldığı eserler *Aylak İnsanlar Kenti* (1 tane), *Gönül Dağları* (1 tane), *Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı* (1 tane) ve *Sevgi Seli* (2 tane)'dir. *Bay Sıkıntı* adlı şiir 4 bent, *Henüz ve Aman Ha Aman* 3 bent, *Biz İnsanlar* 2 bent, *Gönül Dağları (s.89)*'nda yer alan başlıksız şiir ise tek bentten meydana gelmiştir. Serbest şekilde yazılan *Biz İnsanlar* hariç diğer şiirler hece ile kaleme alınmıştır.

2.2.5. Yedilik Nazım Birimi

Gönül Dağları (s.89) adlı eserdeki *Dörtlükler Durağı* bölümünde başlıksız olarak yer alan bir şiir yedili nazım birimiyle tek bentten meydana gelmiştir. Şairin yedilik nazım birimiyle kaleme aldığı tek şiirdir. Kafiyeleli olmayan şiir 14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır.

2.2.6. Sekizlik Nazım Birimi

Halil Soyuer'in sekizlik bentlerle yazdığı bir şiiri vardır. *Kim Sevmiş* (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.76) adlı bu eser 3 bentten oluşur. 7'li hece ölçüsüyle yazılan şiirin son dizeleri nakarat şeklinde her bendin sonunda ve ortasında tekrar etmektedir. Soyuer böylelikle diğer şiirlerinden farklı olan bu nazım birimindeki söyleyişi kolaylaştırmıştır.

2.2.7. Onluk Nazım Birimi

Başkentin Eski Yılları "Nostalji" adını taşıyan ve *Seninle* isimli kitapta yer alan şiir, Soyuer tarafından 10'ar dizeli bentlerle yazılan tek şiirdir. 13 bentten oluşan şiir Halil Soyuer'in şiirlerinin geneline oranla oldukça uzundur. Bülent Kalıpçı'ya ithaf edilen eser 7'li hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır.

2.2.8. Karma Nazım Birimi

Halil Soyuer'in karma nazım birimiyle oluşturduğu şiirlerin birim sayıları 3 ile 7 arasında değişir. *18 Mart* adlı şiir 5 birim 110 dize ile şairin en uzun şiiridir. İki şiir 4, iki şiir de 5 bentten meydana gelmiştir. Bu şiirlerin bazıları serbest, bazıları da hece ile yazılmıştır. Bu şiirler, eserlerinin genelini halk şiiri tarzında ve koşma formunda yazan şairin nazım birimi bakımından serbest şiir denemeleri olarak yorumlanabilir.

2.3. AHENK

2.3.1. Ses Tekrarı

2.3.1.1. Ünsüz Ahengi (Aliterasyon)

Dize içinde veya metnin tamamında aynı ünsüz seslerin tekrarına dayalı bir ahenk unsuru olan aliterasyondan Halil Soyuer de şiirlerinde ahenk yaratma adına faydalanmıştır. Onun ünsüz ahengi adına kullandığı seslerin sıklığı okuyucuyu rahatsız edecek kadar fazla değildir. Soyuer'in şiirlerinde faydalandığı ünsüz ahengine yönelik örnekler şu şekildedir:

Işyıp durur **ak**lığın

Cana taketti yokluğun
Sarsın bizi sıcaklığın
Sokul usuldan usuldan

(Usuldan, Gönül Dağları, s. 109)

Bu dizelerde “k” sesinin 5, “l” sesinin ise 6 kez kullanılmasıyla ünsüz ahengi sağlanmıştır. *Yorgun Şüphe* (Gönül Dağları, s.125) adlı şiirde ise “g, d, r” seslerinin tekrar edilmesiyle ahenk yaratılmaya çalışılmıştır. Aşağıya alınan dördlükte “g” sesi 9 kez, “d” sesi 10 kez, “r” sesi 15 kez tekrar edilmiştir:

Leylekler gelir gider, hem gelir gene gider
Hafta derken ay derken bakarın sene gider
Elinden avucundan hele düşün ne gider
Bir el taze günleri birden alır ve gider

Şairin “s” ve “n” seslerinin tekrarına yer verdiği dördlüklerle yazdığı şiirlerinden biri *Yazı* (Sonbahar Çiçekleri, s.42)’dır. Tamamında “s” ve “n” ünsüzlerinin hissedildiği şiirin aşağıya alınan dördlüğünde “s” sesi 8 kez, “n” sesi ise 13 kez tekrar edilmiştir:

El neler demez ki sen bunu dersin
Râzıyım senede bir selam versen
Benden başkasına gelin gidersen
Ahımı eline kına yazsınlar

2.3.1.2. Ünlü Ahengi (Asonans)

Asonans bir veya birden fazla dizede aynı ünlü seslerin tekrar edilmesidir. Soyuer, asonanslara da bir ahenk vasıtası olarak aliterasyonların yanında yer vermiştir. *Uyu* (Sevgi Seli, s.55) şiirinden alınan aşağıdaki dördlükte “a” ve “ı” seslerinin tekrarıyla ortaya çıkan ses uyumu kolayca fark edilir:

Kaç günü sayayım sana kaç ayı
Artık saymalara yetmiyor sayı
Benden sana kalan her hatırayı
Bir çiçekmiş gibi kokla da uyu

“a” sesinin 21 kez kullanıldığı dördlükte “ı” sesi de 5 kez kullanılmıştır. “ö” ve “ü” seslerinin tekrar edildiği bir başka dördlük şu şekilde yazılmıştır:

Hayale dalarak düşün dünleri
Çok uzakta kaldı okul önleri
Böyle mi geçerci bahar günleri
Böyle mi biterdi yaz bir zamanlar

(Bir Zamanlar, Sonbahar Çiçekleri, s.40)

Bu dördlükte de “ü” sesi 4 kez, “ö” sesi 3 kez, “i” sesi 9 kez tekrar edilmiştir. Başka bir örnek olarak *Eksilenler (Akşamüstü, s.22)* adlı şiirin 3. bendi gösterilebilir. Burada Soyuer, “e” sesini 16 kez, “i” sesini 6 kez tekrar ederek asonans oluşturmuş ve şiirinde ahenk sağlamıştır:

Elden ele renkten renge
Ölüm seldir can bir yonga
Gidersek bozulmaz denge
Halil’lerden bir eksilir

2.3.1.3. Kafiye

Halil Soyuer’in şiirlerindeki en önemli ahenk unsurlarından biri kafiye dir. Şair, çoğunluğunu dördlüklerle yazdığı hemen her şiirinde mısra sonlarında kafiye ye yer vermiştir.

2.3.1.3.1. Kafiye Şeması

Şairin kullandığı kafiye şemaları şiirlerin nazım birimlerine göre farklılık göstermektedir. Soyuer’in beyit nazım birimiyle yazmış olduğu 23¹⁰⁷ şiirin 16’sında gazel tipi (aa / ba / ca...), 5 tanesinde mesnevi tipi (aa / bb / cc...) kafiye şeması yer alırken 2 şiirinin kafiye şeması (xa / xa / xa...) biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu şiirlere birer örnek verelim:

Siyahın en koyusu, yaşıyor gözlerinde	a
Her bakışta bir umut, ışıyor gözlerinde	a
Bir çift zeytin tanesi, konuşuyor dili var	b
Hayaller kirpi kirpik coşuyor gözlerinde	a
Gözlerini ayırma gözlerimden ne olur	c

¹⁰⁷ Eserlerinde ilk defa yer alan şiirlerin sayısı 20’dir. 3 şiir tekrar yayınlanan şiirdir.

Yanıp tutuşan içim, üşüyor gözlerinde a
...

(*Bir Çift Zeytin Tanesi, Liman, s.34*)

Her sabah yatağından kalkınca, şöyle gerin a
Düşmeden aynalara baygın ela gözlerin a
İlk ışıklar öperken saçının tellerini b
Uzat, arzularınla titreyen ellerini. b
Sonra perdelerini arala, dışarı bak c
Gör ki kapına kadar gelmişim durak durak c
...

(*Sabahla Duyulan, Kör Kuyu, s.52*)

Her besteyi mânada yaşatmak sana mahsus x
Her neşeye sen renk katıyorsun kucağından a
Bir başka eşin yok ki şu dünya üzerinde x
Tatlanmak için meyvalar öpmüş yanağından a
Mevsimleri yönlendirecek güç bakışındır x
Yollar bile hiç geçmeyi bilmez uzağından a
...

(*Sen, Sevgi Bağları, s.34*)

Halil Soyuer'in eserlerinde tek dörtlük olarak yazılan 96¹⁰⁸ şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerden 41 tanesi (aaxa), 47 tanesi (xaxa), 8 tanesi de (abab) biçiminde kafiye şemasına sahiptir. Şairin özellikle eserlerinde başlıksız olarak verdiği ve birçoğu bestelenen, aruz ölçüsüyle yazmış olduğu dörtlükleri rubai tipi (aaxa) kafiye örgüsüne sahiptir. Bu şiirlere birer örnek verelim:

Hasta gönlüm ağladıkça, derdime derman mı var, a
Derdi benden, aşkı senden, almağa imkân mı var. a
Ayda yılda, bir selamın gelse kâfi gönlüme x

¹⁰⁸ Tekrar eden şiirleri çıkardığımızda bu sayı 76'dır. 20 şiiri zaman içinde eserlerinde yeniden yer almıştır.

Ah edip geçmekte yıllar, güldüğüm bir an mı var. a
(*Gönül Dağları*, s.88)

Dünyaya geç gelişindir bunun aslı x
Geç kaldı gönül, aşk ile imzaya bu yüzden a
Bir fark göremem böylece mecnunla aramda x
Güçlkle kavuşmuş o da Leylaya bu yüzden a
(*Geç Kaldık, Sevgi Bağları*, s.80)

Dokundukça ses veriyor derinden a
Kızdıkça gerilen tel nerendedir. b
Bazan taşar gelir kirpiklerinden a
Yağmur nerendedir sel nerendedir. b
(*Nerendedir, Liman*, s.18)

Şairin 2 ve daha fazla dörtlükle yazmış olduğu 965¹⁰⁹ şiirin 700'den fazlası koşma nazım biçimleriyle yazılmıştır. 7, 8, 11 ve 14'lü hece ölçüsünün kullanıldığı bu şiirlerdeki kafiye düzeni (abab / cccb / dddb...), (xaxa / bbba / ccca...), (aaab / cccb / dddb) biçiminde oluşturulmuştur. Şiirlerini genellikle koşma tipi düz uyakla oluşturan şair, çapraz uyağı değiştirerek (xaxa / xbx / xcxc) biçiminde şiirler de yazmıştır. Bu biçimde oluşan şiirlerin sayısı çok olduğundan yalnızca birer örnek vereceğiz:

Aman kollarını açıp gerinme a
Uyku gözlerinde boyun bükmesin b
Odandan dışarı çıkma, görünme a
Günde beş on kere şafak sökmesin b

Üstüne arzudan ışıklar dökün c
İnmez yeryüzüne bir daha tekin c
Şurada burada dolaşma sakın c
Herkes de bu gizli derdi çekmesin b
(*Aman, Liman*, s.14)

¹⁰⁹ Tekrar eden şiirler hariç bu sayı 774'tür.

Mecbur ki bahar gelmeye, dünyamıza her yıl	x
Yağmur, yaradan emri ki hep yağmağa mecbur.	a
Ay parlayacak, gösterecek kendini gökte,	x
Mecbur şu güneş ertesi gün doğmağa mecbur.	a
Basmışsa sıcak yaz günü, mecbur da o yüzden	x
Dağ ormana tutkunsu da, orman dağa mecbur.	b
Bin bir çiçeğin açması hoş, kokması hoştur,	x
Mecbur arının ağzına bal sağmağa mecbur.	b
...	

(*Mecbur, Gönül Dağları, s.112*)

Beşlik nazım birimiyle yazılan şiirlerde de en çok kullanılan kafiye şekli (aaabb / ccbb / ddbb) örgüsüyle düz kafiye'dir. Bunun dışında yine düz kafiye'nin bir başka biçimi (aaabb / cccdd / eeff) şekli de kullanılmıştır. Beşer dizeli bentlerden oluşan bu şiirlerde şairin çapraz kafiye tercihi ise (ababa / cdcdd / efefe / ghghg) şeklindedir: Örnek olması bakımından düz kafiye ile yazılmış bir şiirden iki bent alıyoruz:

Durmadan bu yollar hep ona uzar	a
O yoksa durmadan havalar bozar	a
İster cumartesi isterse pazar	a
İster İzmir olsun isterse Bursa	b
Ben ona razıyım nasıl olursa	b
Her nefeste aklım fikrim ondadır	c
Kars'ta Edirne'de Ardahan'dadır	c
Samsun'da Muğla'da Muş'ta Van'dadır	c
İster İstanbul'da ister Sivas'ta	d
Ondan ayrı gönlüm hep ağır hasta	d
...	

(*Aşk Güzellemesi, Sevgi Burcu, s.50*)

Halil Soyuer'in 5 bent, 110 dizeden oluşan en uzun şiiri olan *18 Mart* ise mesnevi tipi uyak düzeni olan (aa / bb /cc..) şeklinde yazılmıştır. Şiirlerinin geneline baktığımızda şairin en çok düz kafiye biçimlerini kullandığını görürüz. Çapraz kafiye ise özellikle dörtlüklerde yer almıştır.

2.3.1.3.2. Kafiye Yapısı

Soyuer, şiirlerinde en önemli ahenk öğelerinden biri olarak gördüğü kafiye her çeşidi ile kullanmıştır. Onun şiirlerinde yarım, tam, zengin, tunç kafiye çeşitlerini görmek mümkündür. En çok yarım, tam ve karma (yarım-tam) uyak yapısına başvurmuştur. Örnek olması bakımından kullandığı kafiye yapılarını şiirlerinden aldığımız bentler üzerinde inceleyeceğiz.

Halk şiiri tarzında düz kafiye ile yazmış olduğu koşma ve semai tipi şiirlerde şair, yarım kafiye sıkça kullanmıştır. Aşağıya aldığımız dörtlüklerde sırasıyla “n”, “y”, “z” ve “t” sesleri yarım kafiye olarak kullanılmıştır:

Akşamları bir tarafa yanlarım
Gecenin dilinden iyi anlarım
Keder öğütmekle geçer günlerim
Beni değirmende taşa döndürdün.

(*Feleğe Sitem, Liman, s.35*)

Taşı döner karnı doymaz
Gidenler kaç diye saymaz
Toprağın üstünde koymaz
Bizi bu değirmen bizi

(*Değirmen, Liman, s.31*)

Sensiz dünya nokta kadar gözümde
Göz izlerin yuva kurdu yüzümde
Senden gelen kuvvet var ki özümde
Çile çekmek güç olmadı bir tanem

(*Bir Tanem, Sevgi Bağları, s.44*)

Kuşlar bana konmuş bende ötüyor
Mutluluk dumanı bende tütüyor
Üzüntüme bir güler yüz yetiyor

Dindi gözlerimin yaşı bu yüzden

(*Bu Yüzden, Sevgi Bağları, s.54*)

Halil Soyuer tam kafiye de tıpkı yarım kafiye gibi şiirlerinde çokça yer vermiştir. Tam kafiye ile yazdığı birkaç şiirinden örnek olarak aldığımız aşağıdaki dörtlüklerde sırasıyla “**ru**”, “**en**” ve “**ak**” sesleri tam kafiye olarak kullanılmıştır:

İçim öylesine sıcak, öylesine **durru**

Gel bulut bana doğru, bana doğ**ru**

Yıllar yılı özlediğim yağmuru

İçimin çoraklarında yitirdim

(*Yitik, Aylak İnsanlar Kenti, s.21*)

Binip ecel **trenine**

Yetiş hesap tö**renine**

Kendine can ver**enine**

Gidenler çok, uzaklara

(*Uzaklara, Gönül Dağları, s.108*)

Ey suyu durgun ırm**ak**

Benden çıktın bana **ak**

Döküldü yaprak yapr**ak**

Nice bahar içimde

(*İçimde, Akşamüstü, s.23*)

Yarım ve tam kafiyenin yanında aynı şiir içinde bazı bentlerde zengin kafiye de yer verilmiştir. Bu şekilde oluşturulan karma kafiye yapılarının yanında şiirin tamamında kullanılan zengin kafiye yapısına rastlamak da mümkündür. *Duruyor* adlı şiirin iki bendinde de zengin kafiye kullanılarak ahenk oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki örnekte görüleceği gibi Soyuer, bazı şiirlerinde benzer sesleri kafiye olarak kullanmıştır. Bu şiirde “zın” ve zün” sesleri kafiye biçimde yer almıştır:

İçimde, yokluğundan gelen hü**zün** duruyor

Bütün aynalarda hep, senin yü**zün** duruyor

Ellerimde o beyaz ellerin varmış gibi

Alnımda yıllar yılı alın yaz**ın** duruyor.

En güzel çağındayken, aşka benle başla**dın**,

İçim şahlanıyordu, bir yerde geçse **adın**
Nasıl unuturum ben, seni ey eşsiz **kadın**?
Yatağında sımsıcak vücut izin duruyor.
(*Duruyor, Kör Kuyu, s.39*)

Haberi yok **yapısından**
Hisseszidir **tapısından**
Çift kanatlı **kapısından**
Boşa bakar kiracılar

(*Kiracılar, Liman, s.30*)

Bir dizenin sonundaki kafiyele sözcüklerden birisinin diğer dizedeki kafiyele bir parçası olarak aynen tekrarlanması anlamına gelen tunç kafiye, diğer kafiye yapıları kadar olmasa da Halil Soyuer'in şiirlerinde yer almıştır. Şair, *Yeşil Özlemi* ve *Gurbet Düşünceleri* adlı şiirde ahenk sağlama adına tunç kafiyele başvurmuştur:

...
Yeşile hasrettendir alnımda biriken **ter**,
Vücudumu yaksalar dumanım yeşil tüter.
...
Yemyeşil dursun ağaç, yeşilin **ortasında**
Gönlüm bir damla sudur yeşilliğin **tasında**
...
Dalda meyva yeşilden renk alır doğar doğmaz.
Yeşile ermek için bir ömür harcansa **az**.
...

(*Yeşil Özlemi, Liman, s.16*)

...
Ey Soyuer, bu derdini kim **anlar**,
Gülüp oynar yol ağzında **duranlar**
Nicoldu dost diye hatırlar **soranlar**
Nereye gittiler seçemiyorum.

(*Gurbet Düşünceleri, Liman, s.43*)

2.3.2. Kelime Tekrarları

2.3.2.1. Mısra İçi Kelime Tekrarları

2.3.2.1.1. Mısra Başı ve Mısra Sonu Tekrarı

Ahenk oluşturma adına bir sözcüğün mısraın hem başında hem de sonunda tekrar edilmesine Halil Soyuer'in bazı şiirlerinde rastlanır. Aşağıya alınan dörtlüklerde hem anlamı pekiştirmek hem de ahenk sağlama adına yapılan tekrarlar söz konusudur. “kimi”, “tanı”, “nasıl”, “dardır”, “farkında” sözcükleri, mısra başı ve mısra sonunda şu şekilde tekrar edilmiştir:

Kimi aranıyor, arıyor kimi

Kimi yoruluyor, yoruyor kimi

Kimisi yanarken kimi üşüyor

Aynı geçirmiyor kışı her insan

(İnsan, Sevgi Seli, s.59)

Tanı ey eloğlu, sen bizi tanı,

Tertemiz geçmiş tertemiz kanı

(Yurt Evladınız, Akşamüstü, s.34)

Nasıl özenmiş sana yaratan hem de nasıl

Duyanın merakısın, görenin düşüncesi

(Sen, Sonbahar Çiçekleri, s.27)

Dardır koca dünya başıma dardır

Senden buna yüzde yüz katkı vardır

(Ben, Seninle, s.91)

Dönen değirmenin benim çarkında

Farkında gerçeğin içim farkında

(Sabır, Gönül Dağları, s.206)

2.3.2.1.2. Bir Mısraın Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşması

Şiirdeki bir dizede hep aynı sözcüğün tekrarlanması durumudur. Halil Soyuer'in şiirlerinde bu biçimde tekrarlar pek yer tutmasa da aşağıya aldığımız dörtlükte şair “aman” sözcüğünün tekrarıyla tedirginlik hissettiği duruma dikkat

çekmek isterken, bir yandan da ahengi güçlendirmiş, aman sözcüğünü zaman sözcüğü ile kafiye olarak kullanmıştır.

Deprem bölgesine dönmüş yürekler
Korku bulutları sarmış yarını
Aman, aman, aman, aman ha aman
Sabrın boğasını sıkıyor zaman

(*Aman Ha Aman, Sevgi Seli, s.67*)

18 Mart adlı şiirde de aynı sözcüğün tekrarından oluşan mısra örneği bulunur. “Bir daha” ifadesinin tekrarı ile okuyucunun milli duyguları daha da yoğunlaşır. Aynı zamanda içinde bulunulan korkunç savaş ortamı daha gerçekçi canlandırılır.

Boğazın sularında bir ateş tufanı var
Kaçıyor gökyüzünden korka korka bulutlar
Bir daha, bir bir daha, bir bir daha, bir daha
Siperlerdeki sesler ulaşıyor Allah’a

(*18 Mart, Seninle, s.51*)

2.3.2.2. Mısralar Arası Kelime Tekrarları

2.3.2.2.1. Redif

Redif, hem ses hem de anlam benzerliği olan ve kafiye den sonra kullanılan mısra sonlarındaki ses benzerliğidir. Bir çeşit yardımcı kafiye görevi de üstlenen redif yeni Türk şiirinde bütün bir kelime olarak pek kullanılmamıştır.¹¹⁰ Halk şiirinin de en eski ve önemli unsurlarından olan redif, ozanların duygu, düşünce ve benzetmelerinin doğduğu bir ahenk ögesidir.¹¹¹ Şiirlerinin büyük çoğunluğunu halk şiiri formunda ve heceyle yazan Halil Soyuer için de redif, şiirin önemli bir yapıtaşı olmuştur. Hemen her şiirinde ek, sözcük, sözcük grubu ya da ek+sözcük olarak rediflere yer vermiştir. Şairin redif kullanımlarına örnek olarak gösterilebilecek bazı şiirleri şu şekildedir:

Müşteriler arasına karışım

¹¹⁰ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 259.

¹¹¹ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 80.

Sıra geldi pazarlığa **giriştım**

Yârin sırma saçı için **görüştü**m

Dediler ateşe girmez taraklar

(*Dükkan, Liman, s.34*)

İnan artık gözünün yollara boş **daldığına**

Seneler böyle geçerken bir ömür **çaldığına**.

Kimi küskün, kimi hırçın, kimi dargın gidiyor,

Gelenin hiç gücü yetmez, gidenin **aldığına**

(*Dörtlükler Durağı, Gönül Dağları, s.88*)

İlk dörtlükte “ıştım”, “ıştım”, “uştım” ekleri, ünlü harfler değişiklik gösterse de redif olarak kullanılmıştır. İkinci dörtlüğün tamamında “dığına” eki redif göreviyle kullanılmıştır. Halil Soyuer’in sözcük olarak kullandığı rediflere şu örnekleri verebiliriz:

Yesem de içsem de ölü **gibiyim**

Aklım başımda yok deli **gibiyim**

Suya düşmüş söğüt dalı **gibiyim**

Yerimi yurdumu düş’e döndürdün

(*Feleğe Sitem, Liman, s.34*)

Niye düşmüş sağ yanına baş **öyle**

Benzerin yok, dudak öyle, diş **öyle**,

Al yanakla öyle, gözle kaş **öyle**,

Yüz’de senin gibisini görmedim.

(*Görmedim, Gönül Dağları, s.151*)

Bu dörtlüklerde de “gibiyim” ve “öyle” kelimeleri sözcük şeklinde rediftir. Sözcük grubu olarak kullanılan rediflere aşağıdaki örnekleri gösterebiliriz:

Tarihle kolkola gez **bu şehirde**

Zamanı yudumla süz **bu şehirde**

Bir başka görüyor göz **bu şehirde**

Bir başka yakıyor el öylesine

(*Bursa, Gönül Dağları, s.129*)

O güzel gözlerin buğulandıkça

Bir duman **konusur bakışlarında**

Üst üste yığılan körpe arzular

Ne yaman **konusur bakışlarında**

(*Bakışlar, Aylak İnsanlar Kenti, s.45*)

Aşağıda yer alan örneklerde ise ek+sözcük, ek+sözcük grubu biçimindeki redif örneklerine yer verilmiştir. Birinci ve ikinci örnekte benzer seslerle redif kullanan Soyuer, son örnekte aynı seslerden oluşan redife yer vermiştir:

En kızgın ateşler canıma **düştü**

Yalvarmak yakarmak şanıma **düştü**

Koptu birer birer önüme **düştü**

Sazımın telleri yar deyi deyi

(*Yar Deyi Deyi, Liman, s.37*)

Isınmıştım kanım **kadar**

Seviyordum canım **kadar**

Kim bilir ki benim **kadar,**

İçimdeki sensizliği

(*Sensizlik, Gönül Dağları, s.154*)

Tesadüfün nankörlüğü uğruna

Gözlerinin sofrasından aç kalktım

Düştüm cümlelerin çorak bağrına

Sözlerinin sofrasından aç kalktım

(*Açlık, Aylak İnsanlar Kenti, s.53*)

2.3.2.2.2. Çapraz Tekrarlama

Şiirde bir mısraın sonunda yer alan bir sözcüğün altındaki mısraın başında tekrarlanmasıdır.¹¹² Bu tür tekrarlar, Halil Soyuer'in bazı şiirlerinde yer almıştır. Aşağıdaki örneklerde “başıma”, “artık”, “boştur” ve “bulsalar” sözcüklerinin çapraz tekrarı ile kurulan ahengi görmekteyiz.

İsterse taş yağsın gökten başıma

Basıma isterse olmaz iş gelsin

(*Hoş Gelsin, Kader Fash, s.59*)

Kalbimdeki çarpışı biraz olsun duy artık

¹¹² Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 260.

Artık biraz olsun anla beni.

(*Mutluluk, Körkuyu, s.47*)

Dağlarda açan bunca ümit zambağı boştur

Boştur bu gülüşler ve bu gençlik çağı boştur

(*Hayat, Körkuyu, s.7*)

Sevgiye muhtaçlar beni bulsalar

Bulsalar da misafirim olsalar

(*Sevgi Evi, Sevgi Çiçekleri, s.79*)

2.3.2.2.3. Mısra Başı Tekrarı

2.3.2.2.3.1. Bir Kelimelik Mısra Başı Tekrarı

Ahenk sağlama adına mısra başlarında tek sözcüğün tekrarlanması durumudur. Soyuer'in pek çok şiirinde görebileceğimiz bu tekrarlar bazen iki dizede bazen üç ve daha fazla dizede yapılmıştır. Aşağıya alınan şiirde mısra başı tekrarlar sayesinde şairin eserlerinde çokça yer verdiği sevgi kavramını baskın bir söyleyişle ifade etme isteği görülür:

Sevgi tek eşidir çiçekli dalın

Sevgi özü vardır petekte balın

Sevgi tek ilahtır, Kerem'den alın

(*Kadar, Sevgi Seli, s.84*)

Aşağıda, *18 Mart (Seninle, s.51)* şiirinin bir bendinden alınan düzelerdeki tekrarlarda ise Soyuer, “sen” sözcüğüyle bayrağın insanların zihnindeki manevi değerini tarif etmek istemiştir. Sözcüğün altı kez tekrar edilmesiyle de güçlü bir mısra başı ahenk yaratmıştır:

Sen, ünlü milletimin talihini çizen el,

Sen cesaret, sen varlık, sen en büyük en güzel...

Sen mucize örneği, sen zaferlerin hası

Sen Dumlupınar'ın sen Sakarya'nın anası

Sen ölmeyen kudretin şaha kalkmış timsali

Sen bir mücadelenin efsaneleşmiş hali

Soyuer'in *Başıma* adlı şiirinde “sanki” sözcüğünün tekrar edilmesi suretiyle yaratmak istediği ahenk şu dizelerde görülebilir:

Sanki yaz tanımaz bir dağ başıyım
Sanki bu yollarda binek taşıyım
Sanki dert yurdunun vatandaşıyım

(*Başıma, Sevgi Çiçekleri, s. 90*)

2.3.2.2.3.2. İki Kelimelik Mısra Başı Tekrarı

Mısra başında iki ya da daha fazla kelimenin tekrarına dayalı ahenk oluşturulmasıdır. Soyuer'in bu şekilde tekrara yer verdiği şiirlerin sayısı tek kelimelik mısra başı tekrarına daha azdır. Aşağıya aldığımız şiirlerde bu kullanımlar örneklendirilmiştir:

Gün gelir çıktığın yerden inersin
Gün gelir geldiğin yere dönersin

(*Sustu, Kader Faslı, s.112*)

Bu hür vatan, dünya durdukça yaşayacak.
Bu hür vatan içinde önde biziz artta biz,
Bin kere daha varız, her on sekiz martta biz.

(*18 Mart, Seninle, s.51*)

Yaş var ki damlasa mermeri deler
Yaş var ki insana anlatır neler

(*Yer, Kader Faslı, s.47*)

Raylarda düşünmekle geçen yılların amma
Raylarda düşünmekle çözülmez bu muamma

(*Hayat, Körkuyu, s.7*)

2.3.2.3. İkilemeler

Aynı sözcük veya anlamları birbirine yakın ya da zıt sözcüklerin tekrarlanmasıyla oluşturulan ikilemeler şiirdeki ahengin sağlanması ve kavramların zenginleştirilmesine yardımcı olur.¹¹³ Şiirlerde en çok kullanılan tekrar çeşitlerinden olan ikilemelere birçok şair gibi Halil Soyuer de şiirlerinde önemli bir ahenk unsuru olarak başvurur. Soyuer'in eserlerinde ikilemelerin sayısı oldukça fazladır. Daha çok aynı sözcüğün tekrarı biçiminde kullanmış olduğu çok

¹¹³ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 262.

sayıdaki ikileme onun şiirine hem ahenk katmış hem de kendine has ifade tarzını belirgin kılmıştır.

Halil Soyuer'in şiirlerinde kullandığı ikilemelerden bazıları şu şekildedir: sabah sabah, yavaş yavaş, yürü yürü, ılık ılık, esti esti, bakış bakış, açık açık, neler neler, kanat kanat, sonra sonra, kardeşçe kardeşçe, çalıp çalıp, alıp alıp, yayla yayla, tepe tepe, öpe öpe, lapa lapa, yüzük yüzük, küpe küpe, sel sel, deprem deprem, çeşit çeşit, kesik kesik, bakış bakış, parça parça, durup durup, kader kader, avuç avuç, durak durak, bir bir, atıla atıla, tutula tutula, katıla katıla, satıla satıla, derinden derine, kucak kucağa, kol kola, el ele, gider gitmez, zamanlı zamansız, dağ bayır, salkım saçak...

Bu ikilemelerin ahenk sağlamak ve anlamı pekiştirmek için şiirde kullanılışlarına yönelik birkaç örnek şu şekildedir:

Şu eşsiz yurdun kıymetini

Bilelim kardeşçe kardeşçe

(Kardeşçe, Kör Kuyu, s.22)

Gönlüm bir dal incir gibi önünde

Kopar parça parça koy parça parça

(Parça Parça, Liman, s.36)

Saçların omuzunda salkım saçaktır

Dağılır bir haber bildirir gibi,

(Gibi, Kader Faslı, s.107)

Dağlar alın efkarımı başımdan

Yayla yayla, tepe tepe dağıtın

Efkarım da gönlüm gibi incedir

Kırılmasın öpe öpe dağıtın

(Dağıtın, Kader Faslı, s.102)

2.3.3. İfade Tekrarı

İfade kalıplarının mısralarda tekrarlanmasıdır. Bu tekrarlar şiire bir ahenk katarken diğer yanda anlamın etkili bir şekilde ifade edilmesine yardımcı olur. Halil Soyuer, aşağıda yer verdiğimiz şiirinde “ah neydi bir zaman” ifadesini iki kez tekrar ederek hem ahenk sağlamış hem de anlamı güçlendirmiştir.

Ah neydi bir zaman, neydi bir zaman
O mahalle, o aralık, o yokuş

(*O Mahalle, Aylak İnsanlar Kenti, s.39*)

Diğer bir örnek de *Sıkıntı* adlı şiirden aşağıya aldığımız dizelerde görülebilir. Bu dizelerde de şair, “ancak senden” ifadesini tekrarlamıştır.

Benim her şeyime göğsünü gerdin
Ancak senden, ancak senden fayda var

(*Sıkıntı, Aylak İnsanlar Kenti, s.36*)

Soyuer’in ifade tekrarına yer vererek anlamı pekiştirdiği şiirlerinden bir diğeri *Yitik* adını taşır. Şiirde, “bana doğru” ifadesi iki kez tekrar edilmiştir:

İçim öylesine sıcak, öylesine duru
Gel bulut, bana doğru, bana doğru

(*Yitik (Aylak İnsanlar Kenti, s.21)*)

Nasıl Olsa adlı şiirde geçen “ha gayret” ifadesi şu şekilde tekrarlanmıştır:

Ha gayret sevdiğim, gayret ha gayret
Nasıl da kaçmışım ben benden hayret

(*Nasıl Olsa, Gönül Dağları, s.111*)

Soyuer,*Bir Gün (Sorma Hiç, s.83)* başlıklı şiirinde her dördünlüğün son dizesinde ifade tekrarlarına yer vererek “bir gün” ifadesinin vurgusunu öne çıkarmıştır:

Buz içinde kalan alnın
Terler bir gün, terler bir gün.
Yüze karşı denmeyi
Derler bir gün, derler bir gün.

...

Sel geliyor eriyince
Karlar bir gün, karlar bir gün.

...

Kalbim şu dik yokuşlarda
Zorlar bir gün, zorlar bir gün.

...

2.3.4. Mısra Tekrarı

2.3.4.1. Nakarat

Nakarat, bir şiirde mısra ya da beyitlerin hiçbir değişime uğramaksızın birden fazla sayıda tekrar edilmesidir. Yeni Türk şiirinde bent başlarında, bentlerin ilk ve son mısralarında ya da şiir içinde yer alan türleri olsa da Halil Soyuer'in şiirlerinde daha ziyade mısra sonlarında yer alır. Özellikle (xaxa) kafiye örgüsü ile başlayan şiirlerinde 2. ve 4. dizelerde tekrar edilen nakaratların sonraki bentlerin sonunda da aynen yer aldığı görülür. *Türkülerim (Gönül Dağları, s.196)* adlı şiir bu şekilde nakarata bir örnektir:

Koşar telden tele dökülür saza
Ben beni söylerim türkülerimde
Özlem çağıl çağıl aşk yığın yığın
Ben beni söylerim türkülerimde

“Ben beni söylerim türkülerimde” dizesi şiirin kalan 3 bendinin son dizelerinde aynı şekilde tekrar edilmiştir. Bu biçimde son dizeyi tekrar etme, Soyuer'in sıkça başvurduğu bir durumdur. Bu şekilde yazılmış bir başka şiir *Değirmen*'dir:

Kader kader öğütüyor
Bizi bu değirmen bizi
Mezar mezar dağıtıyor
Bizi bu değirmen bizi

(*Değirmen, Liman, s.31*)

Son dize, şiirin kalan bentlerinde aynı biçimde tekrar edilmiştir. *Kader (Yürektir Sevginin Vatanı, s.89)* şiirinde ise mısra başlarında tekrarlanan nakarat vardır. “Siz söyleyin kader midir bu böyle” dizesi her bendin başında tekrar edilmiştir:

Siz söyleyin kader midir bu böyle
Temmuz güneşinde içim üşüyor
...
Siz söyleyin kader midir bu böyle
Bazen günde yirmi yere yol çıkar

...

Siz söyleyin kader midir bu böyle

Hiçbir gün bulamam aradığımı

...

Mısra başlarında tekrarlanan nakaratlara bir örnek de *Gelirsen (Yürektir Sevginin vatani, s.93)* adlı şiirden alınan aşağıdaki dizelerde görülebilir:

Eğer geleceğin günü bilirim

Ankara'yı çiçeklerle süslerim

...

Eğer geleceğin günü bilirim

Yollarından temizlerim taşları

...

Eğer geleceğin günü bilirim

Gökyüzünden bulutları silerim

...

2.3.4.2. Ters Çevrilmiş Mısra

Bir mısra içinde yer alan sözcük ya da ifadelerin yerlerinin değiştirilip, mısra içinde ya da başka bir mısradaki tekrar kullanılmasıdır. Bu tarz tekrara çok sık olmasa da Halil Soyuer'in şiirlerinde rastlamak mümkündür. Örnek olması bakımından bazı şiirlerinde geçen ters çevrilmiş mısra örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

Ne zormuş güzelim düşmek peşine

Güzelim ne zormuş ardından koşmak

(*Sana Kavuşmak, Sevgi Burcu, s.39*)

Her insanın az çok kaderinde var

Az çok her insanın derdi yalnızlık

(*Yalnızlık, Sevgi Çiçekleri, s.95*)

Hatıralar boyu düşüncelerim var

Düşünceler boyu hatıralarım

(*Baharın Ardından, Aylak İnsanlar Kenti, s.16*)

Kimimiz kaderin elinde oyuncak

Oyuncağın elinde kader kimimiz

(Belki, *Aylak İnsanlar Kenti*, s.17)

Bir göreydin hal mi koydun dün gece

Hal mi koydun bir göreydin dün gece

(*Dün Gece, Yürektir Sevginin Vatanı*, s.75)

2.3.5. Vezin

Şiirde oluşturulmaya çalışılan ahenk ve ritmin önemli bir unsuru olan vezin, mısraların hece sayılarına göre ya da uzunluk-kısalık bakımından birbirleriyle uyumlu olmasıdır. “Vezinler, milli bir dilin ruhundan, özünden gelen doğal seslerin kendi gerçek yapılarına ve özlerine göre üretilmiş ölçülerdir...”¹¹⁴ Hece, aruz ve serbest olmak üzere üç türlü vezin vardır. Halil Soyuer şiirlerinde bu üç vezni de kullanmıştır. Fakat şair şiirlerinin çoğunluğunu hece vezni ile oluşturmuştur. Aruzla yazdığı manzumeleri genellikle tek dörtlüklerden oluşan ve bestelenen eserleri içerir. İlk eserlerinde ve özellikle *Aylak İnsanlar Kenti*’nde serbest şiir denemeleri olsa da bunların sayısı azdır. Onun güçlü yönü geleneksel koşma tipinde hece ile yazmış olduğu şiirlerine dayanır. Vezin ve diğer ahenk unsurları konusunda taşıdığı hassasiyeti sanat hayatı boyunca devam ettirmiştir. Halil Soyuer’in incelediğimiz şiirlerinde kullandığı vezinler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Vezinler

Nazım Birimi	Ölçüsü								
	7'li Hece	8'li Hece	9'lu Hece	10'lu Hece	11'li Hece	14'lü Hece	Aruz	Serbest	Toplam
2	1	-	-	-	2	13	7	-	23
4	34	113	1	1	761	76	48	27	1061
5	-	1	-	-	15	8	-	2	26
6	1	1	-	-	2	-	-	1	5
7	-	-	-	-	-	1	-	-	1
8	1	-	-	-	-	-	-	-	1
10	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Karma	-	1	-	-	2	1	-	2	6
Toplam	38	116	1	1	782	99	55	32	1124

¹¹⁴ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 270.

2.3.5.1. Hece Vezni

İslamiyet öncesi Türk edebiyatından bu yana şiirimizde kullanılan hece vezni, şiirin ilk mısraındaki hece sayısının sonraki mısralarda da eşit olarak bulunmasıdır. Türkçenin doğal musikisine son derece uygun olan bu vezni aruzun egemen olduğu dönemlerde bile halk şairleri devam ettirmiştir. En çok 7, 8, 11’li kalıpları kullanılmıştır. Halil Soyuer’in şiirlerinin büyük çoğunluğu da 11’li hece vezni ve 6+5 duraklı olacak biçimde yazılmıştır. Şair yaklaşık 1000’in üzerindeki şiirinde hece vezni kullanmıştır.

Soyuer’in 11 heceli şiirlerinde en çok tercih ettiği kalıp 6+5’tir. Bunun yanında 4+4+3 kalıbını da kullanmış, bazen de bu kalıplara şiirlerinde beraberce yer vermiştir. Hece ile yazdığı 1000’in üzerindeki şiirin 782 tanesi 11 hece ile kaleme alınmıştır. 6+5 duraklı ve 11 heceli *Hastanede Öldüğüm Gün (Liman, s.19)* adlı şiirden bir dördlük örnek olması bakımından aşağıya alınmıştır:

Bir gün ecel alır elbet beni de,
Bu yalan dünyada baki kim kalır.
Fırın kadar sıcak yatak içinde.
Derisi buz tutmuş bir cisim kalır.

Soyuer, 38 şiirini 7’li hece ölçüsü ile yazmıştır. Bu şiirler 4+3 duraklı ya da duraksız şekildedir. 7’li hece ölçüsüyle duraksız olarak yazdığı *İnsan (Gönül Dağları, s.115)* adlı şiirden alınmış bir dördlük şiir şu şekildedir:

Kilitlenmiş kapılar
Var içindeki yok’ta
Nabızda isyan etmiş
Az’ın sancısı çok’ta

Soyuer’in hece vezninin 7’li kalıbıyla yazdığı bazı şiirler şunlardır: *Değil, Çocuklar, Sevgi, İnsan, Toprak, Çocuk, Henüz, Kim Sevmiş, Hala, Yerine Göre, Bir Gün, Dünya Güzeli, Dikil, Güzel Sevmek, Karacaoğlan, Başkentin Eski Yılları...*

Halil Soyuer’in 8’li hece ölçüsü ile yazılan şiirlerinin sayısı 116’dır. 4+4 duraklı ya da duraksız olarak yazılan bu şiirlerde genelde semai nazım biçiminin rahat söyleyişi görülür. *Değirmen* şiirinden alınan aşağıdaki dördlük, 8’li hece ölçüsünün tipik bir örneğidir:

Kader kader öğütüyor
Bizi bu değirmen bizi
Avuç avuç dağıtıyor
Bizi bu değirmen bizi

8'li hece vezniyle pek çok şiir yazan Soyuer'in şiirlerinden bazıları şunlardır: *Derdim, Düşünceler, Telaş, Kiracılar, Değirmen, Bu Şehrin Sokaklarında, Kiracılar, Sandın Hey, Geçti, Bu Akşam, Nerendedir, Eksilenler, İçimde, Pazar Yeri, Kalıntı, Kör Kuyu, Ordan Ötesi, Toprak, Son İstasyon, Fark, Alıcı, Vurgun, Çocuk, Ben Çocuğum, Düşelim, Dudak, Bir Gün, O Sen Misin, Umut, Geliş, Kısmet, Sen Ona Bak, İnsan, Yaralı, Bay Sıkıntı, Sevgiye, Çile, Sen İstersen, Ez Başını Kaygıların, Ayağına, Ömür, Akıl, Balıkesir, Seni, Ne Olur, Yaşamak...*

Soyuer, eserlerinde yer alan 99 şiirini 14'lü hece ölçüsü ile kaleme almıştır. Bu şiirlerde 7+7 durak kullanır. *Oku Yazdıklarımı (Gönül Dağları, s.180)* adlı şiirden aşağıya alınan dördlük 14'lü hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerini örnekler niteliktedir:

Oku yazdıklarımı hislerinden sıyrılıp
Bir sevgi özlemiyle için yandıkça oku
En hırçın fırtınalar gözlerinde koptukça
İçindeki denizler dalgalandıkça oku.

Soyuer'in 14'lü hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerinden bazıları şunlardır: *Sen, Aramak, Aşk, Sabahla Duyulan, Ay Düştü Yüreğime, Baht Fırtınası, Bekleyiş, Bursa Sabahları, Cennet, Diyorlar, Hatıra, Yeşil Özlemi, İkinci Ay, İstanbul, Kazdağ Özlemi, İstasyonda Beklerken, Can Dörtlüsü, Muharrem, Bir Bursa Gecesi, Oluş, Sana Geldim, Rejim, Oku Yazdıklarımı...*

Halil Soyuer, birer şiirinde alışılmışın dışında 9'lu ve 10'lu hece ölçüsüne yer vermiştir.¹¹⁵ *Geceleyin Sokaklar (Liman, s.38)* adlı şiirini 10'lu hece ölçüsüyle şu şekilde oluşturmuştur:

Bilmem hangi günahı işledi,
Elleri yüzünde sokakların.

¹¹⁵ Halil Soyuer'in 9'lu hece ölçüsü ile yazılan *Kardeşçe* adlı şiiri daha sonra iki kez tekrar edilmiştir. Bu yüzden tablo 3'te 3 olarak gösterilmiştir.

Düşünen başları ateşledi,
Gecenin karanlığında, yarın.

Soyuer, *Kardeşçe (Kör Kuyu, s.22)* adlı şiirinde 9'lu hece ölçüsünü şu şekilde kullanmıştır:

Şu eşsiz yurdun kıymetini
Bilelim kardeşçe kardeşçe
Gidersek de dostça gidelim
Gelelim kardeşçe kardeşçe

2.3.5.2. Aruz Vezni

Soyuer'in bu vezinle kaleme aldığı şiirlerinin sayısı hece veznine oranla oldukça azdır. Eserlerinde 55 şiir aruz ile yazılmıştır. Tekrar eden şiirleri çıkardığımızda bu sayı 39'a düşer. Daha çok *Gönül Dağları* adlı eserinde *Dörtlükler Durağı* adıyla yer verdiği rubai tipi şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır. Bestelenmek için de tercih edilen bu şiirlerin 34'ünde (mef û lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ul un) kalıbı kullanılmıştır. Dörtlükler dışındaki aruz ile yazılan şiirlerde de bu kalıp tercih edilmiştir. Bunun dışında (fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün) kalıbı 1 şiirde, (fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün) kalıbı da 4 şiirde kullanılmıştır. Aruzla yazılan bu şiirlerde zaman zaman hata görülmektedir. Şairin bu vezin ile yazmış olduğu aşağıdaki dörtlük (mef û lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ul un) kalıbı ile hatasız bir şekilde kaleme alınmıştır:

Bir yıl da/ha can verdi/ zamânın ku/cağında
- - ./. - - ./. - - ./. - -
Saçlarda/ ve yüzlerde/ kanarken i/zi eyvah..
- - ./. - - ./. - - ./. - -
Bir dal da/ha kırdık a/ğacın orta/ yerinden
- - ./. - - ./. - - ./. - -
Bir yıl da/ha terketti/ ömürden bi/zi eyvah..
- - ./. - - ./. - - ./. - -

Soyuer'in kullanmış olduğu diğer aruz kalıbına örnek olarak (fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün) kalıbıyla yazdığı aşağıdaki şiiri örnek olarak veriyoruz. Şiirde tek hata “ilahi” sözcüğünün kısa olan son hecesinin uzunmuş gibi kullanılmasıdır:

Kaderin yaz/gısı buymuş/ ne şikâyet/ edeyim
. . - - / . . - - / . . - - / . . - -

Seni takdî /r-i ilâhî/ bana yazmış /nideyim
. . - - / . . - - / . . - - / . . -
Üzerinden /uçacak her / kuşu kutsal /bilirim
. . - - / . . - - / . . - - / . . -
Seni takdî/ r-i ilâhî / bana yazmış /nideyim
. . - - / . . - - / . . - - / . . -

Yukarıdaki örneklerin haricinde şairin aruz ile yazmış olduğu bazı şiirler şunlardır: *Hayat, Rubai, Sev, Haydarpasha, İnansak, Orhan Ete'ye, Mecbur, Yoksun, Güzelsin, Aşk, Geç Kaldık, Aruz Çeşmesinden İki Damla...*

2.3.5.3. Serbest Vezin

Soyuer'in serbest vezin denemelerinin sayısı 32 ile sınırlıdır. Daha çok *Aylak İnsanlar Kenti* ve *Kör Kuyu* adlı eserlerinde ölçüsüz şiirlere yer vermiştir. Bu şiirlerde de ağırlıklı olarak dördlük nazım birimine ve kafiye yer vermiştir. Soyuer'in hece vezninde yazdığı şiirlerdeki söyleyişi bu şiirlere nazaran daha rahattır. Serbest şiirlerinde zorlama bir görüntü dikkat çeker. *Kör Kuyu*'dan alınan *Yemin* (s.46) adlı şiir serbest vezin denemelerine bir örnektir:

Ne beklemenin hazzını bıraktın bende;
Ne bekleyenin tadını.
Senin başına yemin ediyorum işte;
Bir daha anmayacağım adını

Geleceğim desen de,
Seviyorum desen de inanmayacağım.
Senin başına yemin ettim dedim ya
Adını bir daha anmayacağım

Soyuer'in serbest vezinde yazmış olduğu şiirlerine yine *Körkuyu* adlı eserinden aldığımız aşağıdaki örneği de vermek istiyoruz. Dördlüklerle yazılan şiirde hece sayıları konusunda serbest davranan şairin çapraz kafiye kullandığı görülür:

Kalbimdeki çarpışı biraz olsun duy artık
Artık biraz olsun anla beni.
Ayırma gözlerini gözlerimden
Uzat ellerime ellerini.

Hep böyle hükmedelim zamana
Hep böyle gitsin, bu denizde bu gemi.
Ayırma gözlerini gözlerimden
Al ellerine ellerimi.

Hayat yaşamağa değerse, senden,
Çile çekilmeğe değmezse benden olsun.
Ayırma gözlerini gözlerimden
Ne olursun
...

(*Mutluluk, Korkuyu, s.47*)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİL VE ÜSLUP

3.1. DİL

3.1.1. Kelime Kadrosu

Halil Soyuer'in şiirlerinde kullandığı dil, son derece sade, okuyanın kolaylıkla anlayabileceği bir yapıdadır. Şiirlerinde kullandığı kelime kadrosunu tamamen günlük dilden oluşturmuştur. Onun şiirlerinde halk şiirinin yalın ifadelerini görmek mümkündür. Özellikle yabancı sözcüklerin dilimizde kullanılmaması konusunda hassasiyetini birçok yazısında belirten şair, şiirlerinde de bu fikirlerine sadık kalmıştır. Sözcük seçimini ağırlıklı olarak Türkçe kelimelerden yapmış, dilimize yerleşmiş olan Arapça ve Farsça sözcükleri de gerektiği ölçüde kullanmıştır. Halkın kullandığı atasözleri ve deyimlerden, yer yer yöresel ifadelerden faydalanmıştır. Bunları yaparken halk şiiri ve heceyi modern şiirle birleştirerek samimi bir dil ve üslup yaratmayı amaçlamıştır.

Halil Soyuer, şiirlerinde kelime kadrosunu oluştururken sayılara çok başvurur. Onun birçok şiirinde sayılarla karşılaşmak mümkündür. En çok bir, üç, beş, bin sayılarını kullanarak alışılmış ifadelerin dışına çıkmak ister. Özellikle bir ve bin sayılarının hem azlık ve çokluk bakımından zıtlığından hem de birbiriyle ahenkli söylenişinden faydalanarak yeni söyleyişler ortaya koymayı amaçlar. Şiirlerinde bir ve bin sayılarını kullanmasıyla ilgili şu örnekler verilebilir:

Bir huyumuz var ki yerlere batsın,

Bir gelecek yerden bini bekleriz.

(Bekleriz, Kader Fash, s.45)

Sanki (İ) üstünde nokta gibiyiz

Binin içindeki biri bir düşün

(Düşün, Sevgi Seli, s.48)

Öyle çoksun ki bir değil bin tanesin

Yalnız biri, bir ömre yeten hatıralarda

(*Hatıralar, Gönül Dağları, s.156*)

Bin güzel verseler sen yoksan almam

Bir güzel deseler sana razıyım

(*Razıyım, Gönül Dağları, s.158*)

Şair bu dizelerde bir ve bin sayılarını art arda kullanarak bir ünsüz uyumu yaratmıştır. Ayrıca birin teklik, binin ise çokluk ifade eden zıt anlamlarından faydalanmıştır.

Soyuer'in 2, 3 ve 5 sayılarına da birçok şiirde yer verildiği görülür. Şair, bu sayıların matematiksel değerinden faydalanarak kendine özgü söyleyişler elde eder. Bu söyleyişlere şu örnekler verilebilir:

Kim derdi şu dönen yalan dünyada

İki hükmedecek beş'e kim derdi

(*Kim Derdi, Kader Faslı, s.105*)

Öyle bir ateşin içindeyim ki

İkinin nazına üç dayanmıyor

(*Dayanmıyor, Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.88*)

Buna kim inanır, beşten üç çıkan

Göze baka baka bir sayılırsa

(*Sayılırsa, Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.89*)

Soyuer, şiirlerinde sayıların çarpımlarından yeni sayılar üretir ve bunları şiirlerinde kullanır. Şiirde anlatmak istediği duyguların yoğunluğunu özellikle sayısal ifadelerin çokluğuyla özdeşleştirir ve bu şekilde okuyucuya sunar:

Bir günü beş günde yaşıyorum ben

Aylar benim için yüz elli gündür

(*Öyle Uzaklardan, Bakış Mektubu, s.78*)

Eğer buluşursak günde üç defa

Ayda doksan eder. Doksan çok mudur?

(*Çok mudur, Sevgi Bağları, s.69*)

Bu dizelerde elli ve üç sayılarının bir ayı ifade eden otuz sayısı ile çarpımından doğan doksan ve yüz elli sayısına başvurulmuştur. Bazı şiirlerde ise sayılar kesirli ya da yüzde ifadeleriyle karşımıza çıkar. Şair sevgilisinin güzelliğini anlattığı şiirlerden birinde şu sayısal ifadeleri kullanır:

Gönül tahtı için seçim yapılsa
Yüzde doksanı alır oyların

(*Başkent Güzeli, Sevgi Bağları, s.48*)

Aşağıdaki dizelerde ise Soyuer, sayısal ifadelere istediği sevginin derecesini ifade etmek maksadıyla başvurmuştur:

Sevgide yüz on kırk yetmiş olmaz
Aşkın yüzdesini yüz eden gelsin

(*Gelsin, Sevgi Seli, s.63*)

Halil Soyuer'in şiirlerinde kelime kadrosu içinde sayıların haricinde aylar, haftalar, yıllar gibi takvim terimleri sıklıkla kullanılmıştır. Şair, duygularını ve hayallerini ifade etmede tıpkı sayılardan faydalandığı gibi mevsimlerden, zaman ifadelerinden de faydalanmıştır. Özellikle yaz, kış, bahar gibi mevsim isimleri ve ay isimleri, yıllar gibi uzun zamanı ifade edecek kelimeler, bazen gün, ay, yıl biçiminde tarihler Soyuer'in şiirlerinde sıklıkla geçer. Örnek olması bakımından bazı şiirlerden alınan kısımları göstermek istiyoruz:

Bir kaşın kasım'sa bir kaşın ekim
Sanki aralık'a kaçır gözlerin
Bazan yirmi sekiz günlük şubatsın
Mart kapılarında titrer dizlerin

(*Aylar ve Sen, Kader Faslı, s.85*)

Gelirim demiştin Nisan sonunda
Dallarda sensiz kiraz, kayısı,
Nasıl anlatırım Temmuz'a
Yollarda ağlayıp kalan Mayıs'ı

(*Özel Sayı, Sevgi Burcu, s.18*)

İsterse dört mevsim dünya kış olsun (*Sevgi, Kader Faslı, s.84*)

Ne yaz aşağıya, ne kış yukarı (*Yukarı, Sevgi Burcu, s.19*)

Yıllar hasret içer on iki aydan (*Gel, Kader Faslı, s.89*)

İşte bahar geldi, hele yaz geçsin (*Geçsin, Kader Faslı, s.101*)

Bir gün yirmi şubat, günlerden Pazar (*Nerdesin, Sevgi Seli, s.93*)

Şu ayrı günleri haftada ayda (*Beni An, Sevgi Burcu, s.48*)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere Halil Soyuer, şiirlerinde zaman ifadelerini farklı anlam ilişkileri içinde kullanmıştır. Onun şiirlerinde zaman ifadeleri *gün*'den *yıllar*'a varıncaya kadar geniş bir kullanım alanı bulmuştur.

Şairin şiirlerinde kelime kadrosu içinde kullanım sıklığıyla öne çıkan bir unsur da şehir ve mekân isimleridir. Gerek askerliği, gerek dostlarını ziyareti, gerekse katıldığı şiir toplantıları münasebetiyle Anadolu'yu gezen şair, bu şehirleri şiirlerinde anlatmıştır. Bazen de sevgilisinin değişen duygu durumlarını anlatırken onu şehirlerle tarif etmeyi tercih etmiştir. Muhteva kısmında şehirleri incelediğimizden burada detaylı olarak bahsetmeyeceğiz. Soyuer'in şiirlerinde geçen şehir ve mekân isimlerinden bazıları şunlardır: İstanbul, Kanlıca, Haydarpaşa, Çengelköy, Şile, Emirgan, Tarabya, Ankara, Etimesgut, Dikmen, Keçiören, İzmir, Bursa, İznik, Muradiye, Uludağ, Ulucami, Balıkesir, Havran, Gönen, Kazdağ, Edremit, Akçay, Bayburt, Çoruh, Ardahan, Van, Sinop, Bolu, Beyşehir, Iğdır, Kütahya, Bartın, Mardin, Erzurum, Kırklareli, Trabzon, Aydın, Sakarya, Adana, Nurhak, Pozantı, Çakıt, Berit Vadisi, Başyayla, Ceyhan, Gönküferah (Otel), Göksu (Restoran)...

Çokça gidip geldiği bir yer olarak İstanbul ve ilçeleri, yaşadığı yer olması bakımından Ankara, memleketi olması münasebetiyle Balıkesir ve Havran ile buralara ait mekân isimleri, yakın dostluk kurduğu Orhan Ete'nin memleketi Bursa ve oraya ait mekân isimleri şairin şiirlerinde en çok karşımıza çıkan şehir isimleridir.

Verimli bir şair olan Soyuer'in şiirlerinde öne çıkan özelliklerden biri de onun özel isimlerden faydalanmasıdır. Şair, bu sözcüklerin hem okuyucuya hissettirdikleri hem de çağrışım gücünden faydalanarak vurguyu artırmak istemiştir. Soyuer'in tercih ettiği özel isimlerin halk şiirinde de kullanıldığı göz önünde bulundurulursa şairin özellikle telmih sanatına ait kelime tercihinde geleneği takip ettiği görülecektir. Onun şiirlerinde özel isim olarak en çok Leyla, Mecnun, Ferhat, Şirin, Kerem, Aslı gibi halk hikâyesi kahramanlarının, Yunus, Karacaoğlu, Köroğlu gibi topluma mâl olmuş halk ozanlarının isimleri geçer. Bu kullanımlara şu örnekler verilebilir:

Sen neydin güzelim şu dünya neydi?

Aslı ne Şirin ne ve Leyla neydi?

Mecnun yaşayıp da seni göreydi,

Ağza alır mıydı Leyla adını?

(Kadın Kere Kadın, Yürektir Sevginin Vatanı, s.50)

Ferhat Şirin için delmiş bir dağı

Sen emret önünde on dağ yıkarım

(Yıkarım, Kader Faslı, s.91)

Eğer seveceksen YUNUS gibi sev *(Yunus'ça Sevmek, Gönül Dağları, s.63)*

Dün gece YUNUS'um girdi rüyama *(Gördüm, Gönül Dağları, s.63)*

Sevginin yürekteki / Özü Karacaoğlan *(Karacaoğlan, Sorma Hiç s.91)*

Karacaoğlan'ın ölümsüz adı

Kaç yüz yıl, kaç yanan bağı suladı

(Karacaoğlan'ı Anarken, Sonbahar Çiçekleri, s. 48)

Halil Soyuer, şiirlerinde çokça geçen bu özel isimlerin haricinde Uğur Kardeşim, İsmet Sezgin, Altan Hocam, Emrah, Efekan gibi yakın akraba ve dost çevresinden ismin yanı sıra Ziya Taşkent, Barış Manço, Sadun Aksüt, Zeki Müren gibi pek çok müzisyen isimlerine eserlerinde yer vermiştir. Nuh Tufanı, Hüdâvendigâr Murat, Mevlâna, Muhammed Mustafa gibi tarihi isimler de onun şiirlerinde yer alan diğer özel isimlerden bazılarıdır.

3.1.2. Dil Sapmaları

3.1.2.1. Yazım Sapmaları

Daha çok modern Türk şiirinde görmeye alışık olduğumuz yazım sapmaları Halil Soyuer'in şiirlerinde bazı kelimelerin ya da kelime gruplarının tamamen büyük harfle yazılması şeklinde karşımıza çıkar. Şair, bu kullanımlarda özellikle vurgulamak istediği sözcükleri büyük harfle yazarak öne çıkarmak ister. Soyuer'in vurgu için en fazla kullandığı yöntem budur. Özellikle Yunus Emre konulu şiirlerinin neredeyse tamamında “Yunus” sözcüğünü büyük harfle yazmıştır:

Şu akan zamanın çıkmış üstüne

Eğer seveceksen YUNUS gibi sev

(Yunusça Sevmek, Gönül Dağları, s.63)

İnsanın Tanrıya minnet borcunu

YUNUS'ça sevenler peşin ödermiş

(Yunusça Gönül Dağları, s.67)

Yunus haricinde de en çok özel isimlerde yazım sapmalarına başvuran Soyuer, bazen kendi adı, bazen torunu, bazen Türkiye, bazen de Allah sözcüklerini büyük harfle yazarak vurguyu artırma yoluna gitmiştir:

Öyle özledim ki şimdi gözümde

EFEKAN'laşıyor bütün çocuklar

(Çocuklar, Sonbahar Çiçekleri, s.75)

ALLAH'ın evinde misafiriz hep

Yememiz içmemiz ondan izinli

(İzin, Gönül Dağları, s.110)

Ne Ahmet, ne Mehmet, ne Hatice'si

Ne de HALİL SOYUER'i kalacak

(Ölüm Düşüncesi, Gönül Dağları, s.117)

Adı TÜRKİYE'leşince

Kurban olur baş toprağa

(Toprak, Akşamüstü, s.30)

Özel isimler haricinde büyük harf kullanarak başvurduğu yazım sapmalarına bir örnek “tır” sözcüğüdür. İnsan bedenini bir tıra benzeten şair bu sözcüğü özellikle büyük yazmıştır:

Yükü taşımağa mecal yetmiyor

Zannımca duracak TIR bu günlerde.

(Bu Günlerde, Gönül Dağları, s.194)

Soyuer'in bazı şiirlerinde ise birden fazla kelimenin büyük harfle yazılarak vurgulanmak istendiği görülür. *Kalırmış* adlı şiirin en son dizesi bu kullanıma bir örnektir:

Şu insanoğlunun her günaşımı

Elinde bir “AH NE FAYDA” kalırmış

(Kalırmış, Akşamüstü, s.42)

Sabahla Duyulan adlı şiirde de Soyuer'in benzer bir yazım sapmasına başvurduğu görülür:

Hasretin hançerleşip varsın bağrımı delsin

Sen HAYATTA BU BAĞRIM delindikçe güzelsin

(*Sabahla Duyulan, Aylak İnsanlar Kenti, s.52*)

Halil Soyuer'in *Sevgi Burcu* adlı eserindeki şiirlerin tamamı büyük harfle yazıldığından bu eserdeki şiirleri yazım sapması olarak değerlendirmiyoruz. Bunun dışında şairin az da olsa bazı mısraların büyük harfle yazılması şeklinde yazım sapmasına gittiği görülür. *Çocuk* adlı şiiri buna örnek gösterilebilir:

ÇOCUK SEVGİ TOHUMU

EKMESİNİ BİLENE

BİR MEYVA FİDANIDIR

DKMESİNİ BİLENE

(*Çocuk, Sevgi Çiçekleri, s.73*)

Bu örneklerin haricinde Halil Soyuer'in şiirlerinde büyük harfle yazılmak koşuluyla yazım sapmaları şeklinde değerlendirilebilecek bazı sözcükler şunlardır: ULUDAĞ, BURSA, ORHAN ETE, ÇEKİRGE, ULU HÜDÂVENDİĞÂR MURAT, ÇENGELKÖY, BEYLERBEYİ, HALİL, MEVLANA, KONYA, VAN, ÇELİKKOL, GÖKSU, TÜRKÜM, ÇAKALTEPE, KEBAN, İSMET, SEZGİN, BOSNA HERSEKTE, HAMAMBAŞI, TARHANA ÇORBAN, BÖRÜLCE SUYUN, HAVRAN, HAVRAN İDMAN YURDU, KARATAVUK...

3.1.2.2. Ses Sapmaları

Halil Soyuer, şiirlerinde ses sapması olarak değerlendirilebilecek bazı yöresel ağız özelliklerine başvurmuştur. Halk şiiri geleneğinden her alanda faydalanan şair, halk arasında yer alan ifade biçimlerini de zaman zaman şiirine katmıştır. Soyuer, bazı şiirlerinde bölgesel söyleyişlere şu şekilde yer vermiştir:

Nideyim, nideyim, çeşmem, suyunu,

Kalaylı tasınan içemiyorum

(*Gurbet Düşünceleri, Liman, s.43*)

Bu şiirde yer alan “nideyim (ne edeyim)”, “tasınan (tas ile)” sözcükleri yöresel ağıza örnektir. Soyuer, gurbet konulu şiirinde memleketine özgül söyleyiş özelliklerine de yer vererek memleket özlemini daha vurgulu dile getirmek istemiştir.

Soyuer’in yöresel ağız özelliklerine yer vererek yazdığı şiirlerinden biri de *Fecir Yüzlüm (Kör Kuyu, s.42)* adlı şiirdir. Bu şiirde geçen “basıyon” (basıyorsun), “esiyon” (esiyorsun), “oluyom” (oluyorum), “küsüyon” (küsüyorsun), “kesiyon” (kesiyorsun) gibi kullanımlar örnek olarak gösterilebilir:

Fecir yüzlüm, yavaş yürü yollarda
Her adımda can evime basıyon
Bilemedim sen ne biçim rüzgarsın
Har saat bir başka yandan esiyon
...
Ben deli oluyom seni görünce
Sen, delirdi diye bana küsüyon

Soyuer, *Geçti* ve *Sen Giderken* adlı şiirlerde de “komadı” (koymadı) ve “komasın” (koymasın) sözcüklerini halk arasında kullanılan şekliyle şiirine alarak ses sapmasına başvurmuştur. Bu sözcükler dizelerde şu şekilde yar almıştır:

Seni benden ayrı yere komadım
Seninle oldu hep benliğim, adım
(*Geçti, Kader Faslı, s.96*)
Tanrıdan tek dileğim seni komasın darda
Artık kanayan benim açtığın yaralarda
(*Sen Giderken, Bakış Mektubu, s.70*)

Üzülme (Sonbahar Çiçekleri, s.57) adlı şiirde geçen “ırasa” sözcüğü, halk ağzındaki ıramak fiilinin istek kipiyle söylenmiş halidir. Şairin halk diline ait söyleyişlere yer vererek yapmış olduğu ses sapmalarından biridir. Sözcük şiirde şu şekilde geçmektedir:

Dağda duman olur, yollar diklenir
Giden ırasa da gelen beklenir

Soyuer’in yöresel ağız özelleiklerine değinerek ses sapmasında bulunduğu bir diğer şiir, *Ne ki Gözüme (Gönül Dağları, s.184)* adını taşır. Aşağıya aldığımız

dizelerde yer geçen “Vallah” ve “zından” sözcüklerinde ses sapması bulunmaktadır:

Şu güzel dünyayı eller önünde
Vallah zından ettin iki gözümde.

Bu örneklerin dışında Soyuer’in şiirlerinde yer verdiği bazı yöresel ifadeler şu biçimde kullanılmıştır: Ha vallahi, Allah vere, sanıyonuz, deyi deyi, soralar beni, tozadı...

3.1.2.3. Kelime Sapmaları

Kelimelerin bilinen yapılarını bozarak, ek ve köklerin yerini değiştirerek genel ve yaygın olarak konuşulan dilde yer almayan kelime biçimlerine dönüştürmektir. Türk edebiyatında özellikle yeni şiirde birçok örnekle karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁶ Şiirde en çok kullanılan sapma türlerinden biri olan kelime sapmalarına Halil Soyuer de pek çok kez başvurmuştur. Soyuer, özellikle örnekseme (analoji) yöntemine başvurarak şiirlerinde kelime sapmalarını kullanmıştır. Onun kelime sapmasına örnek olabilecek bazı kullanımlarına burada yer vermek istiyoruz:

Hep sana acıttım doydum doyası
Tutmaz ipliğimi her kök boyası

Senin Yüzünden (Kader Faslı, s.104) adlı şiirde geçen bu dizelerdeki “doydum doyası” ifadesi kelime sapmasına bir örnektir. Şair yaygın olarak kullanılan “oldum olası” ifadesinden örnekseme yaparak Türkçede kullanılmayan doydum doyası ifadesine ulaşmış ve farklı bir söylem elde etmiştir. Benzer kullanımlardan biri *Kesilme (Yürektir Sevginin Vatanı, s. 68)* adlı şiirde şu şekilde geçmektedir:

Sana eller göz ederken
Yüzlerinde göz kesildim
...
Koy başını yatır diye
Huzurunda diz kesildim
...

¹¹⁶ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2016), 166.

Konuşursun diye belki
Dudağında söz kesildim

Türkçede sık kullanılan taş kesilmek deyiminden hareketle oluşturulan, “göz kesilmek, diz kesilmek, söz kesilmek” gibi ifadeler kelime sapmasına birer örnektir.

Şairin *Varlık (Zaman Akıp Gidiyor, s.15)* adlı şiirinde geçen ve aşağıda yer verdiğimiz dizelerde görülen “sensizli” sözcüğü, senli ya da sensiz sözcüğünden örnekseme yoluyla türetilmiş farklı kelime sapmalarından birine örnektir.

Söyle ben ne yapayım sensizli sevdaları
Ahtım var yakacağım hasret yüklü dağları

Soyuer, *Aylar ve Sen (Kader Faslı, s.85)* adlı şiirinde ise şu şekilde kelime sapmalarına başvurmuştur:

Bazan yüreğinin ocak başında
Tutuşup da hiç sönmeden yanmaksın
Haziranca bayrak dudaklarınla
Ağustos ağustos dalgalanmaksın

Bu dizelerdeki “yanmak” ve “dalgalanmak” sözcükleri alışlagelmiş kullanımların dışındadır. Hazirana benzer anlamında “haziranca” ifadesi ise farklı bir kelime sapmasıdır.

Yeni Bir Aşka Doğru (Kader Faslı, s.118) adlı şiirde aşk kavramının kendisi için anlam kazandığını ifade etmeye çalışan şairin “manalaştı” biçimindeki söyleyişi kelime sapmasına değişik bir örnektir:

Aşk aşk deyip dururlar, demek ki aşk da buymuş
Kelimeler bir başka manalaştı sözümde

Şiirde geçen “manalaştı” ifadesi Türkçede olmayan bir kullanımdır. Anlam kazandı, değer kazandı anlamında kullanılan bu sözcükte kelime sapması vardır.

Soyuer’in *Öncelik (Kader Faslı, s.98)* adlı şiirinde geçen ve kendine özgü ifadelerinden biri olan “sevgiligil” sözcüğü şairin kendi türettiği, günlük dilde olmayan kullanımlardan biridir ve kelime sapmasına ilginç bir örnektir:

Açtık gözümüzü biz bizi bildik
Biz sevi şehrinde sevgiligil’dik
Farz edelim öldük sonra dirildik

Sen bu dirilişte benden öncesin

Halil Soyuer, özellikle “-ca/-ce” ekiyle kendine özgü yeni sözcükler türetmiş, bunlarla kelime sapmaları ortaya koymuştur. *Bu Akşam (Kader Fash, s.66)* adlı şiirden aşağıya aldığımız dördlük bu kullanımları örnekler niteliktedir:

Şu koca dünyada yok ki sencesi

Bir iste emrine gelir bincesi

Duy da yüreğimden yükselen sesi

Beni adım adım izle bu akşam

Yukarıdaki dizelerde yer alan “sencesi” sözcüğü senin gibisi manasında kullanılırken “bincesi” sözcüğü ise bin tanesi anlamını verecek şekilde kullanılmıştır. Her iki sözcük de yaygın dilde bulunmamaktadır. Bu tarz kullanıma farklı bir örnek *Birtaneme Mektuplar (Aylak İnsanlar Kenti, s.43)* adlı şiirde de yer almaktadır. Aşağıdaki örnekte görüleceği üzere Soyuer, Mevlana gibi ifadesi yerine kendi türettiği ve ortak dilde kullanılmayan “Mevlanaca” sözcüğünü kullanmıştır. Ayrıca şiirde geçen “Konyalaşmak” ifadesi de kelime sapmasına farklı bir örnektir:

Aşkın, bende Mevlanaca yatıyor

Yerin yurdun Konyalaştı bir tanem.

Soyuer, *Bu Yıl (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.41)* adlı şiirinde de kendine has kelime sapmalarına örnek vermiştir.

Bir gün gösteremedin şöyle rahatça

Bir oh çekemedim istirahatça

Bu dizelerdeki “istirahatça” sözcüğü bir kelime sapmasıdır. İstirahat sözcüğüne eklenen “-ca” ekiyle yeni bir kelime türetilmiştir.

Soyuer’in şiirlerinde türettiği ve kelime sapması olarak değerlendirebileceğimiz sözcüklerden bir diğeri “aylanmak” ifadesidir. Halk ağzında “bir yerin çevresinde dolanmak” anlamına gelen bu sözcüğü şair, kendince “aylara bölünmek” anlamında kullanarak yeni bir kelime türetmiştir. Bu sözcük, *Kim Bunlar (Sevgi Çiçekleri, s.135)* adlı şiirde şu şekilde kullanılmıştır:

Kolumu kırdılar yeri düzlerken

Kış olup bastılar bağda yazlarken

Sevinçle yoğrulmuş üç ay gözlerken

Acıyla aylanmış yıl çıkardılar

Soyuer, bazı şiirlerinde yardımcı eylemle kurulmuş yeni sözcükler de üretmiştir. *Olur(Gönül Dağları, s.168)* adlı şiirden aşağıya aldığımız dizelerde ortak dilde kullanımı olmayan “vay olmak” ifadesinin kelime sapması olarak kullanıldığı görülür:

Gözünde yaş görsem iki damlacık

Ele düğün bayram bana vay olur

3.1.2.4. Alışılmamış Bağdaştırma

Alışılmamış bağdaştırmalar, şiire özgü ifade alanını genişletmek, özgün imge üretmek için başvurulacak yollardan biridir.¹¹⁷ Anlambilimsel sapmalar olarak değerlendirilen bu kullanımlarda genellikle duyular arası aktarma yoluyla yapılan alışılmamış tamlama ve bağdaştırmalara yer verilir. Şiire özgü imge yaratma adına önemli bir yol olan bu bağdaştırmaları Halil Soyuer de şiirlerinde kullanmıştır. Bu bağdaştırmalar onun kendine özgü bir şiir dili yaratmasında etkili olmuştur. Soyuer, genellikle soyut ve somut sözcükleri bir tamlama içinde kullanarak alışılmamış bağdaştırmalar kurma yoluna gitmiştir. Soyuer’in şiirlerindeki alışılmamış bağdaştırmalardan bazıları şu şekildedir:

Sanki dert yurdunun vatandaşıyım

Mutluluk istemek zordur başıma

(*Başıma, Sevgi Çiçekleri, s.90*)

Yukarıdaki şiirde geçen “dert yurdu” tamlaması, duymaya alışık olmadığımız bir ifade olması sebebiyle alışılmamış bir bağdaştırmadır. Şair, bu şekilde dertli ruh halinden kaçamayacağı bir dünyada yaşadığını anlatmak istemiştir. Dertle ilgili benzer bir tamlama *İmkânı mı Var (Sevgi Çiçekleri, s.122)* adlı şiirde şu dizelerle geçmektedir:

Dert tüccarı oldum sayende ama

Bu derdi satmanın imkanı mı var

Bu dizelerde geçen “dert tüccarı” tamlaması alışılmamış bir bağdaştırmadır. Soyuer’in şiirlerinde yer alan alışılmamış tamlamalarından bir

¹¹⁷ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 188.

diğeri *Dönüş* (Seninle, s.76) adlı şiirde karşımıza çıkar. Soyuer, “gönül tansiyonu” biçimindeki söyleyişle kendine has, alışılmamış bir bağdaştırmaya yer vermiştir:

Gönül tansiyonum epeyce düşük

Bak durup dururken yine baş döndü

Sen Giderken (Bakış Mektubu, s.70) adlı şiirde yer alan “veda tabancası” ve “acımasız kurşunlar” şeklindeki bağdaştırmalar Soyuer’e özgü ifade biçimlerindendir:

Üzerime çevrilen veda tabancasından

Acımasız kurşunlar sıkıldı sen giderken

Yukarıdaki dizelerde acıma gibi soyut bir sözcükle kurşun gibi somut bir sözcüğü bir arada kullanarak kendine özgü imgeler yakalayan şairin bu yolla ürettiği çok sayıdaki ifadelerden bir diğeri “elem çorbası”dır. *Bu Gün* (Bakış Mektubu, s.86) adlı şirden aldığımız aşağıdaki dizelerde bu imge şu şekilde kullanılmıştır:

Elem çorbasıyla hicran aşıyla

Akşama ziyafet var yine bu gün

Şairin soyut ve somut sözcüklerle kurduğu bir diğer tamlama *Her Sabah* (Sorma Hiç, s.76) adlı şiirde geçen “sabır kazması” ve “çile dağları” ifadeleridir:

Sabır kazmasıyla titrek ellerim

Çile dağlarını delse her sabah

Soyuer, *Hele Bir Düşün* (Sevgi Burcu, s.56) şiirinde ise vefayı tabaklarda insanların önüne konan bir yiyecek gibi hayal etmiş ve aşağıdaki dizelerle sevgilisine seslenmiştir. “vefa sofrasının tabakları” kullanımı bu anlamda duymaya alışık olmadığımız bir bağdaştırma örneğidir. Soyuer’in kendine özgü yarattığı imgelerden biridir:

Vefa sofrasının tabaklarında

Güzel günler yeriz. Hele bir düşün.

Şairin *Seninle* (Gönül Dağları, s.153) adlı şiirinde geçen “çile istasyonu” tamlaması da yukarıdakilere benzer örneklerdendir:

Umudum bu sefer ayın onunda

Bekliyorum çile istasyonunda

Aynı şekilde “sitem savcısı” tamlaması da Soyuer’in kendine özgü ifadelerden biri olarak *Beni (Gönül Dağları, s.177)* adlı şiirden alınan dizelerde geçmektedir:

Suç işledi diye dün akşamüstü

Sitem savcısına bildirdi beni

Kendine özgü ifade biçimleri konusunda oldukça üretken bir şair olan Halil Soyuer’in şiirlerinde yukarıdaki örneklerin haricinde “aşk ordularının sevgi tümeni, ömür veznesi, teselli kuşları, gönül çatısı, sevdâ saltanatı, hayal atı, bakış mektubu, acıların kilometre taşları, gönül arısı, dert ambarı, bakış yakıtı, huzurdan halı, baht fırtınası vb.” çok sayıda alışılmamış bağdaştırma yer alır.

3.1.3. Konuşma Dili

Halil Soyuer, şiirlerinde ünlemleri, ikilemeleri, deyimler ve atasözlerini, samimi hitapları kullanımlarıyla konuşma dili unsurlarına yer vermiştir. Şekil başlığı altında incelediğimizden dolayı ikilemelere burada değinmeyeceğiz.

3.1.3.1. Ünlemler

Halil Soyuer, şiirlerinde ünlemleri, hem konuşma diline ait samimi bir dil özelliği yaratma da hem de ses özelliklerinden yararlanmak amacıyla kullanmıştır. “Vay” ünlemini bazı şiirlerinde bu amaçla kullandığı görülür. Bu ünlemi kullandığı şiirlerden biri şu şekildedir:

Bir yüce dağ düşün, işte öylesin

O dağı aşanın vay haline vay

Derdine düşeni bir yana bırak

Ardına düşenin vay haline vay

(*Vay Haline, Sorma Hiç, s.85*)

O Mahalle adlı şiirin ilk dizesinde “ah” ünlemi şu şekilde kullanılmıştır:

Ah neydi bir zaman neydi bir zaman

O mahalle, o aralık, o yokuş

(*O Mahalle, Aylak İnsanlar Kenti, s.39*)

Şair, “ah” ünlemini *İkinci Ay* adını verdiği şiirinde ise şu şekilde kullanmıştır:

Nar nasıl inkar eder içindeki zarını
Nasıl anlayamadım ah... nasıl uyarılarını

(*İkinci Ay, Bakış Mektubu, s.58*)

Soyuer, *Vay Be* isimli şiirinde ise “aman”, “Allah” ve “be” sözcüklerini ünlem olarak kullanarak hem anlam hem de ses olarak konuşma diline yakınlaşmıştır:

Aman Allah, ne güzellik o öyle
O ne endâm, o ne boy be.. şuna bak
İç ısıyormuş gören insanın
Sanki on beşinde ay be.. şuna bak

(*Vay Be, Yürektir Sevginin Vatanı, s.67*)

Soyuer’in şiirde özellikle sevgilinin güzelliğinin anlatıldığı kısımlardaki şaşkınlığı ifade etmede ünlemlerden faydalandığı görülür.

3.1.3.2. Samimi Hitaplar

Soyuer’in şiirlerinde konuşma diline yaklaştığı önemli unsurlardan biri özellikle sevgiliye yazdığı lirik aşk şiirlerindeki samimi hitaplardır. Şairin yakın dostları ve aile üyeleri için kaleme aldığı manzumelerde de bu tarz hitaplar yer alır. Onun sevgilisine yazdığı şiirlerde en çok “güzelim” diye hitap ederek şiire samimi bir başlangıç yaptığı görülür:

Koşturmağa fer kalmadı dizde güzelim
Gerçek ararız açtığın izde güzelim
Geç kalsa biraz hükmünü infazda ecel
Gün doldururuz hizmetinde güzelim

(*Rubai, Kör Kuyu, s.29*)

Güzelim şeklinde sevgiliye hitap ettiği bir diğer şiir *Bu Güne* adını taşır. Bu şiirde de benzer samimiyet vardır:

Bir düşün güzelim hayat ne güzel
Neler neler kattım benden bu güne

(*Bu Güne, Sevgi Burcu, s.43*)

Soyuer, sevgilisine bazen de samimiyetini “kız” diye seslenerek dile getirir ve konuşma diline yaklaşır. Bu şekilde hitapların olduğu şiirlerinden biri *Bir Güzel Geldi Ki* adlı şiirdir:

Kız dedim nasıl da buldun burayı

Yaram var, bir de sen açma yarayı

(*Bir Güzel Geldi Ki, Sevgi Çiçekleri, s.84*)

Halil Soyuer, *Bize* adlı şiirinde Uğur Arıbaş’a samimi bir şekilde kardeşim diye şöyle seslenir:

Ömür yollarında Uğur kardeşim

Bundan sonra yıllar vız gelir bize

(*Bize, Sonbahar Çiçekleri, s.28*)

Şair, benzer ifadeleri *Sevgili Kardeşim (Kader Fash, s.95)* şiirinde “Sevgili kardeşim ömür boyunca / Sevgiyi kendine baş etmeyi bil” dizelerinde dile getirmiştir. Aynı şekilde *İnsan Kardeşim (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.33)* şiirinde de “Neden ağlıyorsun insan kardeşim” diyerek samimi bir dil kullanmıştır.

3.1.4. Deyimler ve Atasözleri

Türkçenin ifade zenginliklerinden olan atasözleri ve deyimler Halil Soyuer’in anlatım olanaklarını zenginleştiren unsurlardandır. Özellikle deyimlere şiirlerinde yer veren sanatçı bu sözlerin anlam zenginliğinden faydalanır. Şiirlerinde kullanmış olduğu bazı deyimler şu şekildedir:

Sevgilim inan ki bu dargınlıkta

Sadece sen yerden göğe haklısın

(*Dargın, Sevgi Bağları, s.37*)

Yemeğin tatlı mı olur

Geçirmezsen dış toprağa

(*Toprak, Akşamüstü, s.31*)

Sevene öğretip sözde durmayı

Belletmiş turnayı gözünden vurmayı

(*Hayalin Ayak İzleri, Sevgi Bağları, s.65*)

Sana eller göz ederken

Yüzlerinde göz kesildim

(*Kesilme, Yürektir Sevginin Vatanı, s.68*)

Başa çıkamıyor yollar taş ile (*Kayıp, Sevgi Bağları, s.41*)

Hep gönül gözüyle bakmışım sana (*Bir tanem, Sevgi Bağları, s.44*)

Yar gitti gideli döndüm deliye (*Beni, Akşamüstü, s.13*)

Kan dökmeyi huy haline getirmiş (*Beni, Akşamüstü, s.13*)

Pencereler gözlerini dikmişti gözlerine (*Gözlerinde, Körkuyu, s.48*)

Aman vermemişiz düşmana aman (*Yurt Evladınız, Akşamüstü, s.35*)

Boyun eğmek haktan gelen emredir (*İnsan, Kader Faslı, s.87*)

Biz çiğ süt emmişiz kaderimizden (*Bekleriz, Kader Faslı, s.45*)

Bilmezler sana bel bağladığımı (*Dersin, Kader Faslı, s.41*)

Söz kesiyor kader bize sormadan (*Hayat, Seninle, s.75*)

Bütün gözler çevriliyor üstüme (*Kader, Yürektir Sevginin Vatanı, s.89*)

Kaç gündür durmadan gözüm seğriyor (*Nedir, Sonbahar Çiçekleri, s.44*)

Aklım sana, sen aklıma düştükçe (*Üstüne, Sonbahar Çiçekleri, s.52*)

Ölüm döşğinde olsam kalkarım (*Üstüne, Sonbahar Çiçekleri, s.52*)

Kan ağlarken bile gülmeğe çalış (*Üstüne, Sonbahar Çiçekleri, s.65*)

Boynumuz eğiktir O'ndan gelene (*Tanrı, Gönül Dağları, s.114*)

Tuz bile başladı kokmaya artık (*Az Kaldı, Yürektir Sevginin Vatanı, s.63*)

Alın yazısıyla büküldü bilek (*Ne Desem ki, Bakış Mektubu, s.66*)

Kızına saçlarını süpürge etmişti (*Nuriye, Kör Kuyu, s.60*)

Taç ettim başıma bütün canları (*Kimlik, Sorma Hiç, s.87*)

Varsın yan yan baksın gözler (*Sen İstersen, Bakış Mektubu, s.73*)

Canı çıksın derdi icat edenin (*Gözler Yaşlı Olmasın, Bakı Mektubu, s.54*)

Kondurmam üstüne toz bu dünyada (*Sesleniş, Sorma Hiç, s.88*)

Soyuer, şiirinde yer verdiği atasözlerini bazen aynen kullanmış bazen de ufak değişikliklerle şiirine almıştır. Atasözlerinin sayısı deyimlere oranla azdır. Bazı örnek kullanımlar şu şekildedir:

Aldırma diyorlar gelen haktandır

Karayla ak sanki bende birleşti

(*Yerleşme, Sevgi Seli, s.40*)

Bakar kararırımış üzüm üzüme

Hepsi böyle görünüyor gözüme

(*Şu İnsanlar, Sevgi Seli, s.44*)

Meşhur sözmüş taş yerinde ağırmış

Herkes bu gerçeği çok iyi bilir

(*Ağır Gelir, Sevgi Bağları, s.61*)

Akıl yaşta değil başta diyorlar

Yaş başa düştü koş nerelerdesin

(*Koş, Sonbahar Çiçekleri, s.19*)

Her gecenin sabahı var bilirsin

Canın sıkılmasın yak bir sigara

(*Yak Bir Sigara, Bakış Mektubu, s.51*)

Dile düşmüş bir meseldir söylenir

Hastalık ölüme bahane imiş

(*Ne İmiş, Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.66*)

3.1.5. Cümle

Halil Soyuer, şiirlerinde kısa cümleler kullanır. Onun şiirinde kullandığı cümle yapılarına bakıldığında genellikle fiil cümleleriyle oluşturulmuş, halkın konuşma diline yakın kısa ve anlaşılır cümleler tercih ettiği göze çarpar. Uzun ve karmaşık yapıli cümleler onun şiir anlayışına uygun değildir. Soyuer'in şiirlerinde

isim cümlesi, fiil cümlesi, devrik ve kurallı cümleler, soru cümleleri çokça yer alır.

3.1.5.1. İsim Cümlesi

Biz hep yer deriz adı topraktır (*Yer, Sevgi Çiçekleri, s.85*)

Yer'in yalanı yok, her şeyi gerçek (*Yer, Sevgi Çiçekleri, s.85*)

Her an beraberiz gözle kaş gibi (*Beraber, Sonbahar Çiçekleri, s.22*)

Güzeller içinde hızlı güzelsin (*Güzelsin, Sorma Hiç, s.95*)

Dünyamızın her yıl dört konuğu var (*Mevsimler, Sorma Hiç s.96*)

Her meyva çiçeği hakça mübarek (*Nar, Sevgi Burcu, s.32*)

3.1.5.2. Fiil Cümlesi

Halil Soyuer, şiirlerinde kullandığı fiil cümleleri ile hareketli ve canlı bir dil oluşturur. Çok uzun olmayan fiil cümleleri bir çırpıda söylenmişçesine bir izlenim verir.

Gözlerin gönlüme edince yardım

Sen benden kaçtıkça ben sana vardım

(*Olsaydı, Sonbahar Çiçekleri, s.59*)

Yol çıktı falımda yol çıktı yine

Yarın ne olacak nasıl bileyim

(*Fal, Sonbahar Çiçekleri, s.54*)

Yetmez gibi bir de işler bozuksa

Gözlerin üstüne kaş ağı gelir

(*Ağır Gelir, Sevgi Bağları, s.61*)

Dün gece bağrımda mevlit okuttum

Misk yerine nefesini kokuttum

(*Parça Parça, Sevgi Bağları, s.57*)

Doğduğumda alnımıza bu yazı

Sevmek senin işin diye yazılmış

(*Yazı, Sevgi Burcu, s.47*)

Başıma geldi de ondan bilirim (*Adres, Sonbahar Çiçekleri, s.38*)

İnsan kimi bulmuş kimi kaybetmiş (*Kayıp, Sevgi Bağları, s.41*)

3.1.5.3. Kurallı Cümle

Halil Soyuer, kurallı cümlelerle oluşturduğu şiirleriyle son derece anlaşılır ve halkın konuşma diline yakın bir şiir dili oluşturmuştur. Bu cümleler bazen tek mısra bazen de iki mısradan meydana gelir. *Olaydım* adlı şiirden alınan aşağıdaki dizelerde iki mısradan oluşan kurallı bir cümlelerin örneği görülebilir:

Hayattaki gönül komutanıma

Ömür boyu emir eri olaydım

(*Olaydım, Sevgi Bağları, s.40*)

Aşağıda yer verdiğimiz *Bir Daha* ve *Gelmiş* isimli şiirlerde ise her mısraın kısa ve kurallı birer cümle olduğu görülebilir:

Güne senle girer senle çıkarım

Bir sözüne Türkiye'yi yıkarım

(*Bir Daha, Kader Faslı, s.68*)

Yürüyorken bastığın yer yanıyor

Seni gören canlı ateş sanıyor

Kuşlar gelip saçlarına konuyor

O çılgın kuşların tel vakti gelmiş

(*Gelmiş, Seninle, s.88*)

3.1.5.4. Devrik Cümle

Soyuer, kullandığı devrik cümlelerde cümle yapısını kısa tutmuştur. Bu cümle türünde de iki mısraı geçmeyen kısa cümlelere şiirlerinde yer vermiştir. İki dizeden oluşan cümlelerde yargı genellikle ikinci dizenin başında yer alır.

Gönüldür en kutsal yeri sevenin

Gönlümün köşkünde yerin var senin

...

Güç veren sevgidir bize yollarda

Yol açılır ikimize yollarda

(*Herkes Biliyor, Sevgi Seli, s.73*)

Mademki söner, her tutuşan ev bu sokakta

Madem ki yanar, her atılan şey bu ocakta

(*Körkuyu, Hayat, s.7*)

Üzümler çürürse asma dalında

Görünce ağlarmış bağ durup durup

(*Durup Durup, Sevgi Çiçekleri, s.99*)

İnsan ilmek dünya denen yollukta

Allah'ına imanı var kullukta

(*Yaşamak, Sevgi Çiçekleri, s.102*)

Kapında, zamanı kuruyordu gecenin elleri

Bir geçit resmi düzeninde sokaklar

Adım adım yürüyordu gözlerinde.

(*Gözlerinde, Akşamüstü, s.49*)

3.1.5.5. Soru Cümlesi

Halil Soyuer, özellikle sevgiliye seslendiği şiirlerinde soru cümlelerine sıklıkla yer verir. Bazen kendindeki gibi bir aşkın, bazen de sevgilisinin sahip olduğu güzelliklerin kimsede bulunmadığını soru cümleleriyle anlatma yoluna gider. Bazı şiirlerinin tamamını soru cümleleriyle oluşturur. *İmkânı mı Var* adlı şiir soru cümlelerine sıkça yer verilen bir örnektir:

Böylesine bir aşk nerde görülmüş

Elini tutmanın imkânı mı var

Dert tüccarı oldum sayende ama

Bu derdi satmanın imkânı mı var

(*İmkânı mı Var, Sevgi Çiçekleri, s.122*)

Şairin soru cümleleriyle yazdığı şiirlerden biri de *Yeni Bir Aşka Doğru* adlı şiirdir. Bu şiirde soru anlamı soru sözcüğü ve soru edatıyla sağlanmıştır.

Bir ilkbahar yeli mi, nedir bu başta esen

Bilemedim bu sevda on kat mı yirmi kat mı

Hayat'lı bir güneş mi ufkumdan şu yükselen

Beni sımsıcak saran İzmir'li şu imbat mı

(*Yeni Bir Aşka Doğru, Sevgi Burcu, s.46*)

Soru cümlelerine örnek olarak verilebilecek kullanımlardan bazıları şöyledir:

Gönlümde yıllardır yaşayan kimdi?

Yıllardır düşmeyen kimdi gözümde

(*Gözümde, Sonbahar Çiçekleri, s.70*)

Şu bendeki gönül başka kimde var

Eller bilmese de Allah biliyor

(*Gönül, Sorma Hiç, s.72*)

Ne bir hal bıraktın ne de tadımı

Yıllar çektiğimi anlatmadı mı

(*Üstüne, Kader Faslı, s.54*)

3.2. ÜSLUP

Üslup, şairin düşüncelerini, hayallerini, kendine has bir biçimde ifade ediş şeklidir. Uzun sanat hayatı boyunca Halil Soyuer, kendine has ifade biçimleri geliştirmiş bir sanatçıdır. Şiirlerinde en çok lirik üslubu kullanmış olsa da tahkiye üslubu, destansı üslup, hiciv üslubu, övgü üslubu, konuşma üslubu, mizahi üslup, yakarış üslubu gibi tarzlarda da şiirler kaleme almıştır.

3.2.1. Lirik Üslup

Coşku ve heyecana bağlı anlatım olarak da bilinen lirik anlatımda şair içinde bulunduğu duygu ve ruhsal durumunu okuyucuyla paylaşır. Duyguların ön planda olduğu bu üslup türü Halil Soyuer'in de en çok başvurduğu anlatım biçimidir. Şair, genellikle aşk ve sevgi temaları başta olmak üzere birçok duyguyu lirik tarzda ifade etmiştir. Soyuer, lirik şiirlerinde kimi zaman sevgilisinin güzelliğini anlatır, kimi zaman ise ayrı kalmanın üzüntüsünden bahseder. Bazı şiirlerinde ise ona olan öfkesini duygularına hâkim olamayan bir âşık görünümünde ifade eder. *Neredesin (Liman, s.42)* adlı şiir şairin özlem duygularını lirik bir tarzda ifade ettiği eserlerden biridir:

Ne yolun çamuru ne dağın karı,

Şahlanan gönlümü yatıştıramaz.

İçimi en kızgın ateşler bile

Senin aşkın kadar tutuşturamaz.

Hangi diyarların baharındasın,
Kokunu rüzgârlar getirmez oldu.
Sen, yoksun diyerek beni ağaçlar,
Gölgesinde bile yatırmaz oldu.

Çektiğim bu derdi, sanma yenidir,
İzi var gönlümde, yılların bir bir.
Beni, yürüdüğüm yollar hanidir,
Gittiğin yerlere götürmez oldu.

Soyuer bu şiirde sevgilisine karşı hissettiği aşk duygusunun büyüklüğünden bahseder. Dağlardaki karlar, en kızgın ateşler bu aşkın yanında küçük kalırlar. Aynı zamanda sevgiliden ayrı kalmanın hüznü de şiire hâkimdir. Bu ayrılıktan dolayı şair, ağaçların gölgesinde bile duramaz. Yollar ise onu bir türlü sevgiliye götürmez. Sevgiliden ayrı geçen yılların izi her tarafına bir bir kazınmıştır. Şiirin genelinde ayrılığın ve kavuşamamanın üzüntüsü belirgindir.

Tema bölümünde aşk ve sevgi konusundan ayrıntılı bahsedildiğinden bu bölümde daha fazla örnek vermeyeceğiz.

3.2.2. Tahkiye Üslubu

Halil Soyuer'in şiirlerinde yer verdiği bir diğer üslup tarzı tahkiye üslubudur. *Bingöllü Durmuş, Nuriye, Muharrem, Bir Kız Vardı, Arıyor, Ağladı* gibi şiirler tahkiye üslubuyla kaleme alınmıştır. Bu şiirlerde şair, daha çok şahit olduğu insan manzaralarını biyografik olarak okuyucuya sunmuştur. Örnek olarak aşağıya almış olduğumuz *Muharrem (Sevgi Burcu, s.58)* adlı şiirde Soyuer, Ankara'da sanayi çarşısında demircilik yapan Muharrem'in öyküsünü şiirsel bir biçimde dile getirmiştir:

Babasını vurmuşlar bir kumar masasında
Habersizmiş kurşunu sıkanlardan Muharrem
Annesi de kaçınca bir manavın koynuna
Üç yaşında boynunu bükenlerden Muharrem

Çocuk parmaklarıyla silip alın terini
Bir simit tablasında satmış ümitlerini

Yırtılmış gömleğinden hıçkırın her yerini
Utatarak saklanmış bakanlardan Muharrem

Yapayalnız yürümüş sokaklar ortasından
Bir yudum su beklemiş çeşmelerin tasından
Taş kalpli senelerin çileli arkasından
Coşkun bir ırmak gibi akanlardan Muharrem

Çalışmış tek başına, büyümüş kimsesizce
Özlemi boyca çıkmış ısırapları dizce
Şimdi mutlulukların kapısından sessizce
Her sabah ak alınla çıkanlardan Muharrem

Bazan hatırlıyor da vurulan babasını
Yüreğine gömüyor senelerin yasını
Ara sıra dinlerken bir hicran şarkısını
Gözyaşını sessizce dökenlerden Muharrem

Ana, baba sevgisi, yıllarla kalmış kında
Şimdi O, Ankara'nın sanayi çarşısında
Ve tam on yedi saat ateşin karşısında,
Demiri iplik gibi bükenlerden Muharrem

Şiirde, babası kumar masasında vurulan ve annesi başka birine kaçan Muharrem'in hikâyesi anlatılır. Üç yaşında yetim kalan Muharrem çocuk yaştan itibaren simitçilik yaparak geçinmeye çalışır. Aile özlemi içinde kimsesiz büyüyüp tek başına hayata tutunma mücadelesi veren Muharrem bazen babasını hatırlasa da acılarını yüreğine gömer ve gözyaşlarını içine akıtır. Şimdi ise demircilik yapıp günde on yedi saat çalışarak ekmeğini kazanmanın peşindedir. Soyuer, bu şiiriyle Muharrem karakterinin öyküsünü okuyucunun zihninde canlandırmıştır.

3.2.3. Destansı Üslup

Soyuer, milli konuları anlattığı bazı şiirlerinde içinde coşku, heyecan ve kahramanlığa yer verdiği destansı bir üslup kullanır. Bu şiirlerde Türk askerinin

gücü, korkusuzluğu, düşmanlarla amansız mücadeleleri anlatılır. Şair bu anlatım tarzında fiillere biraz daha fazla yer vererek hareketi okuyucuya yansıtır. Bu şiirlerde Türklerin ve Türk askerinin en üstün özellikleri öne çıkarılır. Destansı üslupta yazılan şiirlerin sayısı çok olmamakla birlikte *Dalga Dalga, 18 Mart, Yurt Evladınız, Hırsvana Hırsvana* gibi şiirlerin bu anlattım tarzıyla yazıldığı görülür. Örnek olarak aşağıda yer verdiğimiz *Dalga Dalga (Akşamüstü, s.33)* adlı şiirde Türk askerinin Kıbrıs'ta gösterdiği kahramanlık dile getirilir.

Yirmi temmuz, şafak vakti, şahlandık

Yerinden oynadı, yer dalga dalga.

Haydi günü geldi işte, Mehmedim,

Girne'den Kıbrıs'a gir dalga dalga.

Neden şahlanmışız biliriz neden?

Canı, bugün için taşıyor beden.

Çıktık geliyoruz işte Girne'den,

Subay akın akın, er dalga dalga.

Dağlarla siperlen, yol yol ilerle,

Tarihin dopdolu şanlı cenklerle.

Jet'lerle, top'larla, çelik tank'larla,

Vur kahraman ordum, vur dalga dalga.

Beşparmak dağları, Lefkoşe yolu

Savaş'ın kartal'ı, barış'ın dal'ı.

Alnına vururken bayrağın alı

Kıbrıs'ı dört yandan sar dalga dalga.

Magosa, Larnaka, Lefke, Limasol,

Açılsın Kıbrıs'a giden şanlı yol.

Mehmedim Kıbrıs'a dalga dalga dol,

Yok olsun önünde zor, dalga dalga.

Lefkoşe tarafı simsiyah duman

Şahlanmış Mehmetçik, vermez ki aman?...

Emir bu emirdir zaman bu zaman,

Kıbrıs göklerine var dalga dalga.

Yirmi temmuz ile başladı sefer,
Yirmi bir Temmuzda yazıldı zafer.
Açıldı önümde dalga dalga yer,
Sarıldı boynuma, yar, dalga dalga.

Halil Soyuer bu şiiri Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Kıbrıs'a ilk çıkan askerler için yazmış ve onlara ithaf etmiştir. Şair, “Mehmedim” dediği Türk askerinin şahlanışını ve dalga dalga Kıbrıs'a girmesi isteğini bize duyurur. Subayıyla, eriyle şehit olmaktan çekinmeyen Mehmetçik, Girne'den Kıbrıs içlerine kahramanca seferler düzenlemektedir. Şiirde Türklerin şanlı tarihinde kazandığı birçok savaş gibi bu sefer de ilerleyerek zafere kavuşma isteği anlatılmaktadır.

3.2.4. Hiciv Üslubu

Halil Soyuer, şiirlerinde zaman zaman hiciv üslubuna yer vermiştir. Onun hiciv tarzı şiirleri daha çok sosyal hicivle benzerlik taşır. Özellikle zamandan şikâyetle bulunduğu şiirlerinde eleştirel bir tutum takınır ve insanlık durumlarından rahatsızlığını dile getirir. Bu şiirlerde genellikle manevi değerlerden uzaklaşılması, düzenin ve kuralların önemsenmemesi gibi konulara değinilir. Soyuer'in en çok eleştiride bulunduğu konular insanların birbirlerine olan kin ve zulmüdür. Şiirlerinde çok defa lirik bir anlatımla sevgiyi öne çıkaran şair, düşmanlık duygularını eleştirmiştir. Bunun yanında yolsuzluk, hırsızlık, memleketin içinde bulunduğu durum, Atatürk ilke ve inkılaplarından uzaklaşılması, cumhuriyetin değerlerine yabancılaşma gibi konular da şairin yergisine konu olmuştur. *Kara Gözlü Memleketim, Zamane, İnsanlar, Anlaşmazlık, Değişti, Utanıyorum, Hırsızlar, Bak, Şu İnsanlar, Yaralı, Dünya* gibi şiirler şairin eleştirel tavırla yazdığı şiirlerine örnek olarak gösterilebilir. *Değişti (Bakış Mektubu, s.59)* adlı şiiri, Soyuer'in kullandığı hiciv üslubuna örnek olması açısından veriyoruz:

Dünya artık çıktı dünyalığından
Gülünde renk, dağında kar değişti
Nankör zaman ezip ezip geçiyor

Asfalt icat oldu yollar değişti

Yakıldı yıkıldı her bir kőřesi

Zavallı ne yapsın çıkmıyor sesi

Renklerin kalmadı eski neşesi

Yeşiller sarılar, allar değişti

Kavunda karpuzda eski kelek yok

Ortalıkta şeytan çok da melek yok

İnsanlarda artık eski bilek yok

Bu yüzden petekler ballar değişti

Bir güler yüz göstermiyor yer bakın

Yazık oldu, her tarafı kin bakın

şu dağlara ormanlara bir bakın

Ağaçlar, yapraklar, dallar değişti

İstek istek insan düştü harama

Yüreklerde artık sevgi arama

Tanrının gücüne gitmesin ama

Artık yarattığı kullar değişti.

3.2.5. Övgü Üslubu

Halil Soyuer, çevresinde bulunan dostlarına yazdığı şiirlerde onların erdemli davranışlarından ve meziyetlerinden bahseder. Bunları yaparken övgü ifadelerinden sıklıkla faydalanır. Bu şiirler, şairin kendine has övgü üslubuyla yazdığı birer methiye olarak değerlendirilebilir. Ahmet Uğur Arıbaş için yazılan *Böyle Bir İnsan*, Orhan Ete için yazdığı *Orhan Ete'ye*, Bestekâr Avni Anıl için yazdığı *Avni Anıl'a*, Ahmet Tufan şentürk için yazdığı *Eskimeyen Dost* şiirleri bu üslupla kaleme alınan eserlerden bazılarıdır. Soyuer'in dostluğunu birçok şiirinde övdüğü ve adına şiirlerini ithaf ettiği dostu A. Uğur Arıbaş için yazdığı *Böyle Bir İnsan (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.31)* adlı şiirinden bir kısmı örnek olması bakımından veriyoruz:

UğUR denmiş bir yiğidin adına

Nüfusunda tam kırk dokuz yaşı var
Her insanı ayrı seven yüreği
Hiç kimseye çatılmayan kaşı var

Her yerde her zaman sözünün eri
Böylesi başka yok dense de yeri
Onun Türkiyede ne bir benzeri
Ne de ona benzeyen bir kişi var

...

Haksızlığa karşı çıkar amansız
Konuştuğu görülmemiş zamansız
Namerde bir yüce dağdır dumansız
Merde adak eylediği başı var

Soyuer, *Künye ve Bünye (Sevgi Çiçekleri, s.110)* adını verdiği şiirinde kendini över. Şair, sahip olduğu sağlıklı bedeniyle, hayata her daim olumlu bakışıyla, dedikodu yapmamasıyla, hiçbir işi yarım bırakmamasıyla övünerek kendini anlatmıştır. Onun övgü üslubunu görebileceğimiz şiirden aldığımız bazı dörtlükler şu şekildedir:

Allah’a bin şükür, bende doğuştan
Sağlam bir bedenle sağlam bir baş var
Gün yirmi dört saat durmaz gülerim
Ne içte derdim ne gözümde yaş var

...

Kanunu, kemanı, udu bilirim
Acıya saklanmış tadı bilirim
Asla ne dedikodu bilirim
Ne rahat uykumda korkulu düş var

...

Başladığım işi bırakmam yarım
Nerde doğru varsa ben orda varım
Üç sağlıklı evlat ve torunlarım
Yanımda vefakar sağlam bir eş var

3.2.6. Konuşma Üslubu

Halil Soyuer, bazı şiirini karşılıklı konuşma şeklinde kaleme almıştır. Bu şiirlerde, şairin karşısındaki kişi genellikle sevgili olarak karşımıza çıkar. Soyuer, şiirlerinde karşısındaki sevgiliye sitemler eder ya da onun güzelliğinden bahseder. Kimi zaman şair, okuyucuyla da konuşur biçimde şiir yazar. Bu şiirlerde okuyucuya sorular sorar, onlardan cevap bekler. Soyuer bazen de kendi gönlüyle dertleşir, ondan hesap sorar, başına gelenlerden gönlünü sorumlu tutar. Soyuer'in şiirinde en fazla kullandığı üsluplardan biri konuşma üslubudur. Şairin *Anlayamadım, Sevgili Kardeşim, Gibiydin, Gönülle Dertleşme, Sabah, Senin, Gitme, Yağmur* gibi şiirleri konuşma üslubuyla yazdığı şiirlere örnek olarak gösterilebilir. Aşağıdaki dizeler, Soyuer'in sevgilisine konuşma üslubuyla yazdığı şiire bir örnek olarak verilebilir:

Senin ile iyileşir diyorlar
Gönlüm bir gün seve seve delirse
Bu nasıl olacak herkes öğreysin
Açık açık konuş yeri gelirse

Senin ile dünya öyle güzel ki
Bu görüş tarihe yazılır belki
Mektuplar ne kadar üzüldür belki
Seni bulamadan geri gelirse

(*Gelirse, Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.36*)

Soyuer bu şiirde sevgilisi ile konuşmaktadır. Bu nasıl olacak diye sorarak da ondan bir cevap beklemektedir. Ardından ona seslenmeye devam etmektedir. Şair, *Gönülle Dertleşme (Kader Faslı, s.93)* adını taşıyan şiirinde ise kendi gönlünü muhatap almaktadır. Yeter artık ettiklerin diyerek ondan hesap sorar bir tavra bürünür:

Yeter artık ettiklerin ey gönül
Sen benim peşimden gel bundan sonra
Beni bulacaksan emrinde değil
Daima karşında bul bundan sonra

Soyuer, *Anlayamadım (Kader Faslı, s.94)* adlı şiirinde ise okuyucuyla konuşur. Onlara sorular sorar ve cevap bekler. Sorularını değiştirerek her dörtlüğün sonunda yineler:

İnsanın başına neler geliyor
Neler mi dediniz anlayamadım
Yıllar bir gün saçlarına akları
Eler mi dediniz anlayamadım
...
Geçerli dediniz kaderin sözü
Kör olsun dediniz gurbetin gözü
Güler mi dediniz sevenin yüzü
Güler mi dediniz anlayamadım

3.2.7. Mizahi Üslup

Soyuer'in, şiirlerinde bazen mizahi üsluba da yer verdiği görülür. Onun şiirlerindeki mizah, ders vermeyi, uyarmayı ya da iğnelemeyi amaçlamaz. Soyuer daha çok okuyucuyu gülümseten farklı ifade biçimleriyle şiirlerinde gülmece unsuruna yer verir. Sevgilisine seslendiği bazı şiirlerinde esprili ifadeler kullanır. *Sesleniş (Sorma Hiç, s.88)* adlı şiirinde bekârları halsiz bırakan, şeytanlıkta üstüne olmayan, canlı afet diye nitelediği sevgilisine esprili bir şekilde şöyle seslenir:

Gönlün engindedir gözün yukarda
Hal mi kalır seni gören bekarda
Benim gibi seven tek tük çıkar da
Senin gibi şeytan az bulunur dünyada

Göklerden mi indin soyun nereden
Desti doldurursun kuru dereden
Geçtiği her yanı yerle bir eden
Canlı afet misin kız bu dünyada

Soyuer'in mizahi üsluba yer verdiği şiirlerinden biri de *Zenci Baht (Sonbahar Çiçekleri, s.36)* adlı şiirdir. Soyuer, bir ineği sağmağa niyet etse

boğanın üzerine yürüyeceğini, dolayısıyla çok bahtsız olduğunu esprili bir dille şu dizelerle anlatır:

Hep yanarım ona ben, yazım böyleymiş der de
Güzel gün şayet varsa, hani benimki nerde
Bir ineği sağmağa niyet etsem bir yerde
Boğa üstüme yürür ben ineği sağarken

Yakınca (Kader Faslı, s.43) adlı şiirde geçen ve yine sevgiliye söylenmiş olan esprili sözler okuyucuyu gülümsetir. Soyuer, sevgiliden ayrı geçen acı günlerini ayakkabının ayağı sıkmasıyla benzeştirir:

Şu dünyada sana verdim yerimi
Gel de bir bak ölü müyüm diri mi?
Gün gelir anlarsın çektiklerimi
Ayakkabın ayağını sıkınca

Sevgilisine birçok şiirinde sitem eden şair, *Üstüne Yok (Kader Faslı, s.50)* şiirinde bunu mizahi bir dil kullanarak yapar ve sevgilisini felaket olarak tanımlar:

Ettiklerin artık yetsin
Allah seni ıslah etsin
Başa gelen felaketsin
Felakette üstüne yok

Soyuer, *Beddua (Kader Faslı, s.69)* adlı şiirinde sevdiğine karşı öfkesini bedduaya çevirir, bazı dörtlüklerde ise buna espri de katar. Aşağıya aldığımız dörtlükte sevdiğine karşı okuyucuyu gülümseten bedduaları görmek mümkündür:

Gelsin bütün dertler sende yaşasın
Yüz metreyi on saatte koşasın
Seni kocan yedinci gün boşasın
Attığı adımlar zor olasıca

Soyuer'in mizahi üsluba yer verdiği şiirlerinden bir başkası *Beni (Sevgi Çiçekleri, s.133)* adını taşır. Aşağıya aldığımız dörtlükte sevdiğinin peşinden giden aşığın katlanacağı zorluklar esprili bir dille anlatılır:

Bir senden vazgeçmem bir de dinimden
Sensiz hayır gelmez geçen günümden
Tek ayakla koş de üç ay önümden

Üç ay seke seke dolaştır beni

3.2.8. Yakarış Üslubu

Halil Soyuer'in şiirlerinde az da olsa kullandığı üsluplardan biri de yakarış üslubudur. Din temalı *Ulu Tanrım* adlı şiirde ve bazen de sevgiliye seslendiği şiirlerde yakarış üslubunu kullanmıştır. Münacat tarzında yazdığı ve Tanrı'ya seslendiği *Ulu Tanrım (Gönül Dağları, s.118)* adlı şiirinde yakarışını şu şekilde dile getirmiştir:

Ulu Tanrım seni sensiz,
Bilenlerden etme bizi.
Şu dünyada çamur gibi
Olanlardan etme bizi.

Soyuer şiirde, Tanrı'dan isteklerini samimi bir şekilde ifade etmektedir. En büyük korkusu Tanrı'yı bilmeyen çamur gibi insanlardan biri olmaktır. Bu korkudan yine Tanrı'ya sığınarak kurtulmak ister. Aynı şiirin son dördlüğünde de yalan söyleyen kullardan olmamak adına Tanrı'ya yakarışını şu dizelerle dile getirir:

Sevgin içte, sevgin özde
Sendin dilde, sensin gözde.
Menfaatı yalan sözde
Bulanlardan etme bizi

Halil Soyuer, aşk konulu bazı şiirlerinde sevgiliye karşı yakarmalarda bulunur. *Ardından (Liman, s.25)* adlı şiirde kendisini de yanında götürmesi için sevgilisine yalvaran bir âşık görülür:

Gideceğin yere beni de götür,
Sorana derdimin dermanı dersin.
Götür de istersen sokakta yatır,
Elinde gönlünün fermanı dersin.

Soyuer'in sevgiliye yakarışını dile getirdiği şiirlerden biri de *Kadar (Seninle, s.64)* adlı şiirdir. Bu şiirde de benzer şekilde kendini bırakıp gitmesinden korktuğu sevgilisine ne kadar muhtaç olduğunu ifade eder. Sevgilinin

yoksunluğunda zamanın hiçbir şekilde teselli vermediği bu müşkül durumda sevgilisine şu dizelerle yalvarır:

Ne olur gece gündüz ayrılmasan yanımdan
İnan sana muhtacım hava, su, ekmek kadar
Teselliden uzakta zaman söz dinlemiyor
Hiçbir şey müşkül değil derdini çekmek kadar.

3.3. EDEBİ SANATLAR

Klasik Türk şiirinde çokça kullanılan edebi sanatlar, modern Türk şiirinde de ifadenin gücünü artırmak ve şairin kendine has estetik zevkini yansıtmak amacıyla kullanılmıştır. Halil Soyuer, eserlerinde edebi sanatlardan pek çok kez faydalanmış ve böylelikle ifadeyi daha çarpıcı hale getirmeyi amaçlamıştır. Soyuer, kullandığı söz sanatlarıyla kendine özgü bir şiir evreni yaratmıştır. Onun şiirlerinde kullandığı sanatlar, hemen her şairde görülen teşbih, istiare, mübalağa, tezat, telmih, nida, istifham, tenasüp, hüsn-i ta'lil, tecahül-i arif, asonans, aliterasyon ve tekrirdir. Soyuer'in şiirleri hakkında fikir oluşturmaya için şairin en çok başvurduğu teşbih, istiare, teşhis, mübalağa, telmih, tezat ve nida sanatlarına ait örnekleri burada inceleyeceğiz. Asonans, aliterasyon ve tekrire ahenk kısmında yer verdiğimiz için burada değinmeyeceğiz.

3.3.1. Teşbih / Benzetme

“Sözü daha etkili bir duruma getirmek için, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha üstün olana benzetmektir.”¹¹⁸

Halil Soyuer'in en çok başvurduğu edebi sanat teşbih/ benzetme olmuştur. Şair, özellikle aşk, sevgili, sevgi, insan, dünya, ömür, hayat, kader, zaman gibi soyut ya da somut birçok kavramı benzetmeler yoluyla anlatarak kendine özgü bir söyleyiş geliştirmiştir. Bu benzetmeler Halil Soyuer şiirinin en karakteristik özelliğidir. Onun şiirlerinde sevgili ve aşkla ilgili benzetmelere şu örnekler verilebilir:

Bir köprüdür aşk, her iki kalbin arasında

¹¹⁸ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 405.

Sevgiyle taşan lezzeti vardır yarasında

Aşk (Sevgi Bağları (s.77) adlı şiirde yer alan yukarıdaki ifadede aşk, sevenle sevgili arasındaki bir köprüye benzetilmiştir. Olursa Olsun (Sevgi Bağları (s.77) isimli şiirden alınan aşağıdaki dizelerde ise Soyuer aşkı bir çağlayana benzetir:

İçimde aşk denen bir çağlayan var

Durmaz senden yana akar da akar

Tek dörtlük olarak yazılmış *Bekâr (Seninle, s.62) adlı şiirde Soyuer, gönlünü bir saksıya, kendini de karanfile şu dizelerle benzetir:*

Bir karanfilim ben gönöl saksımda

Yalnız sana açar sana kokarım

Bilmezler sevginle evlendiğimi

Sanıyorlar hala müzmin bekarım

Fecir Yüzlüm (Körkyu, s.42) adlı şiirden aşağıya aldığımız dörtlükte şairin, sevgilisini her saat başka yönden esen anlaşılamayan bir rüzgâra ve yüzünü de fecir vaktine benzettiği görülür:

Fecir yüzlüm yavaş yürü yollarda

Her adımda can evime basıyon

Bilemedim sen ne biçim rüzgarsın

Her saat bir başka yandan esiyon

Soyuer, *Sen (Liman, s.17) adlı şiirinde de renkli benzetmelerle sevgilisini anlatır. Aşağıya aldığımız dörtlükte kendi gönlünü bir körfeze; sevgiliyi ise meltem rüzgârına, renkli bir manzaraya, gönöl körfezinde demir atmış bir gemiye, kapanmayan bir yaraya benzetmiştir:*

Sen, sonsuz ufukların dile gelen meltemi

Sen, renklerin üstünde kaynaştığı manzara.

Sen, gönöl körfezine demir atan ilk gemi,

Sen, bağrımda açılıp kapanmayan ilk yara.

Unutmak istesem de bu benim elimde mi?

Soyuer, *Hak (Sevgi Seli, s.87) adlı şiirde sevgiliyle ilgili alışılmadık benzetmelerde bulunmuştur. Kendini küçük bir köye, boş tarlaya, tek satıra*

benzetirken buna karşın sevgilisini koca bir şehre; milyarlık yatırıma, ciltlerce yazılmış kitaplara benzetir:

...

Sen koca şehirsin ben on evlik köy
Ben senin hakkından nasıl gelirim

...

Nazarında nokta kadar hatırım
Ben boş tarla sen milyarlık yatırım
Sen cil cilt kitapsın, ben tek satırım
Ben senin hakkından nasıl gelirim

Halil Soyuer'in şiirlerinde çok yer verdiği sevgili ile ilgili benzetmeler bu örneklerle sınırlı değildir. Özellikle sevgili tasviri yaptığı şiirlerde birbirinden renkli benzetmelere başvurmuştur. Gönlünü *Zirve Güzel* adlı şiirde kuş ağzındaki bir duta, *Parça Parça* adlı şiirde ise bir incire benzetmesi; sevgilisini *Isınma* adlı şiirde bütün mumlarda yanan ışığa, *Vay Be* adlı şiirde on beşinde bir aya, *Vay Haline* adlı şiirde ise bir yüce dağa benzetmesi bunlardan sadece birkaçıdır.

Soyuer'in şiirlerinde hayat, dünya, ömür gibi kavramlarla ilgili benzetmeleri de bir hayli fazla ve renklidir. Şairin *İnsan (Seninle, s.112)* adlı şiirinde geçen ve aşağıda yer verdiğimiz dörtlükte hayat ve ömür üzerine farklı benzetmeler yapılmıştır:

Ömrü sırtımıza yük gibi sardık
Her gün gide gide bir yere vardık
Hayat holdingleri içinde artık
En büyük sermaye bahtiyarlıkta

Soyuer, ömrü insanın sırtındaki bir yüke, hayatı ise bir holdinge benzetmiştir. Bu holdingde en büyük sermaye ise mutluluktur. Soyuer, birçok şiirinde dünyayı kiralık eve benzetmiştir. *Hoş Göreceğiz (Sevgi Çiçekleri, s.87)* adlı şiirden aşağıya aldığımız dörtlükte dünya kiralık eve benzetilirken hayat ise insana gülen bir aleve benzetilmiştir:

Hayat gülen bir alevdir insana
Alevi gönlünce sevdur insana
Dünya bir kiralık evdir insana

Kiralar böyledir hoş göreceğiz

Soyuer, *Yaşamak (Sevgi Çiçekleri, s.102)* adlı şiirinde dünyayı bir tavlaya insanları da bu tavlaya atılmış olan zara benzetir:

Doğanlar var, yaşayan var ölen var
Her gün yüz giderse yüz on gelen var
Dünya sanki tavla insanlar da zar
Zar'da herkes hayatını yaşıyor

Şairin hayata ilişkin farklı benzetmelerinden biri de *Durup Durup (Sevgi Çiçekleri, s.99)* adlı şiirinde yer alır. Hayat, bu şiirde memesinden süt misali güzel günlerin sağıldığı bir ineğe şu dizelerle benzetilmiştir:

Anlayamam yolların sis yemesinden
Bıktım senelerin of demesinden
Hayat ineğinin her memesinden
En güzel günleri sağ durup durup

Soyuer'in kendine özgü benzetmelerinden biri de dünyayı bir kör kuyuya benzetmesidir. Şiir kitaplarının birine de aynı adı veren şairin *Kör Kuyu (Akşamüstü, s.26)* adlı şiirindeki benzetme şu şekildedir:

Hem yazlıkla hem kışlıkla
Gezdik perişan kılıkla
Dünya diye yanlışlıkla
Bir kör kuyuya gelmişiz.

Ölüm Düşüncesi (Kör Kuyu, s.12) adlı eserde hayat, hiç umulmadık bir anda geri kalacak olan ayarsız bir saate benzetilmiştir:

Hayat ayarsız bir saat misali
Ummadığın anda, geri kalacak.
Bir ömür boyunca düşündüklerin,
Bir gün dudağında yarı kalacak.

Halil Soyuer'in insan ve zaman gibi kavramlarla ilgili benzetmelerinin sayısı da oldukça fazladır. *İnsan (Seninle, s.112)* adlı şiirde şair, hayatı bir anahtarlığa, insanı bir anahtara; insanın aldığı her nefesi ise canın ödemesi gereken bir senede şu dizelerle benzetir:

İnsan bir anahtar gibi takılı

Adı hayat olan anahtarlıkta
Can borcunun senedir her nefes
Ödeniyor varlık ile darlıkta

Şairin insanla ilgili farklı benzetmelerinin yer aldığı bir diğer şiir *Biz İnsanlar (Aylak İnsanlar Kenti, s.13)* adını taşır. Aşağıya aldığımız dördlükte, insanlar kendi halinde rüzgârın savurduğu bulutlara benzetilmiştir. Son dizede ise yine alışılmışın dışında hayat bir ağaca, insanlar da her an ağaçtan düşmek üzere olan olgunlaşmış dut tanelerine benzetilmiştir:

Hepimiz kendi halinde üçer beşer,
Rüzgar elindeki bulut gibiyiz
Belde belde dolanırız boyuna.
Hayatın dalında olgun dut gibiyiz

Soyuer'in zamanla ilgili benzetmeleri de bir hayli ilginçtir. *İnsan Kardeşim (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.33)* adını verdiği şiirde, hiçlik yurdu dediği dünyada günleri körpe bir kuzuya, zamanı ise günleri yiyerek tüketen bir kurda benzetmiştir:

Birer birer geldik hiçlik yurduna
Günler körpe kuzu zaman kurduna
Dönüp dönüp bakman böyle ardına
Umut aradığın dünün için mi

Yaşamak (Sevgi Seli, s.68) adlı şiirde de benzer biçimde günler koyun sürüsüne benzetilmiştir:

Sanki günler olmuş koyun sürüsü
Kaval çalıp güde güde yaşarım

İnsan ve Yıllar (Sevgi Bağları, s.56) adlı şiirde insan bir süvariye, zaman ise ata benzetilmiştir:

Hep böyleyiz elimizden ne gelir
Zamanın atında bir süvariye

Aynı şiirin başka bir dördlüğünde insan, seneler, hayat ve ölüm kavramları körük ateşinde kızaran demire şu dizelerle benzetilmiştir:

İnsan ve seneler, hayat ve ölüm
Körük ateşinde kızaran demir

Örse inen çekiç ve alın teri
Hep böyle geliyor yüceden emir

3.3.2. İstiare

Şiirlerinde benzetmelere çok yer veren Soyuer'in sıklıkla kullandığı söz sanatlarından bir diğeri istiare'dir. Teşbih gibi bir benzetme sanatı olan istiarede teşbihin benzeyen ya da benzetilen unsurlarından sadece biri kullanılır. Soyuer, tıpkı teşbih sanatında yaptığı gibi sevgili, insan, hayat, ömür gibi kavramları istiare yaparak farklı biçimlerde anlatma yoluna gitmiştir. Açık ve kapalı istiarenin her ikisine de şiirlerinde yer veren şairin eserlerindeki bazı örnekleri göstermek istiyoruz:

Dumanlı görseler ne gün başımı

Tutuşmuş dağların çalısı derler

Derler (Liman, s.26) adlı şiirde geçen bu dizelerde, şairin kendisini tutuşmakta olan çalılara benzettiği görülür. Bu dizelerde benzeyen unsur verilmediğinden açık istiare yapılmıştır.

Bir çift zeytin tanesi konuşuyor dili var

Hayaller kirpik kirpik coşuyor gözlerinde

Bir Çift Zeytin Tanesi (Kör Kuyu, s.34) adlı şiirden alınan bu dizelerde ise sevgilinin gözleri zeytine benzetilerek açık istiare yapılmıştır.

Cümlemiz istasyon derdine düşmeliyiz

Bu tren nereye götürüyor bizi

Tren (Aylak İnsanlar Kenti, s.19) adlı şiirde geçen bu dizelerde Soyuer, hayatı bir trene, ölümü de trenin duracağı istasyona benzeterek yine açık istiare yapmıştır. Benzer biçimde istasyon ve tren benzetmelerinin kullanıldığı başka bir şiir de *Son İstasyon (Kör Kuyu, s.18)* adını taşımaktadır. Aşağıda yer verdiğimiz dörtlükte hem açık hem de kapalı istiarenin örneğini görmek mümkündür.

İşte geldi yol ayrımı

Görünüyor son istasyon

Geliyoruz katar katar

Gidiyoruz vagon vagon

Bu dizelerde ölüm bir istasyona benzetilmiş ve açık istiare yapılmıştır. Şair, kendini katar katar giden bir trene benzeterек, benzetilen unsuru söylememiş ve kapalı istiare yapmıştır.

Soyuer, *Ölüm Düşüncesi (Kör Kuyu, s.12)* adlı şiirinde, dünyayı bir tımarhaneye, insanı da bir deliye benzeterек açık istiare yapmıştır:

Değince alınına ölümün eli
Sona varacaksın... Silip evveli.
Bu tımarhaneye gelen her deli
Sanma yüzyıllarca diri kalacak

Bir Tanem, (Akşamüstü, s.40) adlı şiirde yapılan istiarede şairin bir tanem dediği sevgilisini baharda dallarında çiçek açmış bir ağaca benzettiği görülür. Benzetilen unsur söylenmediğinden bu dizelerde kapalı istiare vardır:

Bahar, çiçek çiçek gelmiş dalına
Yaprak yaprak gülüyorsun bir tanem

Soyuer'in sevgiliyle ilgili yaptığı bir başka benzetme *Beni (Bakış Mektubu, s.104)* adlı şiirde karşımıza çıkar. Aşağıdaki dizelerde görüleceği üzere şair, sevgilisini kara, yüreğini de bir dağa benzeterек kapalı istiare yapmıştır:

Sen mi yağdın yüreğimin başına
Sana yıktı gözümdeki sel beni

Soyuer, *Bir Zamanlar (Sonbahar Çiçekleri, s.40)* adlı şiirinde yılları, dolayısıyla geçen zamanı, alışıl gelmiş bir ifade ile uçup giden bir kuşa benzeterек kapalı istiare yapmıştır:

Yıllar uçup gitti ellerimizden
Böyle titrer miydi diz bir zamanlar

Halil Soyuer, bazı şiirlerinde temsili istiareyi de kullanmıştır. Örnek olması bakımından aşağıya aldığımız *Kiracılar (Liman, s. 30)* adlı şiirde şairin, şiirin başından sonuna kadar insanları, dünya evini kiralamış olan kiracılara benzeterек temsili istiareye başvurduğu görülür:

Bu eve her gün taşınır
Teker teker kiracılar
Ev sahibinin elinden
Neler çeker kiracılar

Gelen gideni aratır,
Her biri bir şey yaratır.
Ocaklarda çatır çatır
Ömür yakar kiracılar.

Haberi yok yapısından,
Hisseszdir tapısından,
Çift kanatlı kapısından,
Boşa bakar kiracılar

Hepsinin hırsı, gözünde,
Hepsi de bir sır izinde.
Dört kişinin omuzunda,
Evden çıkar kiracılar.

Soyuer, bu örnektene benzer içimde *Değirmen (Liman, s.31)* adlı şiirinde dünyayı bir değirmene, *Dükkan (Liman, s.34)* adlı şiirinde ise aşkı bir dükkana benzeterek temsili istiare yapmıştır.

3.2.3. Teşhis / Kişileştirme

Soyuer'in şiirlerinde sıklıkla yer verdiği sanatlardan biri de teşhistir. İnsana ait özellikleri bazen soyut kavramlara, bazen tabiat unsurlarına aktararak kendine özgü oluşturduğu şiir dilini daha da renklendirmiştir. Şiirinde çok sayıdaki kişileştirme örneklerinden bazılarını burada göstermek istiyoruz:

Bu kara nankör bulutun
Özlemim var ıslaklığında

Yalnız Yaşantı (Aylak İnsanlar Kenti, s.18) adlı şiirden aldığımız bu dizelerde şair, tabiat unsuru olan bulutu nankör diyerek kişileştirmiştir. Aşağıda iki dördlüğüne yer verdiğimiz *Dağlar, (Gönül Dağları, s.58)* adlı şiirde de benzer biçimde dağların insana ait birçok özelliği yüklenerek kişileştirildiğine tanık oluruz:

Dağ var yamaç yamaç dile gelir de

Geceye saçını çöz deyip ağlar
Dağ var çiçek gibi açar fecirde
Dönüp giden yollar toz deyip ağlar
...
Dağ var fısıldaşır yüceler ile
Dağ var dövüşüyor niceler ile
Dağ var geçinemez geceler ile
Gündüzler içimde öz deyip ağlar.

Soyuer'in *Gönlüm (Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı, s.43)* adını verdiği şiirinde de eteğin baygın düşmesi, kaşların silah çatması gibi birbirinden farklı ifadelerle kişileştirme yapılmıştır:

Etek baygın düşmüş dizin üstüne
Kaşlar silah çatmış gözün üstüne
Sevgi yağsın yolda izin üstüne
Bir ömür boyu sevgiyle dolu gönlümden

Dün Gece (Yürektir Sevginin Vatanı, s.75) adlı şiirden alınan aşağıdaki dizelerde şairin sevgilisinin kirpiklerini kendine özgü söyleyişiyle kişileştirdiği görülür:

Omuza döktüğün Siyah saçları
Nasıl kısıkanıyor kirpik uçları

Soyuer, gurbet, zaman, gibi soyut kavramları da şiirlerinde birçok defa kişileştirerek anlatmayı tercih etmiştir. Şair, *İçleniş (Liman, s.44)* adlı şiirden alınan aşağıdaki dizelerde gurbetin bir ana gibi kendini avuttuğundan bahsetmiştir:

Gurbet gurbet diye yanar dururdum
Gurbet anam olmuş avutur beni

Halil Soyuer'in soyut bir kavram olarak zamanı, *Bursa Sabahları (Gönül Dağları, s.131)* adlı şiirde kişileştirdiği görülür. Aşağıdaki dörtlükte, zamanla birlikte kahr, sabır gibi kavramlar da kişileştirilmiştir:

Zaman mola vermişti ULUCAMİ önünde
MURADIYE kaybolan yılları arıyordu
...

Kahrın karargahını sabrın hazzı yıkmıştı,
Yemyeşil ağaçlarda çiçek dala çıkmıştı

Şairin soyut kavramlara insan özelliği yüklediği şiirlerinden biri de *Bir Yandan* (*Sonbahar Çiçekleri*, s.77) adlı şiirdir. Soyuer, hasret, gurbet, kader, aşk gibi kavramları kişileştirerek kendine saldırdıklarından söz eder:

Yar yüzünden nasıl çektim bunca yıl
Elemi bir yandan derdi bir yandan
Hasret, gurbet, kader aşkla birleşti
Saldırdı üstüme dördü bir yandan

3.2.4. Telmih

Telmih; “söz arasında, herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır.”¹¹⁹ Halil Soyuer, zaman zaman şiirlerinde telmihe yer vermiş, anlatmak istediği unsurları kısa yoldan ifade etmiştir. Onun, şiirlerinde özellikle Leyla, Mecnun, Ferhat, Şirin gibi halk hikâyesi kahramanları ve Yunus Emre’ye telmih yaptığı görülür. Şiirlerinde geçen telmih örneklerinin bazıları şu şekildedir:

Ferhat Şirin için delmiş bir dağı

Sen emret önünde on dağ yıkarım

Yıkarım (*Kader Fashı*, s.91) adlı şiirden alınan bu dizelerde Ferhat ile Şirin gibi halk hikâyesi kahramanlarına telmih yapılmıştır. Benzer biçimde geçmişteki kahramanlara telmih yapılan şiirlerden biri aşağıda bir dörtlülüğüne yer verdiğimiz *Benim* (*Sevgi Bende Hiç İzne Çıkmadı*, s.46) adlı şiirdir:

Dünyada ne kadar sevenler varsa
Onların başında geleni benim
Leyla düşmüyormuş hala dillerden
Mecnunun hayatta olanı benim

Benim şu beyazlık yağan kardaki
Yüreğimdir şu çatlayan nardaki
KARACAOĞLAN’ın Toroslar’daki

¹¹⁹ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 461.

TÜRKMEN kızlarında kalanı benim

Şair, şiirde Leyla, Mecnun, Karacaoğlan gibi şahsiyetlere şiirinde yer vererek hatırlatma yapmıştır. Soyuer bazen de tarihi ve sosyal olaylara şiirinde yer vererek hatırlatmalarda bulunmuştur. *Bir Tanem (Seninle, s.63)* adlı şiirde geçen İsrail-Filistin savaşı örneği bunlardan biridir:

İsrail Filistin savaşı gibi
Bu sevdalık bizde bitmez bir tanem
İki can gibiyiz aynı bedende
İki ömür bize yetmez bir tanem

Soyuer'in şiirlerinde sıklıkla yer verdiği şahsiyetlerden olan Yunus Emre'ye yapılan telmihlerden bir örnek şu şekildedir:

Yapsak insanlığın savunmasını
YUNUS'tan meseller öne sürsek de
Analar çekmezdi evlat yasını
İnsanlar ölmezdi BOSNA-HERSEK'te

Sevgi Seli (Sorma Hiç, s.86) adlı şiirde şair, Yunus'a telmih yaparak dünyadaki savaşların onun sevgi evrensel mesajları ile biteceğini öne sürer. Soyuer, *Son Mektup (Zaman Akıp Gidiyor, s.12)* adlı şiirde ise, Nuh Tufanı'na telmih yapmıştır. Sevgiliden gelen mektubun her satırını Nuh Tufanı'na benzettiği dizeler şu şekildedir:

Yok mudur sevginin bir güzel yanı
Ne vardı sıkacak bu kadar canı
Her satırda kopmuş bir Nuh Tufanı
Havayı bozmuşsun son mektubunda

3.2.5. Mübalağa

Mübalağa, sözün etkisini güçlendirmek için durumu olduğundan daha büyük ve küçük göstermek sanatıdır. Halil Soyuer'in, şiirlerinde benzetmeden sonra en fazla yer alan sanat mübalağadır. Okuyucunun görmeye alışık olmadığı mübalağalar onun şiirinin en dikkat çeken yönlerindendir. Özellikle sevgiliyi anlattığı dizelerde abartılı ifadelerle yer veren şairin bazı şiirlerinde geçen mübalağa örnekleri şu şekildedir:

Gel gönül şarkımız kalmasın yarım

Şu dünyada ancak seninle varım

Ölüm döşeğinde olsam kalkarım

Seni görür görmez ayak üstüne

Üstüne (Bakış Mektubu, s.123) adlı şiirden alınan bu dördlükte sevgiliyi görünce ölüm döşeğinden kalkmasıyla mübalağa yapan şair, *Bu Kaçınıcı (Sonbahar Çiçekleri, s.33)* adlı şiirinde gözlerindeki yaşı şu dizelerle abartmıştır:

Sen gittin gözümde sağnak başladı

Sis bastı yolları hava kışladı

Vakitler geçmiyor gün yavaşladı

Bu böyle nasıl iş, bu kaçınıcı bu

Soyuer, *Dörtlük (Kader Faslı, s.56)* adını verdiği şiirinde de sevgilisindeki aşkı ve kendisindeki gözyaşlarını abartılı biçimde dile getirmiştir:

Bir gün o sıcak aşk ateşiyle tutuşursan

Gözyaşlarımın sağnağı altında sönersin

Gözyaşlarının abartılı biçimde anlatıldığı şiirlerden bir diğeri *Hoş Gelsin (Kader Faslı, s.59)* adlı şiirdir. Şair, akıttığı gözyaşlarını kanla bir tutmuş ve şu dizelerle dile getirmiştir:

Sana gönül verdim dönmem sözümden

Çektiğimi gel de oku yüzümden

Kaç senedir kan geliyor gözümden

Bundan sonrasında bari yaş gelsin

Soyuer, bazen de çektiği hasreti mübalağalı biçimde ifade etmeyi tercih eder. *Bayburt Güzellemesi (Kader Faslı, s.60)* adlı şiirinde memleketine olan hasretinin taşları bile delebileceğini şu dizelerle abartarak ifade eder:

Ey Bayburt sana geldim kulak ver şu sesime

Bu seveda dile düştü, bu hasret taşı deler.

Sana Kavuşmak (Bakış Mektubu, s.118) adlı şiirde geçen aşağıdaki dizeler şairin kendine özgü mübalağa örneklerindendir. Sevgiliye kavuşmanın mutluluğunu birbirinden farklı benzetmelerle abartılı bir biçimde şöyle dile getirir:

Şu soğuk alnımın gökte güneşe

Değmesi demektir sana kavuşmak

...

İnsanı bir fili sakat eliyle

Boğması demektir sana kavuşmak

...

İnsanın bir yaşa gelip yeniden

Doğması demektir sana kavuşmak

...

Ayvanın bir incir çekirdeğine

Sığması demektir sana kavuşmak

3.2.6. Tezat

Halil Soyuer, şiirlerinde az-çok, var-yok, yaz-kış, dert-derman, bir-bin gibi zıtlık ifade eden kelimeleri çokça kullanmış ve tezat sanatına yer vermiştir. Özellikle sevgilinin tavırlarına karşı içinde bulunduğu durumu anlatırken zıtlık içeren sözcüklerden yararlanmıştır. Şairin şiirlerinde geçen tezatlarla şu örnekler verilebilir:

Kış ömrümü yıllar yılı içerim

Kadehime ne olursun yaz doldur

Az Doldur (Bakış Mektubu, s.111) adlı şiirde geçen bu dizelerde yaz ve kış sözcükleriyle tezat sanatı yapılmıştır. Aşağıda bir dörtlüğüne yer verdiğimiz *Gitmiş (Sevgi Burcu, s.21)* adlı şiirde ise geniş-dar, var-yok sözcükleri ile tezat sanatına yer verilmiştir:

Hala yollarımda geniş var dar yok

Gönülde yangın mı? Eh işte var yok.

Bütün bunlar var da genç arzular yok

Onları içimden yaş almış gitmiş

Yukarı (Sevgi Burcu, s.20) adlı şiirde aşağı-yukarı, gülmek-üzülmek sözcükleriyle tezat yapılmıştır:

Aşağı bakan göz çok üzülmüş

Gülermiş olursa bakış yukarı

Soyuer'in *Bekleyiş* (Sevgi Burcu, s.17) adını verdiği şiirinde de birçok yerde zıtlık içeren sözcükler bir arada kullanılmıştır. Aşağıdaki dizelerde hayal-gerçek, bin-bir, kar (kış)-yaz, geliş-gidiş sözcükleriyle tezat sanatı yapılmıştır:

Çarşıya çıkarız akşamüzeri
Bin hayal harcarız bir gerçek için

...

Gelişin bir hayat getirir bana
Felaketim olur benden gidişin

...

İster kar altında kalsın Ankara
Sen geldiğin anda her taraf yazdır

Çalış (Sonbahar Çiçekleri, s.64) adlı şiirden aşağıya aldığımız dizelerde tatlı-acı, çok-az, gece-sabah, kış-yaz sözcükleriyle tezat yapılmıştır:

Tatlı yanı vardır acının bile
Yeter ki arayıp bulmaya çalış

...

Gecenin sabahı var kışın yazı
Bunu ömür boyu bilmeye çalış

Soyuer, *Sen* (Sonbahar Çiçekleri, s.26) isimli şiirinden aşağıya aldığımız dizelerde de benzer şekilde kış-bahar, gelmiş-gitmiş, varlık-yokluk, mutluluk-işkence gibi sözcükleri karşıt anlamla kullanarak tezat yapmıştır:

Kış günü yakan güneş, gül koncası baharda
Ne gelmiş senin gibi, ne gitmiş sencesi

...

Seven için en büyük mutluluktur varlığın
Yokluğun yaşamanın en büyük işkencesi

Şairin tezat sanatına yer verdiği örneklerinden bir diğeri *Yön (Gönül Dağları, s.165)* adlı şiirde karşımıza çıkar. Şiirden aldığımız aşağıdaki dördlükte batı-doğu, ölüm-doğum sözcükleri karşıt anlamla kullanılmıştır:

Bilemedim yön batı mı doğu mu?
Yere yağdım toprak içti çoğumu
Ölümün gıdası derler doğumu

Doğum da ilk adım ölüme doğru

3.2.7. Tenasüp

Uygunluk anlamına gelen ve birbiriyle mana bakımından ilgi bulunan iki ve daha fazla kelimeyi bir arada kullanma sanatı olan tenasüp, Halil Soyuer şiirlerinde sıklıkla görülür. Soyuer, özellikle bahar manzaraları ve doğa tasvirleri başta olmak üzere birçok şiirinde tenasüp sanatına yer vermiştir. *Bayburt Güzellemesi (Kader Fashı, s.60)* adlı şiirden aldığımız aşağıdaki dörtlükte şairin doğa ile ilgili “ot, ağaç, çiçek, yeşil” gibi sözcükleri bir arada kullanarak tenasüp sanatına yer verdiği görülür:

Kokunu taşımayan rüzarlar rüzgar değil
Her akşam doğmalısın günün battığı yerden
Otların, ağaçların, çiçeklerin bambaşka
Yeşilin bile başka ey Bayburt yeşillerden

Şairin doğa konulu şiirlerinde geçen tenasüp örneklerinden bir başkası *Hoş Geldin Bahar (Bakış Mektubu, s.52)* adlı şiirde karşımıza çıkar. Aşağıdaki dörtlükte “çiçek, ağaç, dal, bahar” ve “kırlangıç, leylek, yuva” sözcüklerinin anlam ilgisiyle bir arada kullanıldığı görülür:

Birden çiçeklendi ağaç dalları
Bahar kıymetini toprak biliyor
Kırlangıçlar yuvasına yerleşti
Leylekler de yola çıkmış geliyor

Soyuer’in bu tarz tenasüp örneklerinden bir diğeri *Bizim Köyün Baharı (Sonbahar Çiçekleri, s.61)* adlı şiirde karşımıza çıkar. Aşağıya aldığımız dörtlükte “arı, çiçek, kovan, bal” sözcükleri arasındaki anlamsal bağ açıkça görülmektedir:

Kırlarda yeşiller morlar sarılar
Herkes gün doğmadan yolu yarılar
Çiçek çiçek deli olur arılar
Artık kovanların bal zamanıdır

Razıyım, (Gönül Dağları, s.158) adlı şiirde geçen “dert, bela, gam, keder” sözcükleri de tenasüp sanatına örnektir. Şair, birbirine anlam olarak yakın bu kelimelerle anlatımını daha da güçlü kılmak adına tenasüp sanatına başvurmuştur.

Ne olur halimi gelip görsen de
Razıyım yılda bir selam versen de
Dert, bela, gam, keder sen ne dersen de
Seninle ne gelse ona razıyım

Halil Soyuer, *Gitmiş (Kader Fashı, s.111)* adını verdiği şiirinde ise kendisi için manevi anlamı olan “hak, vatan, millet, bayrak, toprak” gibi sözcükleri bir arada kullanmıştır. Bu kavramlar aşağıdaki dörtlükte şu şekilde sıralanmıştır:

Ne umut kaybettim ne hak sevgimi
Ne de vatan, millet, bayrak sevgimi
Canımla korurken toprak sevgimi
Sevgi toprağımı taş almış gitmiş

Soyuer, *Kader (Sonbahar Çiçekleri, s.81)* isimli şiirinde de “nişan, düğün, nikâh” gibi anlam olarak birbiriyle ilişkili sözcükleri kullanmış ve tenasüp sanatına başvurmuştur:

İlk önce nişan, nikah
Sonra da düğün oldu
Onlar için mutluluk
Senede her gün oldu

3.2.8. Nida

Halil Soyuer, kimi şiirlerinde duygu ve heyecanlarını seslenmeler yoluyla ifade eder. Bazen sevgiliye bazen feleğe, kadere, bazen de şehitlere seslenerek yapmış olduğu nida sanatına ilişkin çok sayıdaki örneklerden bazıları şu şekildedir:

Yeter artık ettiklerin ey gönül
Sen benim peşimden gel bundan sonra
...
Neydi o günlerin ey gönül neydi
Hep senin yüzünden başım dertteydi

Gönülle Dertleşme (Kader Fashı, s.92) adlı bu şiirde Soyuer, kendi gönlüne seslenmiştir. Soyuer, *Kader (Sevgi Çiçekleri, s.94)* adlı şiirinden alınan aşağıdaki dizelerde ise kaderine seslenerek nida sanatı yapar:

Ey Kader! Ne kadar acıymış özün

Her insana ayrı geçiyor sözün

Soyuer, *Feleğe Sitem* (Liman, s.35) adını verdiği şiirinde şu dizelerle feleğe seslenmiştir:

Şunu sen de bil ki ey kahpe felek

Halil'i çarkında boşa döndürdün.

Bu dizelerle feleğe seslenen Soyuer'in *Düşündükçe* (Seninle, s.107) adlı şiirde yine soyut bir kavram olan umuda seslendiği görülür:

Ey umut içimden kaybolma aman

Başımı boşuna sarmasın duman

Soyuer, *Hiç* (Akşamüstü, s.36) isimli şiirinde ise sevgilisine şu dizelerle seslenerek nida sanatı yapmıştır:

Hañeri aşkınla ey yar sinem üzre vurma hiç

Öyle bir derde giriftarım ki halim sorma hiç

Soyuer, *18 Mart* (Seninle, s.51) adını verdiği ve destan şeklinde yazdığı şiirinin sonunda birçok yerde şehitlere seslenmiştir:

Ey şu dünya yüzünde aşılmayan tek setler

Ey Ömer'ler, Ali'ler, Süleyman'lar, Mehmet'ler

Ey yolları bir tutam iplik gibi bükenler

Ey toprağın altında ruhu yaşayan tenler

...

Ahiler adını verdiği şiirinde de seslenmede bulunan Soyuer, bu kez farklı bir ünlem kullanır. Peygambere ve Cebrail'e seslenen şair, "ya" ünlemiyle nida sanatı yapar:

Ya Hazret-i Cebrail, Ya Muhammed Mustafa

Merhaba yüce dostluk, merhaba ahde vefa

SONUÇ

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının büyük bir bölümüne tanıklık eden Halil Soyuer Balıkesir’de doğup büyümüştür. Türk edebiyatının velut şairlerinden olan Soyuer’in şiire olan ilgisi lise yıllarında gelişmiştir. Bu yıllarda tanımış olduğu Mustafa Seyit Sutüven ve Ömer Bedrettin Uşaklıgil’den etkilenmiştir. Soyuer, askerlik görevinin ardından memuriyet görevi için Ankara’ya taşınmış ve bir zaman sonra gazetecilik yapmaya başlamıştır. Bu yıllarda Ankara Halkevinde düzenlenen şiir toplantılarının hazırlayıcılarından biri olmuştur. Ankara’da birçok farklı gazetede değişik görevlerde bulunmuş, 1984 yılında gazetecilik görevinden emekliye ayrılmıştır. 1966-1969 yılları arasında *Çaba* adlı edebiyat dergisini 35 sayı olarak çıkarmış, bu derginin sahibi olması dolayısıyla basın kartı almıştır.

Soyuer’in şiirleri 1937 yılından itibaren dergilerde yayımlanmıştır. İlk şiir kitabı olan *Liman* 1950 yılında basılmıştır. Şair, vefat ettiği 2004 yılına kadar 18 şiir kitabı, bir araştırma kitabı, bir de anı kitabı yayımlamıştır. Soyuer, ilk eserlerinde, dost meclislerinde birlikte bulunduğu hece ile şiir yazan Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Necip Fazıl Kısakürek gibi şairlerden etkilenmiştir. Serbest şiir denemelerini de ilk eserlerinde gerçekleştirmiştir. Halil Soyuer, şiirlerinin büyük çoğunluğunu 11’li hece ölçüsü ve koşma nazım biçimiyle yazmıştır. Eserlerinde yer alan 1124 şiirinin 1000’den fazlası hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Halk şiiri geleneğinin sıkı bir takipçisidir. Şiirlerinde Karacaoğlan, Yunus Emre gibi halk şairlerinin yolundan gitmiştir. Bu yüzden serbest şiir denemelerinin sayısı azdır ve bu eserler pek başarılı değildir.

Halil Soyuer, Ankara’da bulunduğu yıllarda sanat çevrelerinde aranan bir isim olmuştur. Sanat camiasında birçok isimle tanışan şair, bu kişilerle olan dostluklarını *Şair Dostlarım* adlı yazılarında anlatmıştır. Soyuer’in sanat çevreleriyle iç içe olması onun şiirlerinin ünlü bestekârlarla buluşmasına yardımcı olmuştur. Çok sayıda şiiri bestelenen şair, ünlü bir güftekar olmayı başarmıştır.

Türk edebiyatının üretken şairlerinden biri olan Soyuer 18 şiir kitabında 1124 şiire yer vermiştir. Ancak şiirlerinde pek çok kez tekrara düşmüştür.

Şiirlerinden 906 tanesine tek bir eserde yer verirken 218 şiirini farklı şiir kitaplarında küçük değişikliklerle yeniden yayımlamıştır. Aynı başlığa sahip birbirinden farklı pek çok şiir yazan Soyuer'in düştüğü tekrarlar zaman zaman eleştiri konusu olmuştur.

Soyuer, şiirlerinde daha çok aşk ve sevgili temalarını işlemiştir. Şiirlerinin yarısında aşk kavramına ve sevgili tasvirine yer vermiştir. Bu şiirlerde sevgili, birbirinden farklı ve renkli benzetmelerle anlatılır. Soyuer, sevdiğini yere göğe sığdıramaz, onun eşsiz güzelliklerini şiirde anlatmak ister. Özellikle gözler, bakışlar, saçlar gibi maddi güzellik unsurlarıyla sevgilisini tarif eder. Bunun dışında sevgilinin nazı, sevgiliye sitem, sevgiliye duyulan özlem, kendi âşıklığına ve sevgisine övgü gibi yaklaşımlarla bu temayı işler. Soyuer, kendi âşıklığını ve sevgilinin güzelliğini anlatırken alışılmamış bağdaştırmalara ve mübalağalara şiirlerinde çokça yer verir. Sevgilisinin sokağa çıktığında deprem etkisi yaratması, her adımının sesinin gökten gelmesi, kendisinin aşkta Mecnun'la yarışması gibi ifadeler onun şiirlerinde sık yer verdiği söyleyişlerdendir.

Halil Soyuer, aşk ve sevgili temalarının yanında sevgi, kader, ölüm gibi bireysel temaları da şiirlerinde çokça işlemiştir. Şiirlerinde en öne çıkan kavramlardan biri sevgidir. Şair, altı şiir kitabının isminde sevgi sözcüğünü kullanmıştır. Bu şiirlerde Yunus Emre'nin sevgi anlayışını öne çıkarır ve tüm insanlığa sevgi mesajları verir. Kendisine pir bellediği Yunus Emre ile ilgili düşüncelerini ise birçok şiirinde dile getirir. Özellikle dünyaya ilettiği sevgi mesajlarından ötürü Yunus'a bağlılığını ifade eder. Bu şiirlerde yeryüzündeki kardeşlik ve barışın Yunusça sevginin evrene yayılması ile mümkün olacağı fikrini ileri sunar. Sevgiyle savaşların, düşmanlıkların biteceğini şiirlerinde ifade eder. Kendisi için sevginin hava, su kadar kutsal olduğunu dile getirir. Şair ayrıca sevgi hisleri sayesinde çiçekten böceğe kadar yaratılmış her canlıya karşılıksız duyduğu sevgiyi şiirlerinde ifade etmiştir.

Çocuk sevgisi temalı şiirlerinde ise çocuklara daha güzel bir dünya sunma adına insanlığa seslenir. Kendini bazı şiirlerde çocukların yerine koyarak büyüklere hitap eder. Yeri geldiğinde vatan için şehit olacağını ifade eder ve çocuklar adına büyüklerden daha güzel bir dünya ister. Anadolu ve yurt sevgisi

onun sevgi şiirlerinde öne çıkan diğer başlıklardır. Soyuer, Anadolu'yu tabiatıyla, dağıyla, insanıyla içten ve samimi bir biçimde tasvir etmiştir.

Soyuer'in ölümü anlattığı şiirlerinde kimi zaman karamsar bir bakış açısı, kimi zaman da ölümün kaçınılmaz bir son olduğu fikri öne çıkar. Şair, özellikle ilk dönem eserlerinde yer alan ölüm temalı şiirlerinde karamsar duygulara sahiptir. Sonraları bu duygu, yerini ölümü kabullenmeye bırakmıştır. Soyuer, kader temalı şiirlerinde ise genellikle kaderinden şikâyet eder. Felek, baht, talih gibi sözcüklerle kaderi anlatarak bir türlü yüzünün gülmediğinden bahseder. Kaderini bazen kabullenmek zorunda kalsa da genel tavrı sitemkârdır.

Soyuer, zaman temalı şiirlerinde zamanın hızlı geçmesinden, ayların ve günlerin çabucak tükenmesinden, haliyle de ölüme biraz daha yaklaşmasından dolayı tedirginliğini dile getirir. Zaman teması bazı şiirlerde de içinde bulunduğu zamanın değer yargılarından şikâyet biçiminde karşımıza çıkar. Ayrıca Soyuer, günler, haftalar, aylar, yıllar gibi zaman ifadelerini şiirlerinde çok kullanır.

Soyuer, dini şiirlerinde yaratıcının büyüklüğünü kabul eder ve insanoğlunun acizliğini dile getirir. Bu şiirlerde Tanrı'ya karşı bir teslimiyet vardır. Zaman zaman dünyanın bozulan durumu ve kendisi için yakarıшта bulunur. Yunus'un samimi bir şekilde Tanrı ile olan bağına şiirlerinde yer verir.

Soyuer'in şiirlerinde yer verdiği diğer bireysel temalar yalnızlık ve yaşama sevincidir. Yalnızlık konulu şiirlerinde karamsar bir hava hâkimdir. Yaşama sevinci ise şairin hayata sevgiyle baktığı şiirlerin pek çoğunda görülebilir. Doğan güne sevgiyle uyanan şair, yaşlılıktan dolayı üzüntü duyanlara da yaşama sevinci ile yeni doğan günün kıymetini bilmelerini tavsiye eden şiirler yazar.

Halil Soyuer, dağlar başta olmak üzere özellikle baharda değişen tabiat manzaralarını da şiirine konu edinmiştir. Şair, tabiat temalı şiirlerde bereketi ve insanoğluna cömertçe sunduğu nimetlerle toprağa da çokça yer vermiştir.

Şair gurbet temalı şiirlerinde daha çok sıla özlemini öne çıkartır. Bu yüzden memleketindeki bazı mekân isimlerine bu şiirlerde yer verir. Genellikle gurbeti somutlaştırarak canını yaktığını ifade eder.

Halil Soyuer, şiirlerinde vatan, millet, şehitlik gibi milli ve manevi duygulara da yer vermiştir. Bu şiirlerde Türk milletinin ortak değerlerini yüceltmıştır. Şehirler ise onun şiirinde sıklıkla yer alan temalardan biri olmuştur.

Yaşadığı yer, memleketi ve gezdiği yerlerle ilgili duygularını şiirlerinde okuyucuyla paylaşmıştır. Özellikle memleketi Balıkesir, Bursa ve İstanbul gibi şehirleri şiirleriyle anlatmıştır.

Şair, bazı şiirlerinde siyasi ve sosyal meselelere da değinmiştir. Çevre duyarlılığı, yangınlar, savaşlar, dünyanın düzeninin bozulması, teknolojinin dünya düzenini değiştirmesi, kadın hakları gibi konuları da zaman zaman şiirinde işlemiştir. Bunların dışında zaman içinde şahit olduğu dramatik insanlık manzaralarını öyküleyici anlatımlarla kaleme aldığı şiirlerle dile getirmiştir. Kişiler başlığı altında yer verdiğimiz bu şiirlerde anlatılan kişilerin hikâyeleri okuyucuyu hüzünlendirir. Bunun yanında şairin yakın dostluk kurduğu bazı isimler de bu şiirlerde işlenmiştir.

Halil Soyuer'in şiirlerinde kullandığı nazım biçimi çoğunlukla koşma ve semai gibi halk şiirine ait türlerdir. Divan şiirine ait gazel ve rubai biçiminde yazdığı şiirler varsa da bunların sayısı koşmalara oranla oldukça azdır. Şiirlerinin yaklaşık yüzde 94'lük kısmında dörtlük nazım birimini tercih etmiştir. Dörtlükten sonra en çok ikilik nazım birimini tercih eden şair, az da olsa beşlik, altılık nazım birimleri kullanmıştır. Şiirlerinde aliterasyon, asonans, kelime ve ifade tekrarları gibi ahenk öğelerini de kullanan Soyuer, genellikle yarım ve tam uyakla ahenk sağlar. Kafiye dizilişi de ağırlıklı olarak koşma tipidir.

Şair, şiirlerinin büyük çoğunluğunu hece ölçüsü ile kaleme almıştır. En çok 11'li ve 8'li hece ölçüsünü tercih etmiştir. Soyuer'in eserlerinde yer alan 43 şiir aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Aruzla yazdığı şiirlerde genellikle aynı aruz kalıplarını kullanmıştır. Soyuer, 32 şiirinde ise serbest ölçüyü tercih etmiştir. Kullandığı vezin ve nazım birimleri dikkate alındığında şairin halk şiirinin takipçisi olduğu görülür.

Soyuer, şiirlerinde kullandığı sözcükleri halkın konuşma dilinden seçer. Kelime kadrosu içinde sayıların; gün, hafta, ay, yıl gibi zaman ifadelerinin çok kullanılması dikkat çeken bir özelliktir. Soyuer'in şiirlerinde şehir ve mekân isimleri sıklıkla yer alan sözcüklerdendir. Şair, çoğu kez halk ağzında kullanılan atasözü, deyim ve yöresel söyleyişlere şiirlerinde yer vermiştir. Samimi hitaplara da şiirlerinde yer veren şair, fiil cümlelerini sık kullanarak canlı ve hareketli bir şiir dili yaratmak istemiştir. Özellikle vurgulamak istediği sözcükleri özellikle

büyük harfle yazmayı tercih etmiştir. Şiirlerinde üslup çeşitliliğini geniş tutan şairin, eserlerinde genellikle lirik üslup hâkimdir. Şairin şiirlerinde birçok söz sanatı yer alsa da özellikle benzetme amaçlı olan teşbih ve istiare öne çıkar. Bunun yanında teşhis, mübalağa gibi sanatları da sıklıkla kullanılmıştır.

Soyuer'in şiirlerini şekil ve tematik olarak incelediğimiz bu çalışmada onun şiirlerinin halk şiirinin biçim özellikleri ile beraber aşk, sevgili, sevgi, ölüm, kader gibi bireysel temalar üzerinde yoğunlaştığını tespit ettik. Bu temalara yaklaşımında ise geleneği takip ettiği görülür. Soyuer bu şiirlerde kimi zaman kendine özgü imgeler yakalamış, kimi zaman da tekrara düşmekten kurtulamamıştır. Özellikle kendine özgü benzetmeleri şiirinin dikkat çeken yönüdür. Bu yönleriyle Soyuer'in kendine özgü söyleyişlerle Türk edebiyatında halk şiirini devam ettiren şairlerden biri olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akengin, Yahya. “Mısra Kervanlarının Biri Hüzünlü Diğeri Neşeli İki Yolcusu”, *Türk Edebiyatı*, 365, (2004): 47.
- Aksan, Doğan. *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2016.
- Bilgin, Nuri. *Sosyal Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2016.
- Büyükkavas Kuran, Şeyma. *Türk Şiirinin Neşesi Halil Soyuer*. Samsun: Erol Ofset, 2016.
- Bölükbaşı, Rıza Tefik. *Serab-ı Ömrüm*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2014.
- Ceylan, Mustafa. *Halil Soyuer Hayatı Sanatı Şiirleri*. Ankara: Minpa Matbaacılık, 2000.
- Çağlar, Behçet Kemal. “Şâir Halil Soyuer Hakkında Birkaç Söz”, *Aylak İnsanlar Kenti* içinde. Ankara: Eroğlu Basımevi, 1965.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz. *Han Duvarları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Çetin, Nurullah. *Şiir Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2017.
- Çınarlı, Mehmet. “Çeyrek Asır Geçti”, *Hisar*, 210, 1975.
- Çınarlı, Mehmet. “Hisar’dan Hatıralar”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 425 (1987).
- Dıranas, Ahmet Muhip. *Şiirler*, İstanbul: Everest Yayınları, 2015.
- Dilçin, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000.
- Emiroğlu, Öztürk. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Tophuluğu*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.
- Erdoğan, Bekir Sıtkı. *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde. Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998.
- Gözler, Fethi. “Neler Dediler”, *Akşamüstü* içinde. Ankara: Olgun Matbaacılık, 1975.
- Güler, Abdülkadir. “Davutlarda Şâir Halil Soyuer İle Şiirimizi Konuştuk”, *Beşparmak Dergisi*, 1/2 (1989), 7.
- İnal, Ayhan. “Halil Soyuer Özel Bölümü”. *Antoloji Aylık Şiir Dergisi*, 6 (1981): 47-68.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Nedim Divanı*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2004.

- İnal, Ayhan. *Halil Soyuer Hayatı ve Şiirleri*. Ankara: Ulucan Matbaası, 1985.
- Karabacak, Esra. “Yunus Emre’nin Şiirlerinde Dil Değerlendirmeleri”. 1. *Uluslararası Hafız-İ Şirazî ve Yunus Emre’de İrfan Görüşü Kongresi Bildiri Toplusu Kitabı*. 2016.
- Kaya, Doğan. *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.
- Kısakürek, Necip Fazıl. *Çile*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.
- Kocakaplan, İsa. “Türk Şiirinin Neşesi Söndü”. *Türk Edebiyatı*, 365(2004): 36-40.
- Kukul, M.Halistin. “Kader Faslı ve Halil Soyuer”, *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde. Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998.
- Küçük, Süleyman. *Bâki ve Divanından Seçmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Makal, Tahir Kutsi. *Yürektir Sevginin Vatanı* içinde. Ankara: Minpa Matbaacılık, 1998.
- Mardin, Yusuf. “Halil Soyuer ve Akşamüstü”, *Gönül Dağları*, içinde. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1990), 30.
- Sakaoğlu Saim. *Karacaoğlu*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- Sarar, İsmail Ali. “Halil Soyuer’in Kader Faslı”, *Türk Dili*, 565, (1999), 54-57.
- Satoğlu, Abdullah. *Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedalar*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- Satoğlu, Abdullah. “Şiir Dünyamızda Halil Soyuer,” *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 62, (2004), 259-262.
- Sayzek, Hakan. “Halil Soyuer Gönül Dağları Kitabının Tanıtımı ve Değerlendirilmesi”, Erişim:01.04.2019http://hakansazyek.com/files/Halil_Soyuer_Gonul_Daglari.pdf.
- Soyuer, Halil. *Liman*. Ankara: Gerçek Basımevi, 1950.
- Soyuer, Halil. “Çabamız”, *Çaba*, 1, (1966), 3.
- Soyuer, Halil. “Şiir Üzerine”, *Çaba*, 6, (1967), 3.
- Soyuer, Halil. “Sanatçı ve Gerçekler”, *Çaba*, 10, (1967), 3.
- Soyuer, Halil. “Solculuğumdan Haberim Yoktu”, *Medeniyet*, 1967.
- Soyuer, Halil. “Dilimiz Arap Saçına Dönüyor”, *Medeniyet Gazetesi*, 3 Mart 1968.
- Soyuer, Halil. “Şuursuz Şiir”, *Çaba*, 15 (1968), 3.

- Soyuer, Halil. “Dilimize Kıyanlar”, *Çaba*, 18,(1968), 3.
- Soyuer, Halil. “Şairin Kaderi”, *Çaba*, 20, (1968), 3.
- Soyuer, Halil. “Şiirimizin Hali”, *Çaba*, 23, (1968), 3.
- Soyuer, Halil. “Hakkı Yenen Şair”, *Çaba*, 34, (1969),3.
- Soyuer, Halil. *Seninle*. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1993.
- Soyuer, Halil. *Sorma Hiç*. Ankara: Minpa Matbaacılık, 1993.
- Soyuer, Halil. *Anılarla Şairler Albümü*, Ankara: Tutku Yayınevi, 1995.
- Soyuer, Halil. *Sevgi Çiçekleri*, Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1996.
- Soyuer, Halil. “Şiirdeki Çile”, *Sevgi Çiçekleri*. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1996.
- Soyuer, Halil. “Bir Şâirimiz Hakkında Bilip Gördüklerim”. *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*, 537 (1996): 299-306.
- Soyuer Gündüz, Nursel. *Kazdağı Eteklerinden Ankara Doruklarına*. Ankara: Saküder Kültür Yayınları, 2007.
- Şatıroğlu, Aşık Veysel. *Dostlar Beni Hatırlasın*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2001.
- Şentürk, Ahmet Tufan. “Kurumayan Şiir Pınarı Halil Soyuer”, *Kader Faslı* içinde. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1997.
- Şimşek, Esmâ. “Yakınma / Yakarışlar Dünyasında Felek ve Türk Halk Edebiyatına Yansımaları”, *Milli Folklor Dergisi*, 21/84 (2009): 37.
- Tarancı, Cahit Sıtkı. “Gün Eksilmesin Pencereden”, *Otuz Beş Yaş*. İstanbul: Can Yayınları, 2009.
- Tatçı, Mustafa. *Yunus Emre Divanı-II, Tenkitli Metin*. İstanbul: H Yayınları, 2008.
- Tatçı, Mustafa. *Bursalı Aşık Yunus*, İstanbul: H Yayınları, 2009.
- Tevetoğlu, Fethi. “Ön Söz”, *Kin* içinde, 4. Ankara: Kültür Yayınları, 1966.
- Tuncer, Hüseyin. “Halil Soyuer’in Şiirimizdeki Konumu”, *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, İzmir: Akademi Kitabevi,1999.
- Tuncor, Ferit Ragıp. “Halil Soyuer” *Gönül Dağları* içinde. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1990.
- Tuncor, Ferit Ragıp. “Halil Soyuer’in Hayat Çizgisi”, *Gönül Dağları* içinde. Ankara: Yayınevi belirtilmemiş, 1990.
- Ülgenay, Ayhan Hüseyin. “Halil Soyuer Hakkında Bilgi”, Erişim 01.03.2019. www.insanokur.org.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Sezgin YILDIRIM		
Doğum Yeri ve Yılı	Artvin-Ardanuç/ 1983		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce / Orta		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2001	2006	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yüksek Lisans	2014	Devam ediyor.	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Doktora			
Çalıştığı Kurum (/lar)		Başlama - Ayrılma Yılı	
1.Kalkandere Çok Programlı Lisesi		2007	2010
2.Ali Metin Kazancı Rize Lisesi		2010	Devam ediyor.
İletişim (eposta)	sezginyildirim053@gmail.com		